

Mirdza Birzniece Aizpute

Plan von der Kreis-Stadt Hasenpöth verfertigt im Februar 1797.

Plāns izstrādājis kopā ar Jāzenu
Coemāru beiešotāru 1797. gada

Uraucums

Die Kreis-Stadt Hasenpöth, bestehend aus 79
Hausnummern, ist eine kleine Stadt, die
1) 20 Häuser hat, 2) 10 Häuser hat, 3) 10
Häuser hat, 4) 10 Häuser hat, 5) 10 Häuser hat,
6) 10 Häuser hat, 7) 10 Häuser hat, 8) 10 Häuser hat,
9) 10 Häuser hat, 10) 10 Häuser hat, 11) 10 Häuser hat,
12) 10 Häuser hat, 13) 10 Häuser hat, 14) 10 Häuser hat,
15) 10 Häuser hat, 16) 10 Häuser hat, 17) 10 Häuser hat,
18) 10 Häuser hat, 19) 10 Häuser hat, 20) 10 Häuser hat,
21) 10 Häuser hat, 22) 10 Häuser hat, 23) 10 Häuser hat,
24) 10 Häuser hat, 25) 10 Häuser hat, 26) 10 Häuser hat,
27) 10 Häuser hat, 28) 10 Häuser hat, 29) 10 Häuser hat,
30) 10 Häuser hat, 31) 10 Häuser hat, 32) 10 Häuser hat,
33) 10 Häuser hat, 34) 10 Häuser hat, 35) 10 Häuser hat,
36) 10 Häuser hat, 37) 10 Häuser hat, 38) 10 Häuser hat,
39) 10 Häuser hat, 40) 10 Häuser hat, 41) 10 Häuser hat,
42) 10 Häuser hat, 43) 10 Häuser hat, 44) 10 Häuser hat,
45) 10 Häuser hat, 46) 10 Häuser hat, 47) 10 Häuser hat,
48) 10 Häuser hat, 49) 10 Häuser hat, 50) 10 Häuser hat,
51) 10 Häuser hat, 52) 10 Häuser hat, 53) 10 Häuser hat,
54) 10 Häuser hat, 55) 10 Häuser hat, 56) 10 Häuser hat,
57) 10 Häuser hat, 58) 10 Häuser hat, 59) 10 Häuser hat,
60) 10 Häuser hat, 61) 10 Häuser hat, 62) 10 Häuser hat,
63) 10 Häuser hat, 64) 10 Häuser hat, 65) 10 Häuser hat,
66) 10 Häuser hat, 67) 10 Häuser hat, 68) 10 Häuser hat,
69) 10 Häuser hat, 70) 10 Häuser hat, 71) 10 Häuser hat,
72) 10 Häuser hat, 73) 10 Häuser hat, 74) 10 Häuser hat,
75) 10 Häuser hat, 76) 10 Häuser hat, 77) 10 Häuser hat,
78) 10 Häuser hat, 79) 10 Häuser hat.

Aizputes plāns 1797. gadā
Latvijas Valsts vēstures arhīva 1679. fonda 162. apraksta 1/4. lieta

Plan von der Kreis-Stadt Haff verfertigt im Februa

Титулъ иподнаго робода Саземнен
Государствъ въ Феврваріи 1737гъ года

Handwritten: Kreis-Stadt Haff
Haff

Handwritten: Kreis-Stadt Haff
Haff

Handwritten: Kreis-Stadt Haff
Haff

Handwritten: Haff
Haff

Handwritten: Kreis-Stadt Haff
Haff

Hafenpoth
ruar 1797.

Castellum

Urbane

Die Anno 1797 Hafenpoth...
 1) Land...
 2) ...
 3) ...
 4) ...
 5) ...
 6) ...
 7) ...
 8) ...
 9) ...
 10) ...
 11) ...
 12) ...
 13) ...
 14) ...
 15) ...
 16) ...
 17) ...
 18) ...
 19) ...
 20) ...

numera
ruda

Aizputes plans 1797. gadā
 Latvijas Valsts vēstures arhīva 1679. fonda 162. apraksta 1/4. lieta

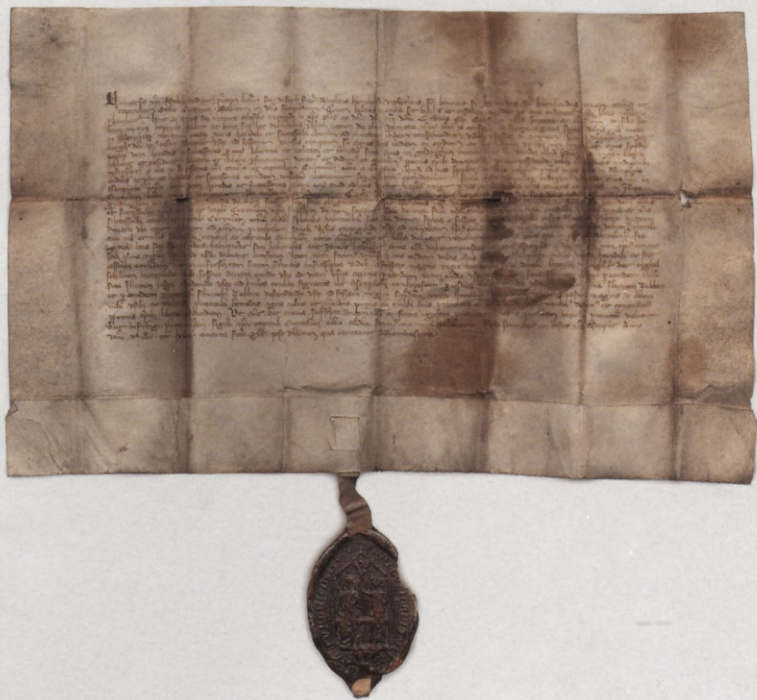

L
91

Mirdza Birzniece Aizpute

2004-4
37

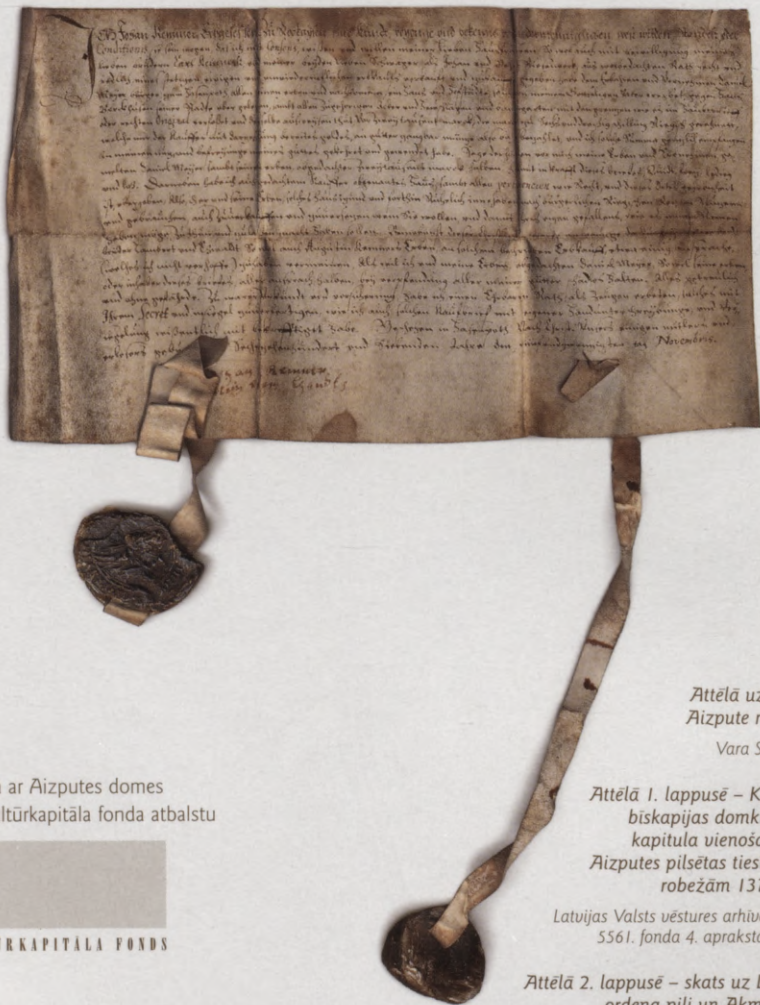
L
91

Mirdza Birzniece
Aizpute

0307026074

Attēlā uz vāka –
Aizputes rituasma
Vara Santa foto

Attēlā 1. lappusē – Kurzemes
bīskapijas domkungu un
kapitula vienošanās par
Aizputes pilsētas tiesībām un
robežām 1378. gadā

Latvijas Valsts vēstures arhīva (LVVA)
5561. fonda 4. apraksta 23. lieta

Attēlā 2. lappusē – skats uz Livonijas
ordeņa pili un Ākmens tiltu
XX gs. sākumā

Pastkarte no Ivara Silāra kolekcijas

Attēlā šajā lappusē – Kurzemes un Zemgales
hercoga Gotharda lēņa grāmata G. Noldem par
Aizputes pils, muižas un «Virginal» ciema
piešķiršanu 1574. gadā

LVVA 5561. fonda 4. apraksta 575. lieta

Izdota ar Aizputes domes
un Kultūrkapitāla fonda atbalstu

Sagatavojuši iespīešanai un iespīedusi
IZDEVNIECĪBA AGB*

Krišjāņa Barona ielā 31, Rīgā, tālr. 7280464
www.izdevnieciba.com

Māksliniece **Eliza Vanadžina**

ISBN 9984-663-60-4

SATURS

Ievads	7	Prese, radio, televīzija un izdevējdarbība	79
Apbūve	9	Kinoteātris	83
Iedzīvotāji	11	Klosteri	86
Pilsētas daļas	13	Livonijas ordeņa pils	89
Satiksme	15	Muzejs	93
Sakari	18	Tautas teātris	97
Parki	21	Ielas	102
Skvēri	26	Apriķu iela	103
Tirgus un citi laukumi	29	Atmodas iela	105
Sporta laukumi	33	Austrumu iela	129
Kalni	35	Avotu iela	129
Dīķi	38	Bērzu iela	130
Upes	41	Brīvības iela	130
Tilti	43	Brīvēmnieka bulvāris	131
Grantsbedres	46	Celtnieku iela	133
Kapsētas	47	Cepla iela	133
Skolas	54	Ceriņu iela	133
Bērnodārzi	62	Dārza iela	134
Bibliotēkas	65	Ezera iela	134
Veselības aprūpe	67	Ezerkrasta iela	134
Aptiekas	71	Fabrikas iela	135
Pirtis	73	Ganību iela	135
Veco lauzu mītnes	74	Hertela iela	135
Baznīcas	75	Jaunā iela	135

SATURS

Jāņa iela	135	Piestātnes iela	193
Jelgavas iela	141	Pils iela	193
Jura Mātera iela	147	Pļavu iela	194
Kalēju iela (izzudusi)	147	Priežu iela	194
Kalna iela	149	Raiņa bulvāris	194
Kalvenes iela	149	Robežu iela	195
Kapu iela	162	Rožu iela (izzudusi)	195
Kastaņu aleja	162	Sakas iela	195
Katoļu iela	163	Saules iela	197
Krasta iela	165	Skolas iela	197
Kuldīgas iela	166	Smilšu iela	198
Kurzemes iela	175	Sporta iela	198
Lažas iela	177	Strauta iela	199
Liepājas iela	177	Tebras iela	199
Liepu aleja	185	Upes iela	199
Lidumu iela	185	Velēngriežu iela	201
Mazā iela	185	Vītolu iela	201
Mednieku iela	185	Zaķu iela	202
Ošu gatve	186	Zaļumu iela	202
Padures iela	186	Ziedu iela	202
Parka iela	187	Jura Zingberga iela	201
Pasta iela	187	Zvaigžņu iela	203
Pavasara iela	193	Saīsinājumu saraksts	206
Peldu iela	193	Izmantotā literatūra	207

IEVADS

*Tur ir tā vieta, kur kopā satek tik daudzi ceļi,
No kurienes tik daudz atmiņu ceļas –
Aizpute – pašā viduci asinsritei,
Pašā viduci Kurzemītei.
Aizpute – jau tik sena un atmiņu glāstīta,
Vēl tik jauna un neizstāstīta...*

Ar šiem dzejnieka Olafa Gūtmaņa Aizputei veltītajiem vārdiem ieiesim senajā Kursas pilsētā un mēģināsim izstaigāt tās ielas un laukumus, kalnus un skvērus, apstāties pie ūdeņiem un tiltiem, iegriezties skolās un dievnamos, veselības aprūpes vietās un nespējnieku mītnēs, kinoteātros un kultūras namos, paurdzīties uz vecām un ne tik vecām ēkām, pieminēt cilvēkus, kas reiz mituši tās mājokļos un ar kaut ko palikuši ļaužu atmiņā.

Aizputes veidošanās sākums saistāms ar XIII gs. un varbūt pat agrāku laiku, tomēr grāmatā apkopotās ziņas attiecas galvenokārt uz XX gs. Tas ir laiks, kam esmu bijusi lieciniece – skatījusi to savām acīm un pati piedzīvojusi. Pamatojoties uz pieejamajiem materiāliem, sniegtas ziņas arī par senākiem laikiem.

Materiālus sāku vākt 1986. gadā, kad vadīju skolēnu izpēti darbu par Aizputi, otrreiz – 90. gadu sākumā (kad vācu datus grāmatai «Aizpute», 1996), bet visplašāk un intensīvāk – kopš 1997. gada. Sīki pētītas vecpilsētas ielas (Ātmodas, Jāņa, Kalvenes, Kaņoļu, Kuldīgas, Liepājas un Pasta) un sniegtas ziņas vai par katru māju. Ārpilsētā – *apbūvniekos* – pētīti tikai atsevišķi objekti.

Ceru, ka šis darbs noderēs arī turpmākiem Aizputes pētniekiem. Bet turpinājums un papildinājums jāraksta un – es ticu – tas noteikti tiks darīts, jo pilsēta ir kā dzīvs organisms, kas aug, pārveidojas un attīstās. Tāpat kā Rīga, arī Aizpute nekad nebūs pabeigta, nebūs gatava. Arī par manis aplūkoto laiku pateikts ne jau viss.

Par to, ka varējusi tapt šī grāmata, izsaku vissirsnīgāko pateicību Aizputes pilsētas domei, Kultūrkapitāla fondam, rakstniekam Ērikam Hānbergam un prof. *Dr. habil. art.* Ojāram Spāritim, projekta koordinatorei Ievai Helmutei, «AGB» redakcijas direktorei Guntai Brantai un visiem, kas palīdzēja ar papildinājumiem un precizējumiem, kā arī ilustratīvo materiālu, lai grāmata būtu tāda, kāda tā tagad nonāk pie jums.

Jāņa Vītma foto

Atmodas iela 1998. gada 15. jūnijā

Aizputes panorāma pāri Tebrai 2001. gada februārī
Vara Santa foto

APBŪVE

Pirmās ziņas par apbūvi attiecas uz XIV gs. sākumu. Ap 1300. gadu pilsētiņu veidoja 30 apbūves gabali, četras ielas (tagadējā Atmodas, Jāņa, Katoļu un vairs neesošā Rožu iela), tirgus laukums, pilsētas un lauku draudžu baznīcas. Visas dzīvojamās mājas bija no koka ar salmu vai šķindeļu jumtiem. Citu no citas tās norobežoja koka žogi.

Nākamie dati attiecas uz XVI gs. beigām un XVII gs. sākumu. Tajā laikā pilsētas apbūve sāka pārsniegt savas trīsstūri ieslēgtās robežas, un, domājams, ka pilsētā bija aptuveni 50 dzīvojamo ēku. Lielais Ziemeļu karš

atnesa līdzī mēri, un 1736. gadā Aizputē no 48 dzīvojamām ēkām apdzīvotas bija 36, pārējās – tukšas. Pēc 1795. gada, kad Kurzemi pievienoja Krievijai, Aizputes iedzīvotāju skaits pieauga, jo patukšajā pilsētiņā valdība iepludināja ebrejus no Lietuvas. Ēku skaits palielinājās, un ap 1805. gadu jau bija 66 dzīvojamās mājas, no kurām 60 bija koka, bet sešas – mūra mājas. XIX gs. sākumā uzbūvētas vairākas mājas tagadējā Atmodas ielā, blīvāka kļuva apbūve Kuldīgas ielā, arī tagadējā Kalvenes ielā radušies jauni gruntsgabali. 1834. gadā uzrādīta 91 māja, no tām vāciešiem piederēja visvairāk – 55, ebrejiem – 21,

cietiem – I, bet 14 māju īpašniekiem tautība nav norādīta.

XIX gs. vidū apbūve turpināja izplesties Jelgavas un Kuldīgas ielas virzienā, Kalvenes ielā apmēram līdz Ziedu ielai, kā arī Liepājas ielā starp dzirnavām un Baznīckalnu. Nu jau bija 146, bet 1896. gadā – 250 dzīvojamās ēkas. XIX un XX gs. mijā apbūve vēl nedaudz pārvirzījās uz priekšu pa Jelgavas un Kalvenes ielu. Tā pilsēta pamazām vērsās plašumā, aizņemdama arvien lielāku teritoriju.

Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā pilsētā bija 381 dzīvojamā ēka, to skaitā 67 bija mūra, 282 – koka un 32 – jaukta tipa ēkas. Zināms arī, ka 309 mājas bija vienkārtas, un divi stāvi bija 72 ēkām. Šajās mājās bija 1209 dzīvokļi, no tiem 427 bija istabas–virtuves, 416 – vienistabas, 190 – divistabu, 112 – trīsistabu, 40 – četrstabu, 15 – piecistabu, 8 – sešstabu, 1 – astoņstabu. Elektriķi bija 458 dzīvokļos, ūdensvads – 22, bet centrālā apkure ierīkota tikai vienā dzīvoklī.

Uz privātmāju un resoru rēķina XX gs. augušās Aizputes priekšpilsētas, bet iznīcība skārusi vecās ēkas, jo to saglabāšanai un atjaunošanai bieži pietrūcis līdzekļu, lai gan vecpilsēta noteikta par XIII līdz XIX gs. pilsēt–būvniecības pieminekli. Veicot pilsētas pirmsprojekta izpēti, 1980. gadā konstatēts, ka Aizputē ir 14 dzīvojamās ēkas, kas celtas XVIII gs., turklāt vietējas nozīmes arhitektūras pieminekļu sarakstā iekļautas 24 dzīvojamās ēkas, kas būvētas XIX gs. un ir tipiskas laikmeta arhitektūras pārstāves vai kam ir liela nozīme kā vēsturiskās ainavas un struktūras elementiem. Bet cik no tām vēl ir mūsdienās?

Apstājās arī pilsētas jaunā sabiedriskā centra izveide blakus vēsturiskajam centram Zvaigžņu ielas rajonā. Tur paspēja uzcelt universālveikalu, kinoteātri, saimniecības preču un mēbeļu veikalu, vidusskolu un bērnudārzu. 1992. gadā pilsētā bija 678 dzīvojamās mājas, no tām 189 valsts, 441 privātā un 48 resoru, bet 1993. gadā – 667 ēkas.

Precīzas ziņas par to, cik vecās ēkas dzīvo aizputnieki, sniedz 2000. gadā veiktās tautas skaitīšanas dati: mājās, kas celtas līdz 1918. gadam, dzīvoja 505 cilvēki, no 1919. līdz 1945. gadam – 978, no 1946. līdz 1960. gadam – 477, no 1961. līdz 1970. gadam – 856, no 1971. līdz 1980. gadam – 1281, no 1981. līdz 1990. gadam – 1290, no 1991. līdz 1995. gadam – 39, 1996. gadā un vēlāk celtajās – 19.

Mājokļu nodrošinājums ar labiercībām ir šāds: no 5445 dzīvokļiem 5414 dzīvokļos ir virtuve, 5438 – elektrība, 4909 – gāze, 4389 – ūdensvads, 4174 – kanalizācija, 3507 – mājokļos tualete, 1959 – karstais ūdens, 3416 – vanna, duša vai pirts, 2826 – centrālā apkure.

2002. gada sākumā valstij piederēja 173 mājas, 508 bija individuālās un denacionalizētās ēkas.

Tātad mūsdienās Aizputē ir 681 dzīvojamā ēka. Grūst divas dzīvojamās mājas, kuru celtniecība sāka 80. gadu beigās un 90. gadu sākumā, bet līdzekļu trūkuma dēļ celtniecība netika turpināta. Viena pieder «Kurzemes atslēgai-1» (Jelgavas ielā), otra – jau bankrotējušajai SVR. Te vēl var pieskaitīt arī nepabeigto poliklīnikas ēku Sakas ielā.

IEDZĪVOTĀJI

Senākās ziņas ir par Aizputes iedzīvotāju skaitu, nešķirojot viņus pēc tautības un dzimuma. Sikāks dalījums parādās vēlāk.

1736. gadā Aizputē bija 765 iedzīvotāji; ap 1802. gadu – 1013; 1834. gadā – 2063. 1860. gadā – 2544, no tiem vīrieši – 1284, sievietes – 1260. 1881. gadā – 3690, no tiem 1455 ebreji, 961 latvietis, 909 vācieši, 293 krievi un 39 lietuvieši. 1897. gadā – 3340, no tiem 1580 latvieši, 1687 vācieši un 55 krievi. 1914. gadā – 4200, 1920. gadā – 2590 un 1925. gadā – 3346 iedzīvotāji.

Precīzi ir 1935. gadā veiktās tautas skaitīšanas dati. Pilsētā – 3418 iedzīvotāji: 1449 vīrieši un 1969 sievietes, to skaitā 2505 (73,2%) latvieši, 534 (15,62%) ebreji, 308 (8,86%) vācieši, 27 (0,79%) lielkrievi, 17 (0,50%) poļi, 11 (0,32%) lietuvieši, trīs (0,09%) baltkrievi, igauņi (0,03%) un 17 (0,50%) citu tautību iedzīvotāji.

1959. gadā bija 4386 un 1989. gadā – 6199 iedzīvotāji. 1993. gadā bija 6305 iedzīvotāji, to skaitā 5879 latvieši, 201 krievs, 79 lietuvieši, 31 ukraiņis, 29 baltkrievi, 15 ebreji, deviņi igauņi un 42 citu tautību pārstāvji.

2000. gadā veiktā tautas skaitīšana konstatēja, ka pilsētā ir 5799 iedzīvotāji: 2664 vī-

rieši un 3135 sievietes. No tiem darbaspēju vecumā bija 3272 iedzīvotāji, jaunāki – 1102, bet vīrs darbaspēju vecumā – 1425. Iedzīvotāju, kuri vecāki par 15 gadiem, ģimenes stāvoklis bija šāds: no 4697 šajā vecumā esošajiem 2584 bija precējušies (1224 vīrieši un 1365 sievietes), 1363 – neprecējušies (688 vīrieši un 675 sievietes), 394 šķirteni (153 vīrieši un 241 sieviete) un 351 atraitnis (34 vīrieši un 317 sievietes).

Aizputē galvenokārt dzīvo astoņu tautību iedzīvotāji: 5472 latvieši, 132 krievi, 85 lietuvieši, 39 baltkrievi, 24 ukraiņi, 23 poļi, divi igauņi, čigāns un 21 citu tautību pārstāvis. Viņu izglītības līmenis ir šāds: augstākā – 356 iedzīvotājiem, vispārējā vidējā – 1188, vidējā speciālā – 962, pamatskolas – 1742, mazāk par četrām klasēm – 71, sākumskolas – 216, un 161 iedzīvotāja izglītība nav uzrādīta. 1795 cilvēkiem iztiktu nodrošina viņu ekonomiskās aktivitātes; 1500 saņem pensiju; 302 saņem pabalstus un citu veidu finansiālo palīdzību; citu personu vai iestāžu apgādībā ir 1711 cilvēku, bet citi iztikas avoti ir 346 personām. Divu gadu laikā iedzīvotāju skaits samazinājies par 243 un 2002. gada 1. maijā Aizputē bija 5556 iedzīvotāji, 2003. gada sākumā – 5518 iedzīvotāji.

Jūlija Peļudes foto

Liepājas iela XX gs. 90. gados

Jūlija Peļudes foto

Aizpute, gleznota 1985. gadā

Vara Samta foto

Kuldīgas iela 2001. gadā

Vara Samta foto

Vecpilsētas ielu svētki Pasta ielā 2001. gada 8. septembrī

Vara Samta foto

Vecpilsētas ielu svētkos 2001. gada 8. septembrī

PILSĒTAS DAĻAS

Aizpute nav sadalīta administratīvi noteiktos rajonos, taču, atbilstoši raksturojošām pazīmēm, aizputnieki ir devuši pilsētas daļām neoficiālus nosaukumus: **Bullūgals**, **Ceļu daļa**, **Fufaiku ciems**, **Pie Misiņkalna**, **PMK rajons**, **Stacijas gals**, **Sūkalu ciems**, **Zaķa likums** un **Zvirbuļu ciems**.

Bullūgals ir sens nosaukums, ko ienācēji mūsdienās nezina. Tā sauca rajonu pilsētas austrumu daļā ap tagadējo Kalvenes ielu, kas sākās aiz rūpnīcas «Kurzemes atslēga-1» un Sporta ielas, apmēram no 37. nr. un sniedzās līdz šīs ielas 51. un 64. nr. (Kūļu un Rasmaņu mājas). Nosaukums radies tādēļ, ka XX gs. 20. un 30. gados šajā rajonā dzīvoja trūcīgi ļaudis, un vairums sievu pelnījās, dzenot ebreju nopirkto lopus no Aizputes apkārtnes pagastu sētām uz lopkautuvi vai Aizputes dzelzceļa staciju. Īpaši daudz šādu sieviešu dzīvoja tā dēvētajās Vecajās kazarmās (tagad Kalvenes ielā 48).

Blakus Bullūgalam ir **Ceļu daļa**, kas atrodas vēl tālāk uz austrumiem un šajā virzienā sniedzās līdz pilsētas robežai. Šī iesauka saistīta ar uzņēmumu, kas te veidojies gadu gaitā, pamazām vērstoties plašumā. 1958. gadā nodibinājās CBR-7 (ceļu būvniecības

rajons), kas līdz tam tukšā, kailā kalnā, kur agrāk pletās labības lauki un auga viens vienīgs koks, pie kura, kā teika vēsta, aprakts kāds zviedru karavīrs, sāka celt pirmās ēkas. Tagad tur ir mikrorajons ar klubu, kantori, veikalu, ēdnīcu, Līvānu mājām un vairākām daudzstāvu dzīvojamām mājām, no kurām pēdējā nodota apdzīvošanai 80. gados. Uz CBR-7 bāzes 90. gadu pirmajā pusē izveidojās «Aizputes ceļinieks».

Fufaiku ciems atradās pilsētas ziemeļu daļā, četrstūrī, ko norobežoja trīs ielas: ziemeļos – Ceriņu iela, rietumos – Brīvzemnieka bulvāris un dienvidos – Ziedu iela. Tā ir vieta, kur 30. gados sāka veidot 15. maija parku, bet, mainoties politiskajām varām, tā iekārtošanu pārtrauca. Fufaiku ciems Aizputē radās 50. gados. Vietējie iedzīvotāji tā bija iesaukuši gāzes vada būvētāju apmetni. Viņi dzīvoja vairākos vagoniņos, kas bija novietoti zālainajā laukumā starp minētajām ielām. Nosaukuma pamatā ir gāzes vada cēlēju apģērbs. Viņi ģērbās toreiz vēl tik nepierastā apģērbā – vatenī, tautā sauktā par *fufaiku*. Tā arī visu viņu apmetni sāka dēvēt par Fufaiku ciemu. To, ka šai vietai reiz bijis tāds nosaukums, mūsdienās zina tikai tie, kuri tajā laikā dzīvoja pilsētā.

Pie Misiņkalna. Tā ir šaura teritorija Misiņkalna parka rietumu malā un ap Misiņkalna kapiem, kurā atrodas dažas parka tuvumā esošas mājas Brīvības ielā un kura nesniedzas tālāk par Dārza ielu.

PMK rajons atrodas pilsētas ziemeļrietumu daļā un izveidojies pa labi no Sakas ielas, ap tagadējo Padures ielu, ietverot Saules un Cepļa ielu, kā arī Raiņa bulvāra daļu, kas ir ziemeļos no Sakas ielas. Radies pēc Otrā pasaules kara, kad starp vairākām nelielām privātmājām, tā sauktajiem *apbūvniekiem* gadu gaitā arvien vairāk sāka iespieties, pat nojaucot vecās ēkas un to īpašniekiem kompensējot zaudējumus, sākotnējā MTS (mašīnu un traktoru stacija), kas vēlāk pārtapa par PMK-16 (pārvietojamo mehanizēto kolonnu), bet visbeidzot tās nosaukums bija MCVU (melioratīvās celtniecības valsts uzņēmums). Ļaužu mutēs šis rajons ieguva nosaukumu PMK, tā arī vēl mūsdienās sakot un izrunājot pa burtiem *pē-em-kā*. (– Kur tu iesi? – Uz pē-em-kā.) Teritorija sniedzas līdz kādreizējai SVR (Sausā vājpiena rūpnīcai), dažreiz arī to ietverot PMK teritorijā.

Stacijas gals. Teikums «Viņš dzīvo Stacijas galā» nenozīmē ēku pie stacijas, bet par Stacijas galu sauc rajonu pilsētas dienvidrie-

tumu daļā – ap kādreizējo Aizputes dzelzceļa staciju. Tā teritorija ir visai plaša: ziemeļos tā sniedzas līdz Sakas ielai, austrumos – gandrīz līdz Liepājas ielai, ietverot daudzas starp tām esošās ielas. Nosaukums radies jau XX gs. sākumā, drīz pēc Liepājas – Aizputes dzelzceļa līnijas atklāšanas.

Sūkalu ciema nosaukumu ieguva astoņas somu tipa mājiņas, ko Sausā vājpiena rūpnīca uzcēla saviem strādniekiem aiz rūpnīcas, pa labi no tagadējās Padures ielas – Fabrikas ielā 2 a, pilsētas ziemeļrietumu malā.

Zaķa likums meklējams pilsētas dienvidaustrumos. Tās ir *apbūvnieku* mājas, kas radušās galvenokārt pēc Otrā pasaules kara pa labi no Kalvenes ielas aiz Bullūgala. Vairākas no tām arī atrodas Zaķu ielā. Nosaukumu devusi garām plūstošā Tebra, kas te met lokus, kurus kopš sendienām sauc par Zaķa likumiem.

Par **Zvirbuļu ciemu** aizputnieki bija nosaukuši rūpnīcas «Kurzeme» (tagad «Kurzemes atslēga») strādniekiem uzceltās dažas ģimenes mājiņas pilsētas nomalē, Austrumu ielas galā aiz 25. nr. mājas – kādreizējiem «Viesturiem». Mūsdienās šo nosaukumu vairs nedzird lietojam.

SATIKSME

XIX gs. otrajā pusē Aizputē bija zirgu pasta stacija, kura piederēja Johanam Boruhsonam. Viņa rīcībā bija 10 zirgi, un divas reizes nedēļā diližanss (slēgts, daudzvietīgs zirgu vilkts pasta un cilvēku pārvadāšanas līdzeklis ar bagāžas nodalījumu uz jumta) kursēja uz tuvējām pilsētām – Liepāju un Kuldīgu. Uz Liepāju par diviem rubļiem varēja nokļūt katru svētdienu un trešdienu (ekspeditors Laube). Uz Kuldīgu tajās pašās dienās veda par vienu rubli (ekspeditors Hiršhorns).

1897. gadā uzsāka dzelzceļa būvi, par kuru gādāja četri uzņēmīgi cilvēki: Kazdangas barons Kārlis Manteifels, Leons Buhholcs un divu pilsētu galvas – Liepājas pilsētas galva Hermanis Adolfs un Aizputes – Vilhelms Grots. Abi pēdējie dzelzceļa tapšanā īpaši ieinteresēti, jo tas savienos viņu pārvaldītās pilsētas. Šā privātā dzelzceļa sliežu platums 1000 mm, un pirmais pasažieru vilciens – kā ziņo prese – *nolaists* no Liepājas 1899. gada oktobrī.

Tā kā jaunierkotā 48,4 kilometrus garā dzelzceļa līnija bija pilsētas rietumu malā, apmēram divus kilometrus no centra, zirgu pasta īpašnieks Boruhsons noorganizējis arī satiksmi no stacijas līdz centram un atpakaļ.

Šim nolūkam viņa īpašumā bija 12 divjūgi. Maksa par pakalpojumu dienā bija 45 kapeikas, naktī – 60 kapeikas.

Vēl līdz Pirmajam pasaules karam uz Kuldīgu katru dienu turpināja kursēt diližanss. Maksa par braucienu jau pusotrs rublis.

Jaunatklātās dzelzceļa līnijas īpašnieki bija iecerējuši pagarināt sliežu ceļu līdz Kuldīgai un sāka būvēt otru līniju caur Skrundū līdz Saldum. Pirmā pasaules kara laikā, 1916. gadā, vācu militārās iestādes nolēma iesākt darbu turpināt. Paredzēts, ka sliežu platums būs 600 mm. Īsā laikā uzbūvē 64,7 kilometrus garu līniju līdz Saldum un aptuveni 12 kilometru līniju Kuldīgas virzienā. (Aizputes – Saldus dzelzceļu demontēja 20. un 30. gadu mijā. Atliekas no abu līniju dzelzceļa uzbūruma jeb dambja vēl mūsdienās saskatāmas gan pilsētā, gan Lažas un Kazdangas pagastā.) 1931. gadā Saeima deva atļauju būvēt Aizputes – Kuldīgas – Tukuma līniju, bet trīs gadu laikā būvdarbi netika uzsākti, un no šā projekta nekas neiznāca. 1930. gadā pa Liepājas – Aizputes līniju sāka kursēt motorvagoni, pievakarē no Liepājas nāca *ātrvilciens* – bez pieturām starpstacijās.

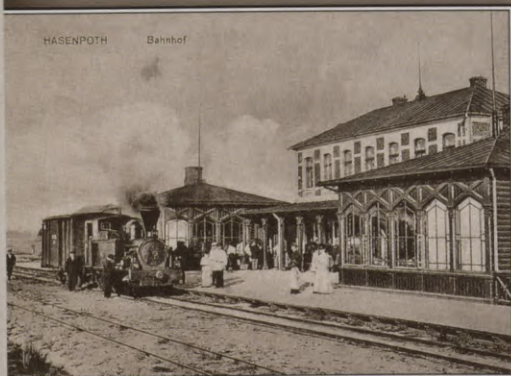
1938. gada 1. augustā Liepājas – Aizputes dzelzceļš pārgāja valsts īpašumā.

No Alvara Plūmāina kolekcijas

Aizputes – Saldus dzelzceļa būve Pirmā pasaules kara laikā

Postkarte no Jāņa Lagzdiņa kolekcijas

Aizputes stacija XX gs. sākumā

Vara Santa foto

Stacijas ēka 2001. gadā

Tilts pār Tebru pirms 1907. gada

No Latvijas Vēstures muzeja krājumiem

Vāciešu celtais dzelzceļa tilts no Aizputes uz Skrundu 1916. gadā

No Latvijas Vēstures muzeja krājumiem

1964. gadā dzelzceļš savu darbību pārtrauca. Vēl 50. gadu beigās vasarās dzelzceļa satiksme notika divreiz dienā, svētdienās – trīsreiz. Braukšana ilga apmēram divarpus stundas (atiet no Aizputes pulksten 5.24 un 17.00, pienāk Liepājā 7.50 un 19.30; atiet no Liepājas 8.52 un 21.20, pienāk Aizputē 11.37 un 23.44). XIX gs. beigās celtajai Aizputes stacijai līdzās atradās bufetes ēka, kas nav saglabājusies. Pēc dzelzceļa likvidēšanas stacijas ēkā ierīkoja dzīvokļus, kas tur ir joprojām. Nams privatizēts. Slīdes sen demontētas. Uzbrūrumu izmanto gan par kājceļiņu, gan braukšanai ar ratiem, kā nu kurā posmā, jo noārdīti dzelzceļa tilti. Citviet tas pilnīgi iznīcināts.

Otra stacijas ēka, vienstāva koka būve, bija sliežu ceļa otrā – labajā pusē. To vācieši uzcēla Pirmā pasaules kara laikā, kad tapa Aizputes – Saldus dzelzceļš. Ēkas vairs nav.

Dzelzceļa līnija, pa kuru aizputnieki varēja nokļūt Rīgā, atradās 13 kilometru attālumā no pilsētas. Tuvākā dzelzceļa stacija bija Kalvenē. Pēc Aizputes – Kalvenes ceļa izbūves 30. gados satiksmi uz staciju nodrošināja autobuss. Grūtības radās pēc Otrā pasaules kara, kad, atgūnoties dzelzceļa satiksmei, sākumā nakts

vilciens kursēja tikai ik pārdienas. Vēl 50. gadu vidū satiksmi ar Kalvenes staciju nodrošināja kravas mašīna, kas nebija piemērota pasažieru pārvadāšanai. 1957. gadā tās vietā sāka kursēt autobuss, bet neregulāri, tāpēc, atgriežoties no Rīgas, vienmēr vajadzēja zilēt – būs pretī autobuss vai ne. Dažreiz mazais autobuss bija tik pārpildīts, ka visiem atbraucējiem nepietika vietas. Deviņdesmito gadu beigās autobusu satiksme tika pārtraukta. 2001. gadā beidza darboties Rīgas – Liepājas dzelzceļš. Satiksmi ar Rīgu uztur autobuss.

Padomju varas gados plaši sazarojās autobusu satiksmes aptvertais ceļu tīkls, kas Aizputi saistīja ar Rīgu un daudzām Kurzemes vietām. 1990. gadā atklātajā autoostā Jelgavas un Ceriņu ielas stūrī autobusi pienāca un atgāja gandrīz nepārtraukti no rīta līdz vakaram. Diemžēl autobusu maršrutu skaits pamazām samazinājies. Lai gan ir iespējams nokļūt uz Rīgu, Liepāju, Kuldīgu, Talsiem, kā arī vairākām rajona vietām, tomēr ir tādas apdzīvotas vietas, kurās ar autobusu vairs nevar nokļūt. To visvairāk jūt Pāvilostas un dažu pagastu iedzīvotāji.

SAKARI

Pirmajā pilsētas plānā (1797) redzams, ka pasta atradies tagadējā **Atmodas ielas 18. nr.** nama vietā – nelielā, ar galu pret ielu vērstā koka ēkā ar kārniņu jumtu. XIX gs. beigās tas darbojies katru dienu, pasta sūtījumus pieņemot un izsniedzot darbdienās no pulksten 8 līdz 14 un no pulksten 17 līdz 19 (ar trīs stundu pusdienlaiku), bet svētdienās un svētku dienās no pulksten 9 līdz 11.

XX gs. sākumā pasta atradās **Kuldīgas ielā 10** – lielā, reprezentablā mājā, kas gan nav celta īpaši pasta vajadzībām. Nams būvēts XVIII gs. un pārbūvēts XIX gs. sākumā. Iestādes nosaukums bija «Pasta un telegrāfs». Kā vienkāršos, tā ierakstītos pasta sūtījumus pieņēma un izsniedza tāpat ik dienas klientu apkalpošanas laikā no pulksten 8 līdz 19. Pusdienas pārtraukums ir trīs stundas. Brīvdienās un svētdienās pasta strādāja no pulksten 8 līdz 10. Naudas pārvedumus varēja saņemt ik dienas no pulksten 8 līdz 14. Pastu iznēsāja seši pastnieki, bija arī sargs. 1912. gadā telefons bija tikai četriem abonentiem, pilsētas vajadzībām tā nebija. Darbojās «Rietumkurzemes telefona sabiedrības kompānija», kuras centrāle atradās Kuldīgas ielā 4. Bet jau 1913. gadā noslēgts īres līgums

starp Atmodas ielas 7. nama īpašnieci A. Tālu un Pasta un telegrāfa resoru. Viņa izīrējusi šai iestādei četras istabas, virtuvi un divus priekšnamus, lai tur iekārtotu Aizputes telefona staciju un ierēdņa dzīvokli. Īres līgums slēgts uz 12 gadiem, taču 1914. gadā sākās Pirmās pasaules karš.

XX gs. 30. gadu sākumā Zvaigžņu ielas un Brīvzemnieka bulvāra stūrī sakaru darbinieki sāka strādāt pirmajā tieši pastam un telegrāfam paredzētajā ēkā (**Zvaigžņu ielā 7**), kurā zem viena jumta bija pasta, telefons un telegrāfs. Tagad tur atrodas «Latvijas pasta» Aizputes nodaļa. Pasta priekšnieks jeb, kā toreiz teica, pastmeistars kopš 1918. gada 17. decembra bija Sv. Staņislava (1915) un Triju Zvaigžņu (1929) ordeņa kavalieris Jānis Jansons. Viņa mazdēls, 5. Saeimas deputāts un 90. gados Latvijas vēstnieks Izraēlā Ivars Silārs saka: «Aizputes pasta mājai ir divi Triju Zvaigžņu ordeņi, jo tāds ir arī man, kam bija lemts tajā namā nākt pasaulē. Ne velti nams ir Zvaigžņu ielā.»

XX gs. 90. gados ēka paplašināta ar piebūvi, un 1995. gadā Aizputē oficiāli atklāja jaunu telefona centrāli ar 2500 numuriem, jo 1962. gadā uzstādītajai sistēmai vairs nevarēja pievienot jaunus abonentus. Sakarnieki

piebūvi cēla ar melioratoru celtnieku palīdzību. Diemžēl pelēkā silikātķieģeļu būve disonē ar pasta māju. Atklāšanas laikā Aizputes centrāle bija pirmā Latvijā, kurā izmantots optiskais kabelis. Tā ir VEF ražotā kvazielektroniskā centrāle «Kvants». Sakaru iestādei tagad ir divas adreses: valsts uzņēmuma «Latvijas pasts» Aizputes nodaļa atrodas vecajā

ēkā Zvaigžņu ielā 7, bet 7. a nr. ir «Lattelekom» Liepājas telekomunikāciju centra ēkai. Vēl jāpiebilst, ka no 1995. gada beigām telegrāfs un tālsarunu vieta kādu laiku atradās Zvaigžņu ielā 2 – NORD/LB telpās.

2002. gadā «Latvijas pasta» Aizputes nodaļā strādāja 17 darbinieki, vadītāja – Dagnija Levina.

*Pastmeistars Jānis Jansons darbinieku vidū XX gs. 30. gados
K. Celmiņas foto no Ivara Silāra kolekcijas*

Vara Santa foto

Misīnkalnā 2001. gadā

Skats no Misīnkalna uz Tebru XX gs. 90. gados

No Mirdzas Bīrznieces arhīva

Topogrāfu tornis Misīnkalnā pirms 1936. gada

Paskarte no Ivara Silāra kolekcijas

Vara Santa foto

Piemināšanas zīme izsūtītajiem Misīnkalnā 2001. gadā

Aizputes un apkārtnes pirmās dziesmu dienas kopmēģinājums Misīnkalnā pie «Viļņu» mājām 1927. gada 10. jūlijā

Alfrēda Taubes foto no Aizputes novadpētniecības muzeja

PARKI

Mūsdienās **Misiņkalns** ietilpst pilsētas teritorijā, bet XIX gs. atradās vienas verstis attālumā no pilsētas. Gadu gaitā mainījušies arī skaitļi, kas nosaka kalna augstumu. 1939. gadā tas bijis 106 metrus virs jūras līmeņa, bet 2000. gadā minēti 95,4 metri. Sarukusi arī tā platība, kas 30. gados uzrādīta 28 līdz 30 hektāri.

Par Misiņkalna nosaukuma rašanos vēsta teika: *«Kāds kungs reiz vēlējies tajā uzbraukt. Bija lijis lietus, un mālains ceļš, lietū izmircis, bijis grūti pieveicams – kariete slidējusi, un zirgiem bijis grūti spert soļus uz priekšu, tā ka kučierim pasprukušas dusmas uz mālaino zemi. – Spid kā tāds misiņš! – viņš izgrūdis. No tā arī kalns ieguvis savu nosaukumu Misiņkalns.»*

Cita teika stāsta, ka tālā senatnē kalnā darbojušās vara un alvas kausētavas un kalna nosaukuma rašanās saistāma ar tām. Diez vai būs tiesa tiem, kas uzskata, ka Misiņkalnā konstatēta agrā dzelzs laikmeta (II – IV gs.) apmetne un XII gs. veidots kuršu kapulauks. Tie meklējami apmēram kilometru tālāk uz austrumiem – Ormaņkalnos, kas ietilpst Aizputes pagasta teritorijā.

Lielais Kursas attēlotājs Jēkabs Janševskis romānā «Mežvidus ļaudis» saka – Misiņkalnā

tikuši kurti raganu sārta. Kāds virs stāsta, ka viņš *«dabūšot ar savu zirgēli vest kādu pusasi labas malkas un divi trīs vezumi sausu žagaru Misiņkalnā, kur būšot jākrauj augsts sārts raganas svilināšanai un viņas grēcīgās miesas cepināšanai, jo, kad esot kāda ragana sadedzināma, tad to neizdarot vis karātavu klajumā, kas atrodas aiz pilsētas vārtiem, starp Jelgavas ceļu un baznīckunga muiželi, bet Misiņkalnā, lai tālu visapkārt var redzēt, kur ragana saņem sodu.»*

Savukārt Rainis, 1926. gadā pirmo un vienīgo reizi ieradies Aizputē, vēroja un priecājās par lielo, skaisto birzi, kurā 8. augustā notika sarīkojums. Viņa skatījumā: *«Visskaisākais ir Misiņkalns, pilsētas parks un lepnums, kurš no vienas puses sasniedzams tikai vairāku simtu pakāpeņu augstumā. Skaista, liela birze ar plašu skatu.»*

Šis plašais skats viņam pavēries no kalna augstākās vietas – vecā deju laukuma, kā to dēvē pilsētiņas senie iedzīvotāji. Tur bijis nomīdīts deju laukums bez kāda labiekārtojuma. Kad rikoja zaļumballes, kā toreiz šos sarīkojumus sauca, tad izklaidus augošiem bērziem apvilka apkārt striķi, kādā vietā atstājot spraugu, pie kuras kasieris pārdeva biļetes. Nopērc biļeti, ej laukumā iekšā un danco

vesels! Tikai nevajag iedomāties, ka visu kalna virsu aizņēma šis *deju laukums!* Atlika vietas gan skatītājiem, gan pastaigu mīļotājiem. Turpat bija arī trigonometriskais tornis, koka ķīķizers, kā tauta to sauca. Tas slējās augstu pāri koku galotnēm un, ja kādam drosmīniekam bija dūša tajā uzrāpties, pavērās plašs skats. Trīsdesmitajos gados uzcēla jaunu, bet daudz zemāku torni. Tā virsotnē atradās ar margām apjozta platforma, kur varēja stāvēt drošāk.

Tajā dienā, kad Rainis te bija, viņam par godu bija uzcelts neliels paaugstinājums – katedra, no kuras viņš uzrunāja klātesošos. Te pāri laukumam viņoja kora dziesma par augstākām priedēm, ko nolauzis vējš, skanēja bērnu balsis no dažādiem viņu priekiem rīkotiem stendiem, jo todien pilsētā bija ne tikai sporta, bet arī bērnu svētki.

Tāpat Misiņkalns bija atpūtas vieta, bet nekādi labiekārtošanas darbi tajā vēl nebija veikti. Tie sākās 30. gadu otrajā pusē.

Pēc Kārļa Ulmaņa nākšanas pie varas 1935. gadā Misiņkalnu pārdēvēja par Vadoņkalnu un sāka tā labiekārtošanu. Jaunais nosaukums gan neiesakņojās. Tautas mutē parks bija un palika Misiņkalns. (Interesanti atzīmēt, ka kalns agrāko nosaukumu oficiāli atguva, kad jaunās padomju varas pārstāvji 1940. gada 29. jūlijā pirmajā sēdē pasludināja: «.. 4. Dabas parku «Vadoņkalns» pārdēvēt agrākā vēsturiskā nosaukumā «Misiņkalns».») Tā kā kalna virsotne ir pakļauta vējiem un līdzena, deju laukumu nolēma iekārtot tuvāk Tebrai – piekājē. Pirmo latviskā stilā veidoto estrādi (pēc mākslinieka Jāņa Audriņa meta) uzcēla amatnieks Žanis Segliņš 1935. gadā. Atklāšana bija svinīga – ar Dziedāšanas svētkiem un «japāņu sauli», tas ir, raķeti, kas griežas ap centru. Sākās parka iekopšana: izveidoja celiņu tīklu, divus metrus abpus tiem izlauzot krūmus ar visām saknēm, veidoja nišas (vienu aiz estrādes, otru – gravas malā

pie Tebras), izlika soliņus, stādīja dekoratīvus krūmus un kokus. Aizaugušā gravā, kur kādreiz pilsētnieki veda nobeigušos lopus, 2800 kubikmetru platībā izraka Gulbju diķi ar saliņu vidū. Tajā parādījās Rīgas dāvināts gulbju pāris, kuriem uz saliņas tapa latviskā stilā celta mājiņa. Sargs ar laivu ik dienas brauca tos barot. Platžuburainā ozolā gravas krastā pie Tebras par veikalnieka Vilhelma Jurkovska līdzekļiem izveidoja Gaisa līgzdu – augšā ozolā veda kāpnes, kur uz dēļu platformas, kurai apkārt margas, nostiprināts galds un ap to soli. Ērta atpūtas un atspirdzinājumu vieta (ozols nolūza 2001. gada rudens vētrā). Parka labiekārtošanai izlietoja 5962 latus. Darbus veica bezdarbnieces, par stundu saņemot vidēji 40 santīmus. Darbus vadīja un pārraudzīja kāds Piziks. Rezultātā tika izlauzti krūmi 1740 kvadrātmētru platībā. Kopējais izveidoto celiņu garums bija 1770 metri. To pārklāšanai tika izlietoti 412 zirgu vezumi ar granti.

Misiņkalna labiekārtošanā palīdzēja arī sabiedrība. Tā ceriņu dzīvzogu ap jauno estrādes laukumu, kā arī lielu skaitu liepu un egļu iestādīja 1939. gada maija sākumā rīkotajās Meža dienās.

Nu pilsēta bija ieguvusi parku, kur ar labpatiku varēja iegriezties katrs un kurā nebija kauns vest ciemiņus. Bija saglabāts vecais, piemēram, daudziem aizputniekiem tik labi zināmais Likais bērzs – populāra milētāju satikšanās vieta pie ieejas jaunajā deju laukumā. Parkā varēja rīkot balles, Dziesmu un Bērnu svētkus un daudz ko citu.

Varbūt vēl kas jauns būtu nācis klāt, ja ne laikmeta grieži... 1941. gadā notika pirmās izsūtīšanas. Aizvesto piemiņai vecajā deju laukumā izveidoja aleju – katram aizvestajam vīrietim iedēstīja ozolu, katrai sievietei – liepu. Kaut kur te aug arī pulkveža Oskara Kalpaka ozols, ko 1943. gada 8. maijā viņa piemiņai

iestādīja Aizputes skolēni. Pēc tam viņi atjaunoja un papildināja iepriekšējos gados stādīto piemiņas birzi, kā arī citus stādījumus. 1949. gadā sekoja otra masveidīga iedzīvotāju deportācija. Deviņdesmito gadu sākumā notika piemiņas alejas daļēja atjaunošana un sakopšana. Visu izsūtīto un nomocīto piemiņai tika atklāts liels akmens, kurā lasāmi Kārļa Skalbes vārdi: «Es sapņi par dzimteni pagalvi likšu...» Pie tā ļaudis pulcējas ik gadus 25. martā un 14. jūnijā – izvešanas dienās, lai atcerētos.

Arī kara gados Misiņkalnā tika sarīkota Dziesmu diena, notika citi pasākumi. Bet kara pēdējā ziemā parks diemžēl kļuva arī par masu kapu vietu, īpaši tas sakāms par tā ziemeļrietumu stūri, purvainā strauta malu. Komandanta stundā, kas ilga no pulksten 19 vakarā līdz 8 rītā, tur nobendēja no pilsētas cietuma izvestos partizānus un viņu atbalstītājus, arī vācu armijas dezertierus (daļa izrakti un pārāpbedīti Misiņkalna kapsētā un Brāļu kapos 1945. gada rudenī). Ģimnāzijas skolotāja, partizānu sakarnieka nāves vietas tuvumā uzlikta piemiņas zīme ar uzrakstu: «Šai vietā 1944. 30. 12. fašisti nošāva partizānus Andreju Untenbergu, Jozefīni Untenbergu, Pēteri Meiri, Emīlu Kājiņu.»

Padomju varas gados Misiņkalnā notika dejas, koncerti, pionieru salidojumi, kā arī pieaugušo un skolēnu Dziesmu svētki, folkloras, ražas un citi svētki, arī teātru izrādes. Pirmās estrādes vietā uzcēla citu (jaunākā nodega 2003. gada 9. janvāra naktī), atjaunoja solus un labiekārtoja apkārtni. Sākumā par kārtību gādāja parka uzraugs, vēlāk tā vairs nebija. Pazuda gulbju pāris, sabruka to namiņš, diķis tika izpostīts. Pazuduši arī galdiņi ar soliēm. Pavasaros rīkotajās darbavietu un skolu parka sakopšanas talkās lapas gan sagrāba un celiņu malas satīrīja, bet celiņi pamazām aizauga. Viens no lielākajiem ieguvumiem – galveno

ceļu, kas ved cauri parkam, noklāja ar asfaltu, tagad jebkurā gadalaikā var iet Misiņkalnam cauri, nestiegot dubļos. Arī dēļiem klāto deju laukumu nomainījis asfalts.

1992. gadā sākās sakopšana – izzāgēja nokaltušos un vēja aizlauztos kokus, kā arī dēstīja jaunus. Dendrologa Alberta Priedola vadībā 1995. gada rudenī Misiņkalnā tika iestādīti 1284 koki – kļavas, priedes, ap 500 egļu, un šis darbs turpinājās arī nākamajos gados. Diemžēl arī Aizputes gobas skārusi šo koku slimība. 2000. gadā dome pieņēma lēmumu izzāgēt visus vecos un slimos kokus. Par šā darba veikšanu tika noslēgts līgums ar SIA «Pēteris». 2000. gada rudenī atkal iedēstīja ap 300 dažādu šķirņu koku. Alberta Priedola vairs nav. Stādīšanu vadīja toreizējais pilsētas galvenais mākslinieks Imants Ozols, viņa iecere: vienādu sugu kokus stādīt vienuviet, lai dažādu skuju un lapu koku grupas, nomainot cita citu, veidotu košu krāsu paleti. «Parka raksturīgākā iezīme,» saka mākslinieks, «vienmēr būs tā īpatnais reljefs, ko veiksmīgi krāšņos rūpīgi izvēlēti un stādīti koki.» Stādāmā materiāli tiek iepirkti par naudu, ko iegūst no dabas resursu nodokļa ieņēmumiem. Reizēm kāds kaut ko atvēl arī par velti, piemēram, Misiņkalnā dēstītās lapegles iegūtas kādreizējā Padures muižas parkā pie Lažas skolas.

Betona kāpnes, kas ved kalnā uz estrādi, būvētas 1990. gadā. Tai pašā gadā asfaltēta arī Ceriņu aleja.

Trīsdesmitajos gados aiz pasta bija iecerēts veidot otru parku. 1935. gadā Meža dienās ar kokiem apdēstīja lielāku pilsētai piederošu zemes gabalu starp tagadējo Ceriņu, Ziedu ielu un Brīvzemnieka bulvāri, kurā bija paredzēts izveidot **15. maija parku**, jo līdzās tam iecerēts stadions ar tādu pašu nosaukumu. Bet daudz tālāk par ieceri līdz 1940. gadam netika. Taču nosaukums parkam bija, tāpēc jau pieminētajā Aizputes jaunās

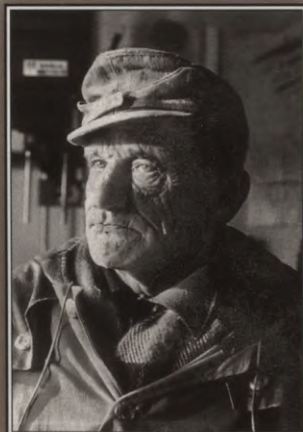
No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Dziesmu un deju svētki Misīnkalna estrādē padomju varas laikā

Vara Santa foto

Misīnkalnā 2000. gadā

Imanta Ozola foto

Dendrologs Alberts Priedols

Postkarte no Valta Līnades kolekcijas

Pirmā estrāde Misīnkalnā
XX gs. 30. gados

Julija Peļudes foto

Estrāde Misīnkalnā XX gs. 90. gados

pašvaldības pirmajā sēdē nākamais lēmums «sakarā ar notikušo valsts iekārtas maiņu» bija – «atrod par vienbalsīgu un laika garam piemērotu pārdēvēt jaundēstīto «15. maija parku» .. par «Staļina parku» (!)». Šķiet, ka šis lēmums nu gan palika tikai uz papīra. Nekad nav dzirdēts, ka aizputnieki runātu par Staļina parku. Par Ugunsdzēsēju laukumu gan, jo šai teritorijai blakus atradās Aizputes brīvprātīgo ugunsdzēsēju depo. Vēlāk tajā izraka diķi ugunsdzēsības vajadzībām.

Pēc 1945. gada 8. maija te un blakus esošajā stadionā tika novietoti kapitulējušās armijas braukšanas kārtībā esošie transporta līdzekļi no Aizputes un tās apkārtnes.

Pēc Otrā pasaules kara šī vieta ieguva citu nosaukumu. Trīsdesmitajos gados dienvidrietumu stūrī stādītie bērzi jau bija paaugušies, un pilsētas vadība atļāva starp tiem ierīkot bufeti. To sāka dēvēt par Kazu krogu (oficiālais nosaukums «Pie zaļajiem bērziem»). Kad Kazu krogs savu darbību pārtrauca, šo teritoriju uz kādu laiku ieņēma Fufaiku ciems (par to sk. *Pilsētas daļas!*).

Atlikušie bērzi mūsdienās ir krietni sakuplojuši. To paenā novietots kāds soliņš, kur apsēsties un atpūsties. Pa zālienu ved gājēju iemīta taka. Deviņdesmito gadu vidū Ugunsdzēsēju laukumā, kā to tagad dēvē, iestādīti 157 kociņi, diķi iedēstītas ūdensrozes.

Tāds ir stāsts par 30. gados iecerēto parku.

Par parku-dārzu dome nodēvējusi dendrologa Alberta Priedola stādījumus Mazajā ielā 3. Tos viņš sācis ierīkot 1987. gada rudenī aptuveni hektāra platībā un turpinājis līdz savai nāvei 1996. gadā. Izpētot stādījumus, Latvijas Nacionālā botāniskā dārza pārstāvis konstatējis, ka šajā teritorijā atrodami 150 sugu koki un krūmi, kā arī daudzas dekoratīvas formas. Dārzā ir vairāk nekā 40 sugu skujkoku, daži ļoti vērtīgi. Tas pats sakāms arī par lapu kokiem. Tā kā stādījumiem ir gan praktiska, gan vispārīzglītojoša nozīme, ieteikts tos iekļaut valsts nozīmes aizsargājamo objektu sarakstā un šo teritoriju nav atļauts izmantot saimnieciskām vajadzībām.

Pēc Alberta Priedola nāves dārzu kopa viņa brālis Vitālijs Brumsons. Kad par šo dārzu uzzināja jaunizveidotais Aizputes vidusskolas mazpulks, tā vadītāja skolotāja Silvija Neiburga lūdza stādījumus nodot viņu pārziņā, un 2000. gada 11. maijā nolemts parku-dārzu nodot apsaimniekošanai Latvijas mazpulku organizācijas 113. mazpulkam pulciņa dalībnieku apmācībai.

Jāteic, ka mazpulki saņēma jau stipri nopostītu dārzu. Tā platība samazinājusies līdz aptuveni 0,5 ha, izrakti un aiznesti daudzi koki un krūmi. Mazpulcēni dārzā krietni pastrādājuši, pēdējos gados nekopto platību sakārtojot. Inventarizēti koki un krūmi, konstatēts, ka dārzā ir 43 skujkoku, 30 lapu koku un 38 kokveida lapu koku un krūmu šķirņu. Katram kokam izveidota datu pase. Mazpulki savu dārzu nosaukuši par **Saules dārzu**.

SKVĒRI

Viens no jaunākajiem skvēriem nojaukto ēku vietā izveidots **Jelgavas ielā** starp **24. nr.** namu un **Kurzemes ielu**. Tajā iestādīti kadiķi un eglītes. Skvērā novietots rūpnīcas «Kurzemes atslēga» ziņojumu dēlis, kur izvietota informācija par kluba pasākumiem.

Starp **Jelgavas ielas 7. un 5. nr.** namu ir neliels skvēriņš, ko šķērso plāksnēm noklāta taka un gar malām kuplo dzīvžogs. Bija arī daži soliņi, kur atpūsties un liepziedu laikā ieelpot to medaino smaržu. Skvērs ierikots pēc Otrā pasaules kara uz kādreizējai kokzāģētavai piederošās zemes, kas pēc kara pārgāja rūpkombināta īpašumā. Pirmos augus iestādīja rūpkombināta ļaudis 1949. gada pavasarī. Pēc laika jau varēja teikt, ka te – pretī kinoteātrim «Komjaunietis» – ir skaists zāliens. Kādu laiku tur atradās Raiņa krūšutēls.

Jelgavas un Zvaigžņu ielas satekā «Top!» veikala priekšā atrodas trešais skvērs Jelgavas ielā. Tas ir plašāks par iepriekš minētajiem un priecē acis ar daudz lielāku krāsu bagātību: no pavasara līdz rudenim te ir dažādi ziedi, pat rozes. Arī ziemā zaļumu glabā dēstītās egles un citi skujneši. Izveidots 60. gadu otrajā pusē pēc universālveikala uzcelšanas (1966). Skvēra sākumā atrodas

«Narvesen» kiosks. Ziņojumu dēlis skvērā novietots 90. gados, izskata dēļ aizputnieki to sauc par *Kamieli*. Celiņi asfaltēti.

Skvērs izveidots arī bijušajā **Ošu ābeļdārzā** Zvaigžņu un Lažas ielas stūrī aiz 1989. gadā ierīkotā tirgus laukuma. Tā dienvidrietumu stūrī, Zvaigžņu ielas malā līdz 2000. gadam atradās Ošu privātmāja. Tad tā tika nojaukta, bet celiņi cauri skvēram bija izveidoti jau agrāk. Zemi sedz zālājs, pavasaros zied vecās ābeles, un rudenos augļus var nogaršot katrs, kas to vēlas. Kad ierīkoja tirgu, skvērā tika uzcelta arī vienkārša koka tualete.

Kad 1997. gada rudenī nojaucā vecu koka ēku – vietējas nozīmes arhitektūras pieminekli, kura saglabāšanai trūka līdzekļu, un tās vietā pavasarī sāka dīgt sētā zāle, **Kuldīgas ielas** sākumā paplašinājās jau esošais zāliens, kurā kuploja pāris bērzu un citi koki. 2001. gada ielu svētkos šajā laukumā bija uzslīta bērnu rotaļu pilsētiņa. Tagad tur top katoļu baznīca.

Jāņa ielā aiz **12. nr.** mājas arī ir neliels skvērs, kas radies divu ugunsgrēkā nopostītu māju vietā.

Kuldīgas ielas 8. nr. mājas priekšā jau sensenī ir neliels laukumiņš, mūsdienās dzīvžoga apņemts, kura malās zaļo apcirptas

liepas, bet vidū aug liels, stalts bērzs, kā tagad zināms aizputniekiem, Kārļa Ulmaņa bērzs. 1934. gada 15. maijā – dienā, kad pie varas nāca K. Ulmanis, par godu šim notikumam koku iestādīja folklorista, dzejnieka un tulko-tāja Friča Brīvēznieka pusbrālis Alberts Treilands, kurš dzīvoja šajā mājā.

Par skvēru sauc arī laukumu **Jāņa un Pasta ielas** stūrī, kas izveidots divu padomju laikā nodegušu ēku vietā. Tajā kuplo 90. gados stādīti kadiķi. 2001. gada rudenī – vecpil-sētas ielu svētkos – tur tika izliktas vietējo mākslinieku gleznas, kurās bija atainota Aizpute.

Atmodas ielas sākumā labajā pusē vairs nav divu vecu ēku (2. un 4. nr.), kuras bija avārijas stāvoklī, tāpēc 1958. gada beigās tika nojauktas. Iela kļuva par dažiem metriem platāka. Jaunas ēkas netiek celtas, lai būtu

pārdzams pagrieziens uz Liepājas ielu un tādējādi tiktu novērstas iespējamās auto-mašīnu sadursmes. Skvērā izvietoti soliņi, no ielas to norobežo cementa apmale.

Skvērs **Liepājas ielā** ir krietni vecāks par iepriekš minēto. Te 30. gados atradies Laun-tes vadmalas apstrādes uzņēmums, kam draudējis bankrots. Lai tik tālu nenonāktu un saņemtu apdrošināšanas naudu, īpašnice ēku aizdedzinājusi. Ļaunprātīgajā ugunsgrēkā cieta arī blakusmājas, sadega kāds šķūnis ar zirgiem. Drupas un gruveši te stāvēja līdz 1949. gadam, kad talku laikā tās tika novāk-tas, pavasarī uzvesta melnzeme un te «veido-jas jauns, skaists dārzs», kā rakstīja presē. Lau-kuma labiekārtošana ir turpinājusies līdz mūsdienām: tas apzaļumots, ierīkoti soliņi. Skvēram jauki piekļaujas pie slimnīcas **Katoļu ielā I** iekoptais akmensdārzs.

Bruno Strautiņa veidotā Aizputes 750 gadu jubilejas medaļa

No Mirdzas Birznieces arhīva

Aizpute. Tirgus laukums.

Aizputes gadatirgus aina XX gs. 30. gados

Pēteris Slavinskis foto no Valta Līndes kolekcijas

Aizputes centrālajā laukumā XX gs. 20. gados

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Aizputes centrālajā laukumā 1913. gadā

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Skvērs Jāņa un Pasta ielas stūrī vecpilsētas ielu svētkos 2001. gada

Vara Santa foto

Pirmā maija demonstrācija centrālajā laukumā XX gs. 50. gados

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

TIRGUS UN CITI LAUKUMI

Vissenākais mums zināmais tirgus laukums redzams 1797. gadā izveidotajā pilsētas plānā, un tas (pēc arhitekta, vēsturnieka J. Vasiljeva) atradies vietā, kur tagad saplūst **Katoļu, Pasta un Atmodas iela**. Mūsdienās daļu no tā iezīmē nelielais skvērs Atmodas ielas 6. nr. mājas priekšā. Savukārt arhitekta Rita Zandberga saka: tirgus laukums atradies starp vairs neesošo Rožu ielu un divstāvu korpusu tagadējā Atmodas ielā 7. Laukums sākumā bijis nebruģēts. Bet, kad 1765. gadā pie tā uzcēla pilsētas rātsnamu, apkārtnē pamazām tika labiekārtota: no nomaļiem ierikota ietve, rātsnama priekšā uz koka staba izlikta skārda laterna un 1832. gadā jau tika spriests par laukuma bruģēšanu ar akmeņiem. Kā ritejusi tirdzniecība šajā vietā, varam tikai iztēloties. Rakstītu ziņu nav.

Bet ir zināms, ka tirgus laukums kļuva par šauru, un pilsētas vadība paredzēja to pārcelt citur. 1864. gadā arhitekts Oto Dice izstrādāja jauna tirgus laukuma plānu **Atmodas ielā** (daļēji bijušās Jāņa baznīcas kapsētas vietā) **16. un 18. nr.** ēkas priekšā. Vairāki namīpašnieki protestēja pret tirgus laukuma pārcelšanu, norādot, ka viņi maksājuši pilsētas kasē naudu par to, lai tirgus tiktu noturēts laukumā

pie rātsnama. Iebildumi netika ņemti vērā. Izrādījās, ka nolemts celt arī jaunu rātsnamu, un tas tik un tā atradies atkal pie tirgus. 1865. gadā tika pabeigta jaunā rātsnama pārbūve un nobruģēts jaunais tirgus laukums. No šā gada Aizputē ir laukums, ko daudzus gadu desmitus dēvē par **Tirgus laukumu, Centrālo, arī Centra laukumu**, agrāk – par **Rātslaukumu**.

Tirgus laukuma funkcijas tas pildīja līdz Otrajam pasaules karam. XIX gs. beigās un XX gs. sākumā nedēļas tirgi notika otrdienās un piektdienās, 30. gados – pirmdienās, trešdienās un piektdienās. Gadsimta sākumā gadatirgi notika trīsreiz gadā, un tirgus nodeva par katru telti bija 50 kap., par galdu – 40 kap., par brīvu laukumu – 30 kap. Trīsdesmitajos gados gadatirgi notika ceturtdienā pirms 30. aprīļa, pēc 15. jūnija, pirms 30. septembra un 31. oktobrī. Zināmi arī to nosaukumi – Jurģa, Jāņa, Simjūda un Mārtiņa tirgus. Gadatirgos bija ne tikai būdas ar dažādām precēm, bet arī karuseļi, cirks, ieradies pat *nāves braucējs* – motociklists, kurš lielai mucai līdzīgā koka celtņē rādīja savu prasmi, braucot pa stāvām sienām.

Nedēļas tirgos ieradās apkārtējo pagastu zemnieki ar saviem ražojumiem, tepat arī

aizputnieki tirgoja pašu mājās izaudzēto. Ratos kvieca sivēni, gāģināja zosis un pīles. Tuvējo dārzniecību īpašnieki vasarās tirgoja ogas un saknes. Šķindēja piena kannas. Cauri pergamenta papīram spīdēja dzeltenās sviesta mārciņas. No Āķagala, kā toreiz dēvēja Pāvilstu, izbraukuši jau iepriekšējā vakarā, ieradās zvejnieki un tirgoja svaigas un kūpinātas zivis. Cits aiz cita redēļu rati izslējuši gaisā dīseles. Zirgu te 30. gadu otrajā pusē nebija. Tie novietoti kādā no daudzajām iebraucamajām sētām, kas tajos gados bija Aizputē. Pie savām mucām, kurās sāļijumā saliktas treknas zivis, tirgojās *siļķu sieva*, bija podniecības un citi izstrādājumi. Tie, kas tirgojušies 30. gados, kā notikumu atceras dienu, kad, pilsētu apmeklējams, tirgū iegriezies arī Valsts prezidents Kārlis Ulmanis un kādai sievai, kura ar īpašnieku diņģējusies par, viņasprāt, pārāk augsto cenu, kas prasīta par sivēnu, to nopircis un viņai uzdāvinājis.

Šis laukums kalpojās ne tikai tirgus vajadzībām: tam pāri maršējuši vācu karavīri Pirmā pasaules kara laikā, te 20. un 30. gados notikušas valsts svētku parādes, padomju laikā – Oktobra svētku (7. novembrī) un 1. maija svinības. Padomju varas gados laukumu izmantoja arī autoosta (mikroautobusiem, kas kursē uz Liepāju, te ir galapunkts arī mūsdienās), kur pienāca un aizgāja gan vietējās, gan tālsatiksmes autobusi, jo autoosta atradās Atmodas ielā 14. Šajā laukumā notikuši un notiek arī dažādi citi pasākumi – Folkloras un etnogrāfisko ansambļu salidojums, Bērnu dzejas svētki un Teātra dienas padomju gados. Kopš 90. gadiem te atkārtoti notikušas Aizputes Tautas teātra izrādes un dejas, norisinājusies arī daļa Aizputes 750 gadu jubilejas svinību pasākumu, sagaidīti un pavadīti pilsētas ārzemju viesi.

Līdz 1936. gadam Atmodas ielas kreisajā pusē pretī laukumam, cieši ielai pieplakušas,

atradās vairākas mājas, kas gāja bojā ugunsnelaimē. Drupas novāca tikai 1949. gada pavasarī, izveidoja celiņus, uzlika solus un bērnu rotaļām iekārtoja smilšu kasti, uzbūvēja uzejas kāpnēs. Bet, kad aiz laukuma pacēlās *partijas māja*, tās priekšā nolēma novietot katrai tā laika pilsētai nepieciešamo atribūtu – V. I. Ļeņina pieminekli. Tas tika izdarīts 1959. gadā, un piemineklis te atradās līdz 1991. gadam, kad gaišā dienas laikā pazuda ar visu postamentu. Pilsētas 750 gadu jubilejas svinībās aiz kāpnēm pacēlās malkas piļu darinātāja Eduarda Damberga celtā koka pils. Kopš tām 1998. gada augusta dienām te atrodas arī Aizputes sadraudzības pilsētas Kolmordenas (Zviedrijā) vestā svētku dāvana – retā un ļoti vērtīgā Kolmordenas marmora plāksne ar veltījumu Aizputei.

Pēc kara tirgus laukumam tika ierādīta prāva vieta pilsētas nomalē, tagadējā autoostas laukumā. Jelgavas un Ceriņu ielas stūrī, kur gadsimta sākumā bija lopu tirgus (tirgus nodeva par katru zirgu no 15 līdz 30 kap.). Tika ierīkoti galdi, vēlāk arī nojume, tirgus norobežots ar augstu dēļu žogu. Vārti bija stūrī pie Ceriņu ielas. Mainījās arī gadiem ierastās tirgus dienas. Darbaļaužu deputātu padome nolēma, ka no 1952. gada 7. jūlija tirgus Aizputē būs svētdienās un trešdienās. 1958. gada beigās konstatēts, ka tirgus vajadzībām pašreizējais laukums ir par lielu, un tirgum nav tendences paplašināties.

1989. gadā ierīkoja jaunu tirgus laukumu Zvaigžņu ielas sākumā pie Jelgavas ielas, vietā, kur vēl 70. gados atradās veca, gara vienstāva koka dzīvojamā ēka. Tā tirgum ir ceturtnā atrašanās vieta. Salīdzinot ar iepriekš minētajiem, šis tirgus ir iekārtots vislabāk, īpaši tas sakāms par uzceltajām nojumēm. Bet iepriekšējā tirgus laukumā 1990. gadā darbu sāka jaunceltā autoosta (arhitekts I. Pitmanis), blakus tai – kafejnīca «Liepa» (arhitekts

G. Viksna). Kādreizējais tirgus laukums ir pārvērties par autoostas laukumu. Asfaltēts. Izveidoti zālieni un iedēstīti kociņi.

Kopš 1995. gada jaunajā tirgus laukumā katru pirmdienu un piektdienu no pulksten 8 līdz 10 norit darba tirgus. Tā ir vieta, kur var tikties darba meklētāji un darba devēji.

Sākumā šajā tirgū varēja iegādāties gan apģērbus un apavus, gan pārtikas produktus, bet no 1994. gada novembra apģērbu tirdzniecība palika turpat, bet pārtikas produktus tirgo Zvaigžņu ielā, laukumā pie kino, kā arī tur esošajā angārā ar uzrakstu TIRGUS.

Kad Atmodas ielā cēla *partijas māju*, Bērnu laukums tika likvidēts (izņemot smilšu kasti, nekā cita tur arī nebija). **Bērnu laukumu** 50. gadu otrajā pusē nolēma iekārtot Jāņa ielā starp 4. un 8. nr. māju, vietā, kur ēkas bija nodegušas. To sāka veidot 1956. gadā, nolēmot paplašināt zālienu un iekārtot bērniem rotaļvietas. Bija iecerēts izveidot slidkalniņu, uzslīet šūpoles u. c. Iekārtošana uz priekšu virzījās gausi, darbs netika pabeigts. Mūsdienās laukumā var redzēt vairs tikai smilšu kastes atliekas, to nevar uzlūkot par

bērnu rotaļu laukumu – neviens to tā arī nesauc. 2000. gadā tika atjaunota akmens sētiņa, kas laukumu norobežo no ielas. 2001. gada rudenī, kad svinēja vecpilsētas ielu svētkus, laukumā bija izvietoti Aizputes bērnu mākslas skolas audzēkņu un pieaugušo floristikas darinājumi. Laukuma galā aug vairāki dižskābarži, viena apkārtmērs ir 3,8 metri.

Deviņdesmitajos gados **Bērnu laukums** izveidots Stacijas galā – Sakas un Parka ielas stūrī. To par saviem līdzekļiem iekārtojis uzņēmīgs Parka ielas namīpašnieks Prelgauskis.

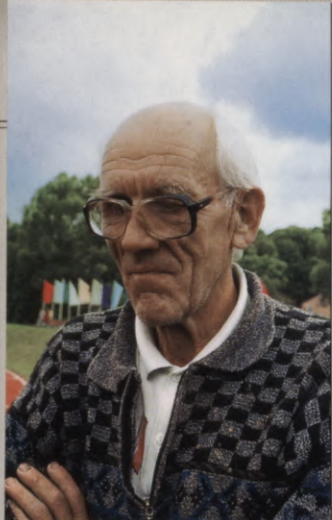
Par **Kinolaukumu** sauc laukumu pie kinoteātra «Avots» Zvaigžņu ielā 2 a. Daļa laukuma asfaltēta, daļa apzaļumota. Šeit 1989. gada 18. novembrī, piedaloties Mavrikam Vulfsonam, pirmoreiz pēc daudziem gadu desmitiem mastā tika uzvilks Latvijas sarkanbaltsarkanais karogs. Te īslaicīgi bijuši uzstādīti karuseļi, darbojušies cirki. 2000. gada 21. jūlija pievakarē Valsts prezidente Vaira Vīķe-Freiberga šeit sasveicinājās ar sportistu grupām, kas bija ieradušās uz 21. lauku sporta spēlēm, jo no šā laukuma sākās svētku gājiens uz spēļu atklāšanu stadionā.

*Aprinķa pašvaldību savienības ekskursija
1930. gada vasarā pie Aizputes aprinķa valdes*

No Aivara Admiņa kolekcijas

No «Aizputes Aizīzes» arhīva

Aizputes sporta bāzes pārvaldnieks
Guntis Bucenieks 2000. gadā

Jāņa Vītina foto

Priekšplānā pilsmuižas teritorija un stadions 2001. gada martā

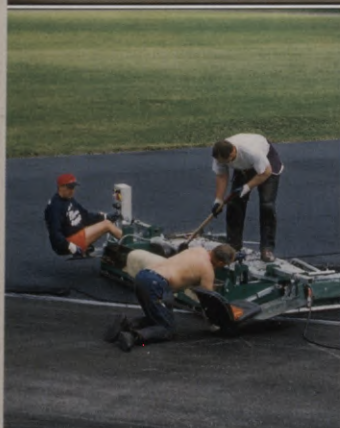
Alfrēda Taubes foto no Aizputes novadpētniecības muzeja

Aizputes futbola komanda ar izcinito kausu

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Jānis Bērziņš, meistars lodes grūšanā,
skēpa un diska mešanā

No «Aizputes Aizīzes» arhīva

Jauna skrejceļa seguma klāšana
stadionā 2000. gadā

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Vingrotāji 1932. gada jūlijā

SPORTA LAUKUMI

Aizejot pa Sporta ielu līdz galam, pavērsies plašs skats uz palejā esošo pļavu, aiz kuras viņo tagad uzpludinātās peldētavas ūdeņi. Tieši šeit – mitrajā pļavā, kādreizējās Lažas muižas ganībās – bijis pirmais sporta laukums. Tā laika sporta laukums – nomidita zāle un iezīmēts aplis.

Rīkotas arī spēles, kurās piedalījušās vairākas komandas, netrūcis skatītāju. Kāds 30. gadu uzņēmums rāda, kā viņi sēd zālītē nogāzē starp Sporta un Pļavu ielu, un nokalnite ir apstādīta ar jauniem, pie mietīņiem piesietiem kociņiem, kuri līdz mūsdienām nav saglabājušies. Tātad laukumam te plānota pastāvīga vieta un sāka tā iekārtošana. Pēc kara te bija ganības pilsētnieku lopiem. Izveidojot ūdenskrātuvi, pļava kļuvusi mazāka.

Moderna stadiona ierīkošanai 30. gadu otrajā pusē pilsētas valde nodeva 6. Aizputes aizsargu pulka sporta klubam prāvu zemes gabalu pa labi no tagadējās Ceriņu ielas (pretī topošajam 15. maija parkam). 1936. gadā pulks jau uzsācis stadiona izbūvi, izvēlēts arī nosaukums – **15. maija stadions**. To atklāja ar lieliem sporta svētkiem 1939. gadā.

Stadiona labiekārtošana turpinājās arī pēc Otrā pasaules kara. 1952. gada pavasarī rīkota

talka, kurā čakli strādājuši arī pamatskolas audzēkņi, iestādot ap 500 jaunu eglīšu. 1957. gadā stadionam apkārt uzcelts dēļu žogs un ierīkota ģērbtuve, tika papildināts inventārs. Stadionā mēdza sākt kādu masu pasākumu, piemēram, gājienu uz Brāļu kapiem vai Jaunatnes festivāla dalībnieku gājienu uz Misiņkalnu.

Piecdesmito gadu beigās stadions bija nolietojies. Stādītās liepiņas pa lielāki daļai nolauztas vai nokaltušas, līdz galam netika izbūvēti vairāki sektori, piemēram, basketbolu spēlēja uz dēļu grīdas Misiņkalna deju laukumā. Bojāts arī inventārs, un izskanēja jautājums – vai nebūtu lietderīgāk stadionu nodot rūpkombināta rīcībā.

Kur 20. un 30. gados sportoja skolēni? **Pamatskolas** audzēkņi sportoja skolas **pagalmā** Atmodas ielā 22. (Nodarbībām arī bija izliktas bumbas un runtlava – koka stabs, kam augšgalā ap asi griezās metāla ripa, pie kuras bija piestiprinātas virves ar cilpu lejas galā. Iemaucot tajā kāju, var lidot pa iespējamo apli.) Tagad aiz pagalma redzamas basketbola laukuma atliekas. Trīsdesmitajos gados tā vietā bija liels šķūnis, kurā glabājās skolas malka. Basketbola laukums izveidots pēc Otrā pasaules kara.

Arī toreizējai **ģimnāzijai** (Skolas ielā 1) skolas **parkā**, ēkas ziemeļu galā bija savs sporta laukums, ko 40. gadu beigās turpināja pilnveidot – ierīkoja skrejceļu garajām distancēm, GDA (gatavs darbam un aizsardzībai) normu izpildes šķēršļu joslu, tāllēkšanas un augstlēkšanas sektoru, basketbola laukumu. Palielinoties skolēnu skaitam, laukums kļuva par šauru, fizikultūras stundas sāka noturēt skolas tuvumā, Tebras ieloka plāvā, kas pamazām pārvērtās par skolas sporta laukumu, bet ko vēlāk pārņēma Melioratīvās celtniecības pārvalde, kurai laukuma labiekārtošanai un uzturēšanai bija vairāk līdzekļu nekā skolai.

Gatavojoties Latvijas melioratoru spartakiādei, ko 80. gadu sākumā nolēma sarīkot Aizputē, isā laikā plāvu pārvērtā par stadionu, kura labiekārtošana turpinājās arī pēc tam. Melioratori paspēja uzbūvēt šautuvi, sporta namu ar zāli un palīgtelpām. Peldbaseins, kura pamati jau bija ielikti, netika pabeigts. No šiem objektiem 90. gadu beigās radās sporta komplekss **SIA «Lejaskurzemes sports»**.

Latvijas 21. lauku sporta spēles bija nolemts sarīkot no 2000. gada 21. līdz 23. jūlijam Aizputē. Tām gatavojoties, Liepājas rajona padome ieguldīja daudz līdzekļu SIA «Lejaskurzemes sports» atjaunošanā. Skrejceļš ieguva jaunu segumu, kas ir otrs labākais Latvijā. Sporta spēles atklāja Valsts prezidente Vaira Viķe-Freiberga. Bija ieradies izglītības ministrs Kārlis Greiškālns un citas amatpersonas. Šis pasākums tika atzinīgi novērtēts. 2002. gadā stadiona segumu sertificēja, tas atbilst Eiropas standartiem (šāds sertifikāts Latvijā piešķirts vēl tikai «Daugavas» vieglatlētikas arēnai Rīgā). Kad Aizputes stadionam būs arī sertificēts sporta inventārs, te varēs rīkot visaugstākā līmeņa sacensības, kurās iegūtie rekordi tiks atzīti pasaulē.

Bijušajā plāvā, kur tagad ir stadions, pēc kara notikušas jāšanas sporta sacensības, vēlāk – Latvijas medicīnas darbinieku dziesmu svētki, Kurzemes novada deju svētki un citi pasākumi.

Tūlīt pēc kara basketbola un volejbola laukums bijis izveidots arī **Jāņa ielā 12–14**, un pie toreizējās MFR «Aizpute» **Kurzemes ielā**, kur vēlāk bija tās dārzniecība, sākumā bijis sporta laukums. Kopš 1969. gada vidusskolai ir sporta laukums pie jaunās **skolas Ziedu ielā 7**, pilsētas peldētavā 2000. gada jūnijā iekārtots pludmales **volejbola laukums**.

Vienmēr daudz interesentu pulcē motokross, kas pirmo reizi tika sarīkots drīz pēc Otrā pasaules kara. Trase vijās galvenokārt pa vecajām pilsētas **grantsbedrēm**, skatītāju vietas bija grantsbedru austrumu kraujā, no kurienes trase bija labi pārskatāma. Vēlāk trase stiepās pa pakalniem aiz Misiņkalna austrumu malas, bet 1988. gadā to likvidēja, jo Ministru Padome Misiņkalnu bija apstiprinājusi par lieguma zonu. Tuvāko sacīkšu vietu iekārtoja Cīravā. 2000. gada jūnijā pilsētas dome nolēma atjaunot mototrasi Misiņkalnā.

Aizputnieki iecienījuši arī ziemas sporta veidus. Pa aizsalušo Tebru 20. un 30. gados slidoja no Akmens līdz Kursinsku tiltam. 1952. gadā slidotavu iekārtoja uz Tebras starp Židu un Akmens tiltu. Tūlīt pēc tam notika pirmās sprinta sacensības, kurās startēja 15 dalībnieki. 1956. gada ziemā hokeja sacensības rīkotas uz **Dzirnavu diķa** un pulcējušas daudz skatītāju. 1958./1959. gada ziemas sākumā nolēma iekārtot slidotavu likvidētās kokzāgētavas vietā – Jelgavas ielā preti kino teātrim «Komjaunietis»: talcinieki izraka un pārstādīja plūmītes, nolīdzināja pamatni un nostiprināja malas, lai tās aizturētu ūdeni.

Tagad slidotgribētāji mēdz izmantot māslīgā ledus halli Liepājā.

KALNI

Pilsētas 688 hektārus lielajā teritorijā vairākām vietām dots kalna vārds, taču jāņem vērā, ka visaugstākais no tiem paceļas tikai 96 metrus virs jūras līmeņa.

Baznīckalns atrodas Tebras apņemtās pussalas smailē, Liepājas ielas kreisajā pusē starp 3. un 5. nr. māju un paceļas 16 metrus virs jūras līmeņa. Tā virsotnē atrodas baznīca, kas sākusi darboties 1254. gadā. Senatnes pētnieks Ernests Brastiņš uzskata, ka šis ir sens kuršu pilskalns. Par to liecina arī 1922. gadā izdarītie arheoloģiskie izrakumi, kad zem vēlāk celtās bīskapa pils pamata atrada vēl ap pusmetru biezu neskartu mītnu slāni. Te, kā stāsta, pacēlusies kuršu koka pils Beida. Krustneši to atkārtoti iekarojuši 1261. gadā, pēc tam, kad bija nodedzinājuši 15 kilometrus attālo Dzintares pili Aņiķos un nežēlīgi izrēķinājušies ar tās aizstāvjiem. «Atskaņu hronikā» lasām: «Kad izdevies bij pelnos vērst šo pili [Dzinteri], tālāk devās sērst, līdz nonāca pie Aizputes. Tik klusi tā kā pelītes bij tie, kas pili atradās, No skaļuma tie atteicās, jo bija zināms viņiem viss, kā gājis un kā noticies bij Dzinterē ar lietuviešiem. Vairs nebij vietas draudiem tiešiem, un padevās tie kristīgiem. Kā ķilu viņu

labiešiem nu paņēma bērnus kristīgie. Un skaļā priekā pauda tie, ko darijuši bij un kā.»

Tā kā šī pils iekarojot netika nopostīta, domājams, krustneši sākumā apmetās tajā un tikai vēlāk uzcēla bīskapa pili un baznīcu.

1378. gada privilēģijās, kad Aizputei piešķīra pilsētas tiesības, minēti divi tās teritoriju norobežojoši nocietinājumu grāvji. Viens no tiem ir priekšpils grāvis, kas mūsdienās veido lēzenu ieplaku pilskalna priekšā. Ielas paaugstinājums rietumu pusē radies tikai XX gs. pirmajā pusē.

Baznīckalnu kā senu pilskalnu apdzejo Alberts Caune darbā «Ceļojums uz Aizputi»: *Ir tik savādi meklēt pilskalnu pilsētas vidū, Cēlie cīņi arvien savrup zaļo kaut kur. Tebras līci stalts bijis zemesrags īpatnu seju, Tikai nomācis to svešais baznīcas stāvs. Tebra kā sudraba pakaus lokā te vijusies strauja, Viriem lai možums un spēks, sievām skaistuma daudz. Tagad dzirnezers apņem pilskalnu ūdeņiem lēniem, Lēpu lapām kas segts, veldzi pilsētai dod. Plakumā ēnaini koki, pāri kājceliņš stiepjas .. Pilskalna galā, kur iela, tā kā nojaust var grāvi.*

Židu baznīcalns 1995. gadā

Jūlija Peludes foto

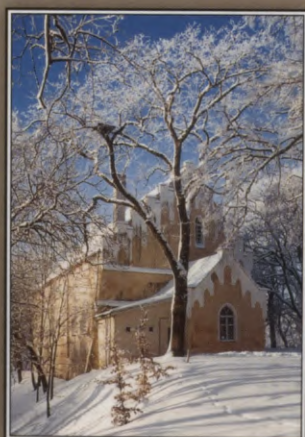
Ozolkalns 1990. gadā

Jūlija Peludes foto

Skats no Ozolkalna 1931. gada martā

No Alvara Admišina kolekcijas

Baznīcalns XX gs. 90. gados

No Mirdzas Birznieces arhīva

Ozols Ozolkalnā pie «Viļņu» mājām 1998. gadā

Jūlija Peludes foto

Ozolkalns XX gs. 70. gados

No Mirdzas Birznieces arhīva

Par Baznīckalna rašanos Aizputes vidusskolēni pierakstījuši šādu teiku: «*Senos laikos Aizputes pilsētas vietā bijis tikai tāds ciemats. Tur, kur tagad ir Baznīckalns, atradusies kāda nabadzīga būdiņa, kurā dzīvojuši divi brāļi. Viņi nesuši labumu visam ciematam un arī tā apkārtnē, jo pratuši izārstēt gan lopus, gan arī cilvēkus. Par savu darbu viņi nekādu samaksu nav prasījuši, bet ļaudis viņiem, protams, maksājuši, lielākoties graudā. Tā nu brāļi vieni paši dzīvojuši. Piederīgo viņiem nebijis.*

Ģāja laiks. Brāļi novecoja. Kādā dienā ļaudis atrada viņus abus smagi saslimušus. Neviens nav pratis viņiem palīdzēt, un pēc dažām dienām brāļi nomiruši. Ļaudis ilgi domājuši, kā saglabāt viņu piemiņu, jo viņi taču tik daudz laba bija darijuši. Beidzot nolēmuši, ka tai vietā, kur brāļus apglabāja (un tas bijis viņu mājas pagalmā) pamazām izbērs kalnu. Katram, kas gājis brāļu būdai garām, bijis jāuzber cepure zemes.

Tā pamazām izveidojies šis kalns, uz kura tagad stāv baznīca un kurš ir apaudzis ar zāli un kokiem.»

Kāda cita teika attiecas uz vēlākiem – zviedru – laikiem, bet arī saistās ar Baznīckalnu.

Aizputes Baznīckalnā vai pašā baznīcā esot aprakts kāds kungs zelta karietē. Ir trīs varianti, kur šī vieta varētu būt: 1) tā aprakta no baznīcas uz ziemeļiem – uz Liepājas ielas pusi, jo tur vēl tagad manāms karietes izmēra iedobums, un ap to aug četras lielas kļavas; 2) vai aprakta, no baznīcas skatoties, uz Misiņkalna pusi, kur arī ir redzama iedobe; 3) vai var būt aprakta arī zem pašas baznīcas – par to savā laikā bija uzzinājuši zviedri un, gribēdami iegūt šo it kā dārglietām piebāzto karieti, gribējuši nojaukt pašu baznīcu,

solidami pēc tam vietā uzcelt jaunu. Bet toreizējā valdība to nav atļāvusi.

Mūsdienās tie, kam jānodas dienvidrietumu virzienā, kalnu apiet pa Liepājas ielu vai pa tā saucamo Čālišu bulvāri kalna dienvidu pusē, bet vairs neiet pāri kalnam kā agrāk, lai gan rietumu pusē jau sen ierikotas kāpnes. Lieliem kokiem apaugušais kalns ir kluss, bet XX gs. pirmajā pusē tā bija iemiļota aizputnieku pastaigu, tikšanās un atpūtas vieta. Zem kupļajiem kokiem atradušies daudzi soliņi, bet Baznīckalna dienvidu pakājē pie Tebras bijusi laivu nomas piestātne, no kuras varēja irties pa upi gan uz augšu, gan uz Dzirnāvu diķi. Atmiņas par šo kalnu, jaunību un skolas gadiem, kas vadīti Aizputē, ir arī vēlākajam skolotājam, rakstniekam un Latvijas brīvvalsts pirmā perioda Saeimas deputātam Ernestam Erhardam (1894–1941), kas tās ietvēris arī pantos krājumā «Dzintarsakta» (1933).

Ozolkalns atrodas pilsētas dienvidaustrumu malā, pa kreisi no Upes ielas, starp to, Brīvības ielu un Tebru. Nosaukumu ieguvis no tur augošā ozola. Tā ir iecienīta ziemas sporta vieta, jo uz upes pusi ir stāva nogāze.

Žīdu baznīckalns meklējams pie tagadējā Kultūras nama, kas līdz 1940. gadam bija sinagoga, tāpēc kalna nosaukums ir tieši saistīts ar to. No kalna lejā uz Tebru ved padomju laikā no betona lietas kāpnes, un tālāk, pāri Žīdu tiltam ejot, var nokļūt Misiņkalnā un Misiņkalna kapsētā, arī pie jauncelāmās viesnīcas. Tas ir isākais ceļš no pilsētas centra uz slimnīcas terapijas nodaļu. Baznīckalnā iekārtoti soliņi atpūtai. Jau 30. gados sākta kalna labiekārtošana: tā pakājē darbojās strūklakas, tika izveidota niša. No šā kalna paveras jauks skats uz Tebras leju.

(Par Misiņkalnu sk. *Park!*)

DĪĶI

M isiņkalnā 30. gadu otrajā pusē izraka **Gulbju dīķi**, kas labi iekļāvās parka ainavā un to greznoja. Dīķis ieguva nosaukumu no tajā mītošā gulbju pāra, ko pilsētai dāvināja Rīga.

Par **Dzirnavu dīķi** sauc Tebras posmu uz leju no Akmens tilta līdz veco ūdensdzirnavu dambim. Aizsprosts ļāvis ūdenim uzkrāties, un izveidojies aptuveni trīs hektārus liels ūdenslauks, ko mēdz dēvēt arī par Dzirnavu ezeru jeb Dzirnezaru. Vēl 40. gadu pirmajā pusē šeit mita gulbji, un tiem bija savs mājoklis. Gulbji Tebrā ir arī tagad. Šo veco muižas sudmalu dīķi, kā agrāk sauca dzirnavu dīķus, romānā «Mežvidus ļaudis» pieminējis Jēkabs Janševskis. Tā ir vieta, uz kuru veda par raganu apsūdzēto sievieti, lai pārbaudītu – ir vai nav burve. Pie dzirnavām viņu ar sasiētām rokām un kājām meta upē: ja būs nevainīga, tad nogrims, ja ragana, – tad ne. Sievietes galva ar garajām, dzeltenajām bizēm vēl kādu brīdi bija virs ūdens, tāpēc kļuva skaidrs – tā ir ragana un vedama uz sārta!

Lai ierīkotu peldētavu, tika aizdambēta pilsētas austrumu daļā pa tās robežu tekošā Lažas upīte, un izveidojās liela ūdenskrātuve (19,8 ha). Pie tās var nokļūt, ejot pa Jelgavas ielu un pretī Ošu gatvei nogriežoties pa labi.

Tur, pie kādreizējiem Lažas muižas aizaugušajiem baronu kapiem, ierīkota **pilsētas peldētava**. Bet var peldēties arī citur, piemēram, pretējā – kreisajā krastā un pie ūdenskrātuves nonākt vai nu pa Sporta, Pļavu, J. Mātera vai Peldu ielu. Peldētava ir arī pie Ceļu daļas. Dīķi ir kokiem apaugusi sala, te ligzdo putni, arī savvaļas gulbji. Makšķernieki ir iecienījuši šo ūdenskrātuvi.

Vēlreiz Lažas upīte aizdambēta Ošu gatves galā aiz ievērojamā malkas piļu veidotāja Eduarda Damberga dārza. Tur izveidots **bezvārda dīķis**, kura krastā redzamas vairākas šā mākslinieka-autodidakta veidotas skulptūras – Neptūns, Nāra, Dzērve un citas.

Vālitēm pieaudzis **bezvārda dīķis** izveidojies pa kreisi no Kalvenes ielas starp Buļļu galu un Ceļu daļu pārpurvotā, zemā pļavā. Te ir daudz kaiju.

Pa labi no Sakas ielas aiz Raiņa bulvāra līdz XX gs. 80. gadiem atradās krūmu ieskauta ūdenstilpne, kas atgādināja aci. To nesauca ne par dīķi, ne ezeru, teica – tas ir **Bez dubens** jeb (biežāk) **Ace**. Bērniem stāstīja – pie Aces nedrīkst iet, tur neviens nepeldas, ne arī ved dzirdīt lopus. Tam ūdenim nav dibena. Tur pamatu nevar aizsniegt – var laist iekšā, cik garu kārti grib.

Par Aci saglabājusies teika: «Senos laikos kādam nabaga zemniekam piedereja neliels zemes gabaliņš. Tur viņš sēja labību, audzēja saknes. Zeme bija diezgan auglīga, un zemnieks novāca labu ražu. Bet ar katru gadu zemes gabals samazinājās, jo lauka vidū bija izveidojusies ovāla bedre.

Kādā pavasarī pēc siltām lietavām bedre, kas atradās lauka vidū, bija pilna ar ūdeni. Spoži spīdēja saule. Zemnieks bija aparis savu zemes gabalu. Viņš bija noguris un nolēma mazliet atpūsties un ieturēt sievas atnesto maltīti. Sarunājušies savā starpā, viņi nosprieda, ka bedre lauka vidū ļoti atgādina aci. It sevišķi izcēlās saules atspīdums, kas atgādināja acs zīlīti.

Pats krietni paēdis un pabarojis zirgu ar auzām, saimnieks aizveda to pie ovālās bedres padzerties. Zeme pēkšņi iegruva, un zemnieks sievas acu priekšā pazuda kopā ar zirgu. Nelaiīgā sieva vaimanāja tik skaļi, ka saskrēja ļaudis. Viņi nevarēja vien nobriņties par notikušo nelaimi. Šie cilvēki redzēja, ka pielijusi bedre atgādina aci, bet tai tuvojies neviens neuzdrošinājās. Pēc kāda laika gan zemnieka, gan zirga liķis bija izskalots Durbes ezerā.

Ritēja gadī, bet lauku neviens vairs neapstrādāja, jo visi baidījās no pārdabiskiem spēkiem. Lauks aizauga, un izveidojās purvs, kura vidū vēl aizvien mirdzēja ūdens ieplaka, kurai ir acs forma. No tā laika ļaudis šo vietu sauc par Aci.»

Ir arī otra teika, saistīta ar Aci: «Āp 1870. gadu Aizputes Pilsmuižas īpašnieks, toreizējā Kurzemes gubernatora brālis barons

Lilienfelds kādā vasaras naktī muižas vāgaram licis uzmodināt savas muižas kalpus un kučieri, pavēlējis iejūgt stiprākos darba ratos sešus zirgus un piebraukt pie vecās ordeņa pils. Visā slepenībā tikušas atslēgtas pils pagrabu durvis, ievesti pagrabos divpadsmit kalpi, kuri atgriezušies ar ļoti smagu dzelzs lādi, ko iecēlušies ratos.

Aiz Pils kroga, kur ceļš ved uz staciju, vēl tagad atrodas dziļš atvars. Toreiz tas bijis daudz lielāks un dziļāks. Tur tad arī noslēpumaino lādi nogremdējuši. Tā nogājusi dibenā vāridamās. Par lādes nogremdēšanu ticis piekodināts ciest klusu.

Otrā rītā Aizputē ieradušies sveši kungi, kā vēlāk izrādījās – zviedri, un meklējuši pēc kādas dzelzs lādes ar veciem dokumentiem un arhīvu materiāliem, bet tos neatradusi.

Stāstītāja piebilst, ka to divpadsmit muižas kalpu vidū esot bijis arī viņas tēvs.»

Tagad Ace jeb Bezdubens ir aizbērta. PMK-16 tur bēra gan būvgružus, gan veda zemi un līdzināja. Kādreizējo Acs vietu vairs nevar saskatīt. Tikai uz vakariem no šīs vietas kādreizējā pļava ar tajā augošajiem bērziem mirkst ūdenī un ir pārvērtusies par diķi.

Pa labi no Sakas ielas un uz rietumiem no Fabrikas ielas ielejā aiz PMK-16 celtajām Līvānu mājām atrodas diķis, kas stiepjās šajā virzienā līdz Lažas pagasta robežai. Ari tam **nav nosaukuma.**

Senos laikos diķis bijis arī tieši **pilsētas centrā**, tur, kur tagad pretī domes ēkai ir apstādījumi. No tā ņemts ūdens ugunsgrēka gadījumos.

No Vēra Santa arhīva

Čulbju dīķis Mišīņkalnā
XX gs. 30. gados

Vēra Santa foto

Čulbju dīķis Mišīņkalnā 2000. gadā

No Mirdzās Birznieces arhīva

Tebras Zaķa likumi XX gs. 60. gados

No Imanta Ozola arhīva

Imanta Ozola veidotais Ligo svētku
noformējums 2002. gadā

Jūlija Peludēs foto

Peldētava 1997. gadā

Jūlija Peludēs foto

Tebra 1995. gadā

UPES

Rakstnieks Pāvils Rozītis teicis, ka «pilsēta bez upes ir kā vijole bez stīgas». Aizputei tāda stīga ir 69 kilometrus garā **Tebra**, kas iztek no nelielā Rušķu ezera Kalvenes pagastā un sešus kilometrus no jūras satiekas ar Durbes upi, lai abas kopā kļūtu par Saku un pie Pāvilostas iepļūstu jūrā. Tebra augšdaļā likumo dziļā gravā, pilsētas teritorijā iekļaudamās tās dienvidaustrumos – pie kādreizējās pilsētas dārzniecības un ardievas teikdama aiz kādreizējās Klosteres muižas (Kuldīgas ielā 23). Tālāk līdz Sakai upe tek cauri mežiem. Tās lielākās pietekas ir Laža (14 km), Alokste, Skalda (18 km) ar Turlavu (14 km) un Grāpste (15 km).

Upes vārda rašanos teika skaidro šādi: «*Tebra* tādu nosaukumu ieguvusi tāpēc, ka upes krastā senatnē bijušas dzirnavas, kas piederējušas melderim *Tebram*. Ar laiku laudis arī upi sākuši saukt par *Tebru*.»

Līdz XVII gs. vidum Tebra lejasdaļā bijusi kuģojama un pa to Aizputei līdz 1660. gadam, kad zviedri slēdza Sakas ostu, pieberot kuģu ceļu ar akmeņiem, bijusi jūras tirdzniecība ar citām zemēm. Pa upi augšup līdz Aizputei nākušas laivas ar precēm, arī misiņš, kas apstrādāts Misiņkalnā. Osta atradies pie Tebras un Durbes satekas.

Par to, ka senatnē Tebra bijusi kuģojama, raksta Imants Auziņš dzejolī «Ugunsvēji» («Skumjais optimisms», 1968):

*Kā no kuršu pilskalna vecvecā
Atrast Tebras aizaugušās ostas?
(Šāva kuršu kuģi – baltas buras,
Krustneši dziļjūrā smagi grima.)
Senā Tebra! Senā Aizpute!
Ugunsvēji kuršus aizpūta.*

Tebru kā senu, mazu upi apdzied arī Jānis Liepiņš, vaicādams («Tebra pie Aizputes» krājumā «Balzamīne», 1981):

*Vai tiešām bijusi te kādreiz kuršu osta,
Te, kur nu puisēliem tik spēļu laivas nostāj?
No jūras gulbim skriet – ij tam par šauru
krasti,*

*Kur te lai kuģis peld, ja vējā jāceļ masti? ..
Ak, straumes diženās, kā susējušas esat
Un viļņu šūpolēs vairst tikai skaidas nesat!
Kā dzelmes zudušas, kā sarukušas krantis,
Un vējš vairst nesvilpo uz burinieku vantīm!*

Pie Tebras senatnē bijušas vairākas dzirnavas, vienas no tām arī Aizputē, Liepājas ielā, tāpēc Tebras posmu no Ākmens tilta līdz dzirnavu dambim sauc arī par Dzirnavu diķi. Bet Zaķa likums Tebrā sākas pilsētas dienvidaustrumos, lejpus kādreizējās dārzniecības, Zaķu ielas galā un turpinās līdz Kuršinsku

tiltam. Upe šajā posmā ir ļoti likumaina un atgādina cilpas, kādas varētu mest zaķis.

Par to stāsta teika: *«Tas noticis tanīs laikos, kad suns sastrīdējies ar zaķi. Suns dzinies zaķim pakaļ. Vienu brīdi jau licies, ka zaķis būs noķerts, bet tad tas sācis skriet liču loču un no suņa izmucis. Tanī brīdī, kad suns ķēris zaķi, sācis lit lietus, un neliela straumīte sākusi tecēt pa zaķa atstātajām pēdām. No tā laika cilvēki šo vietu iesaukuši par Zaķalīkumu, jo arī upe šai vietā tek liču loču. Un arī vēl šo baltu dienu, kad suns ierauga zaķi, tas dzenas viņam pakaļ.»*

Kad Aizputē darbojās alus darītava, katru ziemu Tebrā posmā no Ākmens tilta līdz Baznīckalnam tika zāgēts ledus šā uzņēmuma vajadzībām.

Vēl līdz Otrajam pasaules karam Tebrā bija iecienītas vairākas vietas, kur aizputnieki peldējās, – *Zem kapličas* (preti luterāņu baznīcai), *Pie lielā akmens* (Misiņkalnā pie Gaisa ligzdas), Zaķa likumā un aiz Klosteres muižas. Vēlāk Tebras ūdens vairs nebija tik tīrs un peldēties nevarēja.

Par Tebru labus vārdus teikuši vai visi, kas to skatījuši. Rainis 1926. gadā: *«Nekad nebiju bijis Aizputē un nebiju iedomājies, ka viņā atrodas tik skaistas vietas: .. upīte Tebra, kurai jāpārgroza tikai viens burts, lai kļūtu par Romas Tibru.»*

Līdzīgi pēc 70 gadiem izteicās aktieris Uldis Pūcītis: *«Tebra. Skaists nosaukums, gandrīz tāds pats kā upei Itālijā. Skaists ir tās apsnigušais, stāvais krasts, un vēl skaistāk – šļūkt pa to lejā.»*

Austrālijā kā bēglis nokļuvušais kādreizējais aizputnieks Miervaldis Bumbieris lugā «Es redzu sauli»: *«Vai esat dzirdējusi par upi, ko sauc par Tebru? Nekāda lielā upe jau tā nebija. Liekas neticami, ka vecos laikos tā esot bijusi kuģojama. Bet tās krastos bija ļoti skaisti – ievu ziedi, lakstīgalas, un kur vēl varenās zaļumballes!»*

Tebras tīrīšanas rezultātā starp Ākmens un Žīdu tiltu padomju laikā radās divas saliņas. Vienu no tām pilsētas dome 2003. gadā piešķīra lietošanā uz 10 gadiem starpnozaru mākslas grupai «Serde» keramikas ceplja būvei. Pirmā ceplja atvēršana notika 17. jūlijā.

Otra ar Aizputi saistīta upe ir 14 kilometrus garā Tebras pieteka **Laža**. Šai pusē gan neviens to par upi nesauc, vienmēr saka – Lažas upīte. Tā sākas purvainā vietā Kazdangas pagastā (agrākajā Boju pagastā) un ietek Tebrā Lažas pagastā aiz kādreizējās Padures. Pēc Aizputes robežu paplašināšanas 1975. gadā neliels tās posms pilsētas ziemeļaustrumu un ziemeļu daļā kļuvis par dabīgu robežu, kas šķir Aizputi no Kazdangas pagasta (posmā: peldētava – Kazdangas ceļš – Mazā iela). Upes nosaukums cēlies no Lažas pagasta vārda, pa kura teritoriju tās tecējums ir visgarākais.

Pēckara gados upīte uz austrumiem no Kazdangas ceļa, kā jau minēts, aizsprostota, appludinot apkārtējās pļavas un izveidojot lielu ūdenskrātuvi, kurā ierikota pilsētas peldētava. Arī makšķernieki iecienījuši šo ūdens tilpni, kas plešas vēl aiz Ceļu daļas. Pa uzpludināto daļu vizinās ar laivām.

TILTI

Sirmā senatnē Tebra šķīra bīskapijas zemes no ordeņa pārvaldītājām. Mūsdienās pilsētas robežās upei pāri var pārklūt vismaz astoņās vietās – pa pieciem tiltiem, vienu dambi un vismaz divām laipām.

Kalvenes ielas galā, pie kādreizējās pilsētas dārzniecības, pāri Tebrai veda diezgan vienkāršs koka tilts bez margām, pa kuru tomēr varēja pārbraukt zirga pajūgs, protams, arī gājēji varēja iet. Tam nebija nosaukuma.

Lai tieši no mājām Brīvības ielas austrumu galā (kādreizējiem «Kalgaliem») nonāktu pilsētas centrā, pāri upei Zaķa likumā iedzīvotāji ir uzlikuši koka laipu ar margām. Laika gaitā tā daudzkārt labota, atjaunota un nostiprināta, jo dažkārt palu ūdeņi to aiznes.

Tālāk uz leju pa upi pirmais tilts ir Upes ielā. Mūsdienās šim tiltam nav nosaukuma, agrāk to dēvēja par **Kuršinsku tiltu** – to cilvēku uzvārdā, kuru mājas atradās pie tilta (tagad Upes ielā 8). Sākotnēji tas bijis koka tilts – ar koka segumu un margām. Padomju laikā (70. gados) atjaunots no dzelzsbetona. Tiltu izmanto gājēji un braucēji.

Pie Kultūras nama Atmodas ielā 16 (bijušās sinagogas) esošais tilts līdz padomju laikam bija zināms kā **Žīdu/Žīda tilts**, jo atra-

dās pie sinagogas un Žīdu baznīckalna. Pēc mākslinieka Jāņa Audriņa meta 30. gados šajā vietā uzcēla pirmo kārtīgo koka tiltu. Kā var spriest no kāda 1912. gadā publicēta raksta, līdz tam kājnieku tilts pār Tebru bijis jātajuno katru gadu. Reizē ar tilta celšanu arī galīgi izveidoja un nostiprināja mākslīgi uzbūerto dambi, kas no kreisā krasta stiepjas pa upes piesērējušo, kalmēm aizaugušo daļu līdz tiltam. Tilts paredzēts tikai gājējiem, braukšana pār to nav iespējama. No 30. gadiem līdz mūsdienām vairākkārt atjaunots, un tā izskats mainījies vismaz trīs reizes. Kad tiltu atjaunoja pēdējoreiz, tas ieguva metāla konstrukcijas. Tiltam ir dēļu segums. Pa to var nokļūt atpūtas parkā Misiņkalnā, Misiņkalna kapsētā, arī Aizputes zonālās slimnīcas terapijas nodaļā.

Vispamatīgākais un visvecākais pilsētā ir **Akmens tilts**, kas savieno upes abus krastus Liepājas ielā. Tas būvēts uz ceļa, kas senatnē veda no Rīgas uz Karalaučiem Prūsijā. Tilts celts vietā, kur Tebrā bijis brasls. 1907. gadā tika uzbūvēts tagadējais mūra tilts. To projektējis Liepājas inženieris Karro, un par pašvaldības līdzekļiem cēlis uzņēmējs Folksdorfs, tāpēc nav tašnība tiem, kuri stāsta, ka šo tiltu Aizputei dāvinājis Kazdangas barons

Laipa pār Tebru Zaķa likumā 2000. gadā

Vara Santa foto

Jāņa Audriņa projektētais Židu tilts XX gs. 30. gados

No Ivara Silāra kolekcijas

Ākmens tilts 1910. gadā

No Alžeputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Židu tilts XX gs. 50. gados

Voldemāra Bloka foto

Ākmens tilts 2001. gadā

Vara Santa foto

Židu tilts 2002. gadā

Jūlija Peludes foto

Manteifelis. Barons finansējis vienīgi tā masīvo akmens margu izveidošanu, no kurām arī tilts ieguvis savu nosaukumu – Akmens tilts. Margu centrālajā daļā iekalts Manteifeļu ģerbonis un uzraksts par celšanas gadu: «*Stein und Gelaendre dieser Brücke erbaut MCMVII*». Izteikts pieņēmums, ka tilts ir viens no jaunākajiem mūra tiltiem Latvijā.

Kad Liepājas ielu vēl klāja bruģakmeņi, gar tilta iekšējām malām bija šauras ietves gājējiem. Taču, satiksmei kļūstot arvien intensīvākai, uz tā bija apdraudēta gājēju drošība, tāpēc 80. gadu sākumā tilta austrumu pusē MCVU ļaudis piebūvēja kājnieku tiltiņu.

Nākamā vieta, kur var pārklūt pāri Tebrai, ir **dambis** pie vecajām muižas ūdensdzirnavām, kas barona laikos (XVIII gs. beigās) celtas pie Tebras. Tas ir plats, masīvs dambis, agrāk viss bijis bruģēts ar laukakmeņiem. Mūsdienās tā vidus klāts ar asfaltu. Šo pāreju izmantojuši un izmanto ļoti daudz cilvēku, kas dzīvo pilsētas ziemeļrietumu daļā posmā

līdz Sakas ielai. Tur līdz 1969. gadam atradās vidusskola un tās internāts, SVR, tur ir PMK rajons, Aizputes policijas nodaļa, pilsētas novadpētniecības muzejs un Skolēnu izglītības centrs.

Sagaidot Latvijas 21. lauku sporta spēles, 2000. gada vasarā pār Tebru pie pirts (Katoļu ielā) tika izveidots stabils **gājēju tiltiņš**, lai sportistiem nebūtu jāmēro ceļš apkārt dzirnavām. No centra puses gan jāpārvar stāva nogāze, lai tiktu pie laipas, bet kāpšanu atvieglo pakāpieni.

Lai Kuldīgas ielā un tās apkārtnē dzīvojošajiem saīsinātu ceļu uz darbu bijušajā meliorācijas uzņēmumā, vēlāk arī Sausā vājpiena rūpnīcā, melioratori pie Kuldīgas ielas 19. nr. mājas dārza agrāk nestabilās pārejas vietā pār Tebru vēl paspēja uzlikt dzelzsbetona **gājēju tiltiņu** ar margām, kas vieno Tebras labo krastu ar kreiso, kā saucas arī nu jau par tradīciju kļuvušās ikgadējās sporta kompleksā notiekošās spēles «Labais krasts – kreisais krasts».

Uzraksts Akmens tilta margu centrālajā daļā

Visualža Aetīna foto

GRANTSBEDRES

Grants un smiltis pilsētas un tuvākās apkārtnes vajadzībām senāk ņemta dažādās tagadējās pilsētas nomalēs (aiz Zaķa likuma, rajonā starp Zvaigžņu ielu un Brīvēzemnieka bulvāri u. c.). Mūsdienās var aplūkot tās grantsbedres, kas radušās XX gs. sākumā ārpus pilsētas robežām, toreiz vēl neapbūvētā vietā aiz Livonijas ordeņa pils un baronu kapličas. Tur ieguva smiltis, nevis granti. Tajās var nokļūt pa Mednieku vai Brīvības ielu. Smiltis no tām vairs neņem.

Kara pēdējā ziemā – 1944./1945. gadā – vācieši tur ierīkoja tanku remontdarbnīcu.

Bedrēm pāri pārvilka maskēšanās tiklu, un augu dienu zem tā rūca, dzirksteļoja un dārēja. Fronte bija jau tepat pie Kalvenes, un bojāto kara mašīnu netrūka.

1949. gada 17. aprīlī grantsbedrēs tika sarīkots pirmais motokross Aizputē. Sešdesmitajos gados tajās tika izbūvēta DOSAAF šautuve – uzcelta dēļu būda, ar traktoru nolīdzināta zeme, izveidojot taisnstūra laukumu, kam apkārt slējās zemes valnis. Tā kalpoja neilgu laiku: būda sagruva, laukums aizauga.

Motokross XX gs. 50. gados
Voldemāra Bloka foto

KAPSĒTAS

S tāsta, ka pilsētas centrālajā laukumā senos laikos bijuši mēra kapi. Patiesībā vēl XVIII gs. tagadējā Atmodas ielas 14. nama teritorijā atradusies **Jāņa baznīca** un **kapsēta**, kas aizņēmusi arī vēl tikpat lielu daļu no tagadējā centra laukuma. To «Kurzemes ceļojumu grāmatā» («*Malerische Wanderungen durch Kurland*», 1809) apstiprinājis arī Ulrihs Šlipenbahs: «.. skaistajai, ēnainu koku ieskautajai Jāņa kapsētai, kur pagātne vienīgi vēl vecā, sabrukušā kaulu kambarī rakstīja savas zīmes uz kailiem galvaskausiem, tagad pieslejas ebreju sinagoga», tā precīzi norādīdams kapsētas atrašanās vietu. Mūsdienās šī vieta atrodas pilsētas centrā, bet kapsētas tapšanas laikā tā bija ārpus pilsētas.

Ar to saistīta kāda teika: «*Esot pasaulē cilvēki, kuri, ieejot kapsētās, varot redzēt mirušo cilvēku garus. Āri stāstītājai bijušas tādas spējas. Tā, esot vecajos Aizputes mēra kapos, viņa redzējusi divu cilvēku stāvus un bruņinieku uz zirga. Tie savā starpā stridējušies, kuram no viņiem kapsēta piederot. Divi stāvošie apgalvojuši, ka viņi ir pirmie kapsētas iemītnieki, taču tad bruņinieks teicis: «Es te esmu sen sen. Sen pirms mēra laikiem mēs kritām kaujā, un es esmu kauju vadītājs.*

Kas tam netic, lai aiziet līdz ozolam kalnā un rok septiņus soļus uz austrumiem no tā dziļu, dziļu bedri. Zemē būs zelta zobens un zelta bruņucepure, kas agrāk piederēja man.»

Stāstītāja, to dzirdot, nobijusies un aizsteigusies pie saimnieka, pie kura toreiz strādājusi, un izstāstījusi tam dzirdēto. Tas tūlī licis iet kalpiem uz norādīto vietu. Kalpi arī atraduši dziļi zemē biežā koka lādē ieliktu zelta zobenu un bruņucepuri. Bet norādītais ozols vēl šodien stāv liels un varens Misiņkalna kraujā.»

Vecie kapi (bijušie Pilsētas kapi) atrodas Kapu ielā. Kā liecina uzraksti uz vēl palikušajiem, vecajiem metāla krustiņiem, tajos atdusas cilvēki, kuru dzīves gājums sācies XVIII gs. Jaunas apbedījumu vietas šeit vairs neierāda, retumis apglabā kādu, kura dzimtai te bijis savs kapulauks. Šķiet, viens no pēdējiem apbedījumiem veikts 1996. gada vasarā, kad ārzemēs mītošā komponiste Dace Āperāne atveda savas mātes (Ilgas Štauveres dz. Rozenbahas) mirstīgās atliekas. Viņa dzimusi 1932. gadā Aizputē un Otrā pasaules kara beigās ar vecākiem devusies emigrācijā. Nu viņa mūža dusu radusi līdzās piederīgajiem.

Kapsētu ierīkojot, tā bija paredzēta divām draudzēm – luterāņu (lielākā daļa) un

Kārlis Lindes foto

Piemineklis Frīča Brūzemnieka vecākiem Vecajos kapos 2003. gadā

No Alžputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Mišņkalna kapšetas veidošana XX gs. 30. gados

Pirmā kapu kopība Mišņkalna kapos XX gs. 30. gados

Kārlis Lindes foto

Vecajos kapos 2003. gada pavasari

Kārlis Lindes foto

Jura Bajāra skulptūra «Maziņš biju, neredzeju» Mišņkalna kapos

No Mirzašas Birznieces arhīva

Vācu karavīri apbedza savu biedru pie baronu kapliņas 1945. gada 6. aprīlī

pareizticīgo (dienvidrietumu sektors). Taču gadu gaitā kārtu un tautību atšķirības ir izzudušas, un smiltis te vienādi sedz gan latviešus, gan vāciešus, gan krievus. Tās vienādi gulst pāri arī pilnīgi pretēju uzskatu cilvēkiem. Te atdusas XX gs. sākumā Aizputes cietumā nomocītais LSDSP Liepājas organizācijas propagandists, 17 gadus vecais skolnieks Alfreds Strautiņš un Piekta gada nemiernieku nošautais Kazdangas barona Manteifeļa uzticamais kalpotājs Kārlis Prillers, kurš sargāja aizbēgušā barona mantu no nemierniekiem. Kad barons atgriezās, viņš pateicībā lika izveidot tādu kapa vietu, kas tik ātri nepazustu. Uz kapa, kas pārklāts ar masīvu cementa lējumu, bez dzimšanas un miršanas datiem lasāms, ka te Dieva mierā dus Kazdangas Manteifeļa uzticamais kalpotājs, klāt Bībeles pants: *«Esi uzticīgs līdz nāvei, tad es tev došu dzīvības kroni.»* Šajā kapsētā atdusas virsskolotājs un ķesteris Aleksandrs Rozenšteins, kurš daudz laba darījis pilsētas garīgā klimata veidošanā. Te arī folklorista, tulkotāja un dzejnieka Friča Brīzemnieka piederīgo (Treilandu) atdusas vieta, ko iezīmē masīvs melna marmora obelisks, uz kura lasāms: *«Mūžam nesadrups tas piemiņklis, ko caur pašai dziedzīgu mīlestību tēvs māmiņa cēluši pateicīgo bērnu sirdis.»* Šeit arī viena no Aizputes izpildkomitejas priekšsēdētājiem – Kārļa Teihmaņa – kaps.

Kapos trūkst daudzu veco dzelzs krustu, masīvo dzelzs sētiņu un ķēžu, kas apjoza tās vai citas dzimtas atdusas vietu, jo, kad 90. gados sākās metāllūžņu iepirkšana, tā tiktāji nepagāja garām arī šai kapsētai. Savu darijuši arī vandāļi – zālē guļ vairāki nolauzti krusti. Par kapsētu rūpējas SIA «Aizputes komunālais uzņēmums» – vasarās izplauj zāli un rudenos novāc lapas.

«**Turku kapi,**» saka zinātāji, norādot uz koku puduri nelielā uzkalniņā Tebras labajā krastā kādreizējo «Brūderu» māju, vēlākās pil-

sētas dārzniecības (Kalvenes ielā 60) teritorijā. Patiesībā tur bijuši tā saucamie Nabagu kapi. Kad XIX gs. 70. gados krievu–turku kara laikā Aizputē īsu laiku atradušies gūstekņi – 220 turki un arābi, vairāki no tiem saslimuši un 18 miruši. Tie apbedīti ārpus pilsētas šajā vietā. Stāsta – pēc viņu paražas tie esot apbedīti sēdus. Tā ir kapsēta, kuras vairs nav.

Pēc Kurzemes pievienošanas Krievijai 1795. gadā Aizputē ielūda daudz ebreju, tā ka dažbrīd viņu skaits sasniedza pat divas trešdaļas no pilsētas iedzīvotājiem. (Aptuveni no 1807. līdz 1814. gadam kāds ebrejs pat bijis pilsētas galva, kas Kurzēmē ir rets gadījums.) Protams, drīz bija vajadzīga arī sava apbedījumu vieta. **Ebreju kapsēta** meklējama jau pieminētās Kalvenes ielas labajā pusē pie pilsētas austrumu robežas, aiz tā dēvētajiem Turku kapiem Tebras labajā krastā. Pēc 1940. gada tajos vairs nav veikti apbedījumi, teritorija aizauga un tika postīta. Ārzemēs mītošie ebreji, kādreizējie aizputnieki, 90. gados izrādīja interesi arī par savu senču atdusas vietu. Aizputnieks Voldemārs Bloks apņēmās kapsētu savest kārtībā. Tas arī izdarīts.

Jau septīto gadu desmitu aizputniekus gulda **Misiņkalna kapos**, kas nu jau divas reizes paplašināti. Tie atrodas pilsētas dienvidrietumu daļā, Brīvības ielā 50. Par Misiņkalna kapiem nosaukti tāpēc, ka atrodas Misiņkalna parka rietumu malā un saplūst ar to.

Kapsētu sāka veidot 30. gados un atklāja 1934. gada 28. oktobrī. Pirmie apbedījumi atrodas kapu austrumu sektorā (Zīle un Nakoņņiņi). Plānojuma ziņā tie uzskatīti par vieniņiem no skaistākajiem kapiem visā Lejaskurzēmē, un tādi arī bija līdz Otrā pasaules kara beigām, kad daudzi apbedījumi tika veikti visās galvenajās ejās un arī sānu celiņos, iznīcināta priežu audze, kas lokā ieskāva centrālo laukumu kapsētas vidū, kurā sākumā bija novietota katedra ar krustu. Runātājs tajā kāpa

Jauno kapsētu 1992. gada 6. septembrī iesvētīja luterāņu mācītājs Sigurds Sprogis. Šim garīdzniekam jāpateicas par to, ka Aizputē kopš 1997. gada ir moderna, labiekārtota kapliča (atklāta 30. decembrī). Kad Sigurds Sprogis tika ievēlēts par pilsētas domes deputātu, stājoties amatā, viņš paziņoja, ka organizēs tik nepieciešamās kapličas celtniecību. Un vārdu turēja. Pēc viņa projekta, arī pašam strādājot celtniecībā, kapliča tika uzcelta pusotra gada laikā, galvenokārt par pašvaldības līdzekļiem. Ziedoja arī vairāki Aizputes uzņēmumi, privātpersonas, nedaudz palīdzēja kaimiņu pagasti. Tagad Aizputē ir viena no modernākajām kapličām Latvijā. Tās dekoratīvo ietēru sēru zālē – centrālo lustru, sāngaismas ķermeņus, dekoratīvo nožogojumu un stāvlampas uz izvadītāja pulsts izgatavojis Kazdangas mākslinieks Ernests Treimanis.

Kopš pabeigta kapliča, Kapusvētku un Mirušo piemiņas dienas dievkalpojumi vairs nenotiek agrākajā vietā – pie Jura Bajāra veidotā pieminekļa, bet ļaudis pulcējas pie kapličas. 2001. gada rudenī kapsētas jaunajā daļā pie kapličas izraka aku.

Pēc Otrā pasaules kara Aizputē tika izveidoti **Brāļu kapi**. Teritoriju izvēlējās pie kādreizējās pareizticīgo baznīcas Kalvenes ielā 38 a, kura tajā laikā bija pamesta un pamazām bojājās. Kapus ierīkoja 1945. gada vasarā, un pirmie apbedījumi tajos notika 9. septembrī, kad, pilsētas iestāžu darbiniekiem un skolu jaunatnei klātesot, tur apbedīja Apriķu – Cīrvas – Saļienas mežos kara gados bojā gājušos un Misiņkalnā nošautos padomju armijas karavīrus un partizānus, to skaitā arī Rietumkurzemes partizānu vadītāju Andreju Macpānu (viņa mirstīgās atliekas gan 1957. gadā tika vēleiz atraktas un pārvestas uz Brāļu kapiem Rīgā). Pēc V. Bloka un I. Šteinberga datiem, Aizputes Brāļu kapos pārāpbedīti 233 karavīri un 11 partizāni. Ir noskaidroti

tikai 65 kritušo vārdi. 1947. gada 6. novembrī šeit atklāts melna marmora obelisks.

Mūsdienās vairs nav **kapulauka**, kas izveidojās ap veco baronu kapliču Tebras kreisajā krastā pretī luterāņu baznīcai – **Mednieku ielā**. Tas tapa pēdējā kara ziemā – 1945. gadā, kad kritušo apbedījumiem vairs nebija vietas Misiņkalna kapsētā: tika izraktas garas tranšejas un tajās guldīja no frontes, kas atradās jau Aizputes rajonā, atvestos, kā arī ģimnāzijā ierīkotajā hospitālī mirušos. Lēš, ka gan Misiņkalna kapos, gan te apbedīti aptuveni 500 karavīri. Te esot guldīti arī daži latviešu leģionāri un krievu tautības vīlavieši. Kad laukums ap kapliču bija pilns, raka arī ārpus tā uz grantsbedru pusi, tā ka vēlāk, zemes krantij grūstot, bija redzami apbedījumi. Arī te katra kapa vieta tika iezīmēta ar krustu, uz kura atzīmēti kritušā identifikācijas dati. Pēc kara jaunā vara tos novāca. Kapliča tika noārdīta, tās vietā uzcēla Mednieku klubu. Pārī daļai apbedījumu izveidoja ceļu.

Mācītājs S. Sprogis šo vietu no jauna iesvētīja 90. gadu sākumā. Katrā no četriem apbedījumu spārniem uzlika pa krustam. Kad Saldus tuvumā veidoja vācu karavīru kapus, 1997. gada vasarā šeit apbedītos izraka un pārveda uz jauno kapavietu.

Ir apbedījumi, kuri neatrodas garīdznieka svētītā zemē. Domāju, ka neviens no tiem, kas piedzīvoja kara pēdējo ziemu Aizputē, neņemsies apgalvot, ka no Misiņkalna ir izrakti un kapsētās pārāpbedīti visi tur nošautie. Tajā septembra svētdienā, kad šīs bedres atraka, meklēja tikai Emilu Kājiņu, un, kad atrada viņa mirstīgās atliekas, atrakšanu pārtrauca.

Runājot par apbedījumiem, nedod mieru vēl kāds jautājums – kur meklējama Blūmentāla atdusas vieta? Visā Kurzemē populārais medicīnas doktors Johans Heinrihs Blūmentāls (dz. 1734. gadā), ko ļaudis cienīja ne tikai viņa augstu vērtējamo profesionālo zināšanu

Kapliča Misinkalna kapos 2002. gadā

Vara Santa foto

Aizpute. Kapliča.

f. Porevskis un g. Rāstis

Baronu kapliča XX gs. 30. gados

Pastkarte no Jurga Skulmes kolekcijas

Kārļa Prillera kaps Vecajos kapos 2003. gada pavasarī

Kārļa Lindes foto

Ebreju kapos 2001. gadā

Vara Santa foto

Ebreju kapos 2000. gada 15. martā no kreisās: I. Bērica, A. Enģele, R. Fridmans, A. Lapena, P. Hanka, G. Krupņikovs

No «Aizputes Aizies» arhīva

dēļ, bet arī kā nabago aizstāvi un labdari, kurus viņš dziedināja, neprasot par to atlīdzību, Aizputē nodzīvoja vairākus gadu desmitus un 1804. gada 24. martā 70 gadu vecumā mira ar trieku. (Tikai pirms 12 dienām pasaulē bija nākusi viņa jaunākā atvase – dēls, kuru nosauca tēva vārdā par Heinrihu).

Blūmentāla kops nav meklējams nevienā no Aizputes un tās apkārtnē esošajām kapsētām. Bez Vecajiem, toreiz Pilsētas kapiem vāciešus apbedīja arī Mācītāju kapos, apmēram divus kilometrus no pilsētas pa Kuldīgas ceļu, pie mācītājmuižas, kurā dzīvoja luterāņu mācītājs, un Aizputes Pils, vēlāk sauktos Skrūskopa kapos, kā arī Kureles kapsētā. Bet Blūmentālu tajos neatrast. Lūk, ko uzzinām no U. Šlipenbaha piezīmēm. Dažus gadus pēc ārsta nāves, stāvot kādreizējā Sv. Klarisas ordeņa klostera atrašanās vietas kraujā un skatoties dienvidu virzienā, viņu sajūsmināja vē-

rotā ainava ar Veco un Jauno pili, skaisto, ziediem un dīķiem greznoto ieleju un atsevišķām ēkām. Bet tad viņa skats apstājies pie kādas vientuļas, ar jauniem kokiem apstādītas vietas, un, kā viņš saka, tā uzrunā viņa sirdi, jo tā ir Blūmentāla atdusas vieta, kura vārdu zina un svēti viņa tēvzeme. Un Šlipenbaham šķitis pilnīgi pašsaprotami, ka Blūmentāls atdusas šeit – tik skaistās un sev tuvās dabas vidū. Tieši te esot viņa vieta, jo Blūmentāla kapu nedrīkstot segt marmors. Tam jāsaplūst ar viņam tik mīlo dabu, un Blūmentālam ir jāatdusas tās vidū.

Tā tas arī noticis. Tikai – kur ir šī vieta? Vai tā nav meklējama Kuldīgas ielā 19 – dārza atkrantē pie Tebras? Ja U. Šlipenbahs to vēroja no Klosteres kraujas, tai jābūt šajā apkārtnē. Vai tur neatrodas jau gandrīz izzudusi, bet agrāk spilgti redzama apbedījuma vieta, kurai tagad pāri ēnu met vecas liepas?

*Koka katedra, kas no 1934. gada līdz padomju laikam atradās Mišņkalna kapsētas vidū
No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem*

SKOLAS

Pirmā pilsētā ir bijusi latīņu skola, taču nav precīzi nosakāms, vai tā darbojusies XVI gs. vai XVII gs. vidū. Ir zināms, ka XVIII gs. beigās pilsētā bijusi vācu skola ar skolotāju ērgelnieku un ebreju skola.

1806. gadā (visbiežāk minētais gadskaitlis, bet ir minēts arī 1805. un 1807. gads) uz 1804. gadā izdoto noteikumu pamata tagadējā Jāņa ielā 4 atvērta **apriņķa skola, kreisskola**, neilgi pirms tam uzceltā mūra ēkā, un skola te bijusi līdz 1834. gadam. Tā pakļauta Tērbatas augstskolas virspārraudzībai un bijusi guberņas ģimnāzijas direktora tuvākā pārvaldē. Programma pilnīgi izveidota tikai 1820. gadā, nosakot, ka apriņķa skolā pilsoņu bērni jāsatgavo praktiskai dzīvei, sniegtajai izglītībai jāsakā ar amatnieku un rūpnieku vajadzībām. 1847. gadā apriņķa skolas iedalīja četrās grupās, un Aizputes skola piederēja pie pedējās, kurai paredzēta tikai viena klase ar diviem skolotājiem.

Sākumā skolā nebija daudz audzēkņu: 1813. gadā reģistrēti tikai četri skolēni, protams, cittautesi. Latviešu bērni šo skolu sāka apmeklēt vēlāk. No 1857. gada līdz 1862. gada decembrim te mācījies arī Fricis Treilands (Brīzemnieks). Tad skola jau atradies tagadējā Atmodas ielā 22 un mācību ziņā vēr-

tēta diezgan augstu. Skolas priekšnieks bijis Vācijā, Getingenā dzimušais filozofijas doktors Ludvigs Kēlers. Krievu valodu mācīja Dočkevičs. Skolā bijušas ne vien divas klases, bet arī ierīkota atsevišķa nodaļa jeb tā sauktā apriņķa skolas paralēlklase, kur par diezgan mazu piemaksu mācīti priekšmeti, kas jau bija ģimnāzijas zemāko un vidējo klašu programmās: vecās valodas, algebra, trigonometrija un citi.

Te augstskolai gatavojās jaunekļi, kuri kļuva ievērojami, – vēlākais ģimnāzijas inspektors Pēterpili un preses virsvaldes loceklis Mārtiņš Remiķis, Tērbatas studentu korporācijas «Kuronija» vecākais un ārsts Astraņā P. Krāmers, filozofijas maģistrs un austrumu valodu augstskolas inspektors Maskavā J. Lēvenšteins, skolas vadītāja Kēlera dēls Arnims Kēlers, vēlākais ārsts krievu kara pulkā Bulgārijā un citi. Fricis Brīzemnieks atcerējās, ka viņa laikā skolā nebija nekā latviska, skolēni sarunājās un mācījās vācu valodā. Latviešu skolā bija ļoti maz, un tie paši pieslējās vāciskajai videi.

Friča Brīzemnieka laikā skolu apmeklēja arī vācietis Heinrihs Laube, kurš vēlāk kļuva par vienu no ievērojamākajiem latviešu atmodas laikmeta darbiniekiem – Indriķi Laubi.

1886. gadā apriņķa skola tiek pārveidota par **pilsētas skolu** ar stingri noteiktu mācību programmu un krievu mācību valodu.

Skolu skaits Aizputē strauji palielinājās XIX gs. beigās. Blakus valdības uzturētajām radās **pašvaldības** skolas un **privātskolas**. 1883. gadā pilsētā bija deviņas mācību iestādes. Pirmo grupu veidoja valdības uzturētās skolas. Tajā ietilpa jau minētā apriņķa skola ar inspektoru kā vadītāju un nu jau trīs skolotājiem, neskaitot pareizticīgo priesteri, kas pāsniedza ticības mācību savam dēlam. Vēl bija elementārskola ar vienu skolotāju kristiešu bērniem un tāda pati elementārskola ebreju zēniem.

Otru skolu grupu veidoja skolas, ko uzturēja komūnas un pašvaldības. Aizputē bija divas šādas skolas: pareizticīgo draudzes pirmskola ar psalmotāju kā skolotāju un pilsētas uzturētā luterāņu bāra bērnu pirmskola, tā sauktā nabagu skola ar vienu skolotāju.

Trešajā grupā ietilpa četras privātskolas: privātā zēnu progimnāzija ar trīs vai četriem skolotājiem, Volteres privātā meiteņu skola, Grotas privātā meiteņu skola un Milenbergas privātā meiteņu elementārskola.

No šiem datiem var secināt, ka XIX gs. beigās izglītība pieejama arī meitenēm.

Izņemot pareizticīgo draudzes pirmskolu un ebreju elementārskolu, kurās bija krievu mācību valoda, visās pārējās skolās bija jāmācās vācu valodā. 1886. gadā sākās skolu rusifikācija. 1896. gadā pilsētā jau bija 360 skolēnu: 246 zēni un 114 meitenes. Ar valdības atļauju atvērta Blūmentāles privātā meiteņu progimnāzija, kas darbojās vēl līdz Pirmajam pasaules karam.

Skolu skaits un skolotāji 1912. gadā:

1. **Pilsētas skola.** Inspektors, tātad arī skolas priekšnieks Ivans Volmars. Skolotāji: priesteris M. Pētersons, Teodors Telegins, Jozefs Zulcons, Jānis Gustavs Kopvillens. Palīg-

skolotājs Kārlis Šēnhofs. Skolas ārsts Jūlijs fon Hallers.

2. **Kroņa elementārskola** zēniem un meitenēm. Vadītāja Sofija Čalikova. Skolotāji: Ādolfs Treiverts, Andrejs Kozakevičs un Treilanda jaunkundze (F. Brīvzemnieka pusmāsa).

3. **Otrās pakāpes privātā meiteņu skola.** Divas klases ar divām nodaļām. Vadītāja Minna fon Grota. Skolotāji: Vera Ansule, Telegins, Šēnhofs, Grīntāla kundze un Eginga jaunkundze.

4. **Labdarības biedrības elementārskola zēniem un meitenēm.** Vadītājs F. Mūts. Skolotājas: Milendorfa jaunkundze, Kontovska jaunkundze un Eginga jaunkundze.

Tautskolu inspektors šajā laikā bija P. Vembers. Apriņķa skolas revidenti bija Eduards fon Šrēders (Klosteres muiža) un mācītājs Hermanis Zeilers.

Zināms vēl, ka pēc 1912. gada līdz Pirmajam pasaules karam pilsētas skolā par skolotāju strādājis Aizputē dzimušās dzejnieces **Annas Dagdas** (istajā vārdā Olgas Taubes, 1915–1996) tēvs Antons Taube (1866–1943). Viņa ģimene ar trīs mēnešus veco Olgu kopā ar skolas direktora Volmara ģimeni 1915. gada aprīlī divjūga kariatē atstāja Aizputi. No bēgļu gaitām Krievijā viņi Aizputē vairs neatgriezās. Jukas skāra visas skolas.

1921. gada 15. septembrī atvēra **Aizputes apriņķa vidusskolu** ar vienu klasi. Skolā bija tikai deviņi skolēni – trīs zēni un sešas meitenes. Skolas vadība tika uzticēta Pēterpils universitātes matemātikas fakultāti beigušajam Kārlim Spurim. Vēl strādāja seši skolotāji, kuri bez sava tiešā pamatdarba bija ar mieru strādāt skolā: Aizputes apriņķa valdes darbedis Voldemārs Purenīšs, Dzimtsarakstu nodaļas vadītājs un grāmatu veikala īpašnieks Aleksandrs Rozenšteins, kurš bija noklausījis pilnu Teoloģijas fakultātes kursu Tērbatā un

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Krišis Jankovskis
1925. gada 22. septembrī

Alfreda Taubes foto no Aizputes novadpētniecības muzeja

Skolotāji Lūcija Jurkowska, Alfreds Brants, Alise Iziks un Milda Jansone
1930. gada 10. martā

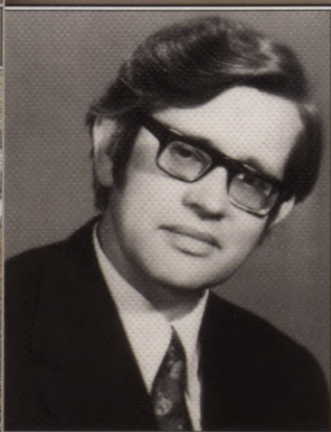
No Zivara Ālmaidina kolekcijas

Pie dzirnavu dambja ģimnāzijas direktors Pauls Pakalniņš (pirmais no kreisās)
un skolu inspektors gājienā XX gs. 30. gadu pirmajā pusē

Julija Pēludes foto

Aizputes vidusskolas direktore
Liveta Sprūde 2001. gadā

No personiņa arhīva

Mūzikas skolas direktors no 1961.
līdz 1986. gadam Ģuntis Skensbergs

Vara Santa foto

Mākslas skolas direktors Armands Ausmanis 2001. gadā

ieguvis ģimnāzijas skolotāja tiesības Maskavā, Valsts zemju inspektors, vēlāk lauksaimniecības skolas organizators Jānis Dambergs, Aizputes mācītājs Hermanis Zeilers, II pakāpes pamatskolas skolotājs Ernests Leja un Kara zaudējumu komisijā strādājošais Alberts Štrauss, kurš bija beidzis Jeiskas reālskolas V klasi. Skola atradās tagadējā Atmodas ielā 22, toreizējās pamatskolas pagalma piebūvē – sarkanā ķieģeļu ēkā. Bija izveidota klase, kanceleja un atpūtas telpa.

Radusies kā reāla tipa mācību iestāde, 1923./1924. mācību gadā skola pārtapa humanitārajā, bet, lai ceļu uz to neaizšķersotu jauniešiem, kuriem sagādāja grūtības latīņu valoda, tā vēlāk apvienoja abus tipus.

Ar 1924. gadu visas telpas tika iegūtas kādreizējā Aizputes Pilsmuižas kungu mājā (Skolas ielā 1), kur 1926. gadā skola svinēja pirmo izlaidumu: trīs audzēkņi skolu beidza ar gatavības apliecību, divi – tikai ar apliecību. Pirmie absolventi bija Austra Leontīne Straziņa-Pērkone, Valija Skrēģe, Fricis Apriķis, Rita Elsberga un Amālija Dinviete.

Līdz ar ēku skola ieguva arī ap to esošo 25 178 m² lielo zemes gabalu, kura kopplatība sadalījās šādi: parks 14 657,85 m², rotaļu (sporta) laukums 600 m², augļu un sakņu dārzs 8829 m², apbūve 1091,15 m².

1931. gada 1. augustā skola nonāca valsts aprūpē un līdz Otrā pasaules kara beigām sacās Aizputes valsts ģimnāzija. Aizvadītajos gados bija palielināties un turpināja augt audzēkņu skaits. Lai gan pirmajā mācību gadā skolā mācījās tikai deviņi audzēkņi, 30. gadu beigās to skaits krietni pārsniedza simtu: 1921./1922. – 9; 1922./1923. – 34; 1923./1924. – 62; 1924./1925. – 66; 1925./1926. – 72; 1926./1927. – 90; 1927./1928. – 87; 1928./1929. – 86; 1929./1930. – 75; 1930./1931. – 65; 1931./1932. – 56; 1932./1933. – 62; 1933./1934. – 70; 1934./1935. – 76;

1935./1936. – 104; 1936./1937. – 113; 1937./1938. – ?; 1938./1939. – 134; 1939./1940. – ?.

Bija izveidojies pasniedzēju kolektīvs, atvērta internāts, ierīkots koptgalds, sakuplojis pulciņu skaits, izveidots koris un pūtēju orķestris. Tika iekārtoti pirmie divi mācību kabinetī. Audzēkņi piedalījās Dziesmu svētkos, Mežu un dārzu dienās, darbojās 109. skautu vienība, 70. gaidu pulciņš un 149. mazpulkus organizācija. Skolā bija iekārtota bibliotēka, kuras atvēršanai Kultūras fonds ziedoja 500 latu. Mācību līdzekļu un inventāra iegādei naudu deva gan Izglītības ministrija, gan Aizputes apriņķa valde, kā arī daudz ziedoja atsevišķas privātpersonas. Arī pati mācību iestāde ieguva līdzekļus no skolas sarīkojumiem un ikgadējām mantu loterijām.

Par direktoru līdz 1940. gadam pēc K. Spura, kurš skolu vadīja tikai vienu gadu, bija strādājis K. Veidemanis (1922–1931, studējis teoloģiju, ieguvis ģimnāzijas skolotāja tiesības), Pauls Pakalniņš (1931–1938, vēsturnieks) un Jānis Bērtulis (1938–1940, matemātiķis).

Līdz 1940. gadam ģimnāzijā bija viesojušies vairāki izglītības ministri: E. Ziemeļis (1930), A. Ķeniņš (1932) un A. Tentelis (1936).

1939. gada 7. maijā mācītājs D. Eisengrauds iesvētīja ģimnāzijas karogu, ko skolai dāvināja Aizputes apriņķa pašvaldība un sabiedriskās organizācijas. Pēc skolotāja un mākslinieka Jāņa Audriņa zīmējuma tas bija darināts Lietišķās mākslas skolā Rīgā, un uz tā bija rakstīts: «*Teu, miļā tēvuzeme, mēs mūžam dzivosim.*» Šī diena izvērtās par lieliem svētkiem, kuros piedalījās IM pārstāvis – vidusskolu direktora biedrs A. Čuibe un Aizputes iestāžu un organizāciju pārstāvji. Rakstiski ģimnāziju sveica Hercoga Jēkaba ģimnāzija, Kuldīgas ģimnāzija un citas skolas.

Latvijas brīvvalsts pirmā perioda pēdējā – 1939./1940. – mācību gadā direktora

J. Bērtuļa vadībā skolā strādāja 14 skolotāji (ieskaitot amatu savienotājus): Dāvids Grauds (mācītājs), Jānis Ikaunieks (fizika un matemātika), Zenta Ķerpe (vācu valoda), Anna Lagzdiņa (latviešu valoda), Olga Urlovska (vēsture), J. Pampelis (latīņu valoda), Jānis Audriņš (zīmēšana un rokdarbi zēniem), V. Valdmanis (dabas zinības), Krišis Jankovskis (mūzika, dziedāšana), J. Pļavnieks (militārā apmācība), Emīlija Rings (meiteņu rokdarbi un mājturība), Daugis (ticības mācība katoļiem), Šerelis (ticības mācība mozusticīgiem) un Milda Frišmane (angļu valoda).

Bez ģimnāzijas 30. gados (dati līdz 1937. gadam) Aizputē vēl bija šādas skolas:

1. Aizputes **I** un **II pamatskola** tagadējā Atmodas ielā 22. To vadīja pārzinis Juris Skrēģis, vēlāk – Jānis Ciemgals. Strādāja 12 skolotāji: Alfreds Brants, Ernests Citskovskis, Alma Citskovska, Jānis Folmanis, Krišis Jankovskis, Elza Matisone, Emīlija Rings, Irma Bluķis, Alise Iziks-Virga, Lūcija Jurkovska, Milda Jansone-Silāre un Milda Piķis.
2. Aizputes **žīdu pamatskola** Kuldīgas ielā 18. Tās pārzinis Ļevis Voložs dzīvoja skolai blakus: Kuldīgas ielā 16. Strādāja trīs skolotāji: Izraels Pins, Voldemārs Sika un Mordhais Burgins-Gordons.
3. **Vācu vecāku savienības** Aizputes pamatskola Kuldīgas ielā 24. Skolas pārzine Elionora Foss, kuras vadībā strādāja pieci skolotāji: Lilija Rummels, Elizabete Eislers, Jutta Petersens, Hedviga Reinholds un Valters fon Hiršheits.

Ar vāciešu repatriēšanos 1939. gadā beidza pastāvēt skola vācu tautības bērniem. Ebreju skolā pēdējais bija 1940./1941. mācību gads. Pilsētā palika pamatskola un ģimnāzija, kuras atsevišķi pastāvēja līdz 1969. gadam. Abas mācību iestādes darbību nepārtrauca arī Otrā pasaules kara laikā, lai gan kara pēdējā ziēmā pamatskolas telpās atradās vācu vīrs-

nieku klubs un ēdnīca, bet ģimnāzijā bija iekārtots hospitālis. Mācībām telpas tika sameklētas dzīvokļos pilsētā, pamatskolai bija atvēlēta Kuldīgas ielas 24 sētas māja.

Kopš 1969. gada 1. septembra **Aizputes vidusskola** atrodas Ziedu ielā 7. Šajā gadā jaunuzceltajā ēkā apvienotas ienāca astoņgadīgā un vidusskola, izveidojot pilsētā vienu mācību iestādi (telpas paplašinātas 1989. gadā, kad uzcēla otru korpusu). To mūsdienās vada pēc skaita 17. skolas direktore, pedagogijas zinātņu maģistre Liveta Sprūde. No 1940. līdz 2001. gadam skolas priekšgalā vēl atradusies: Voldis Valdmanis (1940–1941, dabaszinātnieks, par viņa dzīvi Skaidrite Gailite raksta darbā «Tu esi viens no mūžības» (2001)), Dāvids Grauds (1941–1942, teologs mācītājs), Žanis Kalve (1942–1944, vēsturnieks), Ansis Vītoliņš (1944–1946, filologs), Vilhelms Tumšs (1946–1952, dabaszinātnieks), Valda Baltiņa (1952–1956, vēsturniece), Ingrīda Valaine (1956–1958, angļu filoloģe), Alvine Freiberga (1958–1960, baltu filoloģe), Voldemārs Kalniņš (1960–1969, fiziķis), Ilgmaris Petrovics (1969–1985, fiziķis un matemātiķis), Ingrīda Valaine (1985. gada 31. maijs – 1986. gada 1. jūlijs, angļu filoloģe) un Imants Kagainis (1986–1998, fiziķis un matemātiķis).

Skola var lepoties ar Beļģijā mītošo, doktora grādu ieguvušo, ar Beļģijas Karaļa Krona ordeni apbalvoto Jāni Jerumani, ar LZA akadēmiku, Eiropas Zinātņu un mākslas akadēmijas locekli un Ņujorkas Zinātņu akadēmijas locekli, habilitēto fizikas doktoru, profesoru Elmāru Blūmu, medicīnas zinātņu doktoru, profesoru Māri Mihelsonu, tehnisko zinātņu doktoru Valentinu Pušinski, profesoru Gunti Deksnī, Triju Zvaigžņu ordeņa komandieri, bijušo vēstnieku Izraēlā Ivaru Silāru, Valsts prezidentes kancelejas Apzēlošanas dienesta vadītāju Ritu Aksenoku, Brīvdabas muzeja

direktoru Juri Indrānu, kādreizējiem peldošā bāzes kuģa kapteindirektoriem brāļiem Andri un Edgaru Ūķiem (mūsdienās Edgars Ūķis ir Latvijas vienīgā ledlauža «Varma» kapteinis), bioloģijas grāmatas «Latvijas zemes gliemeži» (2000) autori Mudīti Rudzīti, augstskolas «Turība» dekāni, ģeogrāfijas mācību grāmatu autori Zinaidu Melbārdi-Siksnu, tulkotāju Skaidrīti Jaunarāju, režisori Tatjanu Šversti un aktrisi Ainu Kareli, grupas «Tumsa» solistu un Kaupēna lomas atveidotāju rokoperā «Kaupēn, mans miļlais» Mārtiņu Freimani, sporta dejū dejojājiem Agitu un Valēriju Mironoviem, Elbrusa pārvarētāju ar divriteni Bruno Šulcu, Saeimas deputātu Oskaru Spurdziņu, bijušo izglītības ministru Māri Vitolu, bijušo iekšlietu ministru Mareku Segliņu un daudziem, daudziem citiem absolventiem. Visus nav iespējams pieminēt.

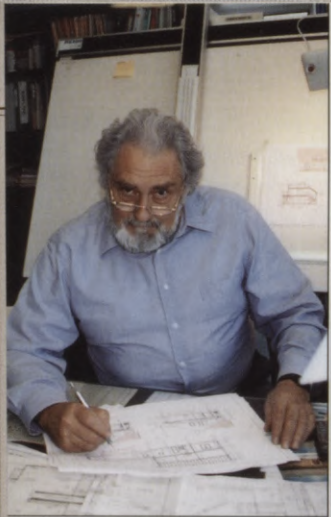
2002./2003. mācību gadā skolā bija 897 audzēkņi, kuri mācījās 37 klasēs. Strādāja 62 skolotāji un 29 tehniskie darbinieki. 38 skolotāji paši absolvējuši šo vidusskolu. Pedagogu vidū ir septiņi maģistri, un vairāki gatavojas par tādiem kļūt. Kopš 1993. gada svešvalodas māca arī viesskolotāji no Norvēģijas, Šveices, Vācijas un ASV. Skolas direktorei darbu vadīt palīdz divas mācību pārzines (Vita Buzoverova un Rudīte Vītola), divas direktores vietnieces ārpusstundu darbā (Sarmīte Štāle un Ausma Kirhnere) un direktores vietniece informātikas jautājumos (Dace Tamuža).

2000. gadā skola saņēma Pasaules bankas kredītu siltināšanas projekta īstenošanai. Tas atļāva siltināt skolu un nomainīt logus. No 2000./2001. mācību gada vidusskola saviem audzēkņiem piedāvā trīs licencētas mācību programmas – 1) matemātikas, dabaszinātņu un tehniskā virziena, 2) vispārīzglītojošā virziena un 3) profesionāli orientētā (komerczinību) virziena. Iekārtota mūsdienām atbilstoša lasītava. Skolas bibliotēka grāmatu

daudzuma ziņā (56 tūkstoši sējumu) ir bagātākā rajona skolu bibliotēka. Izveidots skolas muzejs. Skolas sadarbība ar draugiem Zviedrijā un Šveicē devusi iespēju audzēkņiem atpūsties šajās zemēs, kā arī ar viņu atbalstu rīkotas vasaras nometnes tepat Latvijā. Sadarbībā ar Norvēģiju, direktore rosināti, tapuši vairāki projekti, piemēram, «Skolēnu līdzpārvaldes demokrātiskas darbības apgūšanas veicināšana» un projekts par pieaugušo tālākizglītību, kas dod iespēju aizputniekiem pilnveidot zināšanas dažādās jomās (vada L. Sprūde, I. Rotlufe-Dinne, S. Štāle un G. Vidnere). Tāpat skola regulāri piedalās projektos, kas saistīti ar vides izglītību (koordinē L. Skulte). Pateicoties aktīvai darbībai starptautiskos vides projektos (šādi projekti ir sadarbībā ar astoņām Eiropas valstīm), Aizputes vidusskola kopš 1998. gada kļuvusi par UNESCO saistīto skolu. 12. klases skolniece Maijas Vilces zīmējums (vadītājs skolotājs A. Pucens) uzvarēja UNESCO rīkotajā zīmējumu konkursā un veidoja UNESCO plakātu 2002. gadā. Citā projektā, kas saistīts ar veselības mācību, gan Latvijas, gan starptautiskā mērogā piedalās skolēni A. Grundmanes un I. Greieres vadībā. Rosīgi darbību uzsākuši mazpulki (vadītāja S. Neiburga). Jau daudzus gadus skola izvirzījies rajona skolu priekšgalā sportā (skolotāji Dz. Aņuse, I. Pūpola un A. Kaju), veiksmīgi piedalās debašu konkursos (I. Alsiņa), skolēnu zinātniskās pētniecības darbā (M. Birzniece un I. Alsiņa), gūst labus rezultātus mācību priekšmetu olimpiādēs un citās jomās. Rosīgi darbojas vēstures pētnieki «Vikingi» skolotājas Antras Mucenieces vadībā. Skolā darbojas 25 pulciņi. Mūsdienīgu darbu nodrošina 37 datori, kuri izvietoti divās datoru klasēs un kuru darbu koordinē skolotāja Dace Tamuža.

Gan ar citu nosaukumu – **Liepājas rajona neklātienes vidusskolas Aizputes**

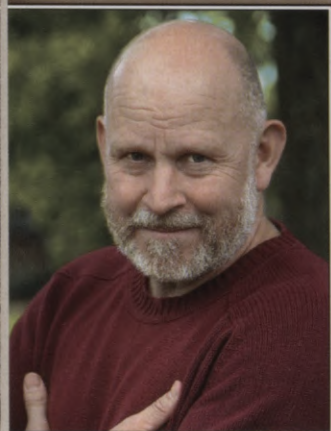
No personīgā arhīva

Linards Skuja 2003. gadā

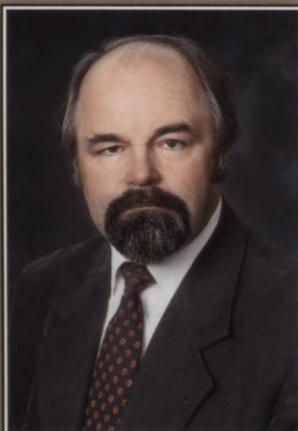
No Mirdzas Birznieces arhīva

Skolas 80 gadu jubilejā 2001. gada 20. oktobrī. Bijušie audzēkņi – Saeimas deputāti (no kreisās) Mareks Seglīns, Māris Vītols un Oskars Spundziņš

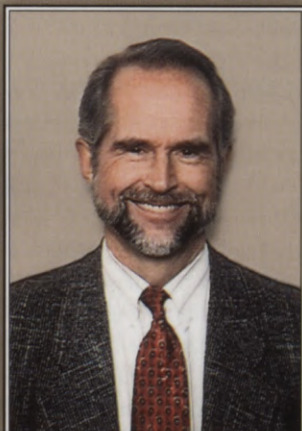
No personīgā arhīva

Pēteris Vasks 2003. gadā

No personīgā arhīva

Tālvāldis Deksnis 2003. gadā

No personīgā arhīva

Ivars Silārs 1998. gadā Telavivā

Astrīdas Meirānes foto

Mārtiņš, Valdis un Rebeka Biki 2002. gadā

Jālija Peluādes foto

Mārtiņš Freimanis 1999. gadā

Kaim Moos foto

Āgita un Valērijs Mironovi 1996. gada februārī

konsultācijas punkts – vēl joprojām darbu turpina 1950. gadā uz Aizputes vidusskolas bāzes izveidotā toreizējā Aizputes strādnieku jaunatnes vakarskola. Tagad šo konsultācijas punktu vada skolotāja Elga Admiđina. 80 audzēkņi mācās no 8. līdz 12. klasei.

Mūzikas skolu 1946. gadā noorganizēja talantīgais mūzikas skolotājs Krišis Jankovskis un bija arī tās pirmais direktors. Pirmie skolotāji tajā bija Milda Ekmane, Jēkabs Skuja, Kārlis Dravenieks un Kārlis Zvaigzne. Nedaudz vēlāk no Liepājas te brauca mācīt akordeona spēli komponists Alfrēds Tučs. Sākumā skola atradās zem viena jumta ar pamatskolas pirmajām klasēm – Kuldīgas ielā 24. Tad telpas tika rastas skolas pagalma mājā (tagad Zvaigžņu ielā 8), Kalvenes ielā 13, Kuldīgas ielā 10, līdz par skolas mājvietu kļuva ēka Jāņa ielā 12. Skolas 55 gadu jubilejā tā saņēma skaistu dāvanu – zāli, kuras tai šos gadus bija trūcis, tāpēc visas uzstāšanās līdz tam notika pilsētas vai a/s «Kurzemes atslēga» kultūras namā.

Pēc K. Jankovska par skolas direktoru strādājuši Guntis Škensbergs, Armands Laumanis, Dzintra Smiltiņa un Inese Indriksone. Kopš 1998. gada direktores pienākumus veic Aiga Tiltiņa. Skolā strādā aptuveni 20 skolotāju, mācot stīgu, pūšamo, tautas instrumentu un klavierspēli. Ir kora klase. 2001./2002. mācību gadā skolā mācījās 140 audzēkņi kā no pilsētas, tā arī tuvākām vai tālākām apdzīvotām vietām. 2002./2003. mācību gadā mācības sāka 128 skolēni (78 aizputnieki un 50 bērni no apkārtnējiem pagastiem).

1963. gadā darbu sāka **Aizputes bērnu un jaunatnes sporta skola** direktora Kārļa Aņusa vadībā, kurš skolā nostrādāja 37 gadus (līdz 2001. gadam). Sākumā skolas darbs ritēja tikai Aizputē, vēlāk izveidota filiāle arī Grobiņā. Pēc K. Aņusa aiziešanas skolu vada

Dainis Zombergs, un Aizputes bērnu un jaunatnes sporta skola tagad ir viena no filiālēm, jo skola darbojas dažādās Liepājas rajona vietās. Centrs atrodas Liepājā. Aizputnieku specialitāte ir rokasbumba un basketbols.

Jaunākā skola pilsētā ir **mākslas skola**, kura darbību sāka 1991. gada 1. oktobrī. Jau pirmajā gadā tajā mācījās 130 audzēkņi skolotāju Martas Gibietes, Ilzes Ūdrīņas, Anitas Sokolovas, Andas Lieģes, Ulđa Rogas, Ulđa Skujas, Uģa Pucena, Normunda Brūvera un Armanda Ausmaņa vadībā. Par skolas pirmo direktoru kļuva Vladimirs Naumovs. Kad viņš pārcēlās uz Rīgu, vadītāja pienākumus uzņēmas Armands Ausmanis. Aizvadīto gadu laikā pārmaiņas notikušas arī pasniedzēju kolektīvā. Mūsdienās skolā bez direktora strādā vēl pieci pedagogi: Gunta Ruicēna, Ilze Spīre, Ilze Ūdrīņa, Anda Lieģe un Imants Ozols. Audzēkņi mācās apstrādāt koku, metālu, ādu; ir šūšanas nodaļa. Skolēnu darbi guvuši atzinību konkursos gan Latvijā, gan aiz tās robežām, attīstījušies sadarbība ar citu pilsētu mākslas skolām, piedalīšanās izstādēs, zīmējumu konkursos, smilšu skulptūru veidošanā un Kurzemes mākslas dienās. Līdz 2001. gadam skolu beiguši 55 audzēkņi.

Kopš 1995. gada Aizputē nodibināts **Izglītības fonds**, lai piešķirtu stipendijas mācībās talantīgiem skolēniem, kā arī studentiem no Aizputes. Fonds materiāli atbalsta arī skolotājus, kuri turpina izglītoties, palīdz ar vienreizējiem pabalstiem grāmatu un mācību līdzekļu iegādē studentiem un tehnikumu audzēkņiem, prēmē olimpiāžu uzvarētājus. Fonda izveides iniciators un tā valdes priekšsēdētājs ir rūpnīcas «Kurzemes atslēga-1» galvenais inženieris Valdis Biķis. Valdē vēl ir divas Aizputes vidusskolas skolotājas – Aida Otaņķe un Antra Lange. Izveidota arī īpaša padome – naudas dalītāja, ko veido mecenāti.

BĒRNU DĀRZI

Pirmās ziņas par bērnu dārzu jeb pirmsskolas audzināšanas iestādi lasāmas 1928. gada novembrī laikrakstā «Lejas-Kurzemes Ziņas». Tur ievietots paziņojums, ka tuvākajā laikā Latvijas Bērnu draugu biedrības Aizputes nodaļa pilsētā atvērs bērnu dārzu, kuru vadīs skolotāja audzinātāja. Tajā uzņems bērnus vecumā no trim līdz septiņiem gadiem. Reģistrācija veicama pie valdes locekļa E. Šterna viņa manufaktūras veikalā Lielajā ielā 27 līdz 15. novembrim.

Zināms, ka bērnu dārzs sākumā atradies **Kalvenes ielā 21**, mājā, kuras celtniecībā pirms gadiem septiņdesmit bija piedalījies arī Fricis Brīvēznieks, jo ēka sākotnēji piederēja viņa vecākiem. Vairāk nekā 20 bērnu pulciņu vadīja skolotāja audzinātāja Ormanes jaunkundze. Ēst gatavoja saimniece Grasmane. Vairāk darbinieku nebija. Pēc laika bērnu dārzs pārcēlies uz pilsētas otru malu – **Kuldīgas ielu 26**. Zinātāji stāsta, ka no Kuldīgas ielas šī pirmsskolas iestāde vēlreiz devusies uz Kalvenes ielu, tikai ne vairs uz iepriekšējo mitni.

XX gs. 40. gados bērnu dārza rīcībā nodeva kādreizējā vācu skolas internāta ēku **Kuldīgas ielā 24 a** (tagad Zvaigžņu iela 8, jo 1996. gadā adrese mainīta). Turpat pāri ielai ir 30. gada sākumā celtā baptistu draudzes dzi-

vojamā māja un saimniecības ēka, pie kurām atrodas augļu dārzs. 1949. gada 10. decembrī tiek nolemts namu atsavināt un atdot bērnu dārzam, ko tagad dēvē par mazbērnu nometni. **Zvaigžņu ielā 1** iestāde sāka darbu 1950. gadā. Bet pamazām telpas kļuva par šaurām, tāpēc par bērnu dārza jauno mitni uz ilgāku laiku (no 1952. gada līdz 80. gadu beigām) kļuva ēka **Kuldīgas ielā 10** – reprezentabla XVIII gs. celta māja, kas pārbūvēta XIX gs. sākumā un padomju laikā iekļauta vietējas nozīmes arhitektūras pieminekļu sarakstā. Vadītājas Rasmus Garauses vadībā plašajā pagalmā un augļu dārzā iekārtoja spēļu un rotaļu laukumus. Bērnu dārza rīcībā bija arī dārzā dziļāk esošā ēka un māja Kuldīgas ielā 8.

Palielinājās gan bērnu, gan audzinātāju un apkalpojošā personāla skaits, un 80. gados sākās pirmās tieši bērnu dārzam plānotās ēkas celtniecība. Līdz šim telpas tā vajadzībām ir tikai pielāgotas. Bērnu dārzu «**Pasa-ciņa**» atklāja 1988. gadā. 2002. gada sākumā bērnu dārzā bija 12 grupiņas ar 196 audzēkņiem, strādāja 28 darbinieki. Uzņem bērnus vecumā no pusotra gada (galējas nepieciešamības gadījumā no viena gada un trīs mēnešiem). Atrodas Zvaigžņu ielā 6.

Pēc R. Garauses, kas kļuva par visas pilsētas vadītāju, bērnodārzu vadījušas Natālija Šmite, Vija Pelude un Lilita Šēra. Pēc «Pasaciņas» atvēršanas kādu laiku dažas grupas vēl palika Kuldīgas ielā 10, bet jauno bērnodārzu vadīja Dzintra Pētersone. Kad bērni palika tikai jaunatvērtajās telpās, vadītāja bija L. Šēra, pēc viņas Iveta Reboka, bet no 2001. gada vasaras vadītāja ir Antra Apine.

Kad uz pamesto lauku rēķina bija audzis iedzīvotāju skaits pilsētā, nostabilizējušies un veiksmīgi attīstījušies uzņēmumi, to vidū arī MFR «Kurzeme», kas bija izvērsusi vairāku dzīvojamo māju celtniecību, tā nolēma savu darbinieku, kuru skaits sasniedza jau gandrīz tūkstoti, vajadzībām uzcelt arī bērnodārzu, jo pilsētā vienīgais bērnodārzs nevarēja uzņemt visus bērnus, kas vēlējās to apmeklēt. Tā rūpnīcas tuvumā, Kalvenes ielas labajā pusē aiz pareizticīgo baznīcas (tagad – Avotu ielā 2) tika uzcelta bērnodārza «Saulīte» divstāvu ēka. Celtniecība ilga divus gadus (1968–1970), kas bija tiem laikiem neticami

ātrs temps. Audzēkņu netrūka. Tā vadītājas bijušas Astrīda Indriksone, Vizma Ķinēna un Brigīta Roze. Bērnodārzs darbojās līdz 90. gadu sākumam.

1985. gadā Austrumu ielā I izveidojās p/s «Aizpute» bērnodārzs. To vadījusi diplomēta Pirmsskolas fakultāti beigusi Līga Pirtņiece, kas tagad strādā par audzinātāju «Pasaciņā». Bez vadītājas par bērniem rūpējušās arī audzinātāja, auklīte un saimniece. Telpas rastas vienā no saimniecības celtajām dzīvojamām mājām, iekārtojot to divos dzīvokļos (trīsistabu un divistabu). Sagādāts arī viss nepieciešamais inventārs. Te uzturējušies 26 saimniecībā strādājošo vecāku bērni no viena līdz septiņu gadu vecumam. Iestādes darbība izbeigta 90. gadu sākumā.

Tūlīt pēc Otrā pasaules kara atsavinātajā Dr. Zediņa mājā Kalvenes ielā 13 tika radīta «bērnu sile» mazuļiem, kas vēl nebija sasnieguši bērnodarznieku vecumu. Ilgus gadus to sekmīgi vadīja Skaidrīte Volksonē.

Ziemassvētku svinības bērnodarzā
XX gs. 30. gadu pirmajā pusē
No Mirdzas Birznieces arhīva

Bibliotekāre Jaunzeme bērniem lasa grāmatu Aizputes bērnu bibliotēkā 1950. gadā

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Bērnu darzs Zvaigžņu ielā 6
XX gs. 90. gados

Julija Peludis foto

Atmos ielā 24 pagalmā 1979. gadā

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

BIBLIOTĒKAS

Aizputē bibliotēka ar aptuveni trīstūkstoš grāmatām, kuru vidū arī ļoti veci un vērtīgi izdevumi, bijusi jau 1765. gadā celtajā rātsnamā. Laika gaitā lielākas vai mazākas grāmatu krātuves piederejušas gan dažādām biedrībām, gan skolām. Pilsētas bibliotēkas darbība plašāk dokumentēta pēc Latvijas valstiskās neatkarības iegūšanas XX gs. sākumā.

Laikraksts vēsta, ka pilsētas bibliotēka sākusī darbu 1922. gadā ar 500 grāmatām. 1925. gadā nu jau par 900 grāmatām rūpējās pilsētas valde un ierādīja bibliotēkai vietu Skolotāju arodbiedrības grāmatnīcā. Grāmatas izsniegt uzticēts pārdevējām.

1927. gadā bibliotēka atradās nelielā istabiņā **pamatskolas telpās** (Atmodas ielā 22), kas bija atvērta lasītājiem uz dažām stundām trīs reizes nedēļā. Tā šī iestāde mainīja vienu apmešanās vietu pēc otras līdz 30. gadu beigām.

1940. gadā bibliotēka bija piemērotās telpās blakus pamatskolai – **Atmodas ielā 24**, bet kara laikā visiem bija jāsaspiežas, jāsašaurinās, un bibliotēkai nesen iegūtās telpas jāatstāj: grāmatu krātuvei ierādīja vietu **pilsētas valdes mājā**, tā darbojās neregulāri un pēdējā kara gadā bija slēgta.

Pēc Otrā pasaules kara bibliotēka atgriezās iepriekšējās telpās aptiekas mājā (Atmodas ielā 24) un tur strādāja līdz 60. gadu vidum, kad tika pārcelta uz telpām tagadējā **Atmodas ielā 12 a**. Tā sensenis ir bijusi administratīva ēka – kādreizējais landrātu kolēģijas sēdekļis. Tur bijusi virssardze, policijas iecirknis, milicija, atkal policija un kopš 1996. gada – zemessardzes mītne. Bibliotēkai ierādīja šīs ēkas otrā stāva kreiso spārnu – sešas istabas, 1941. gadā kopā ar ģimeni izsūtītā Latvijas brīvvalsts laika pēdējā *policeīstara* Stabulnieka dzīvokli.

2002. gada beigās bibliotēkā bija 15 765 vienības (ir bijuši arī vēl prāvāki krājumi, piemēram, 1975. gadā 25 878 grāmatas). Deviņdesmitajos gados fondus papildinājuši arī dāvinājumi no ārzemēm. 2002. gadā bibliotēkā reģistrēti 880 lasītāji un 8006 apmeklējumi, lasīšanai izsniegtas 48 963 grāmatas, un iegūtas 317 jaunas grāmatas. Lasītājus apkalpo trīs darbinieces. Jau 30. gadu bibliotēku vada Kultūras darbinieku tehnikuma absolvente Irēna Grundmane.

Tā kā bibliotēkai nebija zāles, tajā lielus pasākumus nevarēja organizēt. Ja notika kāds sarīkojums pilsētas uzņēmumos, bibliotēkāres ieradās ar tematisku izstādi. Grāmatu

izstādes tiek rīkotas arī bibliotēkā, piemēram, 90. gados notikušas izstādes «Mans nams – mana pils», «Mājupceļš» (par trimdas latviešu autoriem) un «Sagaidīsim Ziemassvētkus!» (par telpu rotāšanu, galda klāšanu un citām aktivitātēm). Vecākā bibliotekāre Dina Kopštāle, kas pēc LU Filoloģijas fakultātes beigšanas bibliotēkā strādā no 1985. gada, grāmatu krātuves paspārnē vadījusi arī jauniešu estētikas pulciņu «Spektrs», kurā vidusskolēni apguva noformēšanas mākslu. Iecienītas bijušas «Derīgo padomu stundas», kurās risinātas sarunas par dzīvokļa iekārtošanu, modi, kulināriju un citiem mājturības jautājumiem. Viņa 90. gados līdzdarbojās arī Aizputes novadpētniecības muzeja atjaunošanā un pēc tam uz pusslodzi bija tā vadītāja, līdz par vadītāju kļuva Jolanta Berga. Arī bibliotēkā apkopoti novadpētniecības materiāli. Mājīgi iekārtotā lasītavā var gan iepazīties ar jaunākajiem preses izdevumiem, gan strādāt ar izvēlēto literatūru. Bibliotēkai ir arī datori ar pieeju internetam.

2002. gada oktobrī bibliotēka pārcēlās uz jaunajām, mājīgi iekārtotajām telpām **Atmodas ielā 24**, un atrodas vienā ēkā ar **Bērnu bibliotēku**, kas izveidota pēc Otrā pasaules kara. Sākumā tā atradās kopā ar pieaugušo bibliotēku. Papildinoties grāmatu fondam, telpas Atmodas ielā 24, kur tās atradās, kļuva par šaurām un ap 1952. gadu Bērnu bibliotēka (vadītāja Elza Indrāne) atdalījās no pieaugušo bibliotēkas un pārcēlās uz nelielu vienstāva namiņu ar pāris istabām, kas, pieklāvies 24. nr. namam, atradās 22. nr. nama pagalmā.

Kad likvidēja Aizputes rajonu un pieaugušo bibliotēka pārcēlās uz milicijas māju, mazajam namiņam bija nepieciešams remonts. 1979. gadā remonta laikā *mazie* pārcēlās uz *lielās bibliotēkas* atbrīvotajām telpām. Kāda ierēdņa neizdarībai un kāda arhitekta atjautībai jāpateicas par to, ka Aizputes bērniem tagad ir sava, lai gan, kā smejas darbinieki, nelegāli uzcelta bibliotēka divstāvu ēkā, kurā viss atbilst bērnu vajadzībām – plauktu augstums, drēbju skapiši, sekcijas un citas lietas. Tas notika tā: kad no Liepājas atsūtītais arhitekts ieradās, lai pirms remonta projekta izstrādāšanas iepazītos ar ēkas stāvokli, un redzēja patiesos apstākļus, viņš teica, ka nav vērts neko remontēt. Slepus no priekšniecības vecās vietā uzprojekteja jaunu ēku, kas ar vienu gala sienu pieslēgās 24. namam. Tā 1980. gadā bērnu bibliotēka iegāja jaunās telpās. Iekštelpas iekārtotas ar lielu mīlestību un rūpību, lai bērni te justos labi.

Mūsdienās bibliotēku vada Laimdota Kavanska, kurai ir augstākā bibliotekāres izglītība, strādā bibliotekāre Skaidrīte Briede. Bibliotēkā reģistrēti 790 lasītāji un 4630 apmeklējumi, izsniegtas 15 892 grāmatas, notikušas 17 grāmatu izstādes, gada laikā organizēti septiņi literāri pasākumi. 2002. gada beigās bibliotēkā ir vairāk nekā 31 667 grāmatas.

Vēlreiz jāuzsver, ka Aizputes **vidusskolas grāmatu krātuve** Ziedu ielā 7 ir plašākā Liepājas rajona skolās. Tajā ir 56 tūkstoši mācību un daiļliteratūras grāmatu, 1012 lasītāju, strādā trīs bibliotekāres.

VESELĪBAS APRŪPE

Viens no pirmajiem profesionālajiem ārstiem, kas sniedzis palīdzību Aizputes iedzīvotājiem, ir Johans Heinrihs Blūmentāls (1734–1804) – visā Kurzemē cienīts un milēts ārsts, kurš īpaši rūpējās par tiem, kam naudas maciņš bija plāns vai pat pavīsum tukšs, ārstējot bez atlīdzības.

Ir ziņas, ka XIX gs. sākumā ebreju nespējiņu māja bijusi apvienota ar slimnīcu, taču skaidri zināmā pirmā slimnīca atradusies vienstāva koka ēkā Kuldīgas ielā 26, kur 1889. gadā atvēra **privātslimnīcu** ar 12 vietām, un šajā ēkā tā ar pārtraukumiem darbojusies līdz 1935. gadam. Jau pirms Pirmā pasaules kara to daļēji atbalstīja arī pilsētas vadība. Gultu skaits sasniedza 20. Slimnīcā strādāja apriņķa ārsts Ādolfs Zediņš un pilsētas, skolas un dzelzceļa ārsts Jūlijs Hallers. Abiem bija arī privātprakse. Pilsētā strādāja apriņķa vecmāte Auguste Kaupiņa un brīvi praktizējoša vecmāte Asite, divi zobārsti (Baks un Macē kundze), aptiekas, arī lopārsts P. Kočetovs. Pirmais pasaules karš slimnīcas darbību uz laiku pārtrauca, bet, darbību atjaunojot, tā jau bija **apriņķa slimnīca**, ko uzturēja apriņķa valde. Pirms slimnīcas slēgšanas 30. gados pilsētā strādāja septiņi ārsti (Ādolfs Zediņš, Dāvids Čakārnis, Pēteris Lie-

piņš, Grigorijs Lemperts, Zauls Mahelsons, Markus Dāvidsons un Eiženija Dankerovica), protams, ne jau visi strādāja slimnīcā. Bija arī četri zobārsti (Līvija Cers, Beila Bordels, Roza Levina un Genia Birgers), vecmāte (A. Horna), divas aptiekas, veterinārārsts (Pēteris Zvirgzdiņš). Nešķiet, ka pilsētai, kurā tajos gados mita aptuveni 3,5 tūkstoši iedzīvotāju (1935. gada dati), tas būtu par maz. 1935. gada 1. aprīli slimnīcu likvidēja.

Pilsētas valde apgalvoja, ka gatavojas jaunas slimnīcas atvēršanai. Šim nolūkam 1935. gadā iegādājās piemērotu ēku, bet tās iekārtošana prasīja lielus līdzekļus, kuru pilsētas rīcībā nebija. Latvijas Sarkanais Krusts un apkārtējās lauku pašvaldības tika aicinātas palīdzēt īstenot nodomu.

Tā bija ēka Pils ielā 1, dēvēta par Slimokases namu. Ēka celta 30. gadu sākumā, bet līdzekļu trūkuma dēļ līdz galam neizbūvēta. Tika savests kārtībā tās labais spārns, un 1935. gadā tajā atklāja Latvijas Sarkanā Krusta **Veselības kopšanas punktu** bērniem un skolu jaunatnei. Pilsētas galva J. Jirgenšons ziņoja, ka telpas bija glīti izremontētas un piemērotas minētajām vajadzībām, ierīkots ūdensvads un sagādātas atbilstošas mēbeles. Veselības kopšanas punkts ātri

Imanta Ozola foto

Āizputes zonālā slimnīca Ātmodas ielā 17
2001. gadā

No Mirdzas Birznieces arhīva

I. Freibergs, V. Vīķe-Freiberga, I. Circene, P. Hanka un
Liepājas rajona domes priekšsēdētājs M. Ekšteins

No Āizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Ārsts Ādolfs Zediņš ar medmāsu un pacientu

No Jura Āivara arhīva

Kirurgs Pēteris Āivars ar pacientu un kolēģiem

No Āizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Veselības kopsanas punkts Pils ielā 1
XX gs. 30. gados

iemantoja plašu ievēribu, un to sekmīgi vadīja E. Dankerovica, pēc viņas – Aizputes rajona ārsts D. Čakārnis. Labiekārtoja arī ēkas apkārtņi. Kailā kalnā pie grantsbedrēm celto namu 1937. un 1938. gadā Meža dienās sāka apņemt stādījumi. Egļu dzīvzoga atliekas, ceriņu rinda ceļmalā un vecās ābeles saglabājušās no tiem nu jau tālajiem 30. gadiem. Apzaļumošanu un apkārtnes izkopšanu sekmīgi turpināja ārstes Ritas Drulles vadībā, kad te bija iekārtots **Prettuberkulozes dispansers**. Mūsdienās to veic terapijas nodaļas kolektīvs (vadītājs Elmārs Avots), dēstot rozes un izkopjot akmensdārzu.

Par otrreizēju Aizputes slimnīcas izveidi vislielākā pateicība pienākas ārstam Pēterim Aivaram. Kara gados viņš kā bēglis bija ieradies no Jēkabpils un sācis organizēt medicīnisko aprūpi, vienlaikus radīdams gan polikliniku, gan slimnīcu. 1945. gada 12. maijā (tikai dažas dienas pēc kara beigām!) viņu iecēla par jaunās slimnīcas galveno un tobrīd vienīgo ārstu. Gudrs, inteligents, apveltīts ar labām organizatora spējām, prasīgs pret sevi un citiem, viņš ātri izveidoja ap sevi komandu, un darbs vērtās plašumā. Vispirms slimnīca atradās **Katoļu ielā 1**, bet drīz telpas kļuva par šaurām, tika iegūta ēka turpat pāri ielai – **Atmodas ielā 1** un sāka tās pārbūve slimnīcas vajadzībām. Remonts ilga apmēram gadu, un 1946. gada 1. oktobrī slimnīca pārcēlās uz jaunajām telpām. Iepriekšējā vietā palika tikai dzemdību nodaļa. Jaunajās telpās strādāja arī neatliekamā medicīniskā palīdzība un morgs. **Infekcijas slimnīcai** telpas atrastas pilsētas nomalē – Sporta ielā 10. Slimnīcas nosaukums – **Aizputes rajona slimnīca**. Slimnīca atradās vecpilsētā, kas ir blīvi apdzīvota, tomēr, domājot par slimnieku ērtībām, 1949. gadā pagalma pusē tika iekārtots atpūtas laukums, pārvēršot bruģi un cieti nomīdītu klonu par apstādījumiem. Slimnīcas

vajadzībām pielāgoja arī ēku Pasta ielā 2. 1950. gada janvārī slimnīcā sāka darboties **zobu tehniķu laboratorija**. Lai uzlabotu sanitāru medicīniskās zināšanas un piesaistītu jaunus darbiniekus, 1954. gada 1. septembrī slimnīcā atvēra **Sarkanā Krusta medmāsu skolu**. Mācoties četras reizes nedēļā no pulksten 18 līdz 22, tur pusotra gada laikā bija iespējams iegūt vidējo medicīnisko izglītību un kļūt par Sarkanā Krusta medmāsu. Uzņēma no 16 līdz 30 gadus vecas personas.

Slimnīcai ir laba slava plašā apkārtņē. Tā kļuva par prakses vietu daudziem Medicīnas institūta studentiem, kam savu padomu neliedza ķirurgs Pēteris Aivars. No darbiniekiem Pēteris Aivars prasīja precīzu savu pienākumu izpildi. Pilsētā runāja: kad dakteris no rīta ieradies ķirurģijas nodaļā, viņš no kabatas izvilcis sniegbaltu mutautiņu un pārbaudījis, cik tīras ir sienas, gultu gali un skapišu virsmas. Vai sanitārei, ja mutautiņš saskares vietā kļuva pelēcīgs!

Kad tika likvidēts Aizputes rajons, slimnīca savā rīcībā ieguva partijas komitejas vajadzībām celto ēku **Atmodas ielā 17**.

Slimnīcas nodaļas atradās dažādās ēkās (slēgta nodaļa Sporta ielā 10), un tas apgrūtināja ārstu darbu, tāpēc 80. gados tika plānots celt jaunu ēku, kurā zem viena jumta atrastos ambulance un slimnīca, līdzās terapijas nodaļai, kas pēc Prettuberkulozes dispensera likvidēšanas (sakarā ar šīs slimības samazināšanos valstī) atrada mājvietu Pils ielā. Celtniecību uzsāka 90. gadu sākumā. Korpusu Sakas ielā 2 uzcēla Melioratīvās celtniecības valsts uzņēmums, bet finansēja Latvijas Labklājības ministrija. Šī ēka pamazām grūst, jo pabeigšanai pietrūka naudas.

Mūsdienās **Aizputes zonālā slimnīca** atrodas četrās vietās: Katoļu ielā 1 (bērnu nodaļa), Atmodas ielā 1 (rentgens), Atmodas ielā 17 (ginekoloģijas, dzemdību un ķirurģijas

nodaļa) un Pils ielā (terapijas nodaļa). No 1993. līdz 2002. gada beigām slimnīcas galvenā ārste bija Ingrīda Circene (Aizputē strādāja kopš 1970. gada). Viņas vadībā daudz paveikts veselības aprūpes nostiprināšanā un pilnveidošanā. Pārbūvēta ēka Atmodas ielā 17, virs kuras ieejas durvim rakstīts «Aizputes zonālā slimnīca». 1999. gada decembrī slimnīca veiksmīgi izturēja akreditāciju un tika atzīta par modernāko slimnīcu ārpus Rīgas. Būvdarbi tika uzsākti 1997. gadā, pēc tam, kad I. Circene Šveicē aizstāvēja projektu par slimnīcas rekonstrukcijas nepieciešamību un Rotari klubs nolēma piešķirt nepieciešamos līdzekļus. Piedalījušies gan Šveices, gan ASV, gan Liepājas rotarieši. Pārbūve kopumā izmaksājusi 160 100 latu. Aizputes mediķi ir pratuši rast kontaktus vēl ar citām valstīm un saņemt no tām palīdzību.

2002. gadā Aizputes zonālās slimnīcas 20 darbinieces ieguva medicīnas māsas palīdzes sertifikātu. Tagad slimnīcā sertificēts viss medicīniskais personāls.

Poliklīnika gandrīz 10 gadus atradās **Atmodas ielā 8**, ēkā, kas nav saglabājusies, bet kam ar medicīnu bijusi saistība jau sen – tur savulaik ierīkota Verniha jeb Ērgļa aptieka. Telpas pēc Otrā pasaules kara izremontēja un kaut cik pielāgoja ambulances vajadzībām. To sauca gan par pilsētas, gan slimnīcas ambulanci. **Brīvēznieka bulvārī** Aizputes rajona remontu celtniecības kantoris uzcēla ēku tieši

ambulances vajadzībām, ko lietošanā nodeva 1958. gada augustā. Tā ir divstāvu koka ēka ar reģistratūru, garderobi, uzgaidāmajām telpām, kurās esot 70 sēdvietas pacientiem, un 16 dažādiem kabinetiem. Apsaimniekotāji priecājās, ka te ir ūdensvads katrā kabinetā, jo iepriekšējā tāda vispār nebija. Uz šejieni apmeklētāji nāca vairākus gadu desmitus.

Kad 90. gados izgaisa sapnis par jauno slimnīcu un poliklīniku Sakas ielā, ar Šveices labvēļu palīdzību isā laikā tapa **Veselības aprūpes centrs** Avotu ielā 2, šim vajadzībām pārbūvējot rūpnīcas bērnudārzu «Saulīte». Atklāšana notika 1995. gada 28. decembrī. Šeit zem viena jumta atrodas poliklīnika, bērnu konsultācija, masāžas kabinets, fluorogrāfs, laboratorija, neatliekamā medicīniskā palīdzība un aptieka, arī zobārsts. Rentgena kabinets joprojām atrodas Atmodas ielā 1.

Tā kā 90. gados vairāki medicīnas darbinieki uzsāka privātpraksi, tad palīdzību iespējams saņemt ne tikai Veselības aprūpes centrā. Zobārste un zobu tehniķi joprojām strādā Atmodas ielā 1, zobārste pieņem arī Lejaskurzemes sporta kompleksā. Vairākus pakalpojumus sniedz Atmodas ielas 26 sētas mājā – tur pieņem ausu, kakla un deguna ārste Dr. I. Pavlovska, neiroloģe Dr. J. Sorokina, ģimenes ārste V. Krūze, zobārsts un masieris. Joprojām medpunkts darbojas rūpnīcā «Kurzemes atslēga-1», medmāsa ir Aizputes vidusskolā.

Kirurga
Pētera Aivara
instrumenti
Kārļa Lindes foto

APTIEKAS

Kultūras ministrijas Kultūras pieminekļu restaurēšanas projektēšanas kantora, kas 1980. gadā veicis Aizputes vēsturiskā centra pirmsprojekta izpēti, sniegtās ziņas par aptieku izveidošanos pilsētā nesaskan ar tām, kas atrodamas A. Viksnas grāmatā «Vecās aptiekas» (1993). A. Viksna stāsta, ka Piltenes apgabala centram aptiekas koncesija piešķirta 1752. gada 25. augustā, lai gan pirmā aptiekāra vārds dokumentos atrodams tikai 1770. gadā. Blakus šai aptiekai Atmodas ielā 24, kas darbojas vēl mūsdienās, otra aptieka Aizputē pastāvējusi no 1794. līdz 1822. gadam.

Bet no pilsētas vēsturiskā centra izpētes materiāliem zināms, ka pirmā aptieka Aizputē atradusies **Kuldīgas ielā 2** (ēka noārdīta 90. gados), kur katoļu draudze ceļ dievnamu. To 1750. gadā atvēris Johans Linde no Pomerānijas, un šeit tā atradusies līdz XIX gs. sākumam, kad pārcelta uz ēku **Atmodas ielā 8** – vienu no vecākajām mūra ēkām pilsētā, valsts nozīmes arhitektūras pieminekli. Ēka celta XVIII gs., 1983. gadā ņemta valsts aizsardzībā un patvaļīgi nojaukta 1990. gada pavasarī. Šajā vietā Linde aptieku vadījis līdz 1790. gadam, kad to nodevis znotam Maurīcijam Vernīham. Tā zināma ar nosaukumu

Ērgļa aptieka, arī Verniha aptieka. Pēc Lindes un Verniha tās īpašnieki bijuši Millers un Šmits.

Vairāk nekā simts gadus pilsētas galvenā aptieka atrodas **Atmodas ielā 24**. Tā atvērta 1863. gadā ēkā, kura celta XVIII gs. Ilgus gadus līdz repatriācijai 1939. gadā tās īpašnieki bija Lihtenšteini, kam piederēja arī nams.

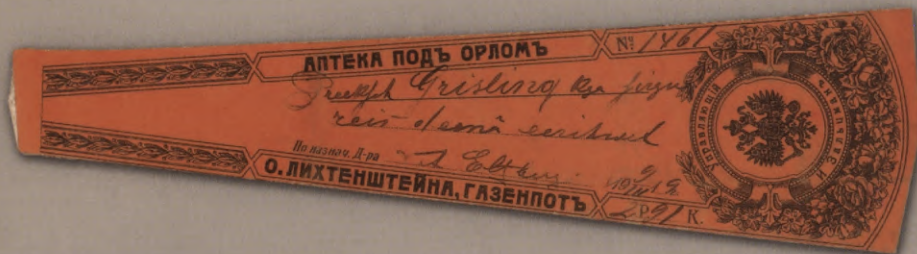
Deviņdesmitajos gados aptieka Atmodas ielā 24 piedzīvojusi īpašnieku maiņu. Vispirms šajās telpās bija v/u «Farmakon» Māras aptieka, bet 90. gadu otrajā pusē to privatizēja SIA «Rumis» (īpašnieki Rutkastes).

1923. gadā Aizputē radās **Jaunā aptieka** Atmodas ielas 16. nama otrajā stāvā (mūsdienās Kultūras nama kantora ēkā), īpašnieku vārdā saukta arī par Zeba aptieku. Tā pastāvēja līdz 1940. gadam. Šajā laikā pilsētā bija arī drogu veikali.

Mūsdienās medikamentus var iegādāties arī aptiekā, kas atrodas Veselības aprūpes centrā Avotu ielā 2. Aptieka **Zvaigžņu ielā 2** sākusi darbu 2002. gada pavasarī. Te iespējams arī izmērit asinsspiedienu, temperatūru un noteikt svaru.

Kopš padomju laikiem pilsētā ir **slimnīcas aptieka** Pasta ielā 2 (vadītāja Inese Avota).

Zāļu signatūras 1919. un 1940. gadā

No Ivana Silāra kolekcijas

Pirts Katolu iela 3
2001. gada 8. septembrī

Jūlija Peluādes foto

Tautas teātra uzvedums pie pirts Katolu ielā
vecpilsētas ielu svētkos 2001. gada 8. septembrī

Vara Santa foto

Skats uz Aizputi XX gs. sākumā, priekšplānā tā saukta
Židu pirts

Pastkarte no Jurga Skalmes kolekcijas

Tā saukta Židu pirts, «Zaptene», XX gs. 70. gados. Uz tās
pamatiem tagad būvē viesnīcu Krasta ielā 2

No Mirāzas Birznieces arhīva

PIRTIS

Tebras krastā atradās ēka, kuru pilsētas iedzīvotāji dēvēja par **Židu pirti**. Tā kalpoja reliģiskam rituālam. Uz ēkas pamatiem jau kopš 90. gadu sākuma top viesnīca.

Aizputes vāciešiem publisku «*bādeštubi*» (vannu istabu) līdz Pirmajam pasaules karam **Liepājas ielā** piedāvāja kāds E. Neimanis.

Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā visi, kas vēlējās, varēja mazgāties vannās Kalvenes ielā, kur uzņēmīgs un darbīgs laulāts pāris – Grieta un Fricis Šēnbergi, kam piederēja 24. nr. nams, bija pagalmā uzcēluši vannu iestādi (padomju laikā pārbūvēta par divstāvu dzīvojamu namu **Kalvenes ielā 26**; tagad īpašnieku pēcnācēju atgūta). Pēc nacionalizācijas 1945. gadā tika sludināts, ka Boju ielā 24/26 (toreizējais nosaukums) darbojās rūpkombinātam piederoša vannu iestāde. 1947. gadā šis uzņēmums piederēja Aizputes apriņķa komunālo uzņēmumu kombinātam, kas jūnijā «atver vannas», kuras darbojās ceturtdienās, piektdienās un sestdienās no pulksten 10 līdz 24. Par vannošāns stundu jāmaksā septiņi vai astoņi rubļi. Jaunatvērtā vannu iestāde pēc trim dienām bija uz laiku

jāslēdz, jo jau otrās dienas vakarā tajā sāka pietrūkt ūdens – tas dienā bija izlietots dārzu laistīšanai...

Pirts atrodas **Katoļu ielā 3**. Ir koplietošanas telpas, 1950. gada beigās sāka darboties arī vannas. Sievietēm tā atvērta ceturtdienās, vīriešiem – piektdienās. 1956. gadā pirts tika slēgta remontam, kas ieilga. Tā ar kritumiem un kāpumiem pirts dzīve visus turpmākos gadu desmitus rit uz priekšu: te vaļā, te atkal ciet. Kaut ko pielabo, nokrāso, pamūrē un turpina apkalpot iedzīvotājus.

Kad 90. gados sākās privatizācija, arī Aizputes vienīgā pirts tika privatizēta un par tās īpašnieku kļuva uzņēmums «ADA». 1997. gadā Komunālais uzņēmums pārņēma no tā «sliktā, pat katastrofālā stāvoklī» novesto un līdz tam praktiski neapsaimniekoto vienīgo sabiedrisko pirti pilsētā un uzsāka tās remontu, kura veikšanai sadraudzības biedrība «Pro Aizpute» Šveicē piešķīra 50 tūkstošus franku (aptuveni 22 tūkstošus latu). 2002. gadā paralēli pirts ekspluatācijai noritēja remonts. Tā apmeklētājiem atvērta divas dienas nedēļā. Trūcīgām ģimenēm pilsētas dome sedz daļu ieejas maksas.

VECO ĻAUŽU MĪTNES

Mūsdienās Aizputē šāda veida iestādes nav. Tuvākais pensions ir četrus kilometru attālumā Rokaižos. Bet Aizputē šādas iestādes ir bijušas.

XVII gs. ar mācītāja Bernharda Hardera gādību, kurš Aizputes evaņģēliski luteriskajā baznīcā kalpoja 25 gadus (1614–1639), pilsētā nodibināja nabagmāju. 1797. gadā uzceltas divas nespējnieku patversmes – viena pieder vāciešiem, otra – ebrejiem. 1834. gadā pilsētas plānā atzīmēta vienas mājas atrašanās vieta – Baznīckalna ziemeļu piekāpē, Liepājas ielas sākumā, kreisajā pusē, apmēram tur, kur tagad atrodas draudzes māja.

1853. gadā pilsēta noslēdza līgumu ar pilskungu fon Līvenu par gruntsgabala (tagadējā **Kalvenes ielā 25**) pārņemšanu, lai uz tā celtu nabagmāju. 1855. gadā patversmes ēka bija uzbūvēta un atklāta, un šim nolūkam kalpoja vairāk nekā 100 gadus. Ap 1912. gadu toreizējās Boju ielas patversmes pārvalde uzticēta Minnai fon Grotas jaunkundzei, bet par ekonomu strādāja Šperberes kundze.

Šajā pašā laikā bijusi vēl otra nespējnieku māja – **Jelgavas ielā 15**. Tajā mitis 21 aizbilstamais, un tā atradies baroneses Annas fon der Osten-Zakenas pārraudzībā, bet ekonomē bijusi Fūrmaņa kundze.

No 1925. gada nespējnieki kādu laiku dzīvojuši **ordeņa pili** Liepājas ielā 9.

Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā, saimnieciskajai dzīvei uzlabojoties, Aizputes pašvaldība domāja par labāku dzīves apstākļu nodrošināšanu saviem nespējniekiem. Pilsētai piederēja kādreizējā Pilsmuiža ar tās plašajām, stiprajām mūra ēkām. Kungu mājā darbu uzsākusī ģimnāzija, kalpotāju mājās – zēnu un meiteņu internāts, bet turpat pretī – pāri tagadējai Padures ielai, ar galu pie Skolas ielas, ir liela, gara mūra ēka (padomju laikā – melioratoru darbnīca). Tajā nolēma ierīkot labiekārtotu patvērumu šiem cilvēkiem. 1938. gada jūnijā Rīgā tika iesniegts Aizputes nespējnieku nama pārbūves izmaksu aprēķins (65 tūkstoši latu). Ēkā bija paredzēta centrālā apkure, ūdensvads, kanalizācija un elektriskā apgaismošana. Iecerētos būvdarbus neizdevās īstenot politiskās dzīves pārmaiņu dēļ.

Kalvenes ielas nespējnieku māja, pēc Otrā pasaules kara pārtapusi par Aizputes invalīdu namu, darbojās vēl 40. gadu otrajā pusē. Pēc tam ēka tika pilnīgi pārbūvēta un kļuva par vienu no namu pārvaldei pakļautajām īres mājām.

BAZNĪCAS

Kurzemes baznīcu vēsturnieks K. Tečs 1767. gadā sniedzis ziņas, ka senatnē Aizputē bijušas piecas baznīcas: Doms (tagadējā evaņģēliski luteriskā baznīca), Sv. Jāņa Eviņģēlīsta baznīca, «īstā» draudzes baznīca, Sv. Katrīnas baznīca un minoritu klosteris.

Baznīckalnā bijusi **Doma baznīca** un kalpojusi tikai domkapitula vajadzībām. Dievnams tika celts pēc tam, kad, ieņēmuši kuršu pili, vācu iekarotāji nostiprinājās tajā un kalnā pacēlās Kurzemes bīskapijas domkapitula mītne. No tās līdz mūsdienām stipri pārbūvētā veidā saglabājusies vienīgi baznīca, kas celta no 1252. līdz 1254. gadam. Līdz XVI gs. tajā sludināja katoļticību, bet XVI gs. luterticīgais hercogs Magnuss baznīcu līdz ar visām ēkām un īpašumiem nodeva evaņģēliski luteriskai draudzei, un 1571. gadā Aizputē ieradās pirmais luterāņu mācītājs Joahims Remlings, kurš te nostrādāja 43 gadus. Vēl par mācītājiem bijuši: *mag.* Bernhards Harders (1614–1639), Andreass Mellers (1640–1671), Melhior Bilterlings (1672–1696), Johans Kedinks (1697–1709), *mag.* Ādolfs Grots (1710–1711), Francis Joahims Simsons (1711–1717), Andreass Johannidis (1717–1729), Hristofers Ludvigs Rozenbergers

(1730–1741), Fridrihs Dullo (1742–1743), *mag.* Dāvids Šeīnefogels (1743–1795), Fridrihs Ulrihs Dāvids Aušickis (1796–1800), Fridrihs Bernhards Vilhelms Volters (1809–1833), Johans Georgs Goldmanis (1835–1867, uzrakstījis plašu baznīcas hroniku), Kārlis Johans Eduards Vikbergs (1867–1884), Frīdrihs Vilhelms Ādolfs Beitners (1885–1886), Ernests Aleksandrs Urbans (1887–1905), Hermanis Roberts Zeilers (1906–1930) un Valters fon Hiršheits (1931–1939).

Baznīca vairākkārt pārbūvēta (XVII, XVIII un XIX gs.), līdz ieguvusi tagadējo neogotisko izskatu. Senā dievnama atliekas meklējamas ēkas austrumu pusē. Tornis celts XVIII gs. 30. gados (sākumā bijis zemāks par baznīcu) un atjaunots reizē ar baznīcas iekšējo pārbūvi 1860. gadā, kad ieguvis pašreizējo izskatu. Tajā esošais zvans darināts Vācijā 1589. gadā. Vēl XX gs. 30. gados baznīcā dievkalpojumi noturēti atsevišķi vācu un latviešu draudzei. Pirmais latviešu tautības mācītājs Oskars Sakārnis sācis sludināt tikai 1931. gadā. Pēc viņa – Dāvids Grauds (1936–1944) un Roberts Krontāls (1944–1946). Baidoties no represijām, pēc kara mācītāji netika reģistrēti. Ir zināms, ka draudzē ilgāku vai īsāku laiku kalpojuši Alberts Bērziņš, Juris

Imanta Ozola foto

Sigurds Sproģis 2002. gadā

Jana Berga foto

Ev. lut. Sv. Jāņa baznīca Liepājas ielā 3 2002. gadā

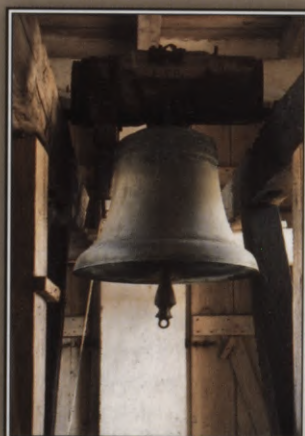
A. Holmsa foto

Kalkakmens kapa plāksne Kurzemes bīskapam Heinriham Bazedovam

No Mirāžas Birznieces arhīva

Ev. lut. Sv. Jāņa baznīcas interjers 1999. gadā

Kārija Līndes foto

Ev. lut. Sv. Jāņa baznīcas zvans 2003. gada pavasarī

Jūlija Peludes foto

Septiņās dienas adventistu lūgšanas nams Kalvenes ielā 38 a 2003. gadā

No Rūpītes novadpētniecības muzeja krājumiem

Ievēlēšanas dienas lapīņa 1907. gada 13. maijā

Jūlija Peludes foto

Baptistu baznīca Kuldīgas ielā 17 2000. gadā

Vilāns, Jūlijs Gailis, Jānis Gustiņš (1962–1969) un citi. No 1971. gada – Sigurds Sproģis.

Baznīcā atrodas XVI gs. otrajā ceturksnī veidota kapa plāksne Kurzemes bīskapam Heinriham Bazedovam, kurš miris Aizputē un apbedīts baznīcā. (Uz plāksnes latīņu valodā rakstīts: «Dieva mierā aizgājis cienijamais tēvs Heinrihs Bazedovs, no Dieva žēlastības Kurzemes bīskaps 1501–1523».) Uzmanību piešaista senie būvformu elementi, ērģeles (V. Zauers, 1904), gleznas «Kristus Ģetzemes dārzā» (J. L. Eginks, 1833) un «Krustā sistais» (F. Valters, 1864), (gleznu «Kristus debesbraukšana» (1893), kuras autors, iespējams, bijis J. Rozentāls, nozaga 1990. gada 14. jūnijā), svečturi un piemiņas zīme kritušajiem aizputniekiem (K. Zemdega, 1938). Baznīca ir valsts nozīmes kultūras piemineklis.

Mūsdienās par **Jāņa baznīcu** sauc dievnamu Baznīckalnā, taču senatnē Jāņa baznīca bija Aizputes **lauku draudzes baznīca**, kas atradās tagadējā **Atmodas ielas 14. nr.** nama vietā. Kopā ar kapsētu tā aizņēma pašreizējā nama teritoriju un vēl tikpat lielu gabalu tam blakus no mūsdienu centra laukuma. Tā atradusies pie pilsētas vārtiem un bijusi Piltenes Aizputes baznīca, tas ir, bīskapijas Aizputes draudzes baznīca (bija arī ordeņa Aizpute, un pastāvēja divas Aizputes lauku draudzes). Šī baznīca pieminēta jau 1378. gada privilēģijās. Par lieliem kokiem apaugušajiem Jāņa baznīcas kapiem un kaulu kambari vēl XIX gs. sākumā rakstīja U. Šlipenbahs darbā «*Male-riche Wanderungen durch Kurland*».

Daudz mazāk ziņu ir par Aizputes **pilsētas draudzes baznīcu**. Lauku draudzes baznīca atradās toreizējās pilsētas malā (apmēram divus hektārus lielā viduslaiku Aizpute atradās trijstūrī, kura malas veidoja Katoļu, Jāņa un tagadējā Atmodas iela). Pilsētas draudzes baznīca meklējama tālaika tirgus laukuma tuvumā. Ir hipotēze, ka tā bijusi uz

gruntsgabala **Jāņa ielā 3**, tāpēc 1980. gadā arhitekti ieteikuši: «līdz tuvākajai izpētei atstājama bez apbūves iespējamā pilsētas draudzes baznīcas teritorija».

Zināms, ka Tebras labais krasts piederēja bīskapijai, bet kreisais – ordenim, un tā saimniecības centrs bija izvietots šajā krastā. Ordenim piederošā **Sv. Katrīnas baznīca**, pēc K. Teča, atradusies kalnā aiz dzirnavām, un baznīcas novietojums meklējams ēkas rietumu galam preti esošajā kraujas izvirkījumā. Par to liecinot arī tur atrastās senlietas. Dievnams celts ordeņa valsts pastāvēšanas laikā, un draudze darbojusies līdz pat XIX gs. Baznīcai dots Katrīnas vārds, jo Sv. Katrīna bija Livonijas ordeņa patronese. Ir zināms arī kāds ordeņa Aizputes draudzes mācītājs, kurš darbojies XVII gs. (Johans Grīners, 1650–1660).

Sv. Katrīnas baznīcas draudze aptvērusi plašu teritoriju. Tajā bez Aizputes Pilsmuižas vēl ietilpušas Vērgales, Apriķu, Lažas pagasta, Lekšu (Vecpili), Vecbebes (Vērgalē) un vairākas Firksam piederošas muižas. Lidzekļus ordeņa Aizputes baznīcas uzturēšanai devis Aizputes Pilsmuižas un Vērgales muižu īpašnieks Gerhards Nolde. Svētās Katrīnas baznīcas stāvoklis pasliktinājies un varējis būt par iemeslu tās nozīmes zudumam un vēlākai likvidācijai tad, kad Nolde uzcēlis baznīcu Vērgalē, jo ar to samazinājusies draudzes teritorija un tās locekļu skaits.

Minoritu klostera baznīca atradās šā klostera teritorijā un meklējama **Kuldīgas ielā 23**. Klosteris dibināts ap 1484. gadu, likvidēts ap 1558./1559. gadu.

XIX gs. sākumā pilsētā vairs tikai viena luterāņu draudzes baznīca – **Liepājas ielā 3**.

Lūk, kā mainījies draudžu un baznīcu skaits. 1892. gadā bija luterāņu baznīca (mācītājs Ernests Urbāns), Romas katoļu lūgšanas nams (priesteris Marcinkus no Vecpils), grieķu ortodoksu lūgšanas nams (priesteris

Pāvels Jankovičs), baptistu baznīca (sprediķotājs Andrejs Ķivits) un divas sinagogas ēkas (rabīns Hiršs Nuroks).

1912. gadā bija ev. lut. Jāņa baznīca (mācītājs Hermanis Zeilers), Romas katoļu lūgšanas nams (priesteris Indrulis no Vecpils), baptistu lūgšanas nams (sprediķotājs A. Rumenieks) un sinagoga (rabīns M. Jākobsons).

XX gs. 30. gadu otrajā pusē bija ev. lut. latviešu draudze Liepājas ielā (garīdznieks Oskars Sakārnis), Ev. lut. vācu draudze Liepājas ielā (garīdznieks Valters fon Hiršheits), baptistu draudze Kuldīgas ielā 17 (garīdznieks Jēkabs Dubelzars), metodistu draudze Jelgavas ielā 10 (garīdznieks Fricis Eidiņš), adventistu draudze Atmodas ielā 12 (garīdznieks Aleksandrs Eglītis), Romas katoļu draudze Kuldīgas ielā 1 (garīdznieks Daugis, dzīvoja Vecpili), pareizticīgo draudze 15. maija ielā (garīdznieks Pauls Kalniņš) un Mozus ticības draudze Sinagogas ielā (rabīns Zālmans Hiršs Šerelis).

2002. gadā: Aizputes ev. lut. Sv. Jāņa baznīca Liepājas ielā 3 (mācītājs Sigurds Sproģis), Aizputes Kristus Karaļa Romas katoļu baznīca Kuldīgas ielā 3 (prāvests Agris Pāvils Lēvalds), Aizputes baptistu baznīca Kuldīgas ielā 17 (mācītājs Jānis Balodis), Aizputes septiņas dienas adventistu lūgšanas nams Kalvenes ielā 38 a (mācītājs Nikodēms Karčevskis) un Aizputes Vasarsvētku draudzes lūgšanas nams Kalvenes ielā 12 (mācītājs Arvids Šepkens).

Baptistu draudzes dievnams celts nodegušās baznīcas vietā 1939. gadā, arhitekts Aleksandrs Šmēlīngs. Pirmā baznīca bija celta 1884. gadā toreizējā Boju (Kalvenes) ielā. To cara valdības administrācija 1892. gadā likusi atstāt, jo tā esot atradusies pārāk tuvu valdošās ticības – pareizticības baznīcai. Tādēļ otrs dievnams celts 1893. gadā visai attāļajā Kuldīgas ielā. Tas draudzei kalpojis līdz 1937. gada liktenīgajam 21. martam, kad to nopostīja

ugunsgrēks. Tūlīt sāka celt trešo dievnamu, kas iesvētīts 1939. gada Ziemassvētkos – 24. decembrī. Padomju varas gados draudze sava dievnama telpas atvēlējusi arī Aizputes metodistu draudzei (1948–1950) un Septiņas dienas adventistiem (1949–1990).

1990. gadā **Vasarsvētku draudze** ieguva lūgšanas namu, iegādājoties un pārbūvējot kādu vecu dzīvojamo ēku Kalvenes ielā.

Septiņas dienas adventistu dievnams celts XIX gs. beigās kā pareizticīgo baznīca. Padomju laikā – vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis. Kad ēku atļāva iegādāties adventistu draudzei, tā bija avārijas stāvoklī. Īsā laikā to pārbūvēja, un no 1989. gada beigām te ir draudzes dievnams (Kalvenes ielā 38 a).

1732. gadā Jelgavas prāvests Aizputē iegādājās māju, kurā iekārtoja telpu **katoļu** dievkalpojumiem. Jaunu lūgšanas namu, Svētās Marijas kapelu, uzcēla 1833. gadā. Tā bija pakļauta Vecpils draudzei. Pēc Otrā pasaules kara nacionalizēja draudzes veco māju un dzīvokli Kuldīgas ielā. Lai draudzei būtu dievnams, no Gudeniekiem uz Aizputi pārveda vecu baznīcu. To pārbūvēja, un 1956. gadā iesvētīja Liepājas diacēzes prelāts Julijans Vainods (viņš bija arī Aizputes draudzes prāvests no 1961. līdz 1966. gadam). Baznīca celta no koka uz akmens pamatiem. Līdz 1972. gadam galvenais altāris bija Gudenieku vecās baznīcas sānu altāris. Tagad izbūvēts jauns, arī biktskrēsls un kancele. Sānu altāris ar Aglonas Dievmātes gleznu 1965. gadā atvests no Liepājas. Baznīcā ir arī glezna «Jēzus sirds».

2001. gadā Aizputes Romas katoļu draudze kā kompensāciju par tai it kā kādreiz piederējušo zemes gabalu Atmodas ielā no pilsētas domes saņēmusi zemes gabalus Kuldīgas ielā 2 un Pasta ielā 8. Kuldīgas ielā 2 pēc arhitektes Ausmas Skujiņas projekta cel baznīcu. Dievnams iecerēts kā centrisks sešstūris ar gaismas torni vidū.

PRESE, RADIO, TELEVĪZIJA UN IZDEVĒJDARBĪBA

Laikrakstu izdošana Aizputē sākusies XX gs. 20. gados. Var aprīņot to daudzumu un īslaicīgumu. Ja izdevējdarbība nesniedza cerēto peļņu vai pat nesedza izdošanas izdevumus, tā tika pārtraukta.

Ir zināms, ka 20. un 30. gados Aizputē iznākuši šādi laikraksti:

«**Aizputes Vēstnesis**» (1926–1928). Iznāca reizi nedēļā – piektdienās. Redakcija un ekspedīcija atradās Lielajā ielā 23, Fridriha Rozenšteina grāmatu veikalā. Numurs maksājis 10 santīmus.

«**Aizputes Dzīve**» (1927). Redakcija Rīgā.

«**Lejas-Kurzemes Ziņas**» (1928–1931). Iznāca reizi nedēļā – piektdienās. Redakcija un ekspedīcija atradās Jelgavas ielā 10, pēc tam Lielajā ielā 10 un 12 – J. Skaldera rakstu darbu biroja telpās. Atbildīgais redaktors bija Jānis Skalders, vēlāk Aleksandrs Skalders. Izdevējs: Latvijas tirgotāju savienības Aizputes nodaļas valde. Atbildīgais priekšstāvis Aleksandrs Rozenšteins.

«**Mūsu Veselība**» (1928).

«**Lejas-Kurzemes Ziņas**» (1930). Lauksaimniecības Rakstu pielikums.

«**Zemnieku Balsis**» (1931–1932). Plašākais Lejaskurzemes laikraksts. Redakcija atradās Lielajā ielā 31. Iznāca reizi nedēļā. Pirmais numurs – 1931. gada 1. maijā.

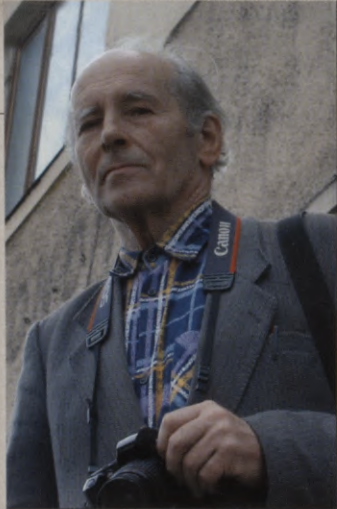
«**Aizputes Dzīve**» (1935).

1940. gadā privatizdevēju darbībai tika pielikts punkts.

No 1945. gada rajona laikrakstu izdeva Latvijas Kompartijas Aizputes rajona komiteja un Aizputes rajona Darbaļaužu deputātu padomes izpildkomiteja. Laikraksta nosaukums – «**Jaunais Ceļš**». Tas iznāca otrdienās, ceturtdienās un sestdienās tik ilgi, kamēr pastāvēja Aizputes rajons, tas ir, līdz 1959. gadam.

Sākumā redakcija atradās tagadējā Atmodas ielā 31, pēc jaunās partijas komitejas ēkas uzcelšanas – Atmodas ielā 17. Tipogrāfija atradās Padomju (Atmodas) ielā 40, vēlāk – Padomju (Atmodas) ielā 19. Tās pilns nosaukums – Izdevniecību, poligrāfiskās rūpniecības un grāmatu tirdzniecības Galvenās pārvaldes tipogrāfija Nr. 33. Laikraksta redaktori šo gadu laikā vairākkārt mainījušies, pirmais bija Antons Grundmanis, pēdējais – J. Jermolajevs.

Vara Santa foto

Jūlijs Pelude 2000. gadā

Vara Santa foto

Maratonisti (no kreisās) Normunds Fedotuskis un Jozs Āntanāvičs 2002. gadā

No Aizputes televīzijas arhīva

Aizputes televīzija: sēž (no kreisās) A. Kangzere, I. Jankovska, stāvu direktors V. Mironous, M. Mironous, R. Veevagar, U. Mironous un A. Bergs 1997. gadā

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

No «Aizputes Avīzes» arhīva

No «Aizputes Avīzes» arhīva

«Aizputes Avīze» pirmie numuri XX gs. 90. gados. No kreisās V. Actiņš, M. Birzniece, I. Grundmane, D. Kopstāle, A. Lieģe, I. Krauze, R. Ernstsona, A. Lapena un L. Plepis laikraksta 100. numura svinībās 2001. gada 28. decembrī

Pēc tam bija jāpietiek ar to, ko par dzīvi Aizputē varēja uzzināt no «**Leņina Ceļa**» – Liepājas rajona preses izdevuma.

Pašai Aizputei savs laikraksts atkal radās 1993. gada 24. septembrī – iznāca «**Aizputes Avīzes**» pirmais numurs, ko izdeva uzņēmīgu cilvēku grupa (Vladimirs Naumovs, Alda Lapena, Liveta Sprūde, Diāna Pavlovska un Armands Lapenas). Redakcija atradās Katoļu ielā 5 (mākslas skolā), pirmā redaktore – Liveta Sprūde. Sākumā izmantoja pilsētas domes materiālo bāzi, tad Sorosa fonds – Latvija piešķīra datoru. Pirmie numuri iespiesti Jelgavas tipogrāfijā, vēlāk – Kuldīgā. Pirmos divus mēnešus laikraksts iznāca ik nedēļu, ar 10. nr. – reizi divās nedēļās, bet kopš 43. nr. – reizi mēnesī.

1988. gada 2. februārī sāka darboties Aizputes **translāciju tīkls**, ko organizēja pilsētas izpildkomiteja un turpināja pilsētas dome. Tajā «Aizputes radio», kā tauta to sauca, reizi nedēļā – otrdienās pulksten 9.15, ar atkārtojumu vakarā 21.15 – informēja pilsētas un tuvākās apkārtnes iedzīvotājus par dažādiem aktuāliem ar pilsētas dzīvi saistītiem notikumiem. Bez regulārajiem raidījumiem vajadzības gadījumā bija arī ārkārtas. Pārraides vadīja Kultūras nama mākslinieciskais vadītājs Rihards Kalvāns, vēlāk – Irīna Kalvāne un Voldemārs Bloks. Raidījumu ievadīja akords no R. Paula dziesmas «Kurzeme» (J. Petera vārdi), ko komponists pašrocīgi bija ieskaņojis magnetofona lentē un veltījis Aizputei. Ar šo dziesmu pēc astoņiem gadiem un desmit mēnešiem 1996. gada 29. oktobrī izskanēja arī «Aizputes radio» pēdējais raidījums. Šo gadu laikā bija noraidīti 5993 dažādi materiāli.

No 1992. gada darbojas **Aizputes televīzija**, kas ir pašvaldības uzņēmums (SIA «Aizputes TV»). Televīzija informē par domes aktualitātēm, popularizē kultūras, sporta un atpūtas pasākumus. Sākumā tā galvenokārt

gatavoja sižetus par novada notikumiem citām televīzijām, pati ēterā oficiāli sāka iziet tikai 2000. gada 20. aprīlī, kad sadraudzības pilsēta Švercenbaha (Šveice) tai uzdāvināja raidītāju 15 tūkstošu latu vērtībā. Televīzija sāka darbu Saules ielā, vēlāk tai piešķirtas plašākas telpas Jelgavas ielā 26 – kādreizējā SPK (sadzīves pakalpojumu kombināta) kantora ēkā. Kopš televīzijas izveides tās direktors ir Viktors Mironovs. Strādā divas redaktore: Inta Jankovska un Selga Dreimane. Tehnisko personālu veido četri cilvēki. Raidlaiks – reizi nedēļā (ceturtdienās), sākums pulksten 21.15. Aizputes televīzija ir vienīgā Liepājas rajonā, kura regulāri iziet ēterā.

Aizputē jau senatnē ir bijusi un arī tagad ir **grāmatu izdevniecība**. Tieši te meklējami Lejaskurzemes grāmatniecības aizsākumi. 1773. gadā iznāca kāda nezināma autora 72 lappušu bieza grāmatīņa «Jautāšanas in Atbildēšanas, kas der visus Gabalus mūsu Svētas Ticības, Katķismā, labāk izprast in vairāk atzīt; tai Latviešu Draudzei Talsos, uz viņas Ilgošanu saraudzītas, Iekš Aizpute. 1773.»

XVIII gs. otrajā pusē ieradās Jelgavas tirgotājs un grāmatnieks Jākobs Hincs un ierīkoja grāmatu apgādu, ko vēlāk pārņēma ievērojamais Jelgavas grāmatizdevējs Johans Frīdrihs Stefenhāgens. Hince apgādā Jelgavā un Aizputē 1774. gadā nāca klajā grāmata, kuru var uzskatīt par pirmo latviešu enciklopēdiju – Vecā Stendera «Augstas Gudrības Grāmata no Pasaules un Dabas». Tika izdotas tā paša autora «Svētas Gudrības Grāmatīņa» un «Jaunas Ziņģes». 1776. gadā «Tās Kristīgas Mācības Grāmata, tiem Latviešiem par svētu izskaidrošanu sarakstīta». Kā sacījis literatūras pētnieks Voldemārs Ancītis: «Ja Aizputes vārds citur nebūtu atrodams kā vien šajās Stendera sarakstītajās un Jelgavas grāmatnieka Hince apgādātajās grāmatās, arī tad būtu

gana, lai mēs Aizputi ierakstītu latviešu grāmatniecības vēsturē.»

Ridzinieks Vilhelms Altbergs (Altnerģis, ?-?) pārcēlās uz Aizputi 1898. gadā un vairāk nekā desmit grāmatas, kā tajās rakstīts, izdeva «Rīgā un Aizputē» (F. Kārkluvalka «Baltijas Tiesu Kalendārs», J. Zvaguļa «Pūķis», 1903; K. Liepiņa tulkotā teika «Raganas pils», 1902; A. Čehova, M. Gorkija stāsti un citas).

Simts gadus izdevējdarbībā bija klusums. Deviņdesmito gadu sākumā uz savu bērnības pilsētu atbrauca pēdējā Aizputes vācu mācītāja dēls Harro fon Hiršheits, kurš kopā ar vecākiem Latviju atstāja 1939. gadā. Vācija

1950. gadā viņš nodibināja grāmatu apgādu, un 1993. gadā arī Latvijā tapa neliels apgāds «Harro von Hirschheydt», kas pievērsās novada un baltvācu literatūras izdošanai. Jau iznākuši tādi darbi kā «Vācu-latviešu vārdnīca», M. Birznieces «Aizpute. Ceļvedis pa pilsētu un tās apkārtni», 1996; S. Valdmanes-Sproģes «Aizputes Sv. Jāņa baznīcas vēsture», 2000 (abas grāmatas latviešu un vācu valodā); Vērgales pagasta autoru dzejas «Sirdsdomas», 2001; Jura Zvirgzdiņa «Bebru atgriešanās», kas novērtēta kā 2001. gada skaistākā grāmata bērniem. Darbs turpinās.

Atmodas iela un Jāņa iela XX gs. pirmajā pusē.
Fridriha Rozenšteina grāmatniecības izdevumi

Pastkartes no Aizputes novadpētniecības muzeja
un Aivara Āmīdiņa kolekcijas

KINOTEĀTRIS

L atvijā 1930. gadā darbojās 85 kinematogrāfi, un viens no tiem bija arī Aizputē, Jāņa ielā 12 – sarkanas ķieģeļu ēkas pirmā stāva labajā spārnā. To izveidoja Ferdinands Hāze un deva tam lepnu nosaukumu – «**Kolozeums**». Tās bija kinoteātrim pielāgotas telpas. Filmas te tika rādītas arī Otrā pasaules kara laikā un vēl pēc tā beigām, tikai tad kinoteātra nosaukums bija «**Laima**».

1947. gadā kino vajadzībām pārbūvēja reiz dažādos vārdos saukto (sporta, amatnieku, arodbiedrības) zāli mājā ar slavenu vēsturi – Jelgavas ielā 6. Pēc pāris gadiem tajā tika veikti lielāki pārbūves darbi. Kā lepni ziņoja – labiekārtota zāle, kases telpas, bufete un priekštelpas, iegādāts arī jauns kinoprojektors. Solu izgatavošanu, aizkaru stangu un citus koka darbus paveicis vietējais rūp kombināts. Atvēršana notika 1949. gada decembrī, saistot to ar Staļina 70. dzimšanas dienu. Kinoteātra nosaukums – «**Komjaunietis**», jo komjaunieši kino pārbūves darbos nostrādājuši deviņas talkas. Izbūvē ieguldīti apmēram 200 tūkstoši rubļu. 1957. gadā paplašināja uzgaidāmās telpas, atsevišķā telpā iekārtoja lasītavu, pārkārtoja un paplašināja bufeti, zālē ielika 24 papildkrēslus, salaboja ekrānu un iegādājās jaunas iekārtas.

Gāja gadi. Pilsētas vadība plānoja jauna dzīvojamā centra izveidi Zvaigžņu ielas rajonā. Tur jau bija veikals, vidusskola, pasts, iecerēts bērnudārzs. Kādreizējo ģimenes dārziņu teritorijā Zvaigžņu ielā 2 a pēc arhitektes G. Aranžerejevas Vissavienības tipa projekta tapa jauns kinoteātris «**Avots**», kuru atklāja 1979. gadā. Bez skatītāju zāles izveidotas arī plašas uzgaidāmās telpas un bufete. Seansi notika vismaz divas reizes dienā (reizēm arī biežāk).

Sadarbībā ar vidusskolu pēc Rīgas parrauga 80. gados tika izveidots skolēnu kinoteātris «**Avotiņš**», kurā darbojās bērni un jaunieši. Svētdienās notika īpaši bērnu filmu seansi, kuros par kinomehāniķiem apmācīti skolēni tās demonstrēja. Viņi paši arī pārdeva un kontrolēja ieejas biļetes, ierādīja vietas zālē. Šeit viesojās tāda paša skolēnu kinoteātra biedri no Rīgas 31. vidusskolas, kurus pavadīja jauns, skolēnu iemīlots skolotājs, kas labi dziedāja un arī te ieradās ar ģitāru, – vēlākais arhibīskaps Jānis Vanags. Notika pieredzes apmaiņa, ekskursija pa pilsētu, atpūtas vakars.

1963. gadā Rīgā nodibināja Kinomākslas propagandas biroju, pēc diviem gadiem tāds tapa arī Liepājā, un pa ceļam uz turieni arī

Line Juska (Balode) un Anna Juska
aizsardžu formās 1931. gadā

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Latviešu strēlnieks Fricis Birziņš
1915. gadā

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Kurzemes artilērijas pulka baterijas
komandieris Kārlis Feldmanis

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Aizputes aprinka vidusskolas audzēkņi Meža dienās
1930. gada 6. maija Rokas birzi

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Kinoteātris «Kolozeums» Jāna ielā 12
XX gs. 20. gadu otrajā pusē

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Pētera Celmiņa fotodarbnīcā
izgatavota trīs sieviešu fotogrāfija

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Pirmais no kreisās – maiznīcas īpašnieks V. Ģeecs, ceturtais – aptiekas
īpašnieks K. Lihtenšteins, sestā – A. E. Lihtenšteina, septītā – V. Jurkouska

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Aizputē radās iespēja tikties ar latviešu mākslas filmu aktieriem un režisoriem, jo bija izveidots kinolektorijš – lekcijas par kinomākslas un kinoestētikas jautājumiem, jaunāko filmu demonstrējumi. Tas darbojās vairākus gadus un, piesaistījis pastāvīgus klausītājus, bija kupli apmeklēts.

Deviņdesmitajos gados kinoteātris pārtrauca darbu, 90. gadu vidū tajā kādu laiku darbojās videobārs «Sākums». 2001. gadā pilsētas dome atkārtoti piedāvāja ēku pārdošanai vai nomai. Pēc laika atsaucās IJ «Kinemato-

grāfs», ar kuru tika noslēgts nomas līgums. Uzņēmuma mērķis bija atkal nodrošināt filmu demonstrēšanu un kultūras pasākumu norisi. Pēc nelielas telpu sakārtošanas 2001. gada 23. novembri var uzlūkot par kinoteātra otru atklāšanu, jo tad tika demonstrēta pirmā filma. Turpmāk seansi notiek trīs dienas nedēļā – piektdienās, sestdienās un svētdienās. Datorspēles pieejamas katru dienu, bet piektdienas vakaros «Avotā» ir diskotēka jauniešiem. 2002. gada sākumā tas bija vienīgais kinoteātris Liepājas rajonā.

Pēterā Celmiņa fotodarbnīcā izgatavotās trīs sieviešu fotogrāfijas otra puse

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

KLOSTERI

Klosteres muiža – mēdz teikt par ēkām, kas atrodas Kuldīgas ielas galā (agrākie Lažas pagasta «Vagnagi», tagad 23. nr.), bieži vien tuvāk nezinādami, kādēļ šai vietai tāds nosaukums.

Visskopākās ziņas ir par visvecāko – **cisterciešu klosteri**. Kad tagadējo Baznīckalnu ieņēma krustneši, kuršu pils vietā uzcēla bīskapa Doma baznīcu, pie kuras atradies cisterciešu klosteris, kurā mituši mūki.

Daudz vairāk zināms par **minoritu mūku**, pēc citiem avotiem – **Franciskāņu Svētās Klarisas ordeņa sieviešu klosteri**, kas atradies vietā, kur tagad skatāmas ēkas Kuldīgas ielā 23. Par to stāsta gan vēstures avoti, gan nostāsti, gan klostera dzīves atspoguļojums daiļliteratūrā, visplašāk Jēkaba Janševska romānā «Mežvidus ļaudis» (1929, 1981). Janševskis sauc to par «svētās Katrīnas klosteri» un min tā atrašanās vietu – «pilsētiņai iebļakus, apmēram pusversti atstatu no tās, plašas gravas krantā», kas precīzi atbilst toreizējām pilsētas robežām un klostera attālumam no tām, jo tolaik pilsēta šajā virzienā beidzās pie vārtiem, kas atradās tagadējās Kuldīgas ielas sākumā.

Klosteris dibināts ap 1484. gadu un pastāvējis līdz XVI gs. 50. gadiem. Attēlojot

dzīvi tajā, J. Janševskis izcēlis vairāku mūķeņu, pat klostera priekšnieces alkas pēc pasaulīgās dzīves. Viņš stāstījis arī par U. Šlipenbaha grāmatā «*Malerische Wanderungen durch Kurland*» pieminēto vienu no trim apakšzemes ejām, kas no Livonijas ordeņa pils vedusi uz klosteri un pa kuru bruņinieki nākuši ciemos pie klostera māsām. Pēc tādās ierašanās sākoties dzīres, ko saucot par melnajām mišām. Nostāsti vēsta, ka gadījušās arī kļūmes, – eja reiz kādā vietā aizgruvusi. No abām pusēm sākušies brīvprātīgi atrakšanas darbi. Kad sakari atkal atjaunoti, izrādījies, ka klostera māsas strādājušas daudz čaklāk par bruņiniekiem. Bet reiz, kad nomainījusies klostera priekšniece, jaunās uzskati par morāli nav bijuši tik brīvi un viņa likusi eju aizmūrēt. Par to mūķenes noskaitušās un tā sākušas raudāt, ka no viņu asarām radies avotiņš, kas vēl mūsdienās no kalna tek lejā uz Tebru... Jaunās mūķenes pēc tam klosteri pametušas. Palikušas tikai trīs gados vecas mūķenes un kāds vecs priesteris, kas tām lasījis lūgšanas.

Cik ilgi pastāvējis vīriešu klosteris, tiešu ziņu nav. Jēkabs Janševskis tā pastāvēšanas beigās saista ar uznākušo mēri, kad Aizputē sērgā nomiruši abi katoļu mācītāji un visi vīriešu kārtas mūki, izņemot vienu. Turpreti

sieviešu klosterī visas iemītnieces bija
veselas. Taču arī tajā radušās nedienas.
1523. gadā klosteris stipri cietis ugunsgrēkā,
kura izcelšanos saistīja ar XVI gs. sākūos
reformāciju un naidīgo noskaņu pret francis-
kāņiem – katolīcīgajiem. Aizputes klosteris
izpostīts un likvidēts ap 1558. vai 1559. gadu,
bet tā drupas bijušas redzamas vēl ap
1800. gadu.

Ja mūsdienās kāds vēlas šajā vietā skatīt
 kaut ko no tām tālajām dienām, tad samērā
liels viduslaiku klostera ēkas fragments
redzams iebūvēts kādreizējās «Vanagu» mājas
(bij. Klosteres muižas kalpu mājas) ziemeļu
galā – stūri un austrumu fasādē. Mūrējums
veidots no liela izmēra sarkaniem ķieģeļiem.
Arī avotiņš vēl joprojām plūst lejā uz Tebru.

*Livonijas ordeņa pils (sk. nākamo lpp.)
XX gs. 20. gados*

Pastkarte no Valta Lindes kolekcijas

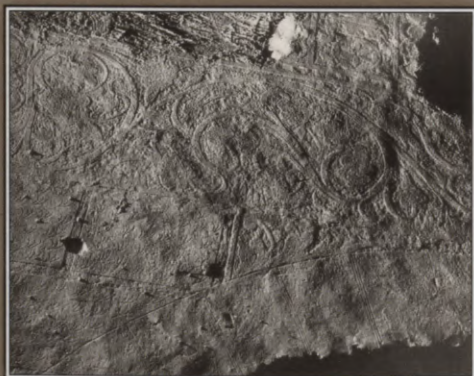
Vāra Santsa foto

Livonijas ordeņa pils no dienvidu korpusa puses 2001. gadā

No Mirāžas Birznieces arhīva

Ordeņa pils pagalmā pirms 1914. gada

Vilņa Auziņa foto

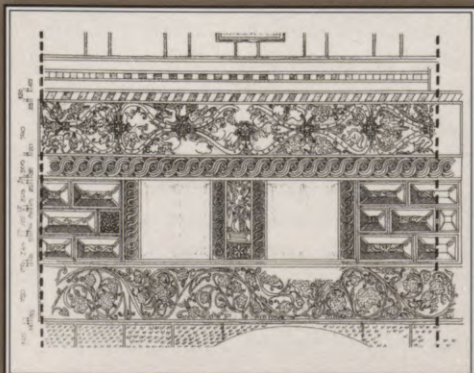
Sgrafito gleznojumi ordeņa pils pagalma fasādē
XX gs. 80. gados

No Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas krājumiem

Anficht der Ruine des Schloßes zu Schloß Hapsenpödt
von der Ost-Seite. (V. S. 1827, 1828)
Gezeichnet von F. J. Cramer.

Ordeņa pils 1827. gadā. H. J. Krāmera zīmējums

Vilņa Auziņa foto

Arhitektes L. Markovas sgrafito gleznojumu rekonstrukcija
ordeņa pils pagalma fasādē

LIVONIJAS ORDEŅA PILS

Tebras kreisajā krastā, pilsētas dienvidrietumu daļā redzamas Livonijas ordeņa pils atliekas. Nav iespējams nosaukt noteiktu pils celšanas gadu, jo arī senos dokumentos ziņas par to ir visai neskaidras un pretrunīgas. Bija pieņemts minēt 1249. gadu, bet tas ņemts no XVII gs. pirmajā pusē sarakstītās Jirgena Helmsa hronikas, un tur sniegtās ziņas jāvērtē ļoti kritiski.

Pils celtniecības laiks ilgus gadus datēts no 1276. līdz 1300. gadam. Jaunākie pētījumi liecina, ka celtniecība nav sāka XIII gs. beigās. Šajā laikā ordenis uzcēlis tikai nocietinājumus, ko kvadrātveida pagalmam apkārt veidojis mūris ar diviem novērošanas torniem laukuma pretējos stūros. Tikai XIV un XV gs. mijā apkārtmūra ārpusē pie tā austrumu sienas uzcelts dzīvojamais korpuss ar pagrabiem un galeriju (vispirms dienvidu, tad ziemeļu gals) un nocietinājums kļuvis par pili, bet otrs korpuss – pie dienvidu sienas – celts tikai XVII gs. beigās. Vēlāk apdzīvots galvenokārt dienvidu korpuss. Ziemeļu korpusā bijušas saimniecības telpas un noliktavas, agrāk arī pils baznīca. Galvenie vārti atradušies pils dienvidu korpusā.

Domājams, ka bez administratīvi saimnieciskā centra funkcijas pils kalpojusi par

robežnocietinājumu Livonijas ordeņa un Kurzemes bīskapa teritoriju sadures vietā (robeža bijusi Tebras upe: labais krasts bīskapijai, kreisais – ordenim). Kopš uzcelšanas pilij bija ordeņa pasta stacijas un viesnīcas loma pie ordenim tik svarīgā lielā Livonijas – Prūsijas kara un tirdzniecības tranzitceļa, kā arī tā kontrolējusi Kurzemes bīskapam piederošās Aizputes pilsētiņas tirdzniecību ar ārzemēm (pa Tebras upi cauri Sakas jūras ostai).

Kā daudzas senas pils, arī Aizputes Veco pili, kā to sauc vietējie, apvij teikas. Viena no tām stāsta par slepeno, tagad aizgruvušo apakšzemes eju, kas no pils pagrabiem vedusi pa upes apakšu trīs virzienos: uz baznīcu, uz jauno kungu māju un uz klosteri.

Par to, kas noticis pašā pili, vēsta šāds nostāsts:

«Pils senatnē bijusi labi apsargāta, taču ļoti dīvaini, ka visās kaujās uzvarējis ienaidnieks. Pils vairākkārt tikusi ieņemta, un kaujās aizgājuši bojā vairāki tās iemītnieki. Cilvēki par pils neveiksmēm ļoti brīnījušies. Kaut kur apkaimē dzīvojis kāds ļoti gudrs vīrs vārdā Jānis. Tas nu ticis aicināts uz pili, lai atrisinātu grūto miklu – kāpēc pili var ieņemt. Jānis pili palicis pa nakti un sapņojis, ka viņam uzbrūk daudz miroņu. No rīta

pamodies, viņš tūlīt liecis rakt pils pagalmā bedri. Zeme pie pils bijusi ļoti miksta, un visus pārsteidzis tas, ka, rokot dziļāk, parādījušies arvien vairāk tārpju, kaut gan tārpi mīt tikai zemes virskārtā. Tad račēji atdūrsies pret kaut ko cietu, kas izrādījies sapuvis koks. Atklājies, ka te bijuši kapi. Jānis liecis pārrakt visu pagalmu un zārkus izņemt. Spriežot pēc zārkos atrastām lietām, tie bijuši kādu augstmaņu kapi. Visi zārki tikusi aizvākti. Kopš tā laika pils kļuvusi aizvien spēcīgāka un ienaidnieku vienmēr uzvarējusi. Ar divaino gadījumu un vēlākajiem panākumiem tā kļuvusi slavena plašā apkārtnē.»

Pils vēsturē zināmi vairāki attīstības posmi. Līdz XVI gs. pirmajai pusei – Livonijas ordeņa pastāvēšanas laikā – tā uzturēta labā stāvoklī, ko nevar teikt par ordeņa sabrukuma laiku un Kurzemes hercogistes veidošanās posmu. Pils atdzimšana sākusies XVI gs. beigās, bet XVII gs. notikušais Polijas – Zviedrijas karš (1655–1660) tās stāvokli atkal pasliktinājis. Zināms, ka 1659. gada martā zviedri negaidot uzbruka pie Aizputes stāvošajam apvienotajam lietuviešu, poļu un Kurzemes muižnieku karaspēkam un pili iebēgušais apmēram 400 cilvēku lielais karaspēks, galvenokārt muižniecības karavīri, tās pašas dienas vakarā padevās zviedriem. Pretinieks Aizputes pili ieguva sešus lielgabalus, deviņus karogus, daudz zirgu un citu laupījumu.

Pēc šā kara Kurzemes hercogiste vairs nespēja atgūt saimniecības pirmskara līmeni. To neatbalstīja arī vietējā muižniecība, kas, gluži otrādi, centās pārņemt savā īpašumā daļu hercogistes zemes un paplašināt savas privilēģijas. XVII gs. beigās muižnieku privātīpašumā nonāca arī Aizputes ordeņa pils un izveidojās Aizputes Pilsmuiža, kas pastāvēja līdz Pirmā pasaules kara beigām un atradās ārpus pilsētas robežām. Tikai pēc kara Veco pili un apkārtnē zemes iekļāva pilsētas teritorijā.

XVII gs. beigās sākās privātīpašuma periods Aizputes pils vēsturē, ko varam dalīt divās daļās:

- 1) līdz XVIII gs. vidum pili dzīvojuši Pilsmuižas īpašnieki un rūpējušies par savas rezidences uzturēšanu kārtībā;
- 2) stāvoklis mainījies XVIII un XIX gs. mijā, kad īpašnieki pārcēlās uz jauno kungu māju Skolas ielā 1. Vecā pils tika piemērota muižas saimniecības un kalpu dzīvokļu vajadzībām. 1915. gadā tajā bijis ierīkots arī cietums.

Ir zināmi šādi pils īpašnieki: Mihails Fridrihs Nolde, Johans Heinrihs Kaizerlings, fon Rennes dzimta, barons Pauls fon Ungerns-Šternbergs, ģenerālis Oto fon Lilienfelds, bet XIX gs. beigās to nopircis Leo Grothuss. Viņa dēls Lotars Grothuss ir pēdējais tās īpašnieks. Viņam pils piederēja līdz tās nacionalizācijai 1920. gadā. 1905. gada decembrī, kad risinājās Aizputes karš, pili bija nocietinājusies daļa garnizona.

1920. gadā Pilsmuiža pārgāja valsts īpašumā. Zeme tika sadalīta jaunsaimniecībām, bet Veco pili 1924. gadā piešķīra pilsētai (tas tika noformēts ar līgumu 1927. gada 7. maijā). Tajā nolēma iekārtot nespējnieku patversmi. Pārņemot pili, tajā mīta seši jaunsaimnieki, četri pilsētas apbūves gabalu ieguvēji un kāds podnieks. Tur dzīvoja arī toreizējais pilsētas galva Ernests Kants. No 1927. līdz 1929. gadam pili dzīvoja 14 cilvēki. 1926. gadā tā tika iekļauta Valsts aizsargājamo pieminekļu sarakstā, un ir tajā arī mūsdienās. 1936. gadā pils daļēji atjaunota par Kultūras fonda un budžeta līdzekļiem. Pilsētas valde 1938.–1939. gadā nolēma tajā iekārtot mākslas un senatnes muzeju, kā arī tūristu mītni, lai kaut cik atgūtu tās uzturēšanas izdevumus. Līdzekļus šim nolūkam piešķīra arī Kultūras fonds. Ieceres sāka īstenot – muzeju iekārtoja, bet tālāko attīstību pārtrauca Otrais pasaules karš.

Pēc kara pili bija īres dzīvokļi, arī Kūdras rūpnīcas kopmitne, atjaunotais Novada pētīšanas muzejs un 40. gadu otrajā pusē iekārtotais Iekšlietu ministrijas Aizputes Valsts arhīvs.

Līdz 70. gadu beigām visiem pils iedzīvotājiem bija radītas iespējas pārcelties uz labākiem dzīvokļiem, un pils palika tukša. Vienīgi Aizputes patērētāju biedrība vēl kādu laiku to izmantoja par noliktavu. 1982. gada pavasarī pamestās pils dienvidaustrumu spārnā izcēlās ugunsgrēks, kā rezultātā tā stipri cieta.

Daudzi apzinājās, cik pilij liela vērtība un ka visiem spēkiem to vajadzētu saglabāt un atjaunot. 1984. gada vasarā Kultūras ministrijas restaurācijas projektēšanas kantora arhitektūras izpētes grupa izpētīja dienvidu korpusa vārtu daļas pagalma fasādi, atklājot atliekas no ļoti greznā rotājuma, kas radīts XVI un XVII gs. mījā, Kurzemes hercogistes ziedu laikos. Ojārs Spārītis pat saka – visā Baltijas teritorijā greznākais apmetuma rotājuma ansamblis, kas darināts sgrafito tehnikā.

1986. gadā pagalms, kas, pēc speciālistu atzinumiem, tagad paceļas pusotru metru augstāk par sākotnējo līmeni, bija saposts tik labi, ka tajā varēja vest ciemiņus. Pēc mākslinieka J. Audriņa zīmējuma darinātajos pilsētas valdes goda krēslos sēdēja dzejnieki un rakstnieki Nora Kalna, Monika Zile, Aina Pāvulīte un Jānis Kalniņš, bet Aizputes Tautas teātra aktieru un bērnu balsis skanēja no ziemeļu korpusa vairākstāvu logiem un lieveņa.

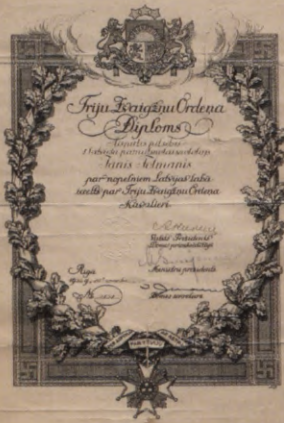
1987. gadā tika izstrādāts pils rekonstrukcijas projekts. Uz to atsaucās nesen atjauno-

tais Latvijas Kultūras fonds, un pirmajā lielajā ārpus Rīgas rīkotajā pasākumā, kas notika Liepājā, tika vākti līdzekļi arī Aizputes pilij (pārskaitīja 1741 rbļ. 58 kap. + 314 rbļ. privātie ziedojumi). Nākamajā, 1988. gadā, Liepājas rakstnieki un aktieri sarīkotā Ironiskās prozas vakara ienākumus atdeva Latvijas Kultūras fonda Aizputes pils kasei (nu jau 2517 rbļ. liels krājums).

Visi atceras lielo pulcēšanos pils pagalmā 1988. gada rudenī, kad bija sākusies Tautas atmoda un gaisā vēdīja lielo pārmaiņu vēsmas. Par šo notikumu Anda Lice rakstīja «Skolotāju Avīzē»: «.. kulminācija bija 9. septembra vakarā Aizputes pilsdrupās notiekošā «pils akcija» – ziedojumu vākšana pils atjaunošanai, levas Ākurateres koncerts un mitiņš sveču un zvaigžņu gaismā. Cilvēku tūkstoši, kājās stāvēdami, dziedāja līdzī suģestējošajai levas balsij, kas izteica šo laiku un izjūtas. Aizputnieki bija gatavojušies ar agrākajos gados nepieredzētu entuziasmu. Iztīrītā pils apkārtnē visā pilnībā atsedza, ka cerība un ticība no ļaužu sirdīm un prātiem nav izravējamas.»

Pēc Aizputes pašvaldības iniciatīvas un izmantojot Latvijas Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas piešķirto finansējumu, 1998. gada pavasarī sāka pils konservāciju – lai apturētu mūru sabrukšanu, to augšējo malu nostiprināja ar betona un ķieģeļu joslu. Notika nelaime – dzīvību zaudēja kāds strādnieks. Darbi apstājās. 1999. gadā uzlika dakstiņu jumtu pils dienvidu korpusa centrālajai daļai. Līdzekļu trūkuma dēļ pils konservācija turpinās gausi.

Jāņa Folmana Triju Zvaigžņu ordeņa diploms

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Aizputes akmeņkaļu un mūrnieku cunftes 1868. gadā M. Kvatālam izdotā aplieciņa

No Latvijas Vēstures muzeja krājumiem

Pilsētas valdes locekļa un valdes galvas amata nozīme XIX gs. 70. gados

No Kuldīgas novada muzeja krājumiem

Pilsētas valdes apaļais zīmogs XIX gs. 70. gados

No Kuldīgas novada muzeja krājumiem

1925. gada 31. oktobrī apstiprināts Aizputes gērbona apraksts

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Arsta Dāvida Čakarna māja Kuldīgas ielā 10 XX gs. 30. gados, XX gs. 90. gados seil bijis arī muzejs

Karļa Ernstsoma foto no Aizputes novadpētniecības muzeja

MUZEJS

Gleznotājs Jānis Audriņš (dz. 1898. gada 28. septembrī Viesītē – m. 1994. gada 28. jūnijā Ņujorkā) ieradās Aizputē 1932. gadā, lai strādātu par skolotāju ģimnāzijā. Viņš pamazām sāka interesēties par pilsētas vēsturi un senatnes atradumiem. Pirmās iegūtās ziņas bija par senu kapsētu, vēlākām grantsbedrēm Ormaņkalnos, kur atrastas bronzas važiņas, gredzeni un citas lietas. Mākslinieks stāstīja: «Ņēmu līdzī manus centīgos palīgus ģimnāzistus un atrakām pirmo kapa kopiju.» Darbs vainagojās ar atradumiem – saktiņu un 50 sudraba naudas gabaliem no XVII gs. Pēc tam Apriķu pusē kādās mājās starp veciem dzelžiem un citiem krāmiem izdevies uziet XII gs. darinātas aproces, gredzenus un saktas. Ieguvumi toreiz atdoti Rīgai, bet: «Reizē ar šiem atradumiem manī radās doma – mums pašiem Aizputē ierīkot senmantu krātuvi.» Ar priekšlikumu par muzeja dibināšanu J. Audriņš vērsies pie pilsētas galvas J. Jirgenzona, kurš ieceri atbalstījis, un 1936. gada 6. aprīlī Aizputē tika radīts muzejs, lai savāktu Aizputē un apriņķī atrodamos senās pašreizējās dzīves lieciniekus, senatnes, etnogrāfijas, mākslas un vēstures priekšmetus. Darbā iesaistīja Aizputes aizsargu pulku, ap-

riņķa vecākais šādu uzdevumu izvirzīja arī lauku pašvaldībām un skolām, palīgā nāca luterāņu mācītājs Oskars Sakārnis un citi. Ieceri ļoti aktīvi atbalstīja Aizputes ģimnāzijas audzēkņi. Kopumā saziedoja vairāk nekā 600 vienību, un dāvinājumi – gleznas, oforti, litogrāfijas, zīmējumi – turpināja pienākt. Muzeja pirmā mītne bija pilsētas valdes namā, tagadējā **Atmodas ielā 19**, kur tam bija atvēlētas divas mazas istabiņas, taču drīz vien tajās kļuva par šauru.

Jānis Audriņš, kurš pārzināja paša radīto muzeju, ierosināja to pārcelt uz Veco pili **Liepājas ielā 9**. Pili, ko pilsētas valde ieguva 1924. gadā, bija nepieciešams remonts, kura veikšanai 1928. gadā valde to iekārta Valsts zemes bankai, pretī saņemot 100 zelta latus. 1930. gadā aizdevums bija dzēsts, pilsētas valde atsaucās ierosinājumam un 1938.–1939. gadā nolēma pili iekārtot mākslas un senatnes muzeju, kā arī tūristu mītni. Muzejs izmantoja pils dienvidu korpusu.

Muzejā bijusi arī neliela mākslas darbu kolekcija – F. Banges, E. Dzeņa, A. Apiņa, K. Krauzes un citu mākslinieku grafikas, A. Zvirbuļa, J. Gaiļa un citu gleznotāju gleznas, tāpat arī grāmatu kolekcija, kurā atradās E. Glika tulkotās Bībeles pirmiespiedums,

glabājušās Aizputes/Lažas tautas tēpa oriģinālās daļas. Pats smagākais priekšmets – XVII gs. darināts lielgabals.

Muzeja izveidotājs 1944. gadā ar ģimeni devās bēgļu gaitās, un pēc Vācijas par viņa uzturēšanās vietu kļuva ASV, Ņujorka, kur J. Audriņš turpināja rosīgi darboties mākslas dzīvē un arī etnogrāfijā, rakstus publicēdams ar pseidonīmu Jānis Dārdedzis.

Bet Aizputes rajona laikrakstā «Jaunais Ceļš» 1946. gada augustā parādījās aicinājums «Vāksim priekšmetus Aizputes muzejam», no kura uzzinām, ka agrāk savāktie materiāli nodoti Kuldīgas muzejam (arī tā telpas plānojis J. Audriņš un ticis uzaicināts kļūt par šā muzeja vadītāju), bet Aizpute tomēr vēlējās pati savu senlietu krātuvi un tāpēc Aizputes apriņķim būs savs muzejs un tā atklāšana paredzēta 1948. gadā. Muzeju atvēra 1949. gadā, un tā priekšgalā arī gleznotājs – šoreiz Kārlis Baldonis no Kalvenes, lektroja vairākas ekspozīcijas, kas veltītas arheoloģijai, etnogrāfijai, Piekta gada notikumiem, Otrajam pasaules (toreiz teica – Lielajam Tēvijai) karam un citas.

1950. gada martā par muzeja direktoru kļuva Voldemārs Bloks. Viņam enerģiski ķeroties pie darba, tika paplašinātas muzeja telpas: materiāli bija izkārtoti sešās istabās, bija telpa eksponātu sagatavošanai, kā arī fotolaboratorija. Izgatavotas 20 dažāda lieluma vitrīnas, eksponātu skaits jau sniedzās pāri diviem tūkstošiem. Rasta sadarbība ar Dabas muzeju Rigā un vidusskolas vēstures pulciņu, ir izveidota muzeja padome, kas plānoja darbu. Kad tā paša gada novembrī V. Bloks aiziet citā darbā, muzeju pārņēma Lilija Pozileka (1951), pēc viņas – E. Rēdlihs (1954). Kaut arī muzejam bija visas iespējas attīstīties, to slēdza, jo dažiem vadošiem rajona darbiniekiem šķita, ka muzeja direktora alga (600 rubļu) ir zemē nomesta nauda.

Muzejs atradās Vecajā pili.

1992. gadā Aizpute gaidīja ciemiņus – bērnības zemē viesojās grupa kādreizējo aizputnieku – baltvāciešu. Ko viņiem parādīt? Bija paredzēta tikšanās pilsētas domē, iepazīstināšana ar dažādām pilsētas dzīves jomām, ekskursija pa Aizputi. Viens no kultūras reprezentētājiem varētu būt arī muzejs. Lai top! Un samērā īsā laikā, brīvprātīgai aktivistu grupai uzņemoties iniciatīvu, **Kuldīgas ielā 10** (šeit arī mūzikas skolas klases un «Samarijas» virtuve) dažās telpās tika radīts muzejs, īstenībā – muzeja pirmsākums. Par tā pārzinātāju amatu savienošanas kārtībā iecēla bibliotekāri Dinu Kopštāli. 1992. gada jūnijā atkal atjaunoja Aizputes novadpētniecības muzeja darbību, oficiāls domes lēmums par to bija 1993. gada aprīlī. Pagaidu stāvoklī muzejs šajās telpās strādāja no 1992. līdz 1999. gadam. Tika rīkotas izstādes (gleznu, krēslu, senlaicīgo trauku, linu dvieļu, seno grāmatu, kokgriezumu un pinumu un citas), atzīmēta Friča Brīvēznieka jubileja un demonstrēta par viņu uzņemtā filma, rīkota tikšanās ar vecajiem aizputniekiem – pilsētas vēstures zinātājiem, kā arī veikti citi pasākumi.

Muzejam meklēja jaunas telpas, apsvēra dažādas pārvietošanas iespējas, piemēram, uz bijušo SPK kantora ēku, vēlāko restorānu «Krustceles» J. Zingberga ielā. Ideāla vieta būtu pilsētas centrā Atmodas ielā 22 – vecajā, pamestajā skolas ēkā, taču tur nepieciešams liels remonts, turklāt šī ēka toreiz vēl nepiederēja pašvaldībai. Izšķīrās par kādreizējo Pilsmuižas jauno kungu māju, vēlāko ģimnāziju **Skolas ielā 1**.

1999. gadā pārtrauca muzeja darbību Kuldīgas ielā, lai pārceltos uz jaunierādītajām telpām, kuras iekārtoja Jolanta Berga, izveidojot tajās arī tūrisma informācijas centru. Pusotru gadu noritēja muzeja tapšana, un tas tika atklāts 2001. gada 30. jūnijā.

Muzejs aizņem daļu no divstāvu ēkas, sadzīvojot ar Skolēnu interešu centru. Atverot ārdurvis uz pirmā stāva kādreizējo vestibulu, nonākam Aizputes apkārtnes lauku sētā, kāda tā varēja būt sendienās. Te izvietoti seni darbarīki, saimniecības priekšmeti, mājsaimniecības lietas. Katrā ziņā tas nav vēlāks laiks par XX gs. pirmo pusi. Uzskāpjot pa kāpnēm otrajā stāvā, atrodamies galvenajās telpās. Atklāšanas dienā tajās varēja vērot pilsētas galveno – Atmodas ielu vēsturiskajā saimnieciskās dzīves izskatā, skatīt pilsētas vadītāju attēlus un uzzināt par viņu paveikto. Kādā telpā tapis stāsts par kādreizējo Liepājas – Aizputes šaursliežu dzelzceļu, ļaužu mutēs dēvētu par «mazo bānīti».

Nenoliedzams ieguvums ir mūsdienām atbilstošas plašas izstāžu zāles iekārtošana, kurā atklāšanas laikā bija skatāma Aizputes vecās un jaunās paaudzes mākslinieku gleznu izstāde. Izstāžu rīkošanas darbs turpinās, un zālē gandrīz vienmēr kaut kas skatāms.

Stāstam par Aizputes novadpētniecības muzeju, kas 2002. gadā akreditēts uz pieciem gadiem, nevar pielikt punktu. Darbs turpinās, muzejs tiek pilnveidots un paplašināts.

Neliels muzejs, kas atspoguļo skolas dzīvi, 90. gadu beigās iekārtots arī Aizputes vidusskolā **Ziedu ielā 7** (vada skolotāja Antra Muceniece). Tāds skolai bija arī 50. un 60. gados, kad to izveidoja vēstures skolotājs Antons Lazdāns.

*Aizputes novadpētniecības muzeja
eksponācijas fragments*

Kārļa Lindes foto

Aizputes novadpētniecības muzeja ekspozīcijas fragments 2001. gadā

Yara Santa foto

No Kuldīgas novada muzeja krājumiem

1726. gadā sākts ev. lut. baznīcas atjaunošanai ziedojušo saraksts

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Pēc Jāņa Audriņa meta darinātais pilsētas valdes priekšsēdētāja krēsls

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Režisors Jānis Jansons kopā ar pasādarbniekiem 1929. gada 1. augustā

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Aizputes aprīņa vidusskolēni 1926. gada 11. decembrī Latviešu biedrības telpās uzved R. Blaumana «Ļauno garu»

TAUTAS TEĀTRIS

Netālajos Apriķos pirmoreiz Kurzemē uz mācītājmuižas klēti izveidotās bīnes (kā senāk sauca skatuvi) latvietis kāpa 1804. gada 15. decembrī, lai iedzīvinātu piecus tēlus didaktiskajā ludziņā «Tā dzimšanas diena», kas propagandēja baku potēšanu, un ko iestudēja pats tās sacerētājs – baznīckungs Kārlis Elferfelds (1756–1819). Cik tad nu Aizpute tālu no Apriķiem – nieka 12 kilometrus!

Diemžēl Aizputē var atrast ziņas par latviešu teātra dzīves sākumu te tikai no 1904. gada, kad nodibinājusies **Latviešu biedrība** un pirmās teātra izrādes ar «vietējo spēku» piedalīšanos notika tās mitnē **Jelgavas ielā 6**. Šajā gadā tur izrādīja arī divas latviešu teātra tēva Ādolfa Alunāna lugas: «Arī pilārs» un «Visi mani radi raud». Teātra dzīve turpinājās 1907. gadā un ilga līdz Pirmajam pasaules karam. Katru gadu iestudēja sešas līdz piecpadsmit izrādes. Bez Latviešu biedrības tās ar 1911. gadu izrādīja arī Aizputes sadraudzības (saukta arī par saviesīgo) biedrība «Vienība», tātad pilsētā darbojās divas trupas. Tika iestudēti gan latviešu, gan citu tautu dramaturgu darbi. Kopskaitā līdz 1915. gadam reģistrēti 74 lugu iestudējumi, kuru uzvedumos retumis pieaicināti arī aktieri no Liepājas.

Pēc kara teātra dzīve atkal atjaunojās Latviešu biedrībā, kura nu atradās **Jāņa ielā 4**, kā arī turpinājās Jelgavas ielā 6, kur tagad mājvietu radusi cita biedrība. No bērnības (30. gadi) palikusi atmiņā kāda aina no izrādes Jelgavas ielas mājā. Ļaudis tovar teica, ka tas esot *sociķu* sarīkojums. Nezinu ne lugas nosaukumu, ne autoru, bet darbība notika laukos, un acu priekšā vēl skaidri redzu: saimes istabā ap galdu pulcējušies neapmierināti saimnieka gājēji – puisi un meitas, kuri protestē pret to, ka saimnieks slikti barojot – dodot ēst siļķes, un virs galda no griestiem uz leju karājās diegā aiz astes pakārta liela, trekna siļķe, ko šie nu apspēlēja. Vēl atceros, ka starpbrīdī zālē ļaudis sprieda: – Nav ko zoboties! Dod, Dievs, lai tādas taukas siļķes būtu vienmēr ko ēst!

Pēc Otrā pasaules kara ēka Jāņa ielā kļuvisi par **Aizputes rajona Kultūras namu**, 1946. gadā izveidojās arī dramatiskā kopa ar mainīgu aktieru sastāvu. Tika iestudēti kā viencēlieni, tā arī vairākcēlienu darbi, jo priekšnesumus vajadzēja gan dažādos svētkos, gan svinamās dienās. Pirmajiem režisoriem Jānim Virgam un Lūcijai Jurkovskai nebija režisora izglītības. Vēlāk no Liepājas teātra brauca profesionāļi Viktors Zvaigzne

un Pēteris Viksna. No 1958. līdz 1962. gadam par režisori strādāja arī kādreizēja aizputniece Tatjana Šverste un iestudēja lielas lugas, piemēram, no somu rakstnieces H. Vuolijoki lugu cikla par Niskavuori muižas ļaužu dzīvi un likteņiem («Akmens ligzda», «Justine»). Šajās izrādēs Kultūras nams, kas nu jau atradās **Atmodas ielā 16**, vienmēr bija skatītāju pārpildīts. Jau Cēsis dzīvodama, par pagājušajiem gadiem viņa teica: «Aizputē bija interesanti, aizrautīgi, spējīgi cilvēki, stabila dramatiskā kopa.»

Aizputē vēl strādājuši arī režisori Arvīds Gavers, Alberts Zarāns un Jānis Bīne.

Jauns posms skatuves mākslā sākās 1975. gadā, kad pēc aizputnieku lūguma profesionālo teātri Liepājā atstāja Karmena Austruma. Pirms tam viņa šad tad ieradās un strādāja ar aktieriem, aizvietodama J. Bīni aizņemtas brīžos. Viņas vadībā pašdarbības kopa ieguva Tautas teātra nosaukumu. Šī uzvara atnāca pēc 10 spraiga darba gadiem – 1985. gadā par Rūdolfa Blaumaņa drāmas «Indrāni» iestudējumu. Tā bija izrāde, par kuru zonas skatē Dobelē visi aktieri tika apbalvoti ar rajona Kultūras nodaļas Goda rakstiem.

Kultūras ministrijas kolēģijas un Republikāniskās Arodbiedrību Padomes prezidija lēmumā «Par Tautas kolektīva Goda nosaukuma piešķiršanu Aizputes pilsētas kultūras nama drāmas kolektīvam», starp citu, bija teikts: «... kolektīvu vada profesionāla aktrise – režisore Karmena Austruma. Režisores iestudējumi vienmēr ir bijuši interesanti un aktuāli, piemēram, Ž. Ģrivas luga «Somu pirts», Rehna darbs «Vilku medības», kā arī ar jauniešiem iestudētā A. Brigaderes pasaku luga «Princese Ģundega un karalis Brusubārda».

Kolektīvā ir 43 dalībnieki, kas ar lielu darba mīlestību un nopietnību strādā pie sava mākslinieciskā līmeņa izkopšanas.

1986. gada drāmas kolektīvu skatē Aizputes pilsētas kultūras nama drāmas kolektīvs piedalījās ar R. Blaumaņa lugas «Indrāni» iestudējumu un ieguva skates laureāta nosaukumu.

Kolektīva ilggadējais darbs liecina par mērķtiecīgu, neatlaidīgu spēju pilnveidot savu meistarību un tieksmi strādāt pie nopietnas, augstvērtīgas literatūras.»

Laikraksts «Literatūra un Māksla» par «Indrānu» iestudējumu rakstīja: «Dziļu cieņu pelnījis ne tikai režisores smalkais, cilvēku psiholoģijas pamatīgā izpētē balstītais darbs, bet galvenokārt tā cieņa un mīlestība pret katru ansambļa dalībnieku, cenšoties neapspiest katra individualitāti. Tādēļ ar tādu pārlicības spēku varēja izskanēt Voldemāra Ļaudobeļa veidotais Indrānu tēvs. Ja pašdarbnieks ar tādu piesātinājumu var izturēt pauzi, tā ir liecība par labu meistarību. Spēcīgs pretnis viņam bija Edvarts Alberta Bērziņa izpildījumā. Kā no diviem gabaliem skaņošs bija Harija Šēfera Noliņš, un spēcīga savā paštaisnumā izrādē dzīvoja Ilgas Valdmanes atveidotā leva.»

Šī izrāde tika spēlēta arī uz Nacionālā (toreiz Akadēmiskā drāmas) teātra skatuves. To noskatījās arī slavenais Pēteris Lūcis, Valmieras teātra Indrānu tēvs, un pēc izrādes aktieriem teica daudz siltu vārdu.

Ne visi Tautas teātri var sacīt to, ko var teikt aizputnieki, – ka viņiem ir «sava dramaturģe» – Monika Zīle, kuru atrada teātris un kura tam jau sarakstījusi aptuveni divdesmit lugu. Sadarbība sākās 1987. gadā ar izrādi «Viena pieneņu svētdiena». Savu otro lugu viņa rakstīja, domājot par Aizputes Tautas teātri, par lomām atsevišķiem aktieriem, un tā tas bijis arī turpmākajos gados. Kad 2001. gadā viena no aktrisēm – Ilga Valdmane – gatavojās svinēt 60 gadu dzīves jubileju, Monika Zīle viņai dāvāja lugu «Trīs košas dāmas». Par

aizputniekiem dramaturģe saka: «.. ja runā par šo kolektīvu, tajā ir brīnišķīgi cilvēki ar Karmenu Austrumu priekšgalā. Pilsētai tas dara godu. Un to laikam apzinās arī domes vadība. Vai gan citādāk priekšsēdētāju Pēteri Hanku redzētu katrā pirmizrādē.» Aizputes Tautas teātris iestudējis M. Ziles «Divas nedēļas pie visa gatava», «Visi ceļi ved uz Pločiem», «Es ticu savai govij», «Sunītis un viņa kauliņš», «Viens raganīgs vīrietis», «Upurēšana» un citas. Lugām raksturīgi asprātīgi dialogi un raita darbība. Spēlēts kā pašu mājās, tā tuvākos un tālākos kaimiņos. Ar šiem un citiem darbiem lauri plūkti rajona, zonu un valsts drāmas kolektīvu skatēs. 1993. gadā aizputnieki bija amatieru teātru festivāla aizsācēji, kas turpmāk risinājās arī citos Latvijas novados.

Par savu darbu režisore un aktieri dzirdējuši daudz atzinīgu vārdu, un tas ir viņu atalgojums. Pēc P. Putniņa lugas «Ar būdu uz baznīcu» pieņemšanas izrādes noskatīšanās viena no vērtēšanas komisijas locekļēm (Nora Vētra-Muižniece) 1987. gada 31. oktobrī rakstīja: «Patiesā priekā par aprbrinojami spilgto un trāpīgo režisorisko risinājumu, spilgtiem, pārliecinošiem un patiesīgajiem raksturiem. Labu ceļa vēju un ilgu mūžu šai izrādei.» Autors Pauls Putniņš: «Paldies par milzīgo iestāšanos! Un paldies par sirdi! Jūs esat uz šī ceļa – ar būdu uz baznīcu! Turieties uz šī ceļa!» (1987. gada 17. decembrī).

Uz katras savas lugas pirmizrādi no Rīgas ierodas Monika Zile, un katrreiz viņa atved labus vārdus. Kad 1987. gada 29. aprīlī skatuves gaismu ieraudzīja viņas pirmā luga, kas Liepājas teātri nebija ieinteresējusi nevienu režisoru, līdz to paņēma K. Austruma, varam iedomāties, ko tas nozīmēja autorei – pirmoreiz redzēt savā iztēlē iznēsātus tēlus, pārtapušus reālos cilvēkus; Aizputē atstāti vārdi: «Mīlie, dārgie aizputnieki! Es no visas sirds

vēlētos, lai jūsu entuziasms allaž tiktu atalgot. Pateicoties jums, es piedzīvoju tādus brīžus, par kuru esamību pat nespēju iedomāties. Bet, kas zina, varbūt jūs nemaz neesat padomājuši, kādas sekas var būt jūsu atdevīgajai spēlei: ja nu es iedomājos, ka patiešām to visu es esmu uzrakstījuši?!

Dziļā pateicībā Karmenai Austrumai un visiem, kuri manu «bērniņu» izveda pasaulē.»

Kāds cits ieraksts 1993. gadā, kas raksturo kolektīvu: «It kā tie paši pazīstamie cilvēki, bet tomēr tik pārsteidzoši – citi! Kā jūs, mīlie aizputnieki, to dabūjat gatavu, no kādām iekšējām rezervēm?» (pēc izrādes «Sunītis un viņa kauliņš»). 1995. gadā Ligo dienā viņa skatās savas lugas «Trakiem zāļu nav» izrādi Misiņkalna estrādē laikā, kad gandrīz nepārtraukti list, un viņas teiktais: «Šo izrādi es atcerēšos vienmēr – gan tāpēc, ka Jāņi, gan tāpēc, ka Misiņkalns bija pielījis pilns, gan tāpēc, ka piedalījās viss Teātra kolektīvs, kurš manam darbiņam bija piegājis ļoti radoši. Kādi ir mani secinājumi? Vispirms jau tāds, ka visām «varonēm» jāgādā pēc iespējas jaunāki brūtgāni – tad uzreiz skatītājiem(-ām) citāds jestrums jūtams. Katra tūlīt domā: «Ja jau tā uz skatuves var, kāpēc es lai nemesu kāju pār ilksi?!» Līdz ar to, es domāju, mēs palīdzam sievietēm uzturēt dūšu šajos grūtajos laikos – un tad jau viens dižs teātra mākslas mērķis ir sasniegts. Mīlie aizputnieki un Karmena! Lai jums visiem laba veselība un dvēseles līdzsvars. Paldies par neparasto Jāņu vakara sajūtu.»

1983. gadā režisore K. Austruma līdzās pieaugušo drāmas ansamblim izveidoja bērnu un jauniešu dramatisko kolektīvu. Tā pamatu veidoja Aizputes vidusskolas bērnu dramatisks kolektīvs (vadītāja M. Zariņa). Bērnu teātra studijai deva nosaukumu «**Vāverīte**», bet tā dalībnieki ieguva miļvārdu «vāverēni». Atbilstoši režisores iecerei, viņi strādāja kopā

ar pieaugušajiem, jo tas satur kopā kolektīvu un disciplinē bērņus. Tiem ir iespēja vērot lielo aktieru attieksmi pret uzticēto lomu un izvirzīto uzdevumu, viņu darba gribu. Kopā strādājot, tapa vairāki uzvedumi (A. Brigaderes «Maija un Paija» un «Spridītis», Antona Bines «Zelta cimdiņi», Dž. M. Berija «Piters Pens», E. Grāmatnieces «Pelnrusķītes kurpīte»), «Vāverīte» darbojās līdz 1991. gadam.

Tautas teātra aktieri, arī «vāverēni», piedalījušies gadskārtējās Dzejas dienās, pilsētas 750 gadu jubilejas svinībās, ielu svētkos un citos pasākumos.

Precīzu aktieru skaitu grūti nosaukt, jo tas mainās atkarībā no izrādēm. Ja būtu jāmin visi tie, kuriem kopš 1985. gada bijusi saistība ar Tautas teātri, saraksts iznāktu ļoti garš. Mūsdienās kolektīva kodolu veido vairāk nekā 20 radošu cilvēku. Aizputnieki jau gadiem ilgi pazīst sava teātra aktierus Veltu Ventaskrasti, Voldemāru Ļaudobeli, Ilgu Valdmani, Valdu Jēriņu, Inu Roni, Aldoni un Juri Jesaņenko, Matildi un Valdi Zariņus, Inesi Indriksoni, Aivaru Šveiduku, Jāni Līgotni, Albertu Bērziņu un citus. Daudzi no viņiem turpina spēlēt, citi jau aizgājuši vai miruši (Anna Reimane, Alberts Putniņš).

Teātra mājvieta ir Aizputes Kultūras nams – kādreizējās sinagogas divas ēkas, kas pārbūvētas un piemērotas teātra vajadzībām. Zāle ar balkonu ir ērta, ar labu akustiku un 300 skatītāju vietām. Grūtāk klājas aktieriem,

jo aizskatuves uzceltā piebūve 1988. gada Jāņos nodega – tur bija iekārtotas aktieru ģērbtuves, duša un tualetes. Pēc tam ģērbtuves ierīkoja, atņemot nelielu daļu no skatuves platības.

1991. gadā, kad pirmoreiz Latvijā notika Pasaules Latviešu teātra svētki, aizputniekiem izveidojās sadarbība ar Adelaidas Latviešu teātra ansambli, ko uz dzimteni bija atvedis tā režisors un lugu rakstnieks, kādreizējais aizputnieks Miervaldis Bumbieris (sk. *Mazā iela!*). Viņu uzvedumu – A. Egliša komēdiju «Cilvēks grib spēlēt», kurā tēloja arī pats režisors, 26. jūlijā bija iespēja noskatīties arī aizputniekiem, bet Aizputes Tautas teātris ciemiņiem savukārt parādīja paša M. Bumbiera komēdiju «Svētki Kukabarrā». Viņi uz vairākām dienām atbraucējus uzņēma savās mājās un pildīja mājastēva pienākumus, iesākās sadarbība, kuras rezultātā daudz ieguva aizputnieki, tā ka jau 1996. gadā režisore K. Austruma varēja teikt: *«Beidzot arī mums ir pienākusi tā reize, kad varam atļauties nospēlēt kostīmlugu, jo mums tagad ir skaisti kostīmi no Adelaidas teātra.»*

Tā režisores Karmenas Austrumas vadībā (dekoratore Indra Bērica) dzīvo un strādā Aizputes Tautas teātris, kas spēlējis ne vien uz savas, galvaspilsētas Rīgas, Liepājas un citām skatuvēm, bet piedalījies arī televīzijas un radio pārraidēs.

IELAS

Pirmsākumos Aizpute lieliski iekļāvās Tebras līcī, virsotni sasniedzot nelielajā trīsstūrī, kura smailē upes stāvrakstā paceļas baznīca. No visām pusēm ielas satek vecpilsētas centrā, pilsētubūvniecības pieminekli, kuram līdzīgi atrodami tikai Kuldīgā un Cēsīs un kurā vairums namu bija un ir arhitektūras vērtības.

Pirmās ielas ir seno Jelgavas un Kuldīgas ceļu vietas. Jelgavas – Atmodas – Liepājas ielas trase atbilst jau pirmsvācu tranzitceļa, kas veda no Rīgas uz Prūsiju, posmam. Tagadējā Kuldīgas – Katoļu iela agrajos viduslaikos bijusi Kuldīgas – Grobiņas ceļš. Iespējams, ka tagadējās Kalvenes ielas trase ir bijusi vietējas nozīmes ceļš. Arī Jāņa iela radusies jau senajā posmā. Tātad – tagadējās Atmodas, Katoļu un Jāņa iela aptvēra vecpilsētu. Šķiet, vēlāk radusies tagadējā Pasta iela. Vecpilsētā bija arī mūsdienās savu nozīmi zaudējusi Rožu iela, kas arī radusies vēlāk. Vēl līdz XIX gs. ielas nebija bruģētas. Rudenī un pavasaros tās šķērsoja, balansējot uz ielas vidū novietotiem akmeņiem vai dēļiem. Pilsētā varēja iekļūt tikai pār nocietinājumu grāvju koka tiltiem un pa palisādu žoga koka vārtiem. Citu nocietinājumu tai apkārt nebija. Bijuši trīs vārti: uz galvenā Kuldīgas ceļa (pret

tagadējo Atmodas ielu 13), uz Liepājas ceļa (pirms Liepājas ielas 3. nr. nama) un uz otra Kuldīgas ceļa (pretī vairs neesošā Kuldīgas ielas 2. nr. nama rietumu galam). Aizputes ielas sāka bruģēt tikai XIX gs. (pirms tam dažviet bija koka bruģis). Pirmā bruģētā iela ir Jāņa iela. Izejmateriāls – apaļi akmeņi (bruģakmeņi), kas sedza braucamo daļu, bet ietves veidoja no ķieģeļiem, cementa vai apaļiem akmeņiem. Šā perioda ielu ainavā liela nozīme bija arī žogiem, kas norobežoja apbūves gabalus, un tajos ierīkotajiem vārtiem.

Domājams, ka ārpus viduslaiku pilsētas robežām celtniecība sākusies tikai XVI gs. beigās vai XVII gs. pilsētas uzplaukuma periodā. 1797. gadā veidotajā plānā tā redzama gar Kuldīgas ielu (beidzas ar 15. a nr.), tagadējā Atmodas ielā, Jelgavas (beidzas ar 5. nr.) un Kalvenes ielā (beidzas ar 13. nr.). Ceļi ir kļuvuši par pilsētas galvenajām ielām. Vecpilsētā vēl līdz mūsdienām centra ielu tīklā notikušas tikai nelielas pārmaiņas: radies jau minētais Katoļu ielas izliekums, nedaudz iztaisnota Atmodas iela preti Pasta ielai, pazudusi mazā Rožu ieliņa, kas savienoja Jāņa un Atmodas ielu.

1892. gadā pilsētā bija septiņas bruģētas ielas.

1912. gadā bija 10 ielas – Lielā (Atmodas), Liepājas, Kuldīgas, Jelgavas, Boju (Kalvenes), Pasta, Jāņa, Katoļu, Baznīcas (Tebras) un Rožu. Tās apgaismoja 13 petrolejas gāzes lampas un 8 petrolejas lampas. Ielās bija četras pilsētas akas.

XX gs. pilsētas attīstībā var saskatīt vairākus posmus, kad tā notikusi ļoti intensīvi. Pirmais posms ir 20. gados, pēc Pirmā pasaules kara. Ļoti daudzi senie būvplāni datēti no 1923. līdz 1926. gadam. Otrais posms ir pēc Otrā pasaules kara un trešais – 70. un 80. gados.

1925. gadā apstiprināja jaunas pilsētas robežas un tās teritorijā iekļāva līdz tam lauksaimniecībā neizmantojamās zemes abos Tebras krastos visapkārt vēsturiskajam centram, nosprauda ielu tiklu un sadalīja gruntsgabalus individuālajai apbūvei.

Pilsētas robežas paplašināja arī 1975. gadā, iekļaujot tās teritorijā daļu no Lažas un Aizputes ciema.

1987. gadā Aizputē bija 59 ielas, bet kopš 1994. gada ir 61 iela, jo vēl izveidojušās Apriķu, Ezerkrasta, Krasta un Peldu iela. Ielu kopgarums ir vairāk nekā 36 kilometri.

Aizputē ir divi bulvāri (Brīvēznieka un Raiņa), divas alejas (Liepu un Kastaņu) un viena gatve (Ošu). Mūsdienās visgarākā ir Brīvēznieka iela (2440 metri), visīsākā – Smilšu (100 metri).

Visvairāk ielu nosaukumu norāda uz vietu, ar ko tā saistīta (piemēram, Dārza ielai apkārt daudz dārzu, pa Ganību ielu varēja nokļūt pilsētas ganībās, Kapu iela ved uz Aizputes Vecajiem kapiem, Robežu iela šķir pilsētas teritoriju no Aizputes pagasta). Ielām doti arī tuvējā pagastu (Apriķu, Kalvenes, Lažas, Padures, Sakas) un pilsētu (Jelgavas, Kuldīgas, Liepājas), kā arī koku vārdi (Bērzu, Ceriņu, Kastaņu, Liepu, Ošu, Priežu, Vitolu). Sešu ielu vārdi saistīti ar ūdeņiem (Avota,

Ezera, Peldu, Strauta, Tebras, Upes). Dažu ielu nosaukumā minēta kāda profesija (Celtnieku, Mednieku, Velēngriežu). Ir ielas, kas nosauktas ievērojamo cilvēku vārdā, kuriem bijis kāds sakars ar pilsētu (Brīvēznieka, A. Herteļa, Raiņa) vai tās tuvāko apkārtni (J. Mātera, J. Zingberga). Divām ielām doti abstraktu jēdzienu nosaukumi (Atmodas, Brīvēznieka), īpašības vārdi (Jaunā, Mazā), debesu ķermeņu (Saules, Zvaigžņu) un uzņēmumu (Cepla, Fabrikas) nosaukumi. Pa vienai ir ielas, kuru vārdā ietvertas debespuses (Austrumu), gadalaiki (Pavasara), cilvēka vārds (Jāņa), dzīvnieka nosaukums (Zaķa), konfesijas apzīmējums (Katoļu), vienas Latvijas daļas vārds (Kurzemes). Ir arī Smilšu un Ziedu iela.

Ievērojamais arhitekts Vaidelotis Apsītis par ielām ir teicis: *«Iela nav tikai grafisks jēdziens pilsētas plānā. Tā ir arī telpa, gar kuru izvietojušies nami ar savām adresēm. Tā ir dzīves un darba vieta cilvēkiem, kas ar savu darbu veicinājuši pilsētas attīstību. Tie ir sabiedrībā pazīstami cilvēki, saimnieciski darbinieki, uzņēmumu vadītāji, veikalu īpašnieki, kultūras darbinieki, mediķi u. c.»* Tāpēc, runājot par ielām, jāatceras notikumi, kas ar tām saistīti, un cilvēki, kuri ielu namos mituši.

Apriķu iela

150 metrus garā Apriķu iela ir jauna iela pilsētas rietumu daļā, par kuras izveidi lēmums pieņemts tikai 1994. gadā. Atrodas pa kreisi no Sakas ielas starp Raiņa bulvāri un Parka ielu. Apriķu ielā ir tikai viena privātmāja (īpašnieki Zvagūļi), ielai grants segums. Nosaukumā tuvējā Lažas pagasta apdzīvotas vietas Apriķu vārds, jo pa Sakas ielu var nokļūt Apriķos (attālums 13 kilometri).

Jūlija Peludis foto

Atmodas, Pasta un Liepājas ielas stūris XX gs. 90. gados

Pastkarte no Ivāra Silāra kolekcijas

Pilsētas skola Atmodas ielā 22 pirms pārbūves, XX gs. sākumā

No "Atziņas" novadpētniecības muzeja krājumiem

Ģodā vārti pie Atmodas ielas 12 a

Imantia Ozola foto

Atmodas iela 22
1998. gadā

Valdemāra Bloka foto

Atmodas iela 22
XX gs. 50. gados

Atmodas iela

480 metrus garā Atmodas iela ir pilsētas galvenā, nozīmīgākā iela, tās dominante, jo, sākmāmās kā Jelgavas un turpinādamās kā Liepājas iela, tās trase atbilst pirmsvācu tranzīta ceļa posmam, kas veda no Rīgas caur Tukumu – Kandavu – Kuldīgu – Aizputi – Liepāju uz Karalaučiem Prūsijā. Šīs ielas prioritāte pret otru seno (Kuldīgas) ceļu radusies jau ap 1300. gadu. Tās apbūve bijusi blīvāka un stiepusies tālāk par Kuldīgas ielas apbūvi, ko rāda arī vecākais zināmais pilsētas plāns (1797). Ar to saistīts tirgus laukums un Jāņa baznīca, no tās atzarojis ceļš uz kādreizējo bīskapa pils teritoriju tagadējā Baznīckalnā. XIV gs. tā savienojusi divus no trim pilsētas vārtiem. No XVII līdz XIX gs. šī iela bijis ceļš, pie kura saglabājušās lielākoties XVIII un XIX gs. celtas ēkas. Tas bijis vienots apbūves ansamblis ar tirgus laukumu, rātsnamu un tirdzniecības ielu.

Sākumā posms no Liepājas ielas līdz 6. nr. namam (līdz Tebras ielai) saukts par **Policijas ielu**, tālāk – par **Jelgavas ielu**. Nosaukums **Lielā iela** dots vēlāk un lietots ilgus gadus. Padomju laikā iela ieguva **Padomju ielas** vārdu, kuru 1990. gadā nomainīja nosaukums **Atmodas iela**.

1912. gadā šajā ielā bijušas 37 mājas, kurās atradušies 25 veikali (pieci manufaktūras, trīs sikpreču, trīs dzelzspreču, trīs gaļas tirgotavas, četras alus bodes, divi grāmatu un rakstāmlietu, divi drogu, pa vienam ādas preču un stikla preču veikalam, kā arī aptieka), 36 dažādas darbnīcas (divpadsmit skārdnieku, četras maiznieku, piecas kurpnieku, trīs pulkstenītaisītāju, pa divām drēbnieku, desu taisītāju un cepuru, pa vienai seglinieku, atslēdznieku, šuvēju, grāmatmācītāju, krāsotāju un frizieru) un vēl divas viesnīcas, trīs iebraucamās vietas, divas bufetes, tējnīca un piecas

apdrošināšanas sabiedrības. Vēl arī rāte un skola. Lūk, kā šeit kūsājusi dzīve!

Padomju laikā vecpilsētas centra aizsardzības zona Atmodas ielā aptvēra visu nepārā māju puses apbūvi un labajā pusē līdz 16. namam. 1997. gadā arhitektūras pieminekļu sarakstā ierakstītas 14 ēkas (5., 7., 9., 12. a, 16., 18., 21., 22., 24., 27., 31. un 40. nr.).

Atmodas un Pasta ielas stūrī, ielas kreisajā pusē atrodas Meijera Mihelona lielais divstāvu mūra nams (**1. nr.**). Sākumā tur bijuši dzīvokļi un veikali: tirgotā gan manufaktūra (R. Mihelons) un apavi (A. Foss), gan vīns un degvīns (I. Zarahovičs), gan ceptas kārdinošas smalkmaizītes un kūkas (A. Alksnis), gan gatavoti un pasniegti ēdieni. Tālu nav bijusi jāmeklē arī medicīniskā palīdzība, jo šajā ēkā mitusi gan zobārste R. Hiršberga, gan vispārīgo slimību ārsts G. Lemperts. Pēc kara šeit ierīkoja atjaunoto Aizputes aprīņķa slimnīcu (sk. *Veselības aprūpe!*). Te atradās neatliekamā medicīniskā palīdzība, rentgens un zobu protezēšana, 50. gados izveidota Sarkanā Krusta medicīnas māsu skola. Mūsdienās lielā ēka tiek daļēji izmantota. Te vēl strādā rentgena kabinets, zobārste I. Liepiņa un zobu tehniķes Zeļģe un Siliņa.

Nav vairs nelielās, ar galu pret ielu vērstās vienkārtējās ēkas, kur līdz Otrajam pasaules karam Jēkabs Rudzītis tirgojās ar pārtikas precēm (**1. a nr.**), bet vēlāk te atradās slimnīcas veļas māja. Tagad šajā vietā ir asfalts un puķu stādījumi. Ēkas (**2.** un **4. nr.**) ielas pretējā pusē nojauktas 50. gadu beigās, jo bija avārijas stāvoklī, lai šajā vietā par dažiem metriem paplašinātu ielu, padarītu pārrēdzamu pagriezienu uz Liepājas ielu un novērstu iespējamās braucēju sadursmes. Atlikušajā daļā iekārtots skvērs. Savā laikā **2. nr.** atradās R. Beitlera pārtikas preču tirgotava, un **4. nr.** pēc kara varēja salabot pulksteņus, kas mūsdienās pilsētā vairs nav iespējams.

Tā bija gara koka celtne ar ieejas durvīm pa vidu un veikala durvīm katrā fasādes galā. Lai tiktu iekšā, vajadzēja pārvarēt pāris pakāpienu. Trīsdesmitajos gados ēka bija Jetes Konrādes īpašums, bet daudzi ceļu uz to mēroja tāpēc, ka vienā no tirgotavām Dumbre pārdeva maizi, kas bija iecienīta visā pilsētā, tik labi izcepta un tik kraukšķoša mutē, ka pavalgs nebija vajadzīgs.

Šajā vietā neiederas jaunceltā divstāvu silikātķieģeļu **6. nr.** māja, ko vecpilsētas ansambli uzcēla padomju laikā. Tajā dzīvokļus saņēma galvenokārt medicīnas darbinieki, jo tā atradās preti toreizējai slimnīcai.

Ielas paplašinājums un skvērs mājas priekšā ir daļa no kādreizējā tirgus laukuma, saukta arī par rātslaukumu. Rāte atradusies nedaudz tālāk no tagadējās ielas. Atmosodas un vairs neesošās Rožu ielas stūrī, kur ilgus gadus aiz augsta dēļu žoga bija slimnīcas malķas laukums, kas pamazām tiek likvidēts. Zināms, ka līdz mūsdienām Aizputē bijušas trīs rātes jeb domes ēkas. Par pirmās atrašanās vietu trūkst precīzu ziņu. Izteikts pieņēmums, ka tā atradusies tajā pašā vietā, kur otrā, proti, nupat minētajā **Atmodas ielā 3.** Rātsnams pilsētai bijis jau XVIII gs. 20. gados, par to liecina kāds 1724. gadā rakstīts dokuments, kurā tas minēts.

1765. gadā, birģermeistara Johana Baumgertla laikā, Aizputē no koka uzcēla otro rātsnamu, kam jau pēc 30 gadiem bijis vajadzīgs remonts. Tad arī izbūvētas kāpnēs uz bēniņiem, piebūvēta tualete, aizdrīvētas spraugas sienās, stikloti jauni logi un veikti citi darbi. Ēkā atradusies arī bāriņtiesa, krājķase, bibliotēka ar apmēram trīstūkstoš sējumiem, sardzes telpas, maģistrāta sēžu zāle, kalpotāju dzīvoklis un cietums. Tā vairākkārt pārbūvēta un par rātsnamu kalpojusi līdz 1865. gadam, pēc tam pārdota kādai privātpersonai. 1912. gadā īpašnieks ir Stilbakers, 20. gados –

Funkelšteins. Līdz nojaukšanai 1956. gadā tas bija divstāvu mūra nams ar dakstiņu jumtu nošļautiem galiem. Pirmajā stāvā atradās gan dzelzspreču, gan pārtikas preču tirgotava. Senatnē ēkas priekšā bijusi skārda laterna un koka stabs, ietve – ar koka klājumu.

Aiz izzudušās Rožu ielas esošā **5. nr.** ēka sākumā bijusi cieši saistīta ar **7. nr.** māju, bet 1830. gadā veidotajā plānā redzams, ka tā līdz ar daļu gruntsgabala gar Rožu ielu atdalīta no otras. Iespējams, tas noticis XIX gs. sākumā, jo 1812. gadā tā vairs nepiederēja pilsētai, bet gan Štakeldangas muižai. Ārsts un novadpētnieks O. Hūns 1821. gadā pilsētas aprakstā vēstīja, ka Aizputē bijuši trīs muižniecībai piederoši īpašumi – Doma krogs, Cīravas krogs un landrāta Korfa māja, tā sauktā Amālijas pils, kas agrāk piederējusi pie Domkroga. 1814. gadā Amālijas pils īpašnieks bijis Jāmaiķu muižas (Kuldīgas raj.) kungs – gleznotājs un rakstnieks Ulrihs fon Šlipenbahs. Šī no ielas attālinātā «L» veida divstāvu mūra ēka kādu laiku piederējusi arī Osten-Zakeniem. Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā tajā bija Latvijas bankas Aizputes nodaļa, kā arī Aizputes apriņķa nodokļu inspekcija (dibināta 1919. gadā). Bankas ēkā dzīvoja arī tās direktors Andrejs Alļe (1944. gadā devies bēgļu gaitās). Otrā pasaules kara pēdējā ziemā šeit mitinājās tankistu vienība un pagalmā kūpēja lauka virtuve. Pēckara gados ēka turpināja kalpot bankas vajadzībām, 90. gados telpas aizņēma a/s Liepājas komercbankas Aizputes filiāle, pēc tam Unibanka, kas 90. gadu otrajā pusē pārcēlās uz Ziedu ielu 2. Pēc tam kādu laiku šeit atradās Diabētu centrs Ulvja Bensa vadībā. Tagad telpas ir tukšas, ēka privatizēta. Nav zināms, kad stādītas ābeles ēkas priekšā, bet košumkrūmi dēstīti 1949. gadā.

Vēl arvien ir apdzīvota Atmodas ielas **7. nr.** ēka, kas ietilpst vecpilsētas apbūvē un ir valsts nozīmes arhitektūras piemineklis gan

padomju laikā, gan mūsdienās. Tai ir divi atsevišķi korpusi, no kuriem vecākais, iespējams, ir pret Jāņa ielu vērstais, kas varētu būt celts XVII vai pat XVI gs. Tā ir senākā divstāvu dzīvojamā ēka pilsētā. Lejas stāvā vēl labi saskatāmi tās aptuveni metru biezie mūri. Abu ēku precīzs celšanas laiks nav zināms, bet jau 1797. gadā veidotajā plānā tās attēlotas kā mūra ēkas ar dakstiņu jumtu. 1898. gadā tās stipri pārbūvētas, arī 1919. un vēlākajos gados. 1997. gadā tika remontēts jumts un krāsota fasāde.

Kad Aizputei 1378. gadā piešķīra pilsētas tiesības, domkapituls atstāja savā īpašumā zemes no Baznīckalna gar ielas labo pusi līdz Sv. Jāņa draudzes baznīcai tagadējā Atmodas ielas 14. nr. nama teritorijā. To skaitā ietilpa arī tagadējā 7. nr. nama atrašanās vieta. Kurzemes bīskapijas domkapituls 1559. gadā šo gruntsgabalu «aiz Aizputes pilsētas» dāvināja Kazdangas īpašniekam Kārlim Manteifelim-Scēgem, un līdz 1742. gadam tas bija Manteifeļu dzimtas īpašums. Pēc dāvinājuma saņemšanas gruntsgabala tika uzbūvēts krogs, zināms ar nosaukumu Doma (Tumšo) krogs. Kroga nosaukumā saglabātas atmiņas par gruntsgabala pirmo īpašnieku. Iespējams arī, ka domkungi to apmeklējuši. Sākumā uz gruntsgabala, kā jau tika minēts, atradusies arī Amālijas pils (5. nr.), kas vēlāk no tā atdalīta.

1742. gadā Gothards Manteifelis-Scēge parādu dēļ bija spiests ēku pārdot. Pēc viņa līdz 1943. gadam, kad ēku pārņēma Latvijas gruntsgabalu sabiedrība, tai ir bijuši 16 dažādi īpašnieki – gan vācu baroni, gan vācu un ebreju pilsoņi, bieži vien tirgotāji. XX gs. pirmajā pusē un arī vēlāk aizputnieki to sauca par Tāla namu – pēdējā īpašnieka uzvārdā. Kopš padomju laika ēka ir pilsētas īpašums.

Kādreiz šis nams atradās pilsētas administratīvajā un ekonomiskajā centrā – tuvu rātei un pie tirgus laukuma, tā novietojums vēl

XIX gs. 30. gados vērtēts kā visizdevīgākais, bet pati ēka – viena no visievērojamākajām. Zināms, ka bez kroga šajā ēkā bijuši arī dažādi veikali (manufaktūras, koloniālpreču, sudraba un stikla izstrādājumu, maizes, gaļas un desu, tabakas un citi), pulksteņu remonta darbnīca, maiznīca, tējnīca un frizētava. 1899. gadā Lina Tāla saņēma atļauju mājā ierīkot viesnīcu. Telpas XX gs. sākumā šeit ierījusi Aizputes amatnieku biedrība. 1913. gadā slēgts īres līgums uz 12 gadiem ar Pasta un telegrāfa resoru, lai ierīkotu Aizputes telefona staciju un ierēdņa dzīvokli. 1923. gadā ēkā bijuši četri veikali, tējnīca, frizētava un septiņi dzīvokļi (kopā 19 istabas un piecas virtuves). 1933. gadā – četri veikali, trīs rūpniecības telpas, saimniecības telpa un deviņi dzīvokļi ar 18 istabām un piecām virtuvēm. Te bijis arī Rozas Tālas zobārstniecības kabinets.

Otrā pasaules kara beigu posmā kādreizējās tējnīcas telpās atradās viena no lauka pasta nodaļām. Pēc kara – vairākas arteļa «Kopsolis» darbnīcas – apavu, šūšanas, pat rokdarbu (no pasūtītāju piegādāta materiāla adija vilnas cimds un zeķes, tamborēja, veica izvilkuma darbus un pat uzņēma zeķēm noirušus valdziņus). Šeit ir bijuši sakņu un mēbeļu veikali, ķīmiskā tīrītava. Drēbnieku darbnīcā artelis atvēra «mākslas kokgriešanas darbnīcu», kurā strādāja kokgriezējs Ādolfs Valters. Tur tapa bilžu rāmiši un citi gliti nieciņi. Piecdesmito gadu otrajā pusē ēkas otrajā stāvā ierādīja telpu vidusskolas meiteņu internātam. Kādreizējā Šlosberga veikala telpās ilgu gadu atradās krājķase jeb, kā vēsta oficiālais nosaukums, Latvijas krājbankas Klientu apkalpošanas centrs. Frizētava un veikals te ir arī mūsdienās. Pārējo ēkas daļu aizņem dzīvokļi.

Pāri laukumam ielas pretējā pusē pavaras skats uz Tebras leju un ģimenes dārziņiem upes kreisajā krastā. Te kādreiz bija 8. un 10. nr. nams. Republikas nozīmes arhitektūras

Julija Peludās foto

Atmodas iela 1998. gada ziemā

Julija Peludās foto

Eduarda Damberga celtā malkas pils Atmodas ielā
pilsētas 750 gadu jubilejā 1998. gada augustā

Vara Samta foto

Atmodas iela 5
2001. gadā

Vara Samta foto

Kādreizējais Doma krogs, tagadējā Atmodas ielā 7
2001. gadā

Vara Samta foto

Atmodas iela 7
2001. gadā

piemineklis bija **8. nr.** ēka, un, spriežot pēc fasāžu arhitektoniskā veidojuma, tā bijusi viena no vecākajām mūra dzīvojamām ēkām pilsētā ar baroka stila stūra pilastriem. Iespējams, celta jau XVIII gs. sākumā. 1983. gadā ņemta valsts aizsardzībā, bet patvalīgi nojaukta 1990. gada pavasarī. Tajā XIX gs. atradusies otrā aptieka pilsētā – Verniha jeb Ērgļa aptieka (sk. *Aptiekas!*). XX gs. pirmajā pusē tajā bijis II šķiras traktieris (īpašnieks A. Briedis), kas 1939. gadā izdotajā «Ceļvedī» saukts par restorānu. Pēc Otrā pasaules kara te atvēra ambulanci. Kad tā tika pārcelta uz jaunajām telpām Brīvzemnieka bulvārī, ēkā ierādīja dzīvokļus slimnīcas sanitārēm.

Nojauktā **10. nr.** ēka, par kuru pirmās ziņas ir no XVIII gs., arī bijusi raksturīgs vecā tirgus laukuma ainavas elements. Tā bija gara vienkārša ēka ar jauktu sienu materiālu un dakstiņu un šķindeļu jumtu. Būvēta no sarkaniem ķieģeļiem, kas uz galiem un pagalmu bija apaudzēta ar koka daļām. Ielas fasādei bija savdabīgs, secīgs logu un durvju ritms – viens logs un vienas ārdurvis katrai telpai, kas Aizputes apbūvei nebija raksturīgi. Tā kā pagalma pusē zemes līmenis bija zemāks nekā ielas pusē, tur bija saglabājušās Aizputes vēsturiskā centra ēkām raksturīgās vaļējās kāpnes otrā stāva kāpņu telpu piebūvei no dēļiem. Kādreiz šajā ēkā bija daudz mazu veikalīņu un darbnīcu (manufaktūras un galantērijas preces, apavi; cepuru, šūšanas, metālapstrādes darbnīcas; ēdienu veikals). 1930. gadā te Jāņa Skaldera rakstu darbu biroja telpās reģistrēta arī laikraksta «Lejas-Kurzemes Ziņas» redakcija un ekspedīcija. Ēka tikusi pārbūvēta par daudzdzīvokļu māju XX gs. otrajā pusē. Šīs vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis arī patvalīgi nojaukts 1989./1990. gadā.

Starp šo un 12. nr. ēku atrastas grāvja atliekas, kas atdalījis sākotnējo pilsētiņu no apkārtējās teritorijas.

XX gs. 60. gados 10. nr. ēkas austrumu galam cieši klāt uzbūvēja pelēku silikātķieģeļu divstāvu dzīvojamo ēku – otru disonejošu svešķermeņi vecpilsētas sejā šajā ielā. Tā tapa senas koka ēkas vietā, kas savulaik bija celta kā Aizputes birģermeistara Petitporta māja. XX gs. pirmajā pusē tajā atradās vairāki veikali, bet otrajā stāvā – fotoateljē «Gaisma». Vācu okupācijas pēdējā ziemā daļu telpu kā pirmajā, tā otrā stāvā aizņēma lauka pasta nodaļa; otra, kā jau tika minēts, atradās ielas pretējā pusē. Tūlīt pēc kara telpas tika izmantotas arteļa «Kopdarbs» vajadzībām. Mūsdienās **12. nr.** ēkas aklo rietumu galu atdzīvina Mākslas skolas audzēkņu zīmējumi.

Ārpus vecpilsētas sākotnējās teritorijas atrodas **12. a nr.** māja – vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis, reģistrēts kā virssardzes ēka ar cietumu. Pirmajā pilsētas plānā šajā vietā skatāma koka ēka, bet 1814. gadā te atradās divstāvu mūra māja ar dakstiņu jumtu, domājams, dzīvojamā ēka, kas bijusi tik sliktā stāvoklī, ka steidzami vajadzējis remontu. 1830. gadā tā minēta ar jaunu nosaukumu – virssardze, 60. gados ēka pārbūvēta: izveidotas jaunas fasādes, kādas raksturīgas cariskās Krievijas pilsētu celtniecībā no 1810. līdz 1850. gadam, agrākās mūra kapitālsienas saglabātas. Ēkai ir zems pirmais stāvs un augsts otrais stāvs jeb beletāža. Uzlikts arī jauns jumts. Māju XIX gs. sākumā nopirkusi Piltenes landrātu kolēģija un ierīkojusi tajā tiesu, kas savas funkcijas saglabājusi arī pēc landrātu kolēģijas likvidēšanas 1819. gadā.

Cietums ir maza vienkārša piebūvīte ēkas austrumu spārnā starp Atmosas ielu un tagadējo Kultūras namu. Mūsdienās tai ir trīs durvis, aiz kurām atrodas automašīnu garāžas. Cietuma ēka celta no 1830. līdz 1837. gadam, jo 1837. gadā žurnālā «Inland» jau stāstīts par cietumu («vecā kroņa māja jau pārbūvēta par kroņa tiesas māju ar cietumu»).

Senatnē kārtību pilsētā pārraudzīja divi paveci policisti. Viņi nestaigāja pa ielām un gāja tikai tad, kad kāds pasauca (gluži kā mūsdienās!). No pulksten 22 līdz 4 dežurēja naktssargs, kurš regulāri izsauca stundas un savu modrību apliecināja ar svilpi, ik pēc laiciņa iesvilpdamies, bet ugunsgrēka gadījumā laida darbā tarkšķi. Policista pienākums bijis arī izdoto rīkojumu un pavēļu nolasīšana. Tādā gadījumā palīgā nācis zaldāts bundznieks. Zaldāts bungojis, lai saaicinātu ļaudis. Policists skaļā balsī nolasījis ziņu, tad gājis tālāk, un procedūra atkārtojusies atkal no jauna, kamēr visai pilsētai vajadzīgais paziņots.

XX gs. 30. gados ēkā joprojām atradās Aizputes policijas iecirkņa priekšnieka kanceleja un cietums, kā arī aizsargu štābs un iecirkņa miertiesa. Latvijas brīvvalsts pirmā perioda pedējais policijas priekšnieks (laudis teica – policmeistars), kura dzīvoklis atradās otrajā stāvā austrumu spārnā – vēlākajās bibliotēkas telpās –, bija Jānis Stabulnieks, kuru kopā ar ģimeni izsūtīja 1941. gadā. Pēc Otrā pasaules kara šeit bija Tautas tiesa.

Otrā pasaules kara gados ēkā atradās tā saucamā Darba pārvalde, kuras uzdevums bija raudzīties, lai katrs būtu nodarbināts. Te izsniedza arī pārtikas kartītes. Pēc kara šeit atradās milicija, ko 90. gados nomainīja policija. Vēl šajā ēkā bijusi pilsētas bibliotēka, SES (sanitāri epidemioloģiskā stacija), līdz tās likvidēšanai 1993. gada jūnijā, un sporta skola (1964–1992), līdz tā pārgāja uz telpām Lejas-kurzemes sporta bāzē. 1996. gada pavasarī Liepājas policijas pārvaldes Aizputes iecirknis iekārtojās telpās Padures ielā, un policistu vietā tā paša gada augustā uz pirmo stāvu pārcēlās zemessargi, kas līdz tam mitinājās šā nama otrajā stāvā – tas ir 47. Liepājas rajona Zemessardzes bataljona 3. rotas štābs un Aizputes dežūrdienests. Īsu laiku (ap 2000. gadu) te notika nodarbības arī kādai mākslas

skolas klasei. No 2002. gada ēkā atrodas Nodarbinātības valsts dienesta Aizputes sektors.

Kad ēkā bija cietums, dažādu režīmu ieslodzītie kamerās pavadījuši pēdējo nakti pirms nāves soda izpildes. Kazdangas muižas sviesta un siera meistars īgaunis I. Klops, tās pašas muižas rakstvedis K. Kronbergs un skolotājs J. Pumpurs tika izvesti no Aizputes cietuma un nogalināti 1906. gada 30. janvārī. Te 1907. gada aprīlī par darbošanos revolucionārajos skolēnu pulciņos un nelegālās literatūras izplatīšanu pratinot spīdzināts 17 gadus vecais Liepājas progimnāzijas skolnieks Alfrēds Strautiņš, kurš no spīdzināšanā gūtā ievainojuma miris. 1944. gada 30. decembrī pirms rītausmas no šā cietuma savu pēdējo, iso ceļu garām sinagogai, pāri tiltam līdz bedrei Misiņkalna malā gāja Aizputes valsts ģimnāzijas skolotājs Emīls Kājiņš (dz. 1919. gadā), dzīvesbiedri Untenberģi un Pēteris Meiris.

Asitē dzimušais dzejnieks Andrejs Kurcijs 1909. gadā iztēlojies, kā jutās viņa tēvs, kurš ieslodzīts Aizputes cietumā, kad caur restēm kamerā iespīdēja mēness vizma un «*pret slapjo mūri tēva galva slienas*» vai «*sirmie mati cietos salmos spīd*» (dzejolis «Tēvam»). No dzejnieka nublicētā darba «*Mana laika grāmata*» uzzinām: «*. mans tēvs bija arestēts par līdzdalību revolūcijā. Lieldienās braucām viņu apmeklēt Aizputes vecajā cietumā. Atminos tēvu, kas uztraukumā bija izteicis kādu vārdu, kas uzraugam likās nepielaižams un kura dēļ viņš tēvu kā suni iedzina atpakaļ kamerā, piedraudēdams ar karceri. Un tas notika Lieldienās, kad cietumnieku apmeklēja visa viņa ģimene.*»

Tieši pretī policijai, Atmodas un Jāņa ielas stūrī, kur XVI gs. 50. gados vēl pletusies domkapitula tīrumi, atrodas vecais Dormaņu nams (9. nr.). Ēkai «L» veida plāna kompozīcija. Apbūves sākums meklējams XVI gs. otrajā pusē, kad pilsēta paplašinājās pa tā saukto Jel-

gavas ceļu (Atmodas ielu), kā arī Jāņa ielas neapbūvēto labo malu. Ēkas gruntsgabals jau XVIII gs. otrajā pusē un XIX gs. sākumā uzskatīts par ekonomiski izdevīgu, jo tikai vienu gruntsgabalu tālāk uz leju – rietumu virzienā atradies 1765. gadā uzceltais rātsnams ar turgus laukumu. Uz blakus gruntsgabala Jāņa ielā XIX gs. sākumā atvērta aprīnka skola, bet ēku tieši pretī nopirka Piltenes landrātu kolēģija, lai tajā ierikotu tiesas namu. Trūkst ziņu, vai piebūve gar Atmodas ielu celta vienlaikus ar spārna piebūvi gar Jāņa ielu vai vēlāk. Jāņa ielas korpusa pirmais stāvs mūrēts no ķieģeļiem, otrs ir pildrežģis, kam koka karkass aizpildīts ar ķieģeļu maisījumu, bet ēkas celšanas laiks datējams ar XIX gs. pirmo pusi. Nav zināms, cik reižu ēka gadsimtu gaitā pārbūvēta un paplašināta, kā mainījies tās iekšējais plānojums. Vēl mūsdienās tās fasādē saglabājušās vairākas klasicisma perioda koka arhitektūrai raksturīgas detaļas – limeniskais apšuvums, jumta apakšmalas aizsargdēlis, kokgriezumiem rotātās durvju vērtnes un virsgaismas lōgs virs tām.

Šis ēkas īpašnieku maiņai iespējams izsekot no XVIII gs. beigām. Līdz 1940. gadam tās bijušas dažādu tautību privātpersonas. XIX gs. otrajā pusē ēka pārdesmit gadus piederējusi toreizējam pilsētas birģermeistaram Johanam Gotlibam Vidneram. Mūsdienās veci ļaudis mēdz saukt šo māju par Dormaņa namu – pēc tā priekšpēdējo īpašnieku (kopš 1919. gada) uzvārda. No viņiem māju mantojusi meita Edīte Magda Fuksa. 1940. gadā ēkas īpašniece ir Latvijas kredītbanka, pēc tam līdz mūsdienām – Aizputes pašvaldība.

Pirmās ziņas par ēkas izmantošanu atrodamas no 1841. gada. Bez 13 dzīvojamām istabām, kas atradušās Jāņa ielai piegulošajā spārnā, te bijuši arī koloniālpreču un vīna, alkoholisko dzērienu, garšvielu, manufaktūras, šujmašīnu un velosipēdu veikali, atradies

gan restorāns, gan dzertuve jeb krogs. Tas ēkā bijis tik ilgi, ka pat izraisījis cilvēku neapmierinātību: 1877. gadā kāds sūdzējies guberņas valdei, ka mājā pretī cietumam atrodas krogs, lai gan pirms desmit gadiem izdotā pavēļu krājumā skaidri bijis teikts, ka krogs nedrīkst atrasties cietumam, kazarmām, baznīcai tuvāk par 40 asim, tas ir, 73 metriem. Bet sūdzību neņēma vērā – krogs netika slēgts, un sūdzētājam paskaidroja, ka dzertuve pretī cietumam ir jau vairāk nekā 70 gadus un atvērta vismaz 30 gadus pirms cietuma ierīkošanas. Tātad – vainīgs pats cietums!

Ēkā bijušas arī divas aģentūras – Uguns apdrošināšanas sabiedrība un Dzīvības apdrošināšanas sabiedrība, arī Vācu krāj- un aizdevumu biedrības kantoris un Beilas Bordēles zobārstniecības kabinets. Uz gruntsgabala ap XIX gs. vidu atradies arī tauku sveču fabrika, kurā strādājis meistars un strādnieks.

Pēc pēdējā kara namā bijuši gan dzīvokļi, gan no 1946. gada tajā atradies Aizputes patērētāju biedrību savienība, vēlāk – Aizputes aprīnka Patērētāju biedrību savienība, bet pēc tam iestāde saucas Aizputes rajona Patērētāju biedrību savienības sagādes kantoris.

Dzīvošanai nepiemērotu apstākļu dēļ ēku pameta viena ģimene pēc otras, un mūsdienās tā vairs nav apdzīvota. Pret Atmodas ielu vērsto fasādi 90. gados vēl laiku pa laikam centās atsvaidzināt, jo šajā ēkas daļā bija iemītinājušies dažādi veikaliņi (pārtikas preces, dzijas, diegi un trikotāžas izstrādājumi, lietoti apģērbi un apavi). 2001. gadā pašvaldība paziņoja, ka tā labprāt ēku pārdotu. 2002. gada vasarā dome ēku iznomāja sabiedriskās organizācijas starpnozaru mākslas grupai «Serde», kas tajā pašā gadā saņēma KKF finansējumu ēkas konservācijai (Jāņa Zvirgzda projekts).

Ēkas kreisajā stūrī agrāk gadiem ilgi atradās ziņojumu dēlis, kur katrs interesents varēja piestiprināt savu informāciju par

No Mirdzas Birznieces arhīva

Pagalms Atmodas ielā 21 un 23
1998. gada 11. augustā

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Padomju/Atmodas iela 8 (nav saglabājusies) XX gs. 70. gados

No Latvijas Vēstures muzeja krājumiem

Dēļu zāģēšana 1907. gadā
Atmodas ielas 9 pagalmā

Julija Peitules foto

Atmodas ielas 22 pagalmā. Aizputes
apriņķa ģimnāzijas pirmās telpas

No Mirdzas Birznieces arhīva

Atmodas ielas 9 pagalmā XX gs. 90. gados

pārdodamo vai meklējamo precī, par vēlmi pirkt vai pārdot malku, irēt dzīvokli un citu.

Uzmanības vērtā ir divstāvu **saimniecības ēka ar galeriju** (XIX gs. sākums), kas atrodas pagalmā. Te redzams viens no interesantākajiem celtniecības paņēmieniem – pildrežģis. Durvis apšūtas skujīņu rakstā.

Kā dzīvojamā, tā saimniecības ēka padomju laikā bija vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis.

Pilsētai pieder **11. nr.** ēka – īres māja ar 10 dzīvokļiem. 1912. gadā tās īpašnieks bijis Vilhelms Šenks. Kurš aizputnieks toreiz nezināja Šeņķa māju, kurā atradās «*Hotel Kurland*». Tātad toreizējā Lielajā ielā vienlaikus bijušas divas viesnīcas (otra – māja ar 23. nr.). Šenka divstāvu mājā vēl mūsdienās ievēribu pelna XIX gs. otrajā pusē darinātās durvju vērtnes un XIX gs. darinātās kāpņu margas. Ir ziņas, ka 30. gados te atradusies kungu un dāmu frizētava, kura reklamējusi, ka veic «*precīzu darbu*».

Pēdējā kara laikā ēkā iekārtojās SD ļaudis. Arī te pratināts, arī te mocīts.

Pēc kara mājas otrajā stāvā telpas ierādīja vienai no padomju iestādēm – Lauksaimniecības pārvaldei, kas savu mūžu beidza līdz ar Aizputes rajonu, un ēka kļuva par īres māju. Pēdējais tās ārējais kosmētiskais remonts veikts 1998. gada vasarā uz pilsētas svētkiem.

Pagalmā bija 24 divstāvu malkas šķūniši, kas nodega 2002. gada 5. janvāra vakarā. Pateicoties labvēlīgam vēja virzienam un ugunsdzēsējiem, kuri ieradās palīgā no Liepājas, Grobiņas un Kuldīgas rajona, izdevās nosargāt dzīvojamo māju un arī apkārtējās ēkas.

Iespīests starp Šenka namu un nākamo ēku ir kādreizējā pulksteņu tirgotāja Macē divstāvu nams, otrā stāvā greznots ar vaļēju balkonu, kam skaists dzelzs mežģīņu rotājums. Lejas stāvā atradās pulksteņu veikals, kura logā izliktie dažādie laikrāži saistīja garāmgā-

jēju skatus. Pēc kara tur ierīkoja pirmo «kafejnīcu» pilsētā, kurā pasniedza ozolziļu vai maltu graudu dzērienu un prjāņikus – cietus, salkanus apaļus rausišus ar cukura glazūru. Kafejnīca-ēdnīca tur pārbūvētās telpās atjaunojās arī vēlākajos gados. Vairākkārt mainījušies kafejnīcas nosaukumi, kā arī īpašnieki. No 1998. gada te atrodas kafejnīca-veikals «Kēkss», kas pieder Natālijai Zadinānei.

Cieši līdzās atrodas **13. nr.** nams, kas 1912. gadā piederēja Viktoram Goldmanim, bet mūsdienās ir pašvaldības īpašums. Gadu gaitā ēka pārbūvēta, un padomju laikā ieguvusi izbūvi bēniņos. Lai gan dažādos laikos ēkā bijuši dažādi veikali (a/s «A. Lippert» velosipēdu, šujmašīnu, rakstāmmašīnu, radio, motociklu; cepuru un siku preču; manufaktūras un citi), vietējo iedzīvotāju apziņā šī vieta galvenokārt saistās ar grāmatnīcu, tāpēc daudzi bija apjukusi, kad 2002. gada sākumā uz trīssarpus mēnešiem tā tika slēgta bankrota dēļ. Šķiet, grāmatnīcu Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā izveidojuši Aizputes apriņķa skolotāji, jo uz izkārtnes varēja lasīt: Aizputes un apkārtnes Skolotāju kooperatīvs, Grāmatu un rakstāmlietu tirgotava, īpašnieks Aizputes apr. skolotāju arodnieciskā s-ba. No 1925. līdz 1927. gadam grāmatnīcas pārziņā bija arī pilsētas valdes pārņemtā pilsētas bibliotēka. 1940. gadā veikalu pārdēvēja par Aizputes kopdarbības grāmatnīcu, bet pēc kara uzraksts vienkārši vēstīja – «Grāmatnīca». To 90. gados privatizēja T. Silis, kurš telpas paplašināja un kuram grāmatu un rakstāmlietu veikali piederēja arī citviet rajonā. 2002. gada 17. aprīlī Aizputes grāmatnīca atkal vēra durvis, tagad tās īpašniece ir SIA «Leida».

Reizēm nāk prātā notikums, kas pie grāmatnīcas risinājās 1926. gada 8. augustā, kad dzejnieks Rainis ieradās pilsētā. Divus kilometrus garais gājiens no dzelzceļa stacijas līdz apmešanās vietai Jelgavas ielā 6 kopā ar

sagaidītājiem tika veikts kājām, pa ceļam vērojot jauno stacijas rajonu, bruņinieku pili, Tebru un citas interesantas vietas. Uz ielas preti grāmatnīcai sagaidītāji bija uzcēlušī godavārtus, caur kuriem dzejniekam vajadzēja iet. Rainis – sociāldemokrāts, un, kā atcerējās aculiecinieki, pilsoniskajām aprindām nepatika ne viņa ierašanās Aizputē, ne ar sarkaniem karodziņiem greznotie godavārti. Tāpēc bija izdomāts, ka tad, kad Rainis nonāks pilsētas centrā un tuvosies godavārtiem, preti nāks kaušanai nolemtu lopu bars, ko dzīs uz staciju, lai nosūtītu uz Liepāju. Tā tiks izjaukts svinīgais gājiens, un dzejnieks ar pavadītājiem būs spiests dot ceļu kustoņiem un paiet malā. Ko te piebilst? Prātā nāk paša Raiņa vārdi: «*Es esmu daudz ticis nīsts, bet nekad no taisnajiem un cēlajiem*».

Lielais 14. nr. nams ielas labajā pusē līdz Otrajam pasaules karam piederēja Feldmanim. Sendienās šajā vietā atradās vieni no trim pilsētas vārtiem. Lielais «L» veida nams, kuram pagalma pusē ir daudzas piebūvītes un kura korpusam Atmosas ielā pagalma pusē pat trīs stāvi, celts ap 1920. gadu. Tas aizņem daļu no teritorijas, kur senatnē atradās lauku draudzes baznīca un kapsēta. Veikalu un uzņēmumu te bijis tik daudz, ka visus nav iespējams uzskaitīt. Tīrģota gaļa un desas, piens un sviests, radio un velosipēdi, medikamenti un lietotas preces. Feldmanim bija korpju veikals un velosipēdu, radio, šujmašīnu un citu preču tirgotava. Te durvis vērusi frizētava, televīzijas ateljē un krājkase. No šejienes autoosta pārceļta uz tagadējo atrašanās vietu Cerīņu ielas sākumā. Pret centrālo laukumu pavērstā korpusa otrajā stāvā 40. un 50. gados atradās Komjaunatnes pilsētas un apriņķa komiteja. Pie šā korpusa sienas 1940. gada vasarā sarkanā armija bija nostiprinājusi baltu palagu, uz kura trokšņnāins aparāts projicēja kadrus, kas iepazīstināja ar dzīvi plaukstošajās pa-

domju republikās. Ielas malā pie mājas stūra skanēja staba galā piekārtais skaļrunis, kas, izņemot kara gadus, savu misiju turpināja pildīt līdz pat 50. gadu vidum, kad vienā no šīs mājas istabām mitne tika ierādīta diviem jauniem skolotājiem, no kuriem viens ir vēlāk populārais aktieris Uldis Pūcītis, kurš, atceroties pagājušo laiku, ne bez ironijas saka: «.. *no sava puspagraba tikām pie lielas istabas otrā stāvā, ar logiem uz pilsētas centrālo laukumu. .. Nekādu problēmu nebija ar informācijas plūsmu. Pie laternu stabiem centrālajā laukumā piestiprinātie skaļruņi mūs izglītoja augu dienu līdz pat vēlai vakara stundai. Ar himnu cēlāmies, ar himnu gūlāmies. Cilvēks tika uzlādēts tikpat kā automašīnas akumulators. Un tā uzlādētam, viņam, pēc tā laika ideologu domām, vajadzēja soļot pa dzīvi.*» Padomju laikā šajā ēkā dzīvokļi ierādīti arī vairākiem citiem skolotājiem: Sarmītes Santas ģimenei, vēsturniecei un Aizputes strādnieku jaunatnes vakarskolas direktorei Lilijai Sanderei, Vilmai Jākobsonei, Melitai un Ojāram Pinsteriem.

Pilsētas Kultūras nama (16. nr.) skursteņa galā jau sen mājō stārķis. Ēka celta XVIII gs. kā sinagoga, kas darbojusies līdz Otrā pasaules kara sākumam. Pēc 1795. gada, kad Piltenes valstiņu kopā ar visu Kurzemi pievienoja Krievijai, Aizputē bija visai maz iedzīvotāju, tādēļ valdība iepludināja ebrejus no Lietuvas. To skaits strauji auga. Jau 1795. gadā viņi nodibināja pat savu gvardi, kas, tērpta platās, melnās biksēs, isās, zaļās jaciņās, garos zābakos un ar zobenu pie sāniem, lepmi drasēja pa Aizputes ielām.

Saprotams, ka viņiem vajadzēja arī savu dievnamu. Vecākajā pilsētas plānā tagadējo ēku vietā redzamas divas mazākas – sinagoga (ar pildrežģu konstrukcijas sienām) un ebreju skola – koka ēka ar dakstiņu jumtu. Starp 14. un 16. nr. māju ir iela, no kuras pa labi ir kād-

reizējās sinagogas divas lielas ēkas (padomju laikā savienotas vienā) – tagadējais Kultūras nams, pa kreisi – nelielā koka ēciņā (nojaukta) toreizējā Sinagogas ielā 1 dzīvoja rabini, no kuriem pēdējais bija Zālamans Hiršs Šerelis.

Sākās Otrais pasaules karš. Iedzīvotāju vidū paklida valodas par pirmajiem upuriem Dzirkaļu mežā 1941. gada 23. jūlijā, pēc tam – par bedri purva krūmājos aiz Padures kapiem (tagad – dārziņu kooperatīvs), tur aprāvusies arī rabina dzīve.

1941. gada 26. oktobrī visi Aizputē vēl mītošie ebreji tika sapulcināti sinagogā. Apmācīes, miglains ausa 27. oktobra rīts, pirm-diena, kad pie ēkas vidusdurvīm cita pēc citas piebrauca smagās mašīnas. Tika nolaists aizmugures borts, no mašīnas grīdas līdz zemei nogrūsta dēļu laipa. Atvērās baznīcas durvis, un automašīnas kastē tika dzīti cilvēki. Kad mašīna pilna, tā aizbrauca. Visu dienu no Kalvenes puses (vecajām aizsargu šautuvēm) skanēja šāvienī. Visu dienu Kalvenes ceļš bija slēgts citiem braucējiem un gājējiem. Tika rakstīta viena no drūmākajām un apkaunojošākajām lappusēm pilsētas vēsturē. Pēc aizputnieka Voldemāra Bloka sniegtajām ziņām Aizputē nošauti 500 ebreji. Jaunākajam bijuši 8 mēneši, vecākajam – 94 gadi. 340 nošauto vārdi ir zināmi.

1950. gadā padomju vara pārveidoja ēku par Kultūras namu. Te viesojušies Latvijas ievērojamākie teātri, koncertējuši vai citu mākslu rādījuši ļaudis, kuru vārdus zina visā valstī. Te savu prasmi pilnveidojuši koristi un dejtāji. Te drāmas ansamblis režisores Karmenas Austrumas vadībā kļuvis par Tautas teātri. Te rīkotas izstādes. Te svinēts un ballēts, te – arī ļaudis izvadīti pēdējā ceļā. Visus padomju varas gadus šajā namā bijis viens no vēlēšanu iecirkņiem. Vēlēšanu iecirkni tur ierīko arī mūsdienās.

Kultūras nams atrodas vietā, kas sensenī zināms ar nosaukumu Žīdu baznīckalns. Tagad šim kalnam vārda vairs nav, visbiežāk saka – pie Kultūras nama. Betona kāpnes, kas ved lejā uz tiltu, uzbūvētas 1957. gada rudenī. Kalna nogāze pie Kultūras nama noklāta ar zaļām velēnām 1995. gada vasarā, bet sarkano jumta segumu nams ieguva 2000. gadā (un tas esot maksājīs aptuveni 40 tūkstošus latu).

Mazliet pa kreisi no Kultūras nama, pavisam tuvu centrālajam laukumam atrodas Kultūras nama pārvaldes ēka (arī **16. nr.**). Tā ir respektabla divstāvu mūra māja, kuras savdabīgais arhitektoniskais noformējums gadu gaitā maz mainījies. Pazudušas margas kāpnēm, kas ved pirmajā stāvā, nav arī tām katrā pusē reiz augušie koki, nav vairs otrā stāva balkona, taču galvenās pārmaiņas skārušas mājas austrumu galu. Tajā nav neviena loga, kurā iespīdēt rīta saulei, jo nojaukta divstāvu piebūve, kuras otrā stāvā bija slēgta veranda, bet lejasstāvu aizņēma ugunsdzēsēju depo. Kādreiz tas bijis ugunsdzēsēju biedrības nams pašā pilsētas centrā. Ugunsdzēsēju vajadzībām kalpojī arī diķis, kas kādreiz atradies vietā, kur tagad aiz centrālā laukuma asfaltētās daļas sākas zāliens 20. nr. nama priekšā. Ugunsdzēsēju depo šeit atradies vēl 50. gados. Vēlāk tam mājvieta rasta Ziedu ielā.

No 1923. gada Ātmodas ielā 16, otrajā stāvā atradusies arī aptieka. Tā oficiāli saukta par Jauno aptieku (varbūt tāpēc, ka tikai nedaudz māju tālāk – 24. nr. – jau bija aptieka), bet aizputnieki to mēdza dēvēt par Zeba aptieku (pēc ipašnieka vārda).

Kultūras nama laikā šajā mājā strādā audējas, top floristu darinājumi un pulcējas folkloras kopas dalībnieki. Te no atvērtajiem logiem skanējušas aktieru balsis, kad 1985. gadā notika Māra Čaklā bērnu dzejai veltīti Dzejas svētki, vai mūzika, kad sarīkota

Vara Santa foto

Viena no kādreizējās sinagogas ēkām, tagad – Kultūras nams 2001. gadā

Jūlija Peluādes foto

Atmodas iela 30
XX gs. 90. gados

Vara Santa foto

Atmodas ielas 11 malkas skūnišu ugunsgrēks
2002. gada 5. janvāra vakarā

Karļa Lindes foto

Kultūras nama malkas skūnišis Atmodas ielā 16
2003. gada pavasari

Jūlija Peluādes foto

Atmodas iela pie pilsētas domes 2000. gadā

pilsētas balle Centrālajā laukumā. Šajā namā aktieri liksmojuši pēc pirmizrādēm un citiem svinību vērtiem notikumiem.

Mazajā vienstāva koka ēkā ar **18. nr.** 90. gadu otrajā pusē iemītnājiem veikals «Namiņš». Kādreiz tā pagalmā atradās plaša divstāvu noliktava, kurā 30. gados un agrāk, kad Centrālajā laukumā bija tirgus, tirgotāji glabāja preces. 1797. gadā šajā vietā atradies pirmais pasts pilsētā – neliela, ar galu pret ielu vērsta koka ēka ar dakstiņu jumtu. XIX gs. sākumā pasts tika pārcelts uz Kuldīgas ielu 10, bet te cita pēc citas bijušas vairākas gaļas tirgotavas.

Starp 18. un 20. nr. māju, kur tagad ir kiosks, 30. gados bija Boļeslava Plēpja akmeņkaļa darbnīca, kurā izgatavoja kapu apmales, krustus un kapu plāksnes.

Aiz «Lilijas» – pārtikas kioska (īpašnieks Butāns) – ir pelēki krāsota, ar galu pret ielu vērsta ēka ar savdabīgu telpisku apjomu. Tas ir bijis Mihāila Kozaka nams (**20. nr.**), padomju laikā atzīts par vietējas nozīmes arhitektūras pieminekli. Pēc namu pārvaldes datiem, ēka celta ap 1870. gadu. Labās puses piebūvē 1998. gada 2. decembrī durvis vēra Aizputes invalīdu biedrības klubs «Cerība» (vadītājs A. Priedols), kas tagad telpas izmanto kopā ar diabētu asociāciju (vada U. Bensons).

Skolas ēka **Atmodas ielā 22** celta XVIII gs. un sākotnēji piederējusi ārstam Falkem. Sākumā tā bijusi vienstāva mūra māja. Gadiem ritot, tai bijuši vairāki īpašnieki, līdz 1902. gadā gruntsgabalu līdz ar ēku iegādājusies Tautas izglītības ministrija, lai mūra ēkā ar koka portālu no XVIII gs. beigām un barokālām durvīm ierīkotu pilsētas skolu.

Vispirms tā bija pilsētas, vēlāk – aprīņķa skola. Te mācījies folklorists un dzejnieks Francis Brīvzemnieks (1846–1907), rakstnieks un literatūrkritiķis Indriķis Laube (1841–1889), latviešu literatūras un preses cenzors Mārtiņš Remiķis (1845–1921), sabiedriska darbinieks

un rakstnieks Sīmanis Bergis (1887–1943), rakstnieks un skolotājs, Saeimas deputāts Ernests Erhards (1894–1941), tēlnieks Kārlis Zemdega (1894–1965) un jau pēc Otrā pasaules kara – dziedātāja Maija Krīgena (dz. 1939. gadā), komponists Pēteris Vasks (dz. 1946. gadā), ērgelnieks Tālvāldis Deksnis (dz. 1946. gadā), arhitekts Linards Skuja (dz. 1935. gadā) un citi.

Izņemot Otrā pasaules kara pēdējo ziemu, skola šajā ēkā bijusi līdz 1969. gadam. Tā saukta dažādi: par pilsētas I un II pamatskolu (Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā, kad mācības notika divās maiņās), nepilno vidusskolu, septiņgadīgo, astoņgadīgo vai deviņgadīgo skolu. 1922. gada 12. martā no skolas kāpnēm aizputniekus, kas bija ieradušies uz tautas sapulci, uzrunājis Kārlis Ulmanis.

Sarkano ķieģeļu piebūvē pagalmā no 1921. gada septembra līdz 1924. gada pavasarim darbojās Aizputes vidusskola, 30. gados šeit bija pamatskolas skolēnu kopsalds, bet 50. gados direktora Kārļa Pavāra laikā – viņa tālu daudzdzīvotājs biologijas kabinets.

Vienā pagalma malā, mazā vienstāva koka ēkā dzīvoja vienīgais šīs skolas apkalpotājs Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā. Kāda telpa bija atvēlēta arī zēnu darbmācībai.

Nu jau vairāk nekā 30 gadus lielā, staltā, padomju laikā par vietējas nozīmes arhitektūras pieminekli atzītā celtne ir tukša un arvien vairāk bojājas. «Kolhozprojekta» Liepājas nodaļa 80. gados bija iecerējusi to pārveidot par administratīvu ēku. Līdz XXI gs. sākumam ēka bija valsts īpašums, tagad nodota pilsētas domes rīcībā.

Apstādījumi aiz 13. nr. ēkas izveidoti divu ēku vietā, ko nopostīja ugunsgrēks 1936. gada oktobrī. Kā liecina vecas fotogrāfijas, **15. nr.** ēka bijusi prāvāka, ar izbūvi jumta stāvā, otra, **17. nr.**, vienstāva koka mājiņa. Abās bijuši veikali (sīkpreču, gaļas, manufaktūras, trauku

tirgotavas), arī frizētava, tējnīca, galdnieka un kurpnieka darbnīca. Ar zāli apaugušās drupas novāca 1949. gadā (sk. *Laukumi!*), bet **15. nr.** ieguva mazs, balts mūra namiņš nedaudz atstatu no ielas, laukuma kreisajā malā. Tajā ilgus gadus dzīvoja pirmais pēckara Aizputes izpildkomitejas priekšsēdētājs, aizputnieks pagrīdnieks Ģirts Jansons.

Mūsdienās **17. nr.** ir Aizputes zonālajai slimnīcai (sk. *Veselības aprūpe!*). Šo māju uzcēla 50. gados Aizputes rajona partijas komitejai (LK(b)P), telpas tika ierādītas arī rajona laikrakstam «Jaunais Ceļš», Tautas izglītības nodaļai un citām iestādēm. Pēc Aizputes rajona likvidēšanas atbrīvotās telpas piemēroja slimnīcas vajadzībām. Ēku pilnīgi pārbūvēja, un 1999. gadā tā sākusi otru dzīvi. Tai mainītas iekšējās komunikācijas, veikta pamatu un sienu hidroizolācija, siltināšana, nomainīti logi, durvis, nojauktas tās priekšā esošās kolonnas, izbūvēts trešais stāvs. Tas viss veikts ar Rotari kluba (Dibendorfas Rotari klubs Šveicē, ASV Rotari kluba centrālais fonds, Lugano privātfonds un Iberlingenas Rotari klubs) un sadraudzības pilsētas Švercenbahas prezidenta Roberto Frēliha atbalstu.

Paveiktajā lieli nopelni enerģiskajai slimnīcas vadītājai Ingridai Circenei. Pēc Medicīnas institūta beigšanas Aizputē ir ginekoloģes pirmā un vienīgā darba vieta, kur viņa sāka strādāt 1981. gada 1. augustā, vēlāk kļuva par slimnīcas galveno ārsti, 2002. gadā ievēlēja par 8. Saeimas deputāti, 2003. gadā kļuvusi par veselības ministri.

Slimnīcas pirmajā stāvā atrodas dzemdību un ginekoloģijas, otrajā – ķirurģijas nodaļa. Par slimniekiem šajā ēkā rūpējas ap 40 medicīnas darbinieku.

Eju starp 13. un 15. nr. ēku iedzīvotāji pārvērtuši par gājēju ielu. Tas daudziem ir taisnākais ceļš uz tirgu un pāri tā laukumam arī uz vidusskolu.

Atmodas ielā 19 atrodas pilsētas dome. Ēkas fasādi rotā pilsētas ģerbonis (atjaunots 1989. gadā) – sudraba laukā sarkans pilsētas mūris ar torni, virs kura mirdz trīs zelta zvaigznes, un atvērtiem vārtiem vidū. Nedaudz augstāk par heraldikas zīmi tāpat kā Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā pareizu laiku rāda 1998. gadā sadraudzības pilsētas Švercenbahas Aizputei 750 gadu jubilejā dāvinātais pulkstenis.

XVIII gs. te atradies viens no daudzajiem pilsētas krogiem – Sarkanaiss krogs, bet jau XIX gs. 40. gados ēka bijusi tā nolietojusies, ka gandrīz sabrukusi. Tās vietā Juliuss fon Firkss XIX gs. vidū licis uzcelt tagadējo ēku. 1863. gadā rāte sākusi spriest par jauna rātsnama nepieciešamību un iegādājusies šo jau uzcelto māju. Pārbūve pabeigta 1865. gada augustā, un ēka sākusi kalpot administratīviem mērķiem birģermeistara Kārļa Vīdnera laikā.

Rātes telpas aizņēmušas ēkas otro stāvu, bet pirmais izīrēts dažādiem veikalumiem. Tā tas bijis vēl XX gs. pirmajā pusē: tur atradusies Viktora Geca maiznīca-konditoreja, pilsētas pašvaldībai piederoša Valsts spirta un degvīna tirgotava, manufaktūras (E. Rimma), trauku (Ivans Uljanovs) un citi veikali.

XX gs. 30. gados pēc Aizputē dzīvojošā mākslinieka Jāņa Audriņa meta pilsētas valdē tikusi iekārtota plaša sēžu zāle (ēkas otrā stāva kreisā spārna ielas pusē) ar masīviem ozolkoka krēsliem, vāpeniem un gleznām (daļa krēslu vēl saglabājušies un skatāmi muzejā Skolas ielā 1). Tajā pašā laikā viņš pilsētas valdes namā iekārtojās arī nelielu muzeju (sk. *Muzeji!*).

Padomju laikā ēkā atradās Komunālo uzņēmumu kombināts (40. un 50. gadi), 2. namu pārvalde, kādu laiku arī tipogrāfija. Līdz 2002. gada sākumam pirmā stāva kreisajā spārnā bija B/O «Aizputes pilsētas namu pār-

valde», mūsdienās tur strādā pilsētas mākslinieks, bet labajā izbūvēta apspriežu telpa.

Zināmie pilsētas vadītāji ir Krēmers (ievēlēts 1740. gadā), Johans Baumgertls (ap 1765. gadu), Johans Zāmuels Herolds (XVIII gs.), Petitports, Neimanis (XIX gs. sākumā), Kārlis Vidners, viņa dēls Johans Gotlibis Vidners (līdz 1882. gadam), Vilhelms Grots (XIX gs. beigās), E. fon Šrēders, Eduards Stengrevics (no 1918. gada 8. decembra līdz 1919. gada 30. jūnijam), Jēkabs Valkašs (no 1919. gada 30. jūnija līdz 6. augustam), Žanis Funkelšteins (no 1919. gada 6. augusta līdz 11. augustam), Jānis Kops (no 1919. gada 11. augusta līdz 1920. gada 25. novembrim), Ansis Kreicberģis (no 1920. gada 25. novembra līdz 1921. gada 18. februārim), Jānis Vanags (no 1921. gada 18. februāra līdz 1926. gada 5. martam), Ernests Kants (no 1926. gada 5. marta līdz 1934. gada 15. maijam), Fričis Šenbergs (no 1934. gada 31. maija līdz 16. jūnijam), Jānis Jirgenšons (no 1934. gada 16. jūnijam līdz 1940. gada 26. jūnijam), Ģirts Jansons (1940. gadā), Juris Didze (1941. gadā), Ernests Kerls (no 1941. līdz 1945. gadam), Ģirts Jansons (no 1945. līdz 1957. gadam), Kārlis Teihmanis (no 1957. līdz 1959. gadam), Rasma Garause (no 1959. līdz 1963. gadam), Kārlis Rudovskis (no 1963. līdz 1973. gadam), Mirdza Brūkle (no 1973. līdz 1982. gadam), Gunta Gertnere (no 1982. līdz 1987. gadam), Voldemārs Bloks (no 1987. līdz 1989. gadam), Ilgonis Indrāns (no 1989. līdz 1991. gadam) un Pēteris Hanka no 1991. gada. Domes priekšsēdētājs Pēteris Hanka ir arī Liepājas rajona padomes priekšsēdētāja vietnieks.

Kopš 90. gadiem domes ēkas priekšā padomju laikā stādīto papelu vietā zaļo tūjas. Ēkas pagalma pusē 1997. gada decembrī atklāja labiekārtotu sabiedrisko tualeti – pirmo un līdz šim vienīgo pilsētā. Šaurajā spraugā

starp 19. un 21. nr. ēku 30. un 40. gados bija ziņojumu dēlis, bet padomju varas laikā iebūvēts saldējuma kiosks.

Ēka **Atmodas ielā 21** zināma kā Širmaņa nams (īpašnieks 1912. gadā Arturs Širmaņis) – vienstāva koka māja ar mezonīnu (padomju laikā vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis). Vairākkārt pārbūvēta (1928., 1930., kapitālais remonts 1968. gadā). Kā jau ēkā, kas atrodas galvenajā tirdzniecības ielā, tās lejas stāvā kā senatnē, tā mūsdienās ir veikali un darbnīcas. Tur, kur kopš 1948. gada atrodas frizētava, pirms Otrā pasaules kara bija Mozus Jozefārta pulksteņu veikals (viņa meitu Cilu vienu no pirmajām vācu okupācijas vara nošāva Dzirkāļu mežā jau 1941. gada vasarā). Pārtikas veikals bija arī mājas īpašniekam, vēlāk Arnoldam Pujēnam, bet Paulam Tonigam te piederēja desu darbnīca.

1947. gada jūnijā paziņojums laikrakstā vēstīja, ka Aizputes būvremontkantoris uztur regulāru auto satiksmi starp Aizputi un Kalvenes staciju no Lielās, tagad Atmodas ielas 21 un ka atiešanas laiks ir pulksten 22. No tā laika šeit atradās otrā pēc skaita autoosta (pirmā bijusi Jāņa ielā), ko vēlāk pārcēla uz Atmodas ielu 14, bet šīs telpas aizņēma Komunālo uzņēmumu kombināta (KUK) ziedu veikals. 1948. gadā šeit kādu laiku atradās kafejnīca-restorāns. Kafejnīca-konditoreja «Kārumnieks» te bija 80. gadu beigās, 90. gadu sākumā. Tagad šajās telpās tirgo šūtas preces un apavus, bet kādreizējās autoostas telpas no 1997. gada oktobra izīrētas Jolantas Stongvilas skaistumkopšanas salonam «Frēzija». Vairs nedarbojas pagalma pusē 1995. gadā firmas «Delta» atvērtais velosipēdu, mopēdu, motociklu un velosipēdu rezerves daļu veikals.

Plašajā pagalmā atrodas vairākas dzīvojamās ēkas, kā arī Aizputes patērētāju biedrības celtais klubs «Zēļi». Kluba telpās bija

Vara Santa foto

Pilsētas dome Ātmodas ielā 19
1999. gadā

No Mirdzas Birznieces arhīva

1998. gada 8. augustā Aizputes 750 gadu jubilejā Pēteris Hanka saņem no sadraudzības pilsētas pārstāves Peggi Liden Kolmordenas marmora plāksni

No Mirdzas Birznieces arhīva

1998. gada 8. augustā tiek atsegts šveiciešu dāvinātais pulkstenis

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Pirmā maija svētki Aizputē
XX gs. 20. gados

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Valsts svētkos pie pilsētas valdes XX gs. 20. vai 30. gados

kafejnica, 1994. gadā darbu sāka mūzikas klubs «Kāpēc ne». Pēc patērētāju biedrības likvidēšanas darbība pieklususi.

Lielākā iebraucamā sēta pilsētā 30. gados bija 21. un 23. nr. mājai kopīgajā pagalmā. Mazajā, sarkanajā ķieģeļu namiņā pagalma labajā pusē dzīvoja sētas apkopējs, bet pēc kara tajā ierādīja dzīvokli skolotājam Aleksandram Kuršinskai, rakstniekam Andrejam Kurcijam māsa. Kā viņa bija saposusi šīs mājas apkārtni! Nelielā ēka slīga ziedos un zaļumos, no kā tagad vairs nav ne miņas. Kopš jaunības draudzēdamās ar izcilo latviešu aktrisi Antu Klinti, viņa 60. gadu sākumā ierosināja vienu no pamatskolas pionieru pulciņiem nosaukt mākslinieces vārdā. Kad aktrises un bērnu draudzība kļuva ciešāka, A. Klints ieradās ciemos un apmetās pie skolotājas Kuršinskas.

Lielā divstāvu mūra mājā **23. nr.** ar pārējas perioda no baroka uz klasicismu stila iezīmēm, šķiet, celta XVIII gs. 70.–80. gados (sākumā vienkārša). Fasāde varētu būt modernizēta XIX gs. vidū, saglabājot skaistas baroka stila durvis. Kas namu cēlis, nav zināms. XIX gs. sākumā tas piederēja Aizputes birģermeistaram Neimanim, XX gs. pazīstams kā Glikmaņa nams, padomju laikā nacionalizēts un bija pašvaldības īpašumā līdz 1995. gadam, kad atjaunotas īpašuma tiesības Izraēlā dzīvojošajam Glikmanes brāļiem Jēkabam Roloffam, kurš to uzticējās pārvaldīt Voldemāram Blokam.

Jau XVIII gs. beigās tajā atradusies Treigūtām piederoša viesnīca «Centrāle», kas gadu gaitā vairākkārt mainījusi īpašniekus. Ap 1912. gadu tas bija Dolingers, tad vēl minēti Ginteri un Holšteini. Šķiet, viesnīca likvidēta ap 1929. gadu, jo 1930. gada 3. janvārī sludinājums laikrakstā «Lejas-Kurzemes Ziņas» vēstīja, ka viesnīcas likvidēšanas dēļ izirējamas lejasstāva telpas, kas derētu tējniecības vai darbnīcas ierīkošanai, un istabiņas otrajā

stāvā. Tās varot izmantot par dzīvokli. Turklāt izdodamas arī divas lielas istabas ar logiem uz ielas pusi, kas noderētu biroja telpām jeb kantorim. Minēts arī, ka ēkā ir koridor sistēma un ūdensvads.

Pēc viesnīcas likvidēšanas namā iekārtoja veikalus. Ēkas labajā spārnā atradās plašais Glikmaņu manufaktūras veikals, kas deva darbu arī vairākiem latviešu pārdevējiem, bet kreisajā bija grāmatu un rakstāmpiederumu veikals. Tur par pārdevēju strādāja Rozenšteina jaunkundze, kā visi to godāja, un patapas brīžos arī pats Aleksandrs Rozenšteins, ģimnāzijas skolotājs un baznīcas ērģelnieks. Līdz 1940. gadam šeit vēl atradusies arī firmas «Lakta» mašīnu un dzelzs tirgotava.

Pēc kara ēku par savu mītnes vietu uzvarīgiem gadiem nolūkoja VK(b)P Aizputes apriņķa komiteja, isāk sakot, partijas komiteja, kas aizņēma visas telpas. Īsu brīdi šajā mājā atradās arī rajona laikraksts «Jaunais Ceļš».

Partija ēku aizņēma līdz jaunās mītnes uzcelšanai Atmodas ielā 17. Atbrīvotās telpas atdeva skolai, lai to ievietotu no 1. līdz 4. klasei. Skolas rīcībā ēka bija līdz 1969. gadam. Zāle un divas klases atradās pirmajā stāvā, pārējās – otrajā. Šajā ēkā Anta Klints tikās ar bērniem, te bija bērnu sagatavoto priekšnesumu noskatīšanās, goda mielasts un rotaļas kopā ar mākslinieci.

Otrajā stāvā 80. gados atradās Maizes kombināta kantoris, pagalma pusē – tukšās stikla taras pieņemšana. Dažus šīs «L» veida formā celtās ēkas dzīvokļus aizņēma īrnieki. Arī mūsdienās ēkā daži dzīvokļi ir apdzīvoti. Ēkai nepieciešams remonts. Lejasstāvā kādreizējā manufaktūras veikala telpās prasmīgi saimnieko A. Butāna pārtikas veikals «Bode».

Grūti iedomāties, ka spraugā starp 23. un 25. nr. namu, kur tagad novietots ziņojumu dēlis, 30. gados atradās Rašas Jozefovičas saldumu tirgotava, ko īpaši bija iemīlojuši

skolasbērni, kas no pamatskolas pāri ielai uz to skrēja vai katru starpbrīdi.

Tālāk ir diezgan prāva **25. nr.** koka dzīvojamā māja. Mūsdienās tai ieejas durvis ir tikai pagalma pusē. Māja esot celta 1895. gadā, kapitāli pārbūvēta 1967. gadā. Kādreiz piedēvējusi R. Hunavam (1912. gada dati), kam 1925. gadā bija izgatavots plāns mājas pārbūvei. Agrāk arī šajā ēkā atradušies veikali (30. gados – Eliasa Taubes manufaktūras veikals, Helēnas Ulmeres frizētava). Ēkas labajā galā neliela piebūve, kurā no 50. gadiem atradās vienīgais kiosks centrā, kurā iedzīvotāji varēja iegādāties laikrakstus un žurnālus. Kad tas tika pārcelts uz citu vietu, te ievācās Jāņa Korāta baltmaizes un rupjmaizes tirgotava, bet tad vairākus gadus tas bija mazs apģērbu veikaliņš. 2003. gadā likvidēts.

XX gs. sākumā **27. nr.** ēka bija Izaksona mantinieku īpašums, bet 20. gados piederēja Jēkabam Taubem un Jānim Jirgensonam, pēc kara – pašvaldībai, bet 90. gados to atguva īpašnieku pēcnācēji. Pirmajā stāvā vienmēr bijuši veikali (pārtikas preču, manufaktūras, maizes, dzērienu), bet otrā – dzīvokļi. Piecdesmitajos gados te mita daudzdzīvokļu Padomju Savienības Varoņa Imanta Sudmaļa atraitne Marija ar meitām Aiju un Sarmu. Ēka iekļauta Liepājas rajona arhitektūras pieminekļu sarakstā. Mūsdienās tajā ir Jāņa Berga fotosalons un Viļņa Mellupa veikals.

Divstāvu siliķātķieģeļu ēku, kas iepriekšējai atrodas cieši blakus, cēla Aizputes patērētāju biedrība zivju veikala ierīkošanai, otrā stāvā paredzot dzīvokļus saviem darbiniekiem. Tā atvērta nedaudz pagalma dziļumā un, šķiet, celta uz vecās ēkas pamatiem, kura kādreiz atradās šajā vietā. Tā bija gara, zema vienstāva koka māja, kurā vēl 30. gados darbojās veikals un ēdnīca. Īpašnieki – Andžs un Jēkabs Taubes un Jānis Jirgenson. Mūsdienās pilsētā speciāla zivju veikala vairs nav, bet

tā kādreizējās telpās tagad tirgo pārtikas un sadzīves preces.

2001. gadā **24. nr.** māja ieguvusi svaigu krāsojumu. Ēka celta XIX gs. pirmajā pusē atbilstoši XVIII gs. Kurzemē izmantotajam pilsētu dzīvojamo ēku tipam – mūra ēka ar zemu pirmo stāvu un augstāku otro stāvu jeb beletāžu. Protams, laika gaitā ēka saglabājusies pārbūvētā veidā (līdzīgi nami ir Atmodas ielā 12 a, Jāņa ielā 10 un Katoļu ielā 7). Arhitektūras piemineklis. Ēkā ir gan dzīvokļi, gan iestādes un veikali. Otrā stāva kreiso spārnu aizņem aptieka (sk. *Aptiekas!*).

Ēkas otrā stāva labajā spārnā līdz repatriācijai 1939. gadā dzīvoja īpašnieki Lihtenšteini. 1940. gadā tajā telpas tika ierādītas pilsētas bibliotēkai, kas, izņemot kara gadus, tur atradusies arī pēc kara un atgriezusies atkal 2002. gadā. Šajā spārnā 90. gados privātpaksi uzsāka ārsts E. Avots un līdz 2002. gadam mājaja Nodarbinātības valsts dienesta Aizputes sektors. Kādā telpā no 1995. līdz 2001. gadam pieņēma arī zvērināta advokāte, kas šurp brauca no Liepājas.

Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā pirmajā stāvā atradās iecienītā Kriša Roņa maiznīca, no 1950. gada Aizputes patērētāju biedrība veica lauksaimniecības ražojumu iepirkšanu, no 1998. gada atradās J. Korāta privātteikals un no 2001. gada – kafejnīca «Pie omas». Labajā spārnā, kur līdz tam bija aptiekas noliktava, kopš 90. gadu otrās puses atvērta kafejnīca «Pagrabiņš» (īpašnieks V. Kivīts, no 2003. gada otrās puses – L. Rumjanceva). Ēkas trešajā stāvā ir dzīvokļi.

Patērētāju biedrība 50. gados uzcēla peļķu ķieģeļu divstāvu **26. nr.** ēku vecās vienstāva mūra ēkas vietā, kas bija celta no 1798. līdz 1802. gadam. Tai bija kultūrvēsturiska nozīme – no 1816. gada tas bija Muižnieku klubs. Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā tajā bija Aizputes aprīnka kooperatīvs, darbojās

veikali (koloniālpreču un materiālpriekšu, apavu, audumu, veļas), pagrabstāvā bija Jozefa Cerna gaļas tirgotava, padomju laikā šajā ēkā atradās patērētāju biedrība kantoris. Kad veco ēku nojauc, jaunajā mājā lejas stāvu aizņēma pirmais, toreiz šķita, modernais pārtikas preču veikals, otro stāvu – kantoris. Kad 80. gados pagalmā uzcēla otru divstāvu namu, kantora telpas ierīkoja tajā, bet pirmajā stāvā atvēra dzelzspreču tirgotavu.

Aizputes patērētāju biedrības vairs nav. Ielas ēka ir gandrīz tukša. Sētas mājā darbojas cita profila veikals, augšstāvā kādu telpu irē Liepājas nodokļu inspekcija savām darbiniecēm, vēl kādu aizņem friziere Gundega Vidnere, bet pārējās iznomātas medicīnas darbiniekiem. Tur strādā masiere Dz. Bloka un zobārste, pacientus pieņem otorinolaringoloģe I. Pavlovska, neiroloģe J. Sorokina un ģimenes ārste V. Krūze.

Prasmīgu ļaužu aprūpēta un sakopta ir māja **Atmodas ielā 28**, kas 1912. gadā piederēja Kristofam Pasteram un kopš 1997. gada ir Ulda Rogas īpašums. Padomju laikā māja bija vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis. Celta kā vienkārša koka ēka ar izbūvi jumta stāvā. Pēc Pirmā pasaules kara tajā atradās drogu (īpašnieks Leo Mihailovičs) un apavu veikals (īpašniece Beila Jākobsone). 1950. gada jūnijā rūpkombināts ēkas labajā spārnā atvēra tirgotavu, kurā pārdeva trikotāžas ceļa ražojumus: vīriešu un sieviešu džemperus, pulverus, trojerus, jakas un peldkostīmus. Tur atradās arī vilnas apmaiņas punkts. Ēka vecēja. To atstāja gan veikals, gan iedzīvotāji. Kad ēku iegādājās aizputnieks U. Roga, sākās remonts. Tā ieguva jaunus logus, kāpnes un ķieģeļu piebūvi, tika labiekārtots pagalmā un ierīkota vasaras kafējnīca. 2001. gada martā ēkā atvēra kafējnīcu-bāru «Ormanis», tajā pašā gadā kafējnīca piedalījās konkursā «Labākais veikalnieks, krodzinieks 2001» un uzvarēja

pirmajā konkursa kārtā Liepājā, kā arī rajonā un otrajā kārtā valsts mērogā saņēma uzvarētāja diplomu. Patikami iegriezies šajās gaumi iekārtotajās telpās un sveču gaismā, kamīna ugunij sprēgājot, ieturēt maltīti.

Blakus atrodas **30. nr.** – kādreizējais Dēlanda nams. Tā ir vienkārša mūra ēka ar koka mezonīnu, bet pagalma pusē piebūvētais korpuss ir divstāvu. Pirmais latviešu uzņēmums Aizputē, kas dibināts 1883. gadā, piederējis Kārlim Dēlandam. Ēka pārbūvēta 1928. gadā, padomju laikā bija vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis.

Padomju varas gados tajā atradās Remonta un celtniecības pārvalde jeb būvkanoris. Tas, šķiet, ir Aizputes uzņēmums, kas savas pastāvēšanas laikā saņēmis visvairāk kritikas gan par to, ka vienlaicīgi apsāk daudz būvdarbu, kurus nevar noteiktā termiņā izpildīt, ka tā kantorī ir pārāk liels administratīvais personāls, gan par sliktu darba kvalitāti. Pēdējais šīs iestādes nosaukums, jau Latvijas brīvvalsts otrajā periodā, bija «Aizputes celtnieks». To likvidēja 1999. gadā.

Kādu laiku 90. gados ēkā bija gāzes avārijas dienests, vīriešu frizētava (Osvalda Mackusa frizētava tur bijusi arī līdz Otram pasaules karam). Mūsdienās telpas aizņem divi veikali, līdz 2002. gada vasarai Ernās Holštromas šūšanas darbnīca, kuras vietā darbu sāka Baibas Sauleskalnes un Dainas Zīlītes sieviešu frizētava, bet pa mājas galā piebūvētajām atklātajām kāpnēm varēja nokļūt otrajā stāvā, Laimdotas Innuses 2000. gadā iekārtotajā veikalā «Irsis», kurā tirgoja kādreizējā pilsētas dārznīcībā izaudzēto. Tagad likvidēts. Otrs ziedu veikals «Kristiāna» (nosaukts meitas vārdā) šajā mājā atvērts 2001. gada jūnijā (īpašniece Vizma Nelsone).

Aiz 30. nr. mājas ir zāliens, kur nojaukto ēku vietā 1957. gadā sāka celt astoņdzīvokļu māju, ko lietošanai nodeva 1961. gadā. Otra

Karļa Līnādes foto

Atmodas iela 23
2003. gada pavasari

Jūlija Peluādes foto

Dziesmu svētku gājiens XX gs. 70. gados

No Rīzputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Baibas Bolsakovas veidotais ziedu
paklājs 2002. gada Ligo svētkos

No Rīzputes novadpētniecības muzeja krājumiem

V. I. Leņina pieminēkla demontāža
1991. gada 10. martā

No Mirzādas Birznieces arhīva

Atmodas iela 15. Seit dzīvojis pirmais peckara izpildkomitejas priekšsēdētājs
Ģirts Jansons

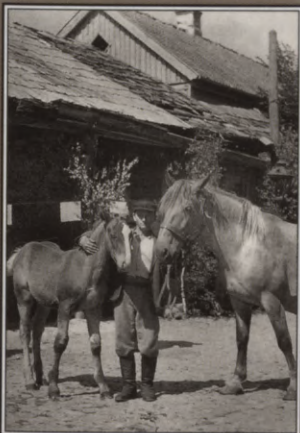

No Makslos skolas arhīva

Imants Ozols XX gs. 90. gados

No Alūzputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Lauksaimniecības izstādē 1950. gadā

No Alūzputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Ģirts Jansons un kultūras dzīves organizatori XX gs. 40. vai 50. gados

LVA 750. fonda 1. apraksta 661. līeta

Arhitekta Oto Dices projekts ūdens sūkņa būvei 1864. gadā

No Liverta Plepja arhīva

Boļestava Plepja akmeņkaļa darbnīca Atmodas ielā ap 1935. gadu

atrodas vēl tālāk pagalmā. Pirms tam šeit pie pašas ielas atradās vairākas dzīvojamās mājas, kuru pagātni vērts atcerēties. Īpaši tas sakāms par **32. nr.**, kas bija vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis: koka ēka ar mezonīnu, celta XIX gs. otrajā pusē, 1912. gadā tā piederēja Linai Hercenbergai. Pret ielu vērstajā fasādē bija vairāku veikalu durvis un logi. Te tirgoja graudus, petroleju un zirglietas, starp diviem pasaules kariem atradās Vilhelma Jurkovska monopolveikals – tirgoti vīni un degvīns, pārtikas veikals bijis arī mājas īpašniekiem.

Hercenbergiem piederēja iebraucamā sēta, tāda bija arī blakus – Dēlanda pagalmā. Tā pastāvēja arī 40. gados un bija reģistrēta ar 5. nr. Kad 1950. gadā – par godu Padomju Latvijas 10. gadadienai! – pilsētā sarīkoja lauksaimniecības un rūpniecības izstādi, lopkopības stands atradās Lielajā ielā 32. Izstādīti dzīvi eksponāti – ražīgas tīršķirnes govīs, izcili vaislinieki, siklopi un putni. 1949. gadā šajā namā darbu sāka dzelzspreču veikals, kas vēlāk kļuva par saimniecības preču tirgotavu, un Zemnieku māja. Tajā bija četras istabas ar 15 gultām un Sarkano stūrīti. 1950. gadā Zemnieku māju pārdēvēja par Kolhoznieku māju un par tās vadītāju iecēla izpildkomitejas priekšsēdētāja Ģirta Jansona sievu Aneti Jansonī.

Aiz Zemnieku/Kolhoznieku mājas ierīkota Komunālo uzņēmumu kombināta dārzniecība (kantora ēka – Jāņa ielā 10). Dārzniecība, kā atzīts, plaša, tikai – iedzīvotājiem no tās maz labuma: veikalos nav dārzenu, nevar iegādāties arī ziedus.

Otra nojauktā – **34. nr.** vienstāva, koka – ēka līdz Otrajam pasaules karam piederēja Ābramam Beitleram. Tajā bija īpašnieku dzīvoklis, Līnas Pūres tējnica un ēdienu veikals, kā arī Kriša Pūra pārtikas preču tirgotava (30. gados). Mājas īpašniekam šeit bijusi labības tirgotava, kā arī atradies Moza Goldin-

gera gaļas veikals. Pirmajos pēckara gados – Skroderēna vulkanizācijas darbnīca (1949) un piena veikals (1951). Beitleru ģimene 1941. gadā aizbrauca uz Krieviju, bet pēc kara atgriezās Aizputē.

Atmodas ielas labās puses pēdējā **40. nr.** māja ir Raibais krogs. Nosaukums raksturo ēkas kādreizējo izskatu, jo pirmā stāva ķieģeļu ārsienā starp sarkanajiem ķieģeļiem bija baltas, horizontālas svītras. Iespējams, ka otrs – koka stāvs celts vēlāk (kopš 90. gadiem mājas ārskats mainījies). Tagad šī vairāk nekā simt gadu vecā ēka ir dzīvojamā māja, kurā vienu telpu aizņēma E. Holštomas šūšanas darbnīca, pirms tam – frizētava, bet agrāk tā pilsētā pildījusi arī sabiedriski nozīmīgākas funkcijas.

Vai Ābrams Dannemans bijis kroga īpašnieks, nav zināms, bet 1912. gadā ēka piederējusi viņam. Līdz 30. gadiem tās īpašnieks bijis Neimanis («Lejas-Kurzemes Ziņās»: no 1930. gada 1. janvāra izirējamas bij. traktiera telpas Neimaņa namā). Tās īpašnieks 30. gados bija ielas pretējā pusē esošās Aizputes apriņķa valdes sekretārs Antons Antiņš. Varbūt tāpēc, ka viņš ir bijušais latviešu strēlnieks, ēkā pajumti atradusi arī Latviešu kara invalidu sabiedrības bufete. Vēl tur bijusi arī K. Kanta pārtikas preču tirgotava, vēlāk – dzelzceļu transporta kantoris «Lattrans». Pagalmā – divas garāžas: vieglajai un smagajai mašīnai. Daži min, ka pagalmā bijusi arī iebraucamā sēta. No 1945. gada ēkas apakšstāvā bija VAPP tipogrāfija Nr. 33, kurā iespieda Aizputes apriņķa laikrakstu «Jaunais Ceļš», otrā stāvā – dzīvokļi. Vienā no tiem dzimis un uzaudzis Liepājas teātra aktieris (1961–1994) Edgars Pujēns (1931–1994).

Interesanti, ka precīzu šīs mājas izskatu var redzēt kādā no 1922. līdz 1925. gadam izplatītā pretalkohola lapīņā *Briesmas draud!* Tās zīmējumu un tekstu radījis Aizputē strādājošais zīmēšanas skolotājs, kas vēlāk darbo-

jies literatūrā, Eduards Dardedzis (1899–?). (Viņa visievērojamākais darbs – luga «Priekules muižas spārnu kalējs», kas izrādīta vairākās Latvijas vietās, arī Priekulē.) Trijos Aizputē pavadītajos gados viņš rosīgi darbojies arī pilsētas sabiedriskajā dzīvē un bijis dedzīgs žūpības apkarotājs. Kādā 1983. gadā rakstītā vēstulē viņš stāsta:

«Aizputē, kā jau klusā mazpilsētā, bija izplatīta žūpošana. Tas man nepatika, un es nolēmu ar «zaļo pūķi» uzsākt cīņu. Es uzņēmu sakarus ar centru un nodibināju pretalkohola līgas Aizputes filiāli. Instrukcijas un palīdzību saņēmu no Rīgas. Atbrauca lektors Tūbelis, nolasīja vairākas lekcijas vecāko klašu skolniekiem, bērnu vecākiem un pilsoņiem. Es nolasīju lekcijas pilsētā un apkārtnē: Kazdangā, Cīravā, Durbē un citur. Kad tuvojās Jāņu diena, sarīkoju pretalkohola izstādi Rātsnamā apakšējā stāvā. Izstādē bija manis sagatavoti statistiski materiāli ar zīmējumiem un karikatūrām un no Rīgas atsūtīti medicīniski objekti. Preti Rātsnamam, tirgus laukumā, sabrauca gadskārtējais Jāņa tirgus, tā tas bija ieplānots. Izstāde attaisnoja pūliņus. Kā jau mazpilsētā, tā bija – notikums.

Centrā pasūtīju uzsaukumus ar zīmējumiem un statistiskiem datiem, kurus izplatīju ne vien pilsētā, bet ar velosipēdu arī tuvējā apkārtnē – Kazdangā, Apriķos, Padurē un citur, kur bija kādi sarīkojumi.»

Tirdzniecībai kalpojais arī šis ielas **29. nr.** nams, kas bijis gaļas un desu tirgotāja Kārļa Šulca īpašums (viņam piederēja māja arī Sporta ielā). Ēkā bijusi arī gaļas apstrādes darbnīca. Gan pirmspadomju, gan padomju laikā veikali nomainījuši cits citu, bet gaļa šeit tirgota visilgāk (pēc Šulca veikals piederēja Staņislavam Čerņevskim, okupācijas gados – patērētāju biedrībai), tikai 90. gados šāda veikala vairs nav. Tā telpās kopš 1997. gada ir a/s «Būvmeistars» būvmateriālu veikals, bet

kādreizējā maizes veikalā, pēc tam – fotoapakalpojumu sniegšanas vietā, no 2000. līdz 2003. gadam lauksaimniecības produkciju, stādāmo materiālu un sēklas tirgoja SIA «Pēteris». Tagad telpas piemērotas būvmateriālu tirdzniecībai.

Liels, stalts un cienīgs, ar deviņiem pretielu vērstiem otrā stāva logiem fasādē un četriem mezoninā, Atmodas ielas malā stāv **31. nr.** nams. Tā apakšējais stāvs mūra, bet augstāk slietā daļa celta no koka un mūsdienās krāsota priecīgi dzeltenā krāsā ar baltām logu aplodām. Uzmanība pievēršama gan kāpņu telpas durvīm, gan visai ēkai – vietējas nozīmes arhitektūras piemineklim padomju laikā. Ēka reģistrēta šajā vietā jau 1831. gadā. Tas ir kādreizējais Vilhelma Grota nams. 1924. gadā Grota mantinieki namā veica pārbūvi un labā spārna galā uzcēla divstāvu verandu, kurā vēlāk bija Alfrēda Taubes fotodarbnīca. Nams 20. gados tika pārdots Aizputes apriņķa pašvaldībai, kam 1928. gadā atkal izstrādāts remonta plāns, kurā teikts, ka pilsētas galva E. Kants un sekretārs J. Šusters apliecina, ka pilsētas valde neiebilst pret ēkā veicamiem remontdarbiem «ar noteikumu, ka ēkā iebūvējamas pietiekošā daudzumā atejas vietas». Līdz 1940. gadam mājā atradās Aizputes apriņķa augstākais pārvaldes orgāns – apriņķa pašvaldība un dzīvoja arī tās vecākais Jānis Zelmenis, kurš bija arī 1921. gadā dibinātās Aizputes apr. kooperatīvās sabiedrības priekšnieks, vēlāk – Kristaps Sņikeris. Vietu radis arī 6. Aizputes aizsargu pulka štabs.

Pirkšanas un pārdošanas aktā starp Grota pēctečiem un pašvaldību minēti četri veikali apakšstāvā. Mainot īpašniekus un preču sortimentu, veikali te atradušies no senlaikiem līdz mūsdienām (padomju laikā – saimniecības preču, sakņu, trauku, piena un citi, kopš 90. gadiem – saldējuma, bankrotējušā «Kurzemes piena», populārais ziedu veikals «Dārziņš»).

Vara Santa foto

Atmodas iela 27
2001. gadā

Imanta Ozola foto

Atmodas iela 40, bijušais Raibais krogs, strādnieku kooperatīvs un tipogrāfija 2000. gadā

No Mirdzas Birznieces arhīva

Atmodas iela 14 no pagalma puses 2000. gada 1. maijā

Vara Santa foto

Ģunta Ruicēna 2002. gadā

No Mirdzas Birznieces arhīva

Atmodas iela un Tebras ielas sākums 1906. gadā

Tūlīt pēc kara kādreizējās apriņķa valdes telpas aizņēma rajona Finanšu nodaļa un laikraksta «Jaunais Ceļš» redakcija. To vietā mūsdienās atrodas gleznotāja Imanta Ozola darbnīca un labajā spārnā – šūšanas ateljē. Trešajā stāvā ir dzīvokļi. Nav vairs labā spārna slēgtās verandas. Tās vietu ieņēmis kiosks. Kopš 2001. gada oktobra vienas no pārbūvētajām veikala telpām aizņēmusi pilsētas namu pārvalde.

Tāda ir 480 metrus garā pilsētas galvenā iela. Šī ir pirmā iela, ko noklāja ar asfaltu. Vietā, kur tā beidzas, kādreiz atradies liels, augsts, apaļš, no cementa liets afišu stabs. Padomju laikā to nojauca un šajā vietā iekārtoja skvēru, bet tā mūžs nebija ilgš.

Atmodas ielas svētki tika svinēti 2000. gada 9. septembrī.

Austrumu iela

Ar granti segtā 810 metrus garā iela atrodas pilsētas jaunākajā daļā, tā saucamajos apbūvniekos. Apbūve sāka XX gs. 20. gados. Pavisam ir 33 mājas – 30 privātas un trīs pieder valstij. Ir kādreizējās padomju saimniecības «Aizpute» celtā katlu māja (**1. nr.**), arī J. Graiksta IJ – tirgotava (**5. a nr.**).

Paša celtā **8. a nr.** mājā dzīvo Triju Zvaigžņu ordeņa komandieris Valdis Biķis. Blakus mājā ar **8. nr.** no 1939. līdz 1962. gadam dzīvoja 5. Saeimas deputāts un Triju Zvaigžņu ordeņa komandieris Ivars Silārs. Abi 1990. gada 4. maijā, būdami Augstākās Padomes Tautas frontes frakcijas deputāti, balsoja par Latvijas neatkarības atjaunošanu.

Šķiet, iela ieguvusi nosaukumu atrašanās vietas dēļ – tā ir pilsētas ziemeļaustrumu daļā un stiepjas austrumu virzienā. Pēc Otrā pasaules kara tā bija pēdējā iela šajā pilsētas pusē. Tagad ielu tikls pieaudzis. Ielas pēdējā 25. nr. māja kādreiz ietilpa Lažas pagastā un

saucās «Viesturi». Aiz tās tagad atrodas tā saucamais Zvirbuļu ciems.

Ielā ir lieli koki un daudz zaļumu, jo individuālajām mājām apkārt ir dārzi. Austrumu iela šķērso Ceriņu un J. Mātera ielu, bet sākas pa labi no Kuldīgas ielas aiz 24. nr. mājas.

Avotu iela

380 metrus garā Avotu iela atrodas pa labi no Kalvenes ielas, kādā posmā iet paralēli tai austrumu – rietumu virzienā un šķērso Upes ielu. Austrumos tā sākas pie Kapu ielas, rietumu gals veido tā saucamo aklo ielu un beidzas pie kādreizējās Folmaņu mājas (**21. nr.**), sauktas par *zaļo villā* tāpēc, ka tā bija lepnākā privātmāja šajā ielā, krāsota gaiši zaļā krāsā, ar verandu apakšējā un balkonu augšējā stāvā, rotāta koka mežģinēm. No 90. gadiem īpašniece Aina Valdere. Ēka celta 1901. gadā, sākumā bijusi vienstāva. Jānis Folmanis (1876–1958) to iegādājies ap 1921. gadu, kad tai jau bijis otrais stāvs. Viņš bija viens no gudrajiem gadsimta sākuma tautskolotājiem, līdz aiziešanai pensijā Aizputes pamatskolā mācīja matemātiku un angļu valodu un prata pret sevi radīt cieņu augsto prasību un stingrības dēļ. Aktīvi darbojies Piektā gada revolūcijas laikā, 1938. gadā apbalvots ar V šķiras Triju Zvaigžņu ordeni, bijis Aizputes domes deputāts.

Šai mājā zēna gadus kopā ar vecākiem vadījis tēlnieks Bruno Strautiņš (dz. 1944. gadā), LVMA Tēlniecības nodaļas un katedras vadītājs kopš 1998. gada. Folmaņu ģimenē vidusskolas gados dzīvojis vēlākais kinorežisors Arvids Krievs, kurš uzņēmis filmas «Spēle», «Aveņu vins», «Fotogrāfija ar sievieti un mežakuili», «Ievas paradizes dārzs», kā arī vairākas dokumentālās filmas laikā no 70. līdz 90. gadiem.

Ielas sākotnējais izskats gadu gaitā mainījies. Pēc Otrā pasaules kara aizbēta grāvija un

starp **1.** un **5. nr.** māju, kam pāri veda kājnieku tiltiņš.

Līdz padomju laikam ielā bija tikai privātmājas, kuru īpašnieki bija Pelēķi (tagad – Sudmaļu ģimene), Ziverti (no jauna pārbūvējis Gunārs Liepiņš), Prūši (nojaukta 1986. gadā), Rašmaņi (tagadējais īpašnieks Gūža) un Folmaņi. Ielas **10. nr.** namā (Prūšu, vēlākajā Dzirkaļu mājā), kur dzīvoja Gulbju ģimene (brāļi Ansis, Jēkabs un māsa Emīlija), 30. gadu sākumā LK(b)P Aizputes organizācijai bija nelegālās literatūras glabātava, jo Ansis Gulbis bija Aizputes komjauniešu organizācijas vadītājs. Nelegālo literatūru no Rīgas uz Aizputi veda Emīlija Gulbe, bet apkārtnējiem centriem nogādāja abi brāļi. Izdarot kratišanu, 1933. gada 26. novembrī malkas šķūnītī tika atrasts daudz proklamāciju. Brāļus apcietināja.

Mūsdienās Avotu ielā ir 17 mājas: 10 privātas un septiņas pieder valstij. Padomju laikā iela ietilpa tuvumā esošās MFR «Kurzeme» (tagad «Kurzemes atslēga-1») apbūves zonā. Rūpnīca ir uzcēlusī piecas mājas. Pirmo 70. gados uzcēla **4. nr.** māju. Tūlīt pēc uzcelšanas tā aizputnieku mutēs ieguva nosaukumu «Muižnieku ligzda», jo tajā dzīvoķļus saņēma nevis uzņēmuma strādnieki, bet gan inženiertehniskie darbinieki. Tur dzīvo rūpnīcas direktors Jānis Daizis, firmas «Pēteris» īpašnieks Pēteris Frīdenbergs, toreiz «Kurzemes» darbinieks, ar dzīvesbiedri – mākslinieci un Mākslas skolas skolotāju Guntu Rucēnu. Viņa glezno retā tehnikā – ar parastām gūaša krāsām, nedaudz arī ar eļļu. Izstādes bijušas ne tikai pašu mājās un Rīgā, Liepājā, bet arī Vācijā, Šveicē, Zviedrijā un Japānā.

1970. gadā **Avotu ielā 2** darbu sāka jaunceltais rūpnīcas bērnudārzs «Saulīte» (sk. *Bērnudārzi!*), kas darbojās līdz 90. gadu sākumam. Telpas nonāca Aizputes zonālās slimnīcas rīcībā, un 1995. gada 28. decembrī tajā

atklāja Veselības aprūpes centru (sk. *Veselības aprūpe!*).

1984. gada sākumā jaunceltu 12 dzīvoķļu māju sāka apdzīvot **Avotu ielā 8**, 1986. gadā nojauca bijušo Dzirkaļu privātmāju (**10. nr.**) un tās vietā pacēlās liela trīsstāvu dzīvoķļamā ēka (**8. a nr.**), bet vēl aiz tās – **Avotu ielā 10** – divstāvu dzīvoķļamā māja.

Iela asfaltēta. No tās paveras skaists skats dienvidu virzienā – uz ģimenes dārziem, Tebras leju un pretējā kraujā esošo Misiņkalnu, Ozolkalnu, daļēji arī uz Ormaņkalniem.

Bērzu iela

Garums 320 metru, grants segums. Jauna iela pilsētas ziemeļaustrumu daļā – ārēpilsētā, izveidota 60. gadu sākumā uz Jura Mātera ielā dzīvoķļošās Priednieku ģimenes zemes. Tā atzaro no Celtnieku ielas un stiepjas austrumu virzienā, šķērsodama Jura Mātera ielu. Kad vajadzēja ielai rast vārdu, Priednieks ieteica to nosaukt par Gulbja ielu, jo pirmie iedzīvotāji šajā ielā bija Gulbju ģimene (**8. nr.**), bet viņi nevēlējās, ka ielu sauc viņu vārdā. Tā kā ielā auga viens bērziņš, nolēma to nosaukt par Bērzu ielu. Bet šķiet, ka ieliņa gribējusi kļūt par radniecī kādai no te mitoķļajām ģimenēm, jo tagad te tiešām dzīvo arī Bērziņu ģimene (**12. nr.**). Mūsdienās ielā ir deviņas privātmājas. Bērzu ielas 16 īpašnieks ir Tautas daiļamata meistars kokgriezējs Rūdofls Kopštāls.

Brīvības iela

Garākā pilsētas iela (2440 metri), asfaltēta. Atrodas pilsētas dienvidu daļā. Sākas pie vecās dzelzceļa stacijas un, stiepdamās cauri Misiņkalnam, beidzas kādreizējā Aizputes pagasta teritorijā – «Kālnģalos» (**29. nr.**). Tās mūķs sācies 1925. gadā, kad pēc Pirmā pasaules kara apstiprinātas jaunas pilsētas robe-

žas. Agrāk iela bijusi īsāka un sniegusies tikai līdz Misiņkalnam. 1975. gadā ieguvusi pagarinājumu austrumu virzienā, kad atkal paplašināta pilsētas teritorija un tai pievienota arī daļa toreizējā Aizputes ciema. Šajā laikā visai ielai dots viens nosaukums – Brīvības iela. Līdz tam ielas daļu, kas no vecās stacijas stiepās līdz Liepājas ielai, sauca par Brīvības bulvāri, aiz Liepājas ielas līdz Misiņkalnam – par Brīvības ielu. Pirms Misiņkalna parka ielas labajā pusē atrodas Misiņkalna kapsēta. Tās kapličas adrese ir **Brīvības ielā 50**.

2002. gada sākumā Brīvības ielā bija 22 mājas, no tām 20 – privātas. Apbūve nav blīva, māju no mājas atdala augļu un sakņu dārzi. Apbūve sākusies pēc ielas trases nosprašanas 20. gadu otrajā pusē. Pirmie īpašnieki un cēlāji, kuru māju projekti izstrādāti 1926. un 1927. gadā, ir Žanis Dambergs (**4. nr.**), Kārlis Jēkulis (**13. nr.**), Anna Druva, K. Grinbergs (**9. nr.**), Ansis Briedis (**18. nr.**), Arturs Bliškis (**42. nr.**), Ernests Ošis (**25. nr.**) un L. Veits (**22. nr.**). No **11. nr.** mājas gleznotājs Jānis Kalnmalis (dz. 1939. gadā), dzivodams pie radiem, bērnībā apmeklēja pamatskolu. Profesionālo izglītību viņš ieguvis Rīgas LMV Dekoratīvās noformēšanas nodaļā, pēc tam studējis LVMA Glezniecības nodaļā, ko absolvējis 1967. gadā. Izstādēs piedalās no 1968. gada. Mākslinieku savienības biedrs kopš 1979. gada. Pēc radnieču nāves mantojis viņu Aizputes māju. Sākumā tajā uzturējies tikai vasarās, kopš 90. gadu pirmās puses atgriezies uz pastāvīgu dzīvi. Ēkas otrajā stāvā izbūvējis darbnīcu. Personālizstādes bijušas Dobelē, Jūrmalā, Vecaucē, Liepājā, Aucē, Rīgā, Valmierā un, protams, atkārtoti kopš 1979. gada arī Aizputē. Daudz izstāžu arī ārzemēs – Helsinkos, Lahti, Kopenhāgenā, Hamburgā, Briselē un Šveicē. Jānis Kalnmalis irē darbnīcu nelielā pilsētiņā Buholcē Hamburgas tuvumā. Ik gadus brauc gleznot uz citām valstīm.

Enciklopēdijā «Māksla un arhitektūra biogrāfijās» par J. Kalnmali teikts: «*Ļoti vitāls un ražīgs mākslinieks. Realistiskās izteiksmes kopējs. Strādā visos žanros, pamatā eļļas tehnikā. Figurālās kompozīcijās vairākkārt pievērsies sporta tematikai, tomēr visvairāk strādā ainavas žanrā. Viens no retajiem savas paaudzes māksliniekiem, kas glezno tieši dabā, veidojot nepārblīvētas kompozīcijas piesātinātā, smagnējā kolorītā, kurās liela nozīme triepienam, otas rakstam, blīvām faktūrām. Strādā arī monumentālajā glezniecībā, darinādams interjerus, darbojies preses un grāmatu grafikā.*»

Brīvēzēznieka bulvāris

Līdz Cerīņu ielai asfaltētais, tālāk ar grants segumu klātais 900 metrus garais Brīvēzēznieka bulvāris pagarināts pakāpeniski un nepieder pie pilsētas vecākajām ielām. Tas atzaro pa labi no Kuldīgas ielas tās sākuma posmā un, šķērsojot Zvaigžņu, Cerīņu un J. Mātera ielu, beidzas pie pilsētas ziemeļu robežas, aiz kuras sākas Kazdangas pagasts. Bulvāri sāka veidot XX gs. 30. gados, kad pie Zvaigžņu ielas cēla jauno pasta ēku. Līdz tam te bijusi Zilmanim (Kuldīgas ielā 6) piederoša zeme.

Iela nosaukta dzejnieka, tulkotāja, skolu darbinieka un folklorista Friča Brīvēzēznieka vārdā, kurš dzimis četrus kilometrus attāļajā Rokaižu krogā (nav saglabājies, vietu iezīmē 1982. gadā likts piemiņas akmens). Viņš mācījies Aizputes aprīņķa skolā un dzīvojis šeit līdz 17 gadu vecumam, kad iestājies Gorku mērnieceības skolā. Kad viņa pusbrālis un pusmāsas pēc tēva celtās mājas pārdošanas meklēja jaunu apmešanās vietu, tad izvēlējās māju Kuldīgas ielā 8 arī tādēļ, ka pie tās, kā viņi teikuši, iesākas bulvāris, kas nosaukts viņa brāļa vārdā.

Kārlis Līndes foto

Brīzemnieka bulvārī 2003. gada pavasārī

No Miradzas Birznieces arhīva

Pēc Otrā pasaules kara celtā poliklinika
Brīzemnieka bulvārī 2 2001. gada 31. janvārī

Vaira Samta foto

Jānis un Biruta Kalnmaļi 2002. gada

Kārlis Līndes foto

Jāņa Kalnmaļa darbnīcā Brīvības ielā
2003. gada pavasārī

Kārlis Līndes foto

Jāņa Kalnmaļa gleznotā Brīvības ielā
2003. gada pavasārī

Mūsdienās Brīvzemnieka bulvāri ir 16 ēkas.

1. nr. ēka celta 60. gadu beigās. Eksploatācijā nodota 1970. gadā, kad tajā darbu sāka Liepājas MRS Aizputes meža izstrādāšanas iecirknis, īsi saukts – mežniecība. Mājā arī dzīvokļi darbiniekiem. Mežniecība te arī mūsdienās.

2. nr. ēka 1958. gadā celta poliklinikai, kas tur atradās līdz 1995. gadam. Tagad mājā iekārtoti dzīvokļi.

Aiz šīs ēkas kopš pēckara gadiem redzami mājas pamati. Pirmais Aizputes aprinča avīzes «Jaunais Ceļš» redaktors Antons Grundmanis tur bija iecerējis uzcelt ģimenes māju, bet padomju vara viņu apcietināja.

Pārējās šajā ielā ir ģimenes mājiņas, radušās pēc Otrā pasaules kara. Sākot no Ziedu ielas, tās celtas tikai bulvāra kreisajā pusē, jo labajā – starp Ziedu un Ceriņu ielu – ir kādreiz iecerētais 15. maija parks, tagad – Ugunsdzēsēju laukums. Aiz Ceriņu ielas līdz J. Mātera ielai plešas kādreizējais sporta laukums. Brīvzemnieka bulvārim ietve ir tikai vienā ielas pusē – labajā, un tā sniedzas no bulvāra sākuma līdz Ziedu ielai. Kociņi ielas malās dēstīti 1949. gada 1. maijā.

Celtnieku iela

Jauna, 240 metrus gara iela ar grants segumu pilsētas ziemeļaustrumu daļā starp Brīvzemnieka bulvāri un Bērzu ielu. Radusies pēc Otrā pasaules kara. Tajā ir piecas dārzu apņemtas privātmājas.

Cepla iela

410 metrus garā, asfaltētā Cepla iela tādu nosaukumu ieguvusi tāpēc, ka šajā ielā, toreiz vēl lauku ceļā aiz pilsētas rietumu robežas (tagad PMK rajonā), muižas laikos atradies

ķieģeļu ceplis. Ilgus gadus tas un veca dzīvojamā māja bija vienīgās ēkas šajā ielā. Cepla atliekas vairs nav redzamas. Pārbūvētā veidā saglabājusies vecā dzīvojamā māja. Cepla iela atzaro pa kreisi no Saules ielas un, šķērsojusi Raiņa bulvāri, stiepjas ziemeļu virzienā.

Ielas attīstība sākusies padomju laikā, kad šeit būvniecību uzsāka toreizējā Liepājas ūdenssaimniecības PMK-16. Tagad šeit ir vairākas daudzstāvu dzīvojamās mājas, «Top!» veikals, garāžu kooperatīvs «Ceplis» un Komunālo uzņēmumu kombināta kanalizācijas attīrīšanas stacija.

Ceriņu iela

1120 metrus garajai Ceriņu ielai ir bijuši trīs nosaukumi – Tīrgus > Kolhozieku > Ceriņu. Ielas izveide sākusies XX gs. 20. gados, kad apbūves gabaliem sadalīja bijušo Klosters muižas zemi. Jaunajai ielai deva **Tīrgus ielas** vārdu, jo tās austrumu galā bija lopu tīrgus. Pēc Otrā pasaules kara to pārvērtā par pilsētas tirgu līdz 1958. gadam, kad šo vietu izvēlējās jaunās autoostas celtniecībai, ko nodeva ekspluatācijā 1987. gada sākumā. Par **Kolhozieku ielu** to pārdēvēja 1950. gada 19. jūnijā. **Ceriņu iela** tā ir no 90. gadu sākuma, jo ielā ir 29 privātmājas, kuru dārzos ik pavasari zied daudz ceriņu.

Iela sākas pa kreisi no Jelgavas ielas pret tās 24. nr. un, stiepdamās rietumu virzienā, beidzas pret Kuldīgas ielas 23. nr. māju. Tā šķērso Lažas ielu, Brīvzemnieka bulvāri un Austrumu ielu. No tās pa labi, tuvu rietumu galam, atzaro Mazā iela. Ielas braucamā daļa asfaltēta, bet ietves ne.

Kopš **Ceriņu ielā 2** atklāta autoosta, pa to kursē satiksmes autobusi, kas dodas Kuldīgas virzienā. Blakus autoostai atradās kafeternīca «Liepa» (**2. nr.**), tagad tur ir veterinārā aptieka. Autoostā ir veikals. Iela ved garām

bijušajam pilsētas stadionam un Ugunsdzēsēju laukumam. Ar kokiem apstādīta 1949. gada 1. maijā.

Vecākā apbūve veikta 20. gadu beigās un 30. gadu sākumā. Jaunbūves projekti apstiprināti 1924. gadā Heinriham Vitolam, 1926. – F. Tifentālam (9. nr.), K. Šteinbergam (18. nr.), 1928. – K. Dzenei (6. nr.), E. Rimmam (14. nr.), I. Zvejām (19. nr.), 1929. – A. Pasterei (7. nr.), Ž. Veidemanim (8. nr.), 1930. – J. Valdmanim (31. nr.), K. Krauzem (24. nr.) un 1934. gadā I. Kārklīņam (29. nr.). 1976. gadā celtā Starpkolhozu celtniecības organizācijas (SCO) daudzdzīvokļu māja **Ceriņu ielā 5** vairākkārt godalgota saukto māju konkursā. Tā ir arī pirmā māja Aizputē, kuru 90. gados sāka apsaimniekot paši irnieki. Ielas rietumu galā ir kādreizējās padomju saimniecības «Aizpute» celtās daudzdzīvokļu mājas.

Šīs ielas 19. mājā ilgus gadus dzīvoja sabiedriski aktīvs cilvēks, bijušais žurnālists, muzeja vadītājs, rūpnīcas «Kurzeme» direktors Voldemārs Bloks, kurš 80. gadu beigās bija arī pilsētas galva.

Dārza iela

Mūsdienās Dārza ielā (380 metrus gara, asfaltēta, bez ietvēm) ir septiņas privātmājas. Iela atrodas pilsētas dienvidu daļā un, atzarojuma pa labi no Brīvības ielas pirms Misiņkalna kapiem, stiepjas ziemeļu – dienvidu virzienā, izbeigdamās pie Robežu ielas. Vārds tai dots tikai pēc Otrā pasaules kara, kad gar kādreizējo lauku ceļu sākās privātmāju būve. Pa šo ceļu varēja nokļūt Aizputes pagastā un tuvīnajos Skrūskopu kapos. Tā malā pilsētas robežās atradās tikai viena māja – 20. gadu beigās celtā dārznieka Sīmaņa Skudriņa dzīvojamā māja zem viena jumta ar saimniecības ēku (tagad **Dārza iela 4**). Tā bija vecākā

celtne šajā ielā (tagad vietā uzcelta jauna). Tā kā visapkārt ceļam bija dārzi un arī pirmajam šīs ielas iedzīvotājam piederēja dārzniecība, iela ieguva Dārza ielas nosaukumu.

Šīs ielas 1. nr. ēkā Sadzīves pakalpojumu kombinātā strādājošā Ernesta Eņģeļa un skolotājas Ligijas Eņģeles ģimenē uzauga vēlākā tēlniece Maija Eņģele. Vēl šajā ielā mājas cēlušī Manfeldi, Jansonī, Ļaudami, Šepkenī. Mājas atrodas ielas kreisajā pusē.

Ezera iela

Viena no jaunākajām pilsētas ielām, kas atrodas pa kreisi no Kalvenes ielas Ceļu daļas rajonā pilsētas austrumu daļā. Nosaukums dots 1987. gada janvārī (ar pilsētas domes lēmumu apstiprināts 1994. gadā), kad uz piecām Livānu mājiņām pārcēlās toreizējā CBR-7 darbinieku ģimenes, ieskaitot priekšnieka Ulda Otaņķa ģimeni. Mājas celtas kalnā uz diķa-peldētavas pusi. Tā kā diķi nosacīti var saukt arī par ezeru, iedzīvotāji jaunajai ielai izvēlējās sādu vārdu. Vēlāk ielas sākumā uzcelta arī liela daudzdzīvokļu māja (5. nr.).

Ielas garums 1030 metri, asfaltēta.

Ezerkrasta iela

Jauna ir arī tikai 270 metrus garā, ar granti klātā Ezerkrasta iela. Tās vārds pilsētas domē apstiprināts 1994. gadā. Tā ir pēdējā iela tā dēvētajā Bullģuļā, pa kreisi no Kalvenes ielas. Dažas Livānu tipa mājas tur kailā kalnā saviem darbiniekiem uzcēla Aizputes patērētāju biedrība. Kalna pakājē atrodas aizaudzis diķis, tālāk aiz pļāvām redzams diķis-peldētava. Varbūt tāpēc ielai dots Ezerkrasta vārds. Pavisam tajā piecas privātmājas.

Fabrikas iela

1010 metrus gara, asfaltēta, nomaļa iela pilsētas rietumu malā sākas Tebras krastā aiz Sausā vājpiena rūpnīcas, šķērso Padures un Sakas ielu un beidzas pie pilsētas rietumu robežas. Tās turpinājums aiz Sakas ielas meklējams atzarā no Piestātnes ielas. Pa Fabrikas ielu ejot un nogriežoties tālāk pa Velēngriežu ielu, var nonākt Aizputes kūdras fabrikā, tāpēc arī ielai dots Fabrikas nosaukums.

Privātmājas tajā sāka celt 20. gadu otrajā pusē un 30. gadu sākumā (J. Briedis, Ž. Mežlauks 2. nr., F. Augusts 12. nr., K. Dumbra 7. nr., M. Freibergs 9. nr. un Ē. Štāls 16. nr.).

Ielu sāka apzaļumot 1949. gada 1. maijā. 1950. gada 16. aprīlā talkā slimnīcas darbinieki tajā iedēstījuši ap 200 koku.

Šajā ielā atrodas 16. PMK ierīkotā dārzniecība, kas tagad pieder SIA «Pēteris», un zivju dīķis, kā arī SVR garāžu kooperatīvs. Fabrikas ielas sākumā (**2. a nr.**) tika izveidots tā saucamais Sūkaku ciems – astoņas somu tipa viendzīvokļa mājiņas SVR strādniekiem. No bankrotējušās rūpnīcas tās 2001. gadā pārņēma pilsētas dome.

2002. gada sākumā Fabrikas ielā reģistrētas 17 mājas, astoņas no tām – privātas, deviņas pieder pilsētai.

Ganību iela

Jauna, 130 metrus gara ieliņa ar grants segumu pilsētas ziemeļu nomalē. Tajā četras privātmājas. Atzaro pa labi no Jura Mātera ielas un beidzas laukos.

Herteļa iela

Ielai dots jaunstrāvnīka, vēlākā sociāldemokrāta, 1905. gada revolucionārās kustības dalībnieka Ādolfa Herteļa (1871–1908) vārds.

Šajā vietā līdz Pirmā pasaules kara beigām pletās muižas lauki. Teritoriju pilsētai pievienoja tikai 20. gados. Nosaukums ielai dots, lai saglabātu Ādolfa Herteļa piemiņu, jo viņš, pildīdams veterinārārsta pienākumus, dzīvojis Aizputē, Kuldīgas ielā 5 a un esot bijis viens no tā saucamā Aizputes kara organizētājiem netālajā Rokas birzī. Arī iela atrodas tajā pilsētas pusē, kas Rokas birzīj vistuvāk. Tā ir 300 metrus gara, nekopta, bedraina, lauku ceļam līdzīga ieliņa, kas atzaro no Liepājas ielas aiz tās 11. nr. nama un ved uz Misiņkalna kapu pusi, izbeigdamās pie Brīvības ielas. Apbūve (četras mājas) ir tikai ielas kreisajā pusē, labajā – dārzi. Visvecākā ēka šajā ielā, celta 20. gadu beigās vai 30. gadu sākumā, piederēja Mārcim Ozolam (**5. nr.**). Visjaunākajā šīs ielas mājā (**1. nr.**) dzīvo Kaktiņi. Tā celta 90. gados.

Jaunā iela

Radusies pēc Otrā pasaules kara, kad dalīja apbūves gabalus ģimenes māju celšanai. Garums 190 metri, grants segums. Atrodas Liepājas – Aizputes dzelzceļa vecās stacijas rajonā, pa kreisi no Sakas ielas starp Raiņa bulvāri un Parka ielu. Vārda došanas laikā tā pilsētā bijusi jaunākā, tāpēc arī ielai dots tāds nosaukums. Ielā ir sešas privātmājas.

Jāņa iela

Pēc speciālistu domām, 210 metrus garās Jāņa ielas konfigurācija liecina, ka tā radusies, sadalot apbūves gabalus gar lielo grāvi, tātad jau senajā posmā. Tā bija pirmā iela, kas 1833. gadā noklāta ar bruģakmeņiem. Kreisajā pusē celtnes ir vecākas nekā labajā, jo tās norobežoja vecpilsētas trīsstūrveida apbūvi, un kreisajā pusē mājas radušās jau tad, kad labajā vēl pletās domkapitula tīrumi.

No Mūzikas skolas arhīva

Pedagogu kolektīvs mūzikas skolas 55 gadu jubilejā 2001. gada septembrī

Vara Santa foto

Jāna iela 16
2001. gadā

No Alžpuites novadpētniecības muzeja ierakumiem

Piemineklis Rokas birzi 1905. gada
revolucionāriem XX gs. 60. gados

No Mirāžas Biznīcnieces arhīva

Koka mēžgīnes Jāna iela 5
XX gs. 80. gados

Kārlis Līndes foto

Jāna iela Jāna Kalnmaļa gleznā

Mūsdienās ielā nav neviena veikala un biedrības. Te atrodas Mūzikas skola un Lažas pagasta padome, kā arī īres mājas. 1912. gadā ielas 10 mājās, no kurām tikai **10. nr.** nams piederēja latvietim, atradās viesnīca, biedrība ar bufeti, šujmašīnu pārdotava, frizētava, sikpreču tirgotava, divas alus tirgotavas, divas ādas lietu tirgotavas, strādāja maiznieks, pulksteņmeistars, drēbnieks, modiste-cepurniece, pieci kurpnieki un astoņi skārdnieki. 1935. gadā te bija kino, maiznīca, bufete, četras frizētavas, deviņi veikali un četras biedrības (Krāj-aizdevu sabiedrība, Latviešu tirgotāju savienības Aizputes nodaļa, Aizputes vācu-baltiešu sab-ba un Žīdu nacionālā fonda b-bas nodaļa).

Savu sākotnējo nosaukumu iela atguva 90. gados, jo 1950. gada 19. jūlijā tā tika pārdēvēta par Pētera Stučkas ielu.

Jāņa ielas sākumā abās pusēs apbūvi veido ēkas, kas ir turpinājums mājām, kuras atrodas Atmodas ielā: bijušais Doma krogs (**1. nr.**) un Dormaņu nams (**2. nr.**). Ka ēkai Atmodas ielā 9 piebūvēts spārs gar Jāņa ielu, ziņas rodamas kādā 1851. gada pirkšanas un pārdošanas līgumā. Šim divstāvu korpusam, kurā mūsdienās ļaudis vairs nedzīvo, pirmais stāvs mūrēts no ķieģeļiem, otrs ir pildrežģa, kura koka karkass aizpildīts ar ķieģeļu mūrējumu. Ēka celta XIX gs. 40. gadu beigās.

Notikumiem bagāts mūžs bijis **4. nr.** ēkai, kuras vietā pēc kapitālā remonta, kas veikts XX gs. vidū, redzama divstāvu mūra ēka ar vienkāršu koka piebūvi kreisajā spārnā. Pirms tam šeit atradās klasicisma stilā celta vienkārša mūra ēka ar mezonīnu, kas celta starp 1797. un 1805. gadu. 1805. gadā (pēc citām ziņām 1806. vai 1807. gadā) šajā ēkā atvēra apriņķa skolu. 1834. gadā skolu slēdza un ēku pārdeva kreditoram (Kirsteinam).

XX gs. 20. gadu sākumā ēkā iekārtojās Latviešu biedrība. Bija skatītāju zāle, skatuve un bufete. Notika sarīkojumi un teātra izrā-

des. 1940. gadā Latviešu biedrība vairs nepastāvēja, bet pasākumi turpinājās. 1941. gada pavasarī pilsētas pamatskolas audzēkņi izrādīja Annas Brīgaderes pasaku lugu «Maija un Paija». Vācu okupācijas laikā šeit notika kupli apmeklēts rakstnieku vakars – tikšanās ar Viktoru Eglīti, Hildu Viku un ģimnāzijas skolotāju, kas arī rakstīja pantus, Fridrihu Lāci.

1945. gadā ēku nodēvēja par Kultūras namu. 1948. gadā to remontēja – tika paplašināta zāle un skatuve. Kopā nāca pašdarbnieki, lai dziedātu, dejotu un iestudētu lugas. Uz šejieni brauca galvaspilsētas un Liepājas teātri. Te pirmoreiz aizputnieki ieraudzīja jauno aktrisi Elzu Radziņu, kuras temperaments tā aizrāva skatītājus (šķiet, tā bija kāda no ukraiņu dramaturga A. Korņečuka lugām), ka aktrises vārds uz visiem laikiem nostiprinājās aizputnieku apziņā. Lidz pāriešanai uz bijušo sinagogu šajā Kultūras namā notikušas svinīgas sanāksmes valsts svētkos, skolotāju konferences, gleznu un lietišķās mākslas izstādes, arī Pētera Korāta senlatviešu mūzikas instrumentu izstāde. Te uzstājusies Milda Brehmane-Štengele, Elvira Volšteine, Miķelis Fišers, Marta Alberinga un citi. Te 1946. gada decembrī notika jaundibinātās Mūzikas skolas pirmais koncerts, ko vietējā prese vērtēja visai atzinīgi. Kādā bērņurītā 1946. gadā uzvesta ludziņa «Sliņķa bēdas», kurā darbojušies dažādi virtuves trauki. Prese atzīmē toreizējā pamatskolnieka, tagad pilsētā labi pazīstamā, ilggadējā rūpnīcas mākslinieka Visvalža Actiņa veiksmīgi darinātos trauku attēlus, tas ir, tēlotāju kostimus.

Te 1949. gada 28. decembrī pilsēta svinēja 700 gadu jubileju ar referātu par Aizputes vēsturi, veco revolucionāru stāstiem un priekšnesumiem.

Kad Kultūras nams telpas atstāja, pēc laika tās sāka remontēt, lai ēku pārveidotu tagadējā izskatā. Pagalma korpusā 50. gados

bijušas kopmitnes – vispirms traktoristiem, tad Liepājas celtniecības trestam.

Preti bijušajam Kultūras namam ielas otrā pusē nav apbūves. Neapbūvēts ir arī laukuma turpinājums, kur nodega **3. nr.** dzīvojamā ēka, kas reiz piederēja Hiršam Aronsonam. 1980. gadā ieteikts līdz tuvākajai izpētei atstāt bez apbūves iespējamās senās draudzes baznīcas teritoriju. Par šo baznīcu ir maz materiālu. Tikai zināms, ka tā meklējama vecā tirgus laukuma tuvumā, un tas varētu būt uz gruntsgabala Jāņa ielā 3 (sk. *Baznīcas!*).

Nodegušu ēku vietā izveidots arī laukums starp **4.** un **6. nr.** māju.

Padomju laikā, maskējoties ar kapitālo remontu (jaunas mājas celtniecībai atļauja nebija dota), jauna divstāvu dzīvojamā māja radusies **Jāņa ielā 8.** Vecajam mājoklim ielas pusē durvis bija pa vidu, pagalma pusē pie ieejas piebūvēts vējtveris. Trīsdesmitajos gados mājā atradusies Olgas Nātansones frizētava un Kriša Melberga vīnu un degvīnu tirgotava. Kara pēdējā ziemā feldšera Staunes dzīvoklī kāda telpa bija atvēlēta mācībām vienai ģimnāzijas klasei.

Vēl pēc Otrā pasaules kara **10. nr.** māja tika dēvēta bijušā īpašnieka vārdā par Beķera namu, lai gan bija nacionalizēta. Tā ir liela, balta mūra ēka, kam līdzīgas ēkas Atmodas ielā 12 a un 24, Katoļu ielā 7, ar zemu pirmo stāvu un augstāku otro. Jumta stāvā mansarda izbūve. Padomju laikā atzīta par vietējas nozīmes arhitektūras pieminekli. Celšanas gads nezināms, pārbūvēta pēc 1928. gada. Ievēribo pelna durvju vērtnes (XIX gs. vidus), kāpņu margas (XIX gs.) un logu rāmju dzelzs sīkdaļas.

Mūsdienās pirmajā stāvā iekārtoti dzīvokļi, bet agrāk bijuši veikali (pirms kara – maizes, gaļas, apavu tirgotava, Franča Šulca konditoreja un maiznīca; 1954. gadā iekārtots lopkopības sabiedrības pārtikas produktu vei-

kals – dārzeni, piens, kas jāpiegādā ik rītus līdz pulksten 7.30, un citi) un kantori (Aizputes augļu un dārzenu padomju saimniecības, kurināmā sagādes, Sagādes ministrijas Aizputes raj. pilnvarotā kantoris).

Šajā namā dzīvojis Jānis Audriņš, kurš Aizputē aizvadīja gandrīz 12 gadus (1932–1944). Gleznotājs un etnogrāfs. Beidzis Mākslas akadēmiju. Vadījis arheoloģiskos izrakumus Aizputes apriņķī, rekonstruējis šā novada tautastērpu. Paralēli pedagoģiskajam darbam Aizputes valsts ģimnāzijā organizējis muzeju ar etnogrāfijas, arheoloģijas un mākslas nodaļu. Piedalījies Kuldīgas muzeja iekārtošanā. Gleznojis latviešu mitoloģijai un vēsturei veltītas kompozīcijas, portretus, klusās dabas, altārgleznas Klosteres un Aizputes baznīcai. Piedalījies Grobiņas baznīcas veidošanā. Iekārtojais pilsētas valdes sēžu zāli. Pēc viņa meta veidots pirmais īstais tilts pāri Tebrai pie Kultūras nama, darināti vārti pie kāpnēm, kas veda uz ģimnāziju Skolas ielā 1. Kara beigās kopā ar sievu un divām meitām devies trimdā, nokļuvus ASV. Darbojies latviešu senlietu krātuvē Ņujorkā, piedalījies izstādēs Vācijā, ASV, Kanādā un Austrālijā. Bijis Amerikas mākslinieku apvienības goda biedrs. Ar pseidonīmu J. Dardedzis rakstījis ārzemju latviešu presē par folkloras un etnogrāfijas jautājumiem. Viņš bijis slaidis, tumšs, melniem matiem un ērgļa degunu, asu, vēriņu skatu un veiklu valodu. Reizēm ap lūpām tam vijās ironisks smiņiņš.

Māju Jāņa ielā 10 īpašniece Velta Bentone, kura dzīvo Amerikas Savienotajās Valstīs, atguvusi 90. gados.

Jāņa un kādreizējās Rožu ielas stūrī atrodas Peisaham Kozakam reiz piederējušais **5. nr.** nams ar īpatnēju fasādes veidojumu, ko rotā koka mežģīnes. Pēc namu pārvaldes datiem, celts XIX gs. 80. gados. Tā ziemeļu galā 30. gados atradās apavu tirgotava (īpašnieks

Jēkabs Gordons), bet dienvidu – Augusta Makkena frizētava. Viriešu frizētava tur bija arī padomju laikā, īpašnieks – Komunālo uzņēmumu kombināts. Tagad mājā ir tikai dzīvokļi. Vecie pilsētas iedzīvotāji vēl reizēm atceras, ka reiz te – nelielā pagalma piebūvē – pazoles viņu apaviem sita kurpnieks Bumbieris, kuram bija dēls Rūdofs, isāk saukts Rūdis. Kāds pasaulē aizklidis aizputnieks, atceroties zēniību un daloties savās atmiņās, stāsta, ka «*mūsu futbola komandas dalībnieks Rūdis Bumbieris katru dienu saņēma no tēva naudu kūkas iegādei. Bet ne jau tikai kūku dēļ mēs Rūdi apskaudām. Rūdim bija arī tēva, kurpnieka, gatavotā futbola bumba, kuru varēja lietot tikai ar noteikumu, ja Rūdis tika komandas kapteiņa godā.*»

Padomju laikā **5. a nr.** māja un **7. nr.** koka ēka, kas celta 1895. gadā, bija vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis. Tajā ievēribu pelna no XIX gs. pirmās puses saglabājusās durvju vērtnes. Te XX gs. sākumā atradusies sedlinieku preču un pajūgu tirgotava (īpašnieks Filips Kozans), īsu laiku 90. gados pulksteņu darbnīca.

No tālienes pamanāma **12. nr.** ēkas sarkanā ķieģeļu fasāde, kurā redzams arī tās celšanas gads – 1900. Tā ir Elvīras un Herberta Papīru būvētā viesnīca «*Baltisches Hof*». Viņi to pārvaldīja līdz 1930. gadam, kad «Lejas-Kurzemes Ziņas» ievietots sludinājums, ka ēkai radies cits īpašnieks: «Ar šo daru zināmu, ka ar 1. janvāri esmu pārņēmis Aizputes Brīvprātīgo ugunsdzēsēju kluba ekonomiju un viesnīcu Jāņa ielā 12 (bij. Papīra viesnīca). Bagātīgā izvēlē silti un auksti ēdieni. Glītas mēbelētas istabas. Laipna apkalpošana. Mērenas cenas.»

1933. gadā radās projekts viesnīcas pārbūvei par dzīvokļiem. Pēc tam ierīkoja zobārstes Līvijas Ceras dzīvokli un darba kabinētu, ārstes Eiženijas Dankerovicas dzīvokli,

darbojās kinoteātris un Liepājas kopējās slimokases Aizputes nodaļa. Ir ziņas par gaļas un desu tirgotavu un frizētavu šajā namā.

Iecere vēlreiz izveidot viesnīcu radās 80. gadu beigās. Rajona sesija uzdeva izpildkomitejas priekšsēdētāja vietniekam celtniecības jautājumos līdz 1987. gada 1. novembrim sagatavot priekšlikumus par Aizputes padomju saimniecībai piederošās kantora ēkas nodošanu Komunālo uzņēmumu kombināta bilancē viesnīcas iekārtošanai, jo ēkā kādreiz bijusi viesnīca, tādēļ pēc kapitālā remonta to iespējams atkal izmantot šim nolūkam.

Ēkas dienvidu spārnā Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā atradās kinoteātris «Kolozeums» (īpašnieks Ferdinands Hāze), kas, ieguvis nosaukumu «Laima», darbojās vēl pēc kara. Kad kinoteātris pārgāja uz jaunām telpām (sk. *Kinoteātris!*), zāli piemēroja p/s «Aizpute» vajadzībām. Pārējās telpās jau 1945. gada maijā iekārtojās Aizputes apriņķa izpildkomitejas nodaļas (vispārīgā, kultūrizglītības, veselības aizsardzības, kinofikācijas un citas), Aizputes rajona Centrālā statistikas pārvalde un Sēklu kontroles laboratorija.

Pēc rajona likvidēšanas telpas aizņēma padomju saimniecības ļaudis, kādā spārnā dodot vietu arī Lažas ciema padomei, tagad – Lažas pagasta padomei, kas tur mīt joprojām, bet no 1994. gada rudens lielāko ēkas daļu aizņem Aizputes bērnu mūzikas skola (sk. *Skolas!*). Tur notiek gan mācības, gan koncerti jaunizbūvētajā zālē. Šīs ēkas ziemeļu gala aklā siena 80. gados bija pirmā, ko apgleznoja (tagad tāda skatāma Atmodas ielā 12). Darbu brīvprātīgi veica mākslinieciski apdāvinātais Eduards Dambergs no Ošu gatves. Zīmējumā bija skatāma lauku ainava. Diemžēl krāsas nebija noturīgas, un mūsdienās gleznojums vairs nav redzams. Ēkas otrajā stāvā saglabājies balkons ar XIX gs.

Hasenpoth

Baltiacher Hof

No Rīzupes novadpētniecības muzeja krājumiem

Jāņa iela 12, bijusi Baltijas viesnīca
XX gs. sākumā

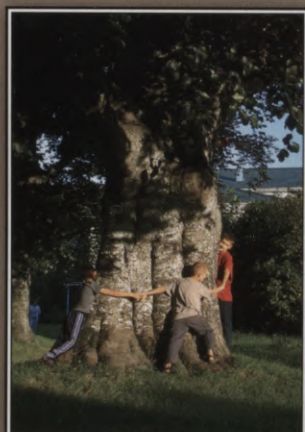

Jāņa iela 12, mūsdienās – Mūzikas skola. 2003. gada pavasārī

Kāriņa Lindes foto

Vecpilsētas ielu svētkos pie Jāņa ielas 5
2001. gada 8. septembrī

Dīžkābardi Jāņa iela 4
2001. gadā

No Mirzātas Birznieces arhīva

Vara Santa foto

Jāņa iela 7
1974. gadā

Visualiza Pietiņa foto

Janis Audriņš (ceturtais no kreisās puses otrajā rindā) spēdribas nedēļā
XX gs. 30. gadu beigās

No Mirzātas Birznieces arhīva

otrajā pusē veidotām interesantām čuguna lējuma margām.

Starp **12.** un **16. nr.** māju nodegusi gara vienstāva koka ēka, kas kopā ar pagalma korpusu **Jāņa ielā 14 a** bija vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis. Tajā 30. gados atradās maiznīca un pārtikas preču tirgotava, dzīvoja Žīdu nacionālā fonda biedrības nodaļas (dibināta 1933. gadā) priekšnieks Morduhs Šapiro. Četrdesmito gadu otrajā pusē tur kādu laiku bija patērētāju biedrības kantoris, arī kantoris kurināmā sagādei.

Mazajā, necilajā **16. nr.** namiņā 30. gados bija pārtikas preču tirgotava (īpašnieki Jankelis Leve un Mordhe Bērs-Hiršhorns), un arī tas padomju laikā bija arhitektūras piemineklis.

Jāņa un Pasta ielas sadurvietā ir skvērs ar krietni lieliem kadiķiem un taku, kas pa diagonāli šķērso zālienu. Te atradās veca koka ēka, kas nodega 1991. gadā. Jāņa un Pasta ielas stūrīs 60. gados ieinteresēja kinoļaudis, kad tie gatavojās uzņemt pēc Bruno Sauliša scenārija veidotu filmu «Ciruļi atlido pirmie» (kinooperators Māris Rudzītis) un meklēja vietu, kur Latvijā vēl izskatītos tā, kā ap 1945. gada 9. maiju – tūlīt pēc kara beigām. Tā šis stūris ir iemūžināts filmā, bet vietējos māca neērtības izjūta, ka vēl 20 gadus pēc kara te nekas nebija mainījies...

Jelgavas iela

Mūsdienās trešā garākā pilsētas iela ir Jelgavas iela (1790 metri), kādreizējais Jelgavas ceļš, kas nekad nav mainījis savu nosaukumu. Senatnē Jelgavas ielā ietilpa arī Atmodas iela, bet tagad Jelgavas iela sākas, Atmodas ielai aiz 31. nr. nama sadaloties. Tā ir senā ceļa vieta. Jau pirmajā pilsētas plānā (1797) redzam, ka tās sākums līdz 5. nr. ēkai ir apbūvēts. Māju numerācija mainīta, tādēļ ne vienmēr iespējams noteikt ēku īpašniekus.

1912. gadā ielā bijušas 23 mājas, tātad apbūve nav sniegusies tālāk par tagadējo Ceriņu ielu. Toreiz pie Jelgavas ielas pieskaitīts arī bijušais Lažas tiesas nams (Zvaigžņu un Lažas ielas stūrī) un 1999. gadā nojauktā Ošu māja Zvaigžņu ielā preti lielveikalam. Jelgavas ielā bijusi krājķase, nespējnieku māja, Lažas pagasta valde, Latviešu biedrība, lopkautuve, koloniālpreču un materiālpriekšu veikals, divas labības tirgotavas, alus tirgotava, strādājuši divi kurpnieki, trīs galdnieki, kalējs, šuvēja, skroderis, modiste-cepurniece un ratnieks.

Trīsdesmitajos gados te atradušās koku, labības, gaļas un desu, divas pārtikas preču tirgotavas un bufete, tvaika dzirnavas (**7/9. nr.**) un galdniecība (**5. nr.**), kā arī Aizputes žīdu draudzes liķu apbedīšanas un kapu pārvaldīšanas biedrība «Hevro-Kadišo» (**24. nr.**) un Aizputes žīdu miesnieku savstarpējās palīdzības biedrība «Zebach-Ceduc», kas dibināta 1930. gadā.

2002. gadā Jelgavas ielā bija seši veikali, veterinārā aptieka un namu pārvaldei piederoša galdniecība. Pa šo ielu satiksmes autobusi kursē uz autoostu.

Piecdesmito gadu beigās nojauca tā dēvēto Rāta māju (īpašnieks Jānis Rāts), vienstāva koka ēku ielas sākumā kreisajā pusē, kur tagad sākas skvērs. Tā bija māja ar **1. nr.** (1912. gadā 23. nr.), kurā īpašniekam 30. gados bija pārtikas preču tirgotava. Māju nojauca tāpēc, ka 1958. gadā par visizdevīgāko vietu jaunā universālveikala celtniecībai uzskatīja Kalēju un Jelgavas ielas stūrī, jo tuvākajos gados esot paredzama plaša dzīvokļu celtniecība Ziedu, Jelgavas, Lažas un Zvaigžņu ielas rajonā.

Pēc tam par **1. nr.** namu kļuva mūsdienās ārzemēs dzīvojošajam Rolaffam piederošā dzīvojamā māja, kas tagad atrodas Jelgavas un Zvaigžņu ielas stūrī. Celta 30. gados, kapitāli remontēta 1966. gadā, kad bija namu

pārvaldes pārziņā. No šīs ēkas 1941. gada 14. jūnijā izsūtīja pilsētas galvu Jāni Jirgenzonu (dz. 1891. gadā) kopā ar sievu Lidiju (dz. 1890. gadā), meitu Tamāru (dz. 1919. gadā) un dēlu Ilgvaru (dz. 1930. gadā). Šeit viņi mitinājās pēc tam, kad viņiem bija jāatstāj nacionalizētā māja Atmodas ielā 27. Šajā ēkā 2000. gada martā firma «Vib» atvēra veikalu «Tero», kurā piedāvā preces makšķerniekiem un citas lietas (īpašnieks Viktors Bloks).

Trešā nr. ēka pazīstama kā Rūcmaņa nams, jo tā īpašnieks līdz 1940. gadam bija galdnieks Jānis Rūce. Te bija Rūcmaņa zārku veikals un darbnīca. 1948. gada augustā Aizputes patērētāju biedrība šajā namā atvēra ēdnicu. 50. gadu vidū tā uz īsu laiku kļuva par restorānu, bet tad atkal ēstuvī. Ēdnīca darbību beidz 50. gadu otrajā pusē. Šajās telpās nomas salonu atvēra 70. gados, bet kopš 90. gadu pirmās puses te, mainoties īpašniekiem, darbojas veikals. Vienstāva koka ēkai ar dakstiņu jumtu mainīti logi, veikta iekšēja pārbūve un liktas jaunas ieejas durvis.

Necila koka ēciņa ir **5. nr.** māja. Vidū liktas ieejas durvis sadala fasādi divās simetriskās daļās ar diviem logiem katrā pusē. Pagalma labajā stūrī atrodas vienstāva mūra mājīņa. No nākamajām, jau rūpnīcas «Kurzeme» savā laikā celtajām ēkām, to atdala bezvārda ieliņa, līdz pusei asfaltēta, un neliels skvērs. Pa to var nokļūt Lažas un Zvaigžņu ielā. Daudziem tas ir arī tuvākais ceļš uz tirgu.

Viena no lepnākajām un lielākajām mājām Jelgavas ielā ir tā sauktais Iļa nams (**4. nr.**), kā tautas mutē īpašnieka uzvārdu Hillelsons bija pārveidojuši aizputnieki. Divstāvu koka nams projektēts 1923. gadā. Tas ir pilsētas nozīmes arhitektūras piemineklis arī mūsdienās. Ievēribo pelna tā fasāde ar īpatnējo durvju veidojumu. Ēkas īpašnieks bija lopu tirgotājs, miesnieks, arī Aizputes žīdu miesnieku savstarpējās palīdzības biedrības

(dibināta 1930. gadā) priekšnieks. Šajā mājā 30. gados mita Aizputes iecirkņa tiesu izpildītājs Andrejs Sālavs, kura iecirknī ietilpa Aizpute un 14 pagasti. Durvis ēkas rietumu galā ierīkotas 50. gados. Tur kādu laiku atradās rajona rūpkombināta fotodarbnīca, ko vēlāk pārņēma artelis «Kopsolis». Šajās telpās bijusi arī veterinārā aptieka.

Starp 1797. un 1812. gadu celta vienstāva mūra ēka ar divām koka piebūvēm – **6. nr.** Sākumā galvenajam korpusam neesot bijis dempeļa, jumts bijis citāds, šķiet, ar pusnošļautiem galiem, tāpat kā līdz mūsdienām saglabājies ēkas labā spārna jumts. Citāda bijusi arī ēkas galvenās fasādes kompozīcija. Māja varētu būt celta kā muižnieka pilsētas rezidence, tāpēc ka tās telpiskais veidojums līdzīgs šā perioda Kurzemes muižu dzīvojamu ēku arhitektūrai. (Pēc citām ziņām, iespējams, celta kā krogs pie Jelgavas ceļa ar diviem simetriski novietotiem pagalma spāriem un kārņiņiem segtu mansarda jumtu.) Ēka vairākkārt pārbūvēta (1885., 1926. un 1937. gadā, arī padomju laikā un pēc neatkarības atjaunošanas).

— Liela sabiedriska nozīme tai bija XX gs. sākumā. Te meklējams 1903. gadā dibinātās pilsētas pamatskolas sākums, kura vēlāk pārcēlās uz Boju (Kalvenes) ielu. No 1904. gada šeit bija Latviešu biedrība, kurā bijuši 60 locekļi, un savstarpējās palīdzības kase, ko dibinājis veterinārārsts Ādolfs Hertelis. Namā bieži notikušas teātra izrādes un kora mēģinājumi. Telpas izmantotas arī nelegālam partijas darbam. Piektā gada revolūcijas dienās te atradusies Aizputes apriņķa revolucionārās rīcības komitejas biroja mītne un te saplūdušas ziņas par notikumiem apkārtnē, kā arī no šejienes tikusi koordinēta darbība.

Padomju laikā ēka bija vēstures un arhitektūras piemineklis. Pie tās skatāmi savdabīgi karoga turētāji no XX gs. pirmās trešdaļas.

Mūsdienās tās fasāde zaudējusi balkonu, mainīts logu un durvju skaits. Kreisi noskaņotā Strādnieku sporta savienības Aizputes nodaļa (SSS jeb *Siseņi*, kā tautā viņus sauca) ēkā telpas īrēja 20. un 30. gados. Kad 1926. gada 8. un 9. augustā Rainis ieradās uz organizācijas rīkotajiem sporta svētkiem, viņu uzņēma Jelgavas ielā 6, kur ar viņu tikās arī kādreizējie Piektā gada cīnītāji no Kazdangas. Vēlākajos gados šeit ierīkota bufete, kuras īpašnieks bija 6. Aizputes aizsargu pulka sporta klubs. Kad 1937. gadā nodega baptistu draudzes dievnams, no 1937. gada jūnija līdz 1939. gada jūnijam draudze dievkalpojums noturēja Jelgavas ielā 6. 1939. gadā ēku nopirka Aizputes amatnieku biedrība, bet 1946. gadā telpu īpašnieks bija Lauksaimniecības strādnieku arodbiedrības klubs, vēlāk pārdēvēts par Aizputes aprīņķa strādnieku arodbiedrības klubu. 1948. gadā šeit reģistrēts siena sagādes kantoris, artelis «Kopsolis», no 1947. līdz 1979. gadam darbojies kinoteātris «Komjauniešus» (sk. *Kinoteātris!*), pēc tam – SPK veļas un apģērbu tīrīšanas pieņemšana, noma, trikotāžas un citu ražojumu tirgotava. Kopš 90. gadiem – veikali.

Vēl līdz 80. gadu pirmajai pusei ielas labās puses turpinājumā līdz Ziedu ielai nebija ne asfaltētā stāvlaukuma mašīnām, ne apstādījumu, ne sarkanās trīsstāvu ķieģeļu ēkas, bet Jelgavas un Ziedu ielas stūrī atradās veca, vienkārša, neliela koka dzīvojamā ēka ar skaidu jumtu un nedaudz atvirzīta no ielas pagalmā, ar fasādi, vērstu pret Jelgavas ielu, otra, lielāka koka ēka ar mezonīnu. Tās nojauca, kad sāka būvēt lielo, jauno māju, kurā irnieki ievācās 1983. gadā.

Starp Jelgavas, Ziedu, Lažas ielu un vārdā nesauktu eju, kas izveidojusies aiz 5. nr. mājas, XX gs. pirmajā pusē atradās Judeļa Birgera (vietējie izrunāja – Birģelis) kokzāģētava un tvaika dzirnavas. Teritoriju apjoza dēļu žogs,

un tajā bez ražošanas ēkām atradās arī no koka celta dzīvojamā māja, kurā mita uzņēmuma īpašnieks, sargs un citi darbinieki. Visilgāk darbojās zāģētava, arī pēckara gados, kad tās īpašnieks bija Aizputes rūpkombināts. Līdz 1960. gadam šeit bija paredzēts uzcelt četras dzīvojamās mājas. Pirmo – Jelgavas un Ziedu ielas stūrī – sāka celt 1956. gada vasarā, bet nākamajā gadā uz rietumiem no tās jau pacēlās otra. Abu plānojums ir līdzīgs – divstāvu 12 dzīvokļu māja ar astoņiem divstāvu un četriem trīsstāvu dzīvokļiem, ar ūdensvadu, vannu un centrālo apkuri. Otrā stāvā katrai pa diviem balkoniem. Diemžēl augstā gruntsūdens dēļ nebija iespējams ēkās izbūvēt pagrabus. Mūsdienās mājās dzīvo ilggadējie Mūzikas skolas pasniedzēji Mirdza un Guntis Škensbergi, rūpnīcas mākslinieks, fotogrāfs, gleznotājs un Aizputes patriots Visvaldis Actiņš un citi. Vēlākajos gados teritorijas apbūve turpinājās. Uzcelta katlu māja un trīs trīsstāvu ēkas dzīvokļiem. Visvairāk mainījās ielas kreisā puse, sākot no **7./9. nr.** Vecākā apbūve saglabāta ielas labajā pusē, lai gan arī šeit daudz kas mainījies.

Mūsdienās **10. nr.** ir dzīvojamai ēkai, kurai vēl saglabājušās XIX gs. pirmajā ceturksnī veidotas durvju vērtnes. Tajā 30. gados bijis metodistu draudzes lūgšanas nams, kurā sprediķojis Frīcis Eidiņš, 40. gados – Aizputes rajona Valsts apdrošināšanas inspekcija. 1949. gada 25. martā no šīs mājas izsūtīti Jānis Virga (dz. 1892. gadā), kādreizējais pilsetas valdes darbinieks, Aizputes vēstures pētnieks un teātra režisors, kopā ar dzīvesbiedri, pamatskolas skolotāju Alisi Virgu (dz. 1902. gadā) un viņas māti Minnu Iziks (dz. 1871. gadā), kura ceļā mira. Lejas stāvā 90. gados atradās pārtikas un saimniecības preču veikals «Pienenīte», kas darbību beidza 2001. gada beigās. Tagad tur ir veikals «Saule».

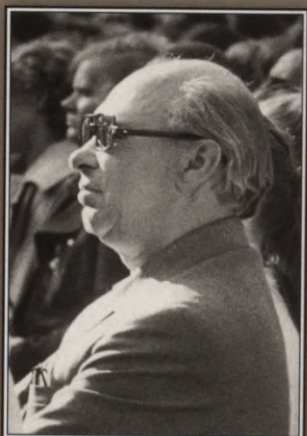
Jana Vītina foto

«Šekumercenbergs» 1998. gada 15. jūnijā

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Eka, kurā bijušas dažādas biedrības, Jelgavas ielā 6
XX gs. 20. vai 30. gados

Jūlija Pēludes foto

Voldemārs Bloks XX gs. 90. gados

Vāra Santa foto

Visvaldis Actiņš 2001. gada

No Mirzātas Birznieces arhīva

Bijusi Jelgavas ielā 11
XX gs. 70. gados

foto vanto foto

Imanta Ozola foto

Atmodas ielā 31
1998. gadā

Kārla Lindes foto

Atmodas ielā 31
2003. gada pavasarī

Imanta Ozola foto

Atmodas ielā 11
1998. gadā

No Rundāles muzeja krājumiem

Bijis Jelgavas ielā 14 a

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Kalvenes ielā 11

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Kalvenes ielā 11

Imanta Ozola foto

Pasta ielā 5
1998. gadā

Visualā Pētina foto

Durvis no mājas Jelgavas ielā atrodas
Aizputes novadpētniecības muzejā

Imanta Ozola foto

Jāņa ielā 10 (no pagalma puses)
1998. gadā

MFR «Kurzeme» celtās četrstāvu 56 dzīvokļu **11. nr.** mājas vietā kādreiz, ielai pieplakusi, bija veca, plata, zema koka dzīvojamā ēka ar skaidu jumtu, durvim vidū un trīs logiem katrā to pusē. Tagadējā pagalma vietā pletās liels ābeļdārzs. Jaunajā mājā 90. gadu vidū bija Jolantas Stongvilas kosmētikas salons, kas mūsdienās atrodas Atmodas ielā 21. Kopš 90. gadu vidus vienā no dzīvokļiem mit tēlniece Valentina Helmūte (dz. 1928. gadā), 1955. gadā beigusi LVMA tēlniecības nodaļu. Viņas tēlniecībai raksturīgs spēcīgs vispārīgums un formu nogludinātība. Portretos uzsvērta statika, kā arī lakoniski atklāti raksturīgākie portretējamā sejas vaibsti.

Pārbūvēta un atjaunota **13. nr.** ēka – XIX gs. pirmajā pusē celts vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis ar interesantām durvju vērnēm un lieveņa margām. Diemžēl nozāģēti lieveņa abās pusēs augošie koki, kas kādreiz pilsētā bija iecienīts apzaļumošanas veids un ko vēl varam skatīt Pasta ielā 5. Šajā ēkā 40. gados atradās Aizputes veterinārā klīnika, toreiz saukta par veterināro staciju, tagad – dzīvokļi. Ēka vienstāva, koka, ar dakstiņu jumtu. Pagalma dziļumā vēl ir nelielas ēkas, kam **13. a, 13. b un 15. nr.**

Jelgavas ielā 17 laika zobs drupina nepabeigtu jaunbūvi – «Kurzemes atslēgas-1» sāktu trīsstāvu dzīvojamo māju. Šķiet, senatnē šajā vietā atradies krogs, kas piederējis Rokaižu muižai. Ēkas izskatā skaidri varēja nodalīt dzīvojamo – kroga galu no stadulas, kurā novietoja zirgus. Vēlāk krogu pārvērtā par privātu lopkautuvi. Četrdesmitajos gados tā saucās Aizputes apriņķa lopu sagādes kantoris, vēlāk – Liepājas gaļas kombināta Aizputes nodaļa. Kad lopus te vairs nekāva, līdz 1975. gada rudenim, kad ēku nopostīja ugunsgrēks, darbu turpināja desu cehs. Kādreizējā kroga galā bija iekārtoti pieci dzīvokļi. Tur jumts no dega daļēji, bet dzēšot viss bija tā saliets, ka

dzīvot šajā ēkā vairs nebija iespējams. Drupas novāca vēlāk.

Aiz 10. nr. nama un zāliena ir veca, zema, vienstāva koka māja. Tālāk viens aiz otra pa ceļas divi vienādi divstāvu mūra nami, agrāk saukti par Zīļu namiem. «Zīles» bija lauku mājas tuvējā Lažas pagastā, un **14. un 14. a nr.** ēkas bija viņu ipašums pilsētā. Kad 90. gados varēja atgūt kādreiz nacionalizētos ipašumus, izrādījās, ka šai mājai ir pieci ipašnieki, kas mit dažādās pasaules malās: Karlīne Andersone, Kate Hammere un Zelma Skudra – Austrālijā, Alīse Nātriņa un Olga Spožuma – Vācijā. 1994. gadā ipašums atgūts, veikts abu ēku ārpusē kosmētiskais remonts un līdzās māju numuriem parādījies O. Spožumas vārds. Viņa dzīvoja Hamburgā un mira 2001. gadā. Rosīgi darbojušies trimdas sabiedriskajā dzīvē, par ko laikrakstā «Brīvā Latvija» (2001. gada 42. nr.) varēja lasīt, ka turienes latvieši ik gadu rīkojuši Ziemsvētku tirdziņu, kurā piedāvāti latviski ražojumi un grāmatas, kā arī sagādāta iespēja reizi gadā Hamburgas latviešu sabiedrībai tikt pie *pilnas bufetes*. Šā pasākuma organizētāja un dvēsele bijusi valdes locekle – nelaiķe Olga Spožuma.

Jelgavas iela 16 ir kādreizējais Kiršpīla nams, kas celts 20. gados. Kārlim Kiršpilam tajā 30. gados bija pārtikas preču tirgotava, mūsdienās – veikals «Jums», kas piedāvā sēklas, dārzkopības darbarīkus un citas lietas.

Aiz Kurzemes ielas, kas atzaro pa labi no Jelgavas ielas, atkal ielas malā ir zāliens. Te 30. gados saimniekoja lopu uzpircējs Davids Rolofs, kuram bija arī sava gaļas un desu tirgotava. Šīs vienstāva ēkas bēniņos izbūvētajā dzīvoklīti (rietumu spārnā) 1.–4. kl. skolotājas Veltas Lipinskas un fizikultūras pasniedzēja Viktora Lipinska ģimenē bērnību vadīja Aizputē dzimusi tagadējā Rīgas cirka izpilddirektore Lolita Lipinska. Pagalma dziļumā **20. a nr.** nams jaunu dēļu apšuvumu un krā-

sojumu ieguvis 2001. gada vasarā. (Arī te vēl skatāmas XIX gs. pirmajā pusē darinātas durvju vērtnes ar virsgaisu.)

Vecākā pilsētas apbūve šajā ielā beidzas ar **24. nr.**, tas ir, Unava namu, kā teica vietējie. Līdz 1940. gadam tā īpašnieks bija labības tirgotājs Hermanis Hunavs. Te atradās arī Aizputes ebreju draudzes liķu apbedīšanas un kapu pārvaldīšanas biedrība «*Hevro-Kadišo*». Pagalmā bija viena no pilsētas daudzajām iebraucamajām sētām, jo pāri ielai atradās lopu tirgus. Pēc kara iebraucamā sēta bija Komunālo uzņēmumu kombināta pārziņā un tai piešķirts 6. kārtas numurs. Vēl padomju laikā šajā ēkā bija pulksteņu darbnīca. Veikalā «*Vālāta*» 90. gados šeit tirgoja Kazdangā ceptu rupjmaizi un citus lauku labumus. Mūsdienās te ir veikals «*leva*», kurā ir lielāks preču klāsts. Pulksteņu darbnīcas vietā kopš 1994. gada bija Daigai Kalniņai piederošā veterinārā aptieka, kas tagad pārcelta uz ielas pretējo pusi.

Aiz 24. nr. ēkas sākas augsts mūra žogs, aiz kura ir rūpnīcas «*Kurzemes atslēga*» katlumāja, kas ar siltumu apgādā ne tikai tās teritorijā esošās ēkas, bet arī rūpnīcas agrāk celtās dzīvojamās mājas Upes un Avotu ielā, kā arī Primārās veselības aprūpes centru.

Aiz J. Zingberga ielas sākas pilsētas daļa, kas veidojusies pēc Pirmā pasaules kara un ko ļaudis šaipusē apzīmē ar vārdu *apbūvnieki*. Te nav ietvju, un iela pārvērtusies asfaltētā šosejā. Pēc kara ir celta **27. nr.** ēka, kurā padomju laikā bija patērētāju biedrības vilnas un ādu pieņemšana un iepirkšana, kas darbojās vēl līdz 90. gadu pirmajai pusei. 2002. gada sākumā IJU «*Artis*» tur ierīkoja apbedīšanas biroju un sniedz galdniecības pakalpojumus.

1999. gada vasarā Aizputes televīzijas pārziņā nodota kādreizējā SPK kantora ēka – divstāvu silikātķieģeļu **26. nr.** nams (90. gados tur bija restorāns «*Krustceles*»). Televīzija te sāka darbu 2002. gada rudens pusē.

Pēdējā māja šajā ielā (**61. nr.**) ir hidrometeoroloģiskā stacija.

Šo vecāko un kādreiz galveno Jelgavas ceļu šķērso Ziedu, J. Zingberga un J. Mātera iela, no tā kreisajā pusē atzaro Zvaigžņu, Ceriņu iela un Ošu gatve, bet labajā – Kurzemes un Peldu iela.

Jura Mātera iela

Ceturťā garākā pilsētas iela (1710 metri), daļēji asfaltēta. Tā sākas pilsētas dienvidos – Zaķa likumā pie Vecajiem kapiem un, šķērsojusi Kalvenes, Sporta, Jelgavas, Bērzu, Austrumu ielu un Brīvzemnieka bulvāri, beidzas pie pilsētas rietumu robežas. Tajā ir 56 privātmājas, un 21. nr. ēka pieder valstij.

Iela nosaukta publicista, žurnālista un rakstnieka Jura Mātera (1845–1885) vārdā, kurš dzimis nepilnus 20 kilometrus no Aizputes kādreizējos Cildu «*Vidukļos*» (tagadējā Kazdangas pagastā). Iela atrodas pilsētas Kazdangas pusē. Apbūve sākta 20. gadu beigās (Dadzītis, Taube, Allažs, Šics, Limbaitis, Mitenbergs un Šternbergs bija pirmie, kas te cēluši mājas), 30. gadu sākumā (Pucens, Bundzenieks) un ar pārtraukumiem turpināta līdz mūsdienām. Pie katras mājas ir zemes gabaliņš gan košumdārza, gan saimniecības dārza ierīkošanai. Piemēram, ļoti gliiti iekopta Reinsonu mājas apkārtnē (**63. nr.**).

Kalēju iela (izzudusi)

Kalēju ielas trase tagad ietilpst Zvaigžņu un Lažas ielā, veidojot daļu no tām. Par Kalēju ielu sauca to Zvaigžņu ielas posmu, kas sākās pie Jelgavas ielas un turpinājās līdz Lažas ielai, un to Lažas ielas posmu, kas no Zvaigžņu ielas sniedzās līdz Ziedu ielai. Šajā ielā bijušas divas smēdes. 1958. gadā Mežu un dārzu dienās Sakaru kantora darbinieki gar Kalēju ielas

Kalvenes iela 1 no Jelgavas ielas XX gs. 90. gados

No Mirdzas Birznieces arhīva

Kalvenes iela 1
2001. gadā

Vara Santa foto

Kalvenes iela 1

No Alzputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Vilhelma Jurkovska māja J. Mātera un Austrumu ielas stūrī pirms 1927. gada

Alfreda Taubes foto Alzputes novadpētniecības muzejā

Vilhelms Jurkovskis pie savas mājas J. Mātera un Austrumu ielas stūrī XX gs. 30. gados

No Alzputes novadpētniecības muzeja krājumiem

malu iedēstījuši vairāk nekā pussimts kociņu, kas nav saglabājušies.

Kalna iela

Ši ir jaunā Kalna iela, kas XX gs. 70. un 80. gados izveidota pilsētas austrumu daļā – Buļļugalā. Iela ir 320 metrus gara, ar grants segumu. Tā atzaro pa kreisi no Kalvenes ielas un attiecībā pret to nedaudz paceļas kalnup, tāpēc tai dots Kalna ielas vārds. Tajā ir 20 dārzu apņēmtas ģimenes mājas.

Padomju laikā par Kalna ielu saukta Sinagogas iela. Kā jau rāda ielas senais nosaukums, tā atradies pie sinagogas, tagadējā Kultūras nama. 1960. gadā izdotajā grāmatā «Apceļosim Kurzemi!» teikts: «Pilsētas centrā pa Kalna ielu ved taciņa pāri Tebras upei uz darbaļaužu iemīlotu atpūtas vietu – Misiņkalnu.»

Līdz Otrajam pasaules karam šajā ielā bija sinagogas ēkas, tām pretī – viengimenes māja, kurā dzīvoja rabins, un tā sauktā Žīdu pirts pie upes.

Kalvenes iela

Otrā garākā iela pilsētā ir 2050 metrus garā Kalvenes iela. Tā sākas pilsētas centrā, beidzoties Atmosdas ielai, un aiz Ceļu daļas apbūves pārtop Kalvenes šosejā. Jau 1797. gadā veidotajā plānā gar šo lauku ceļu redzama pilsētveida apbūve līdz 13. nr. namam. Pārdēvēta sešas reizes (Boju > 15. maija > I. maija > Boju > Komjaunatnes > Kalvenes). Tās pirmais vārds bija **Boju iela**, jo pa to varēja nokļūt četrus kilometrus attāļajā kādreizējā Boju muižā un pagastā. Pēc K. Ulmaņa nākšanas pie varas ielai deva **15. maija** vārdu. 1940. gadā tā kļuva par **I. maija ielu**, bet vācu okupācijas laikā atkal par **Boju ielu**. 1948. gada 31. oktobrī uz vairāk nekā 40 ga-

diem iela pārdēvēta **Komjaunatnes** vārdā. No 1990. gada tai ir pašreizējais nosaukums. Par **Kalvenes ielu** nosaukta tāpēc, ka, braucot pa šo ielu, var nokļūt Kalvenes pagastā (Bojas tagad ir Kazdangas pagasta dienvidu nomale, bet aiz Bojām sākas Kalvene).

1912. gadā ielā bija 40 mājas. Ar **48. nr.**, tā dēvētajām Vecajām kazarmām, beidzas ielas kompaktās apbūves daļa. Aiz J. Mātera ielas ir vecākie jeb *pirmie apbūvnieki*, kur vienu gruntsgabalu no otra šķir lielāks attālumš un pietiek zemes ne vien puķu un sakņu dārziem, bet arī kartupeļu vagām un pat labības lauciņam. Šī teritorija beidzas ar kādreizējām Baložu (**64. nr.**) un Kūļu (**49. nr.**) mājām, lai gan tagad pa starpām iespraukušās arī vairākas jaunas ēkas, kas celtas, sašaurinot agrāko zemes īpašnieku platību. Visa tālākā apbūve ir pakāpeniski radusies pēc Otrā pasaules kara un joprojām turpinās.

Līdz 90. gadu vidum Kalvenes ielā bija reģistrēti seši pilsētas nozīmes arhitektūras pieminekļi (**1., 10., 11., 12., 27. vecais korpuss** un **38. a nr.**), kopš 1997. gada tādi ir trīs: **1., 27. un 38. a nr.**

1912. gadā šajā ielā strādājuši seši miesnieki, bijuši pieci pārtikas veikali, divas labības tirgotavas, viena degvīnu pārdotava, kartonāžas fabrika un grāmatnīca, kā arī dzīvojis būvinženieris, fotogrāfs, krāsotājs, drēbnieks, skursteņslauķis, kurpnieks, podnieks, divi atslēdznieki un trīs šuvējas.

1935. gadā reģistrētas deviņas tirgotavas (piecas pārtikas preču, vēl – gaļas, ogļu, petrolejas, latola un smērēļļu, kā arī II šķiras traktieris) un septiņi rūpniecības uzņēmumi (papīra rūpnīca, dzirnavas, zāģu gateris, zāģētava, drēbju krāsotava, atslēdznieku darbnīca un desu darbnīca). Te bijusi arī 1923. gadā dibinātā Aizputes un apkārtnes dārzkopības un biškopības biedrība un 1921. gadā dibinātā Vācu vecāku savienības Aizputes nodaļa.

Par **1. nr.** ēku Kalvenes ielas sākumā pirmās ziņas atrodamas 1846. gadā veidotajā plānā. Tā ne vien organizē Jelgavas un Kalvenes ceļu un transporta plūsmu, bet ietekmē arī valdošos vējus. Speciālisti apgalvo, ka, tai izzūdot, pilsēta zaudēs būtisku elementu un iegūs neorganizētu, haotisku vidi ar caurvēju un smilšu virpuļiem. Ēkai ir vairāki, dažādos periodos būvēti apjomi, kuri tikai XIX un XX gs. mijā apvienoti vienā. Vecākā ir tā ēkas daļa, kas vērsta pret Atmosdas ielu un sākumā bijusi vienstāva. Otrais stāvs un jumts izveidots XIX gs. otrajā ceturksnī. Reizē ar tā būvi, iespējams, celta otra ēka, kas XIX gs. otrajā pusē apvienota ar pirmo zem kopīga jumta.

Ēka celta vietā, kur tagadējā Atmosdas iela sadalās Jelgavas un Kalvenes ielā un veidojas žāklis. Johanna Hercenberga bija šīs mājas īpašniece. Izvietojuma dēļ māja ieguvusi vārdu «Šekumercenbergs».

2000. gadā ēka bija avārijas stāvoklī, un līdz 2001. gada rudenim visiem īrniekiem ierādīja citu dzīves vietu. Unikālo ēku, zem kuras necilā dēļu apšuvuma slēpjas ozolkoka pildreizģa konstrukcijas, gaidīja nojaukšana, bet Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija nelāva to darīt. 2003. gada sākumā ēku iegādājās Liepājas uzņēmējs Juris Jaunzems.

Ielas pretējā pusē, ar galu vērsta pret ielu, ir gara vienstāva mūra **2. nr.** ēka, kurā bijuši gan veikali, gan uzņēmumi, gan kantori. Šeit 20. un 30. gados atradās Heinriham Vitolam piederošā gaļas tirgotava un desu cehs, pēc kara – arteļa «Kopsolis» vulkanizācijas, smalkmehānikas, betona izstrādājumu un foto darbnīca. Komunālo uzņēmumu kombināts, kas Vēsmas Martuzānes vadībā sāka darbu 1990. gada 1. oktobrī, iekārtojās šajā mājā. Organizācijas darba apjoms nepārtraukti pieaug: 1992. gadā tā aprūpei pievienoja katlu māju Zvaigžņu ielā, 1996. gadā – katlu māju

Skolas ielā, 1997. gadā nāca klāt rūpes par pirti. Jāgādā arī par Misiņkalna sakopšanu. 2002. gadā uzņēmums pārzināja notekūdeņu attīrīšanu, sadzīves atkritumu izvešanu un pirts pakalpojumus, kā arī daļas iedzīvotāju ūdensapgādi un siltumapgādi. Uzņēmumā strādā 50 pastāvīgie un apmēram 25 sabiedriskajos darbos nodarbināti bezdarbnieki, kurus darbā norīko Ārija Kronberga.

Diemžēl pirms dažiem gadiem nozāģēja pie mājas austrumu fasādes augošo lielo ievu. Lielie kastaņi, kas auga pretī 3. un 8. nr. mājai, nozāģēti jau padomju laikā.

No ielas ir atvērta neliela betona vienstāva **4. nr.** dzīvojamā ēka. Koka vienstāva **6. nr.** dzīvojamā ēka 30. gados piederējusi Hiršhornam un pārbūvēta 1956. gadā, tāpat kā **8. nr.** ēka, kas kādreiz saukta par Valkīra namu. Pazudušas ieejas durvis ar vaļējo lieveni ielas pusē un pa kastaniem pie tā, mainīti logu izmēri. Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā tajā dzīvoja privātdokāts Fricis Akerblūms ar ģimeni. Viņš bija arī Aizputes un apkārtnes dārkopības un biškopības biedrības priekšnieks. Šeit atradusies arī petrolejas, latola un smēreļļu tirgotava, kuras īpašnieks bijis a/s «Apekol», kā arī dzīvojis gaļas tirgotājs Moze Goldingers, kam piederēja veikals Lielajā ielā 36, un biškopis Jēkabs Valkašs. Otrā pasaules kara laikā līdz iesaukšanai armijā vecāku ģimenē dzīvoja Arturs Langmanis (dz. 1921. gadā), kurš 1942. gadā pabeidza Jelgavas skolotāju institūtu un pēc tam strādāja Aizputes pamatskolā, bet mūsdienās ir ievērojams grafiķis. No 1943. līdz 1945. gada aprīlim karojis un bijis gūstekņu nometnē Beļģijā, no 1951. gada dzīvojis Kalifornijā. Kopš 90. gadiem atgriezies Dzimtenē un dzīvo Rīgā. Jau institūta gados aizrāvējis ar smalkiem spalvas zīmējumiem. Kalifornijā beidzis kursus komerciālajā mākslā un strādājis par reklāmu zīmētāju vairākiem modes preču uzņēm-

mumiem. Amerikāņu sabiedrībā parādījās sevi kā izcilu grafiķi, kura darbiem piemīt elegances un precizitāte. Gatavojis arī dekorācijas latviešu teātriem, vāku zīmējumus grāmatām, žurnāliem un titullapas avīzei «Laiks», plakātus, kuros iekomponēti latviešu cīņu un likteņu elementi. Viņa grafikas izstāde 90. gados bijusi Rīgā un Aizputes novadpētniecības muzejā.

Šajā mājā 40. gados kādu laiku bijusi Lauksaimniecības kooperācijas savienība.

Kur tagad paceļas divstāvu mūra astoņdzīvokļu **3. nr.** māja, ko sāka celt 1956. gadā un ekspluatācijā nodeva 1957. gada pirmajā pusgadā, līdz tam atradās divas vecas koka vienstāva dzīvojamās mājas. Tagadējā ēkā ir seši divstāvu un divi trīsstāvu dzīvokļi. Vienā no pēdējiem dzīvo domes priekšsēdētāja Pētera Hankas ģimene.

Divas nākamās – **7. un 9. nr.** ēkas, savā uzbūvē līdzīgas, ir pašvaldības īpašums. Abas atjaunotas 60. gados. Pirmajā, kas celta 1899. gadā, tūlīt pēc kara atradās apriņķa Kurināmā sagādes kantoris. Otrā dzīvojamā ēka celta uz vecajiem pamatiem 1964. gadā kapitālā remonta laikā.

Viena no vēsturiskās apbūves ēkām ar stila iezīmēm ir **10. nr.** ēka – padomju laikā vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis. 1948. gadā (varbūt arī jau tūlīt pēc kara) tajā atradies Lopu pieņemšanas un nodošanas Aizputes apriņķa kantoris. 2001. gadā ēku iegādājās Vasarsvētku draudze. Tagad šī vienstāva koka ēka ar mezonīnu tiek atjaunota, tāpat kā **12. nr.** ēka, kura arī padomju laikā atzīta par vietējas nozīmes arhitektūras pieminekli. No senā posma arhitektūras elementiem tajā saglabājies ēkas gala vertikālais dēļu apšuvums un pusaploces logs. Tās austrumu galā agrāk bijis veikals, par ko līdz pārbūvei liecināja divviru durvis. 1990. gada pavasarī veco dzīvojamo māju nopirka Vasarsvētku

draudze, izremontēja un tā paša gada decembrī atklāja lūgšanas namu.

Tā saukto Erviķa namu **Kalvenes ielā 11** (arī arhitektūras pieminekli) nojauca 1980. gadā. Tā bija vidēja lieluma koka arhitektūrai raksturīga dzīvojamā māja, kuras proporcijas tuvas tautas celtniecības tradīcijām (redzama jau kādā no 1850. gadā zīmētajiem plāniem) – ar lielu apvalkdūmeni centrā, dakstiņu jumtu un vertikālu dēļu apšuvumu. Apvalkdūmeņa ielas un pagalma pusē bijuši priekš nami, bet ēkas galos – pa istabai ar kambari. Pagalma puses priekšnamā bijušas stāvas kāpnēs uz bēniņiem (nedaudz jaunāku un lielāku šāda tipa celtni var redzēt Pasta ielā 5).

Šo ēku iegādājās folklorista, dzejnieka, tulkotāja, tautskolu inspektora Friča Brīvzemnieka vecāki. Kad dēlam bija pāris gadu, viņi no Kandēļu muižiņas pārnāca uz dzīvi šeit, iemainot šo namu pret tur atstāto inventāru un apsētajiem laukiem. Tēvs Jēkabs Treilands nolēma nodoties mierīgai, rūpju neapņemtai dzīvei, strādādams sedlinieka darbu. Bet šāda dzīve ilga tikai līdz 1853. gada oktobrim, kad holēras sērgā mira Friča Brīvzemnieka māte. Pusmāsa Minna atceras dzirdējusi stāstām, ka septiņgadīgais dēlens un 33 gadus vecais tēvs skrējuši apkārt mājai un vaimanājuši. Pēc četriem mēnešiem tēvs devās jaunā laulībā ar pāri ielai dzīvojošā kurpnieka Šmita meitu Annu. Namu pārdeva, jaunizveidotā ģimene atgriezās Rokaižu krogā, un tēvs turpināja krodzinieka darbu. XX gs. sākumā, pārdevuši māju Boju ielā 21, šajā namā kādu laiku dzīvokli īrēja tad jau mirušā Jēkaba Treilanda bērni, līdz nopirka māju Kuldīgas ielā 8.

Līdz pat nāvei šajā mājā dzīvoja mūziķis, mūzikas un dziedāšanas skolotājs pamatskolā un vidusskolā, Aizputes bērnu mūzikas skolas izveidotājs 1946. gadā un pirmais direktors Krišis Jankovskis (1891–1975). Viņš aizņēma ēkas labo spārnu, mājas saimnieces Herviga

Kalvenes iela 21 – Frīca Brūzēnieka tēva celtā māja (pārbūvēta) XX gs. 80. gadu sākumā

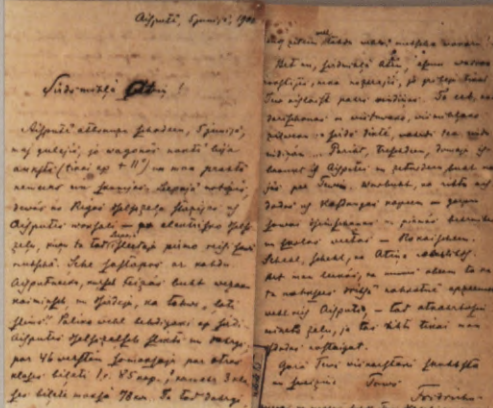
No Mirdzas Birznieces arhīva

Fr. Brūzēnieks

Frīcis Brūzēnieks

No izdevniecības arhīva

Frīca Brūzēnieka vēstule sievai 1900. gada 5. jūnijā

No Kuldīgas novada muzeja krājumiem

Frīca Brūzēnieka brilles

No Kuldīgas novada muzeja krājumiem

Kalvenes iela 19 un 21
2000. gadā

Imanta Ozola foto

Piemīņas plāksne Kalvenes ielā 21
XX gs. 90. gados

Jūlija Peludes foto

jaunkundzes – kreiso. Ēka atradusies pašā ielas malā, tieši aiz lielā skābarža. Aiz tās līdz Ziedu ielai bija Šneidera dārzniecības zeme.

14. nr. dzīvojamā māja celta ap 1900. gadu, ir pašvaldības īpašumā un pārbūvēta 1960. gadā.

Mūsdienās gaiši zaļi krāsotajai ēkai ar **16. nr.** minēti dažādi celšanas gadi: 1885., 1900., 1905. un 1910. gads. Pārbūvēta 1927., arī 1959. gadā, kad jumta stāva vidus daļā samazināja bēniņus un izbūvēja dzīvokli. Abos bēniņu galos tādi jau bija.

1903. gadā šeit dibināta pilsētas pamatskola, saukta par Aizputes kroņa skolu (sākums meklējams Jelgavas ielā 6), kas darbojās līdz 1915. gadam. Tajā par skolotāju strādājis arī Lažas pagasta skolotājs Juris Zingbergs un Friča Brivzemnieka pusbērna Vilhelmīne Treilande. Skolā mācījušies ap 160 audzēkņus.

No XX gs. 20. gadu beigām ēka bija Aizputes aprinča ārsta Pētera Liepiņa, kurš pilsētā mīta līdz 30. gadu otrajai pusei, īpašums. Šeit bija viņa ģimenes dzīvoklis un pieņemšanas telpas, un māja ieguva Liepiņa mājas vārdu, lai gan tajā 30. gados dzīvoja un strādāja arī Aizputes iecirkņa izmeklēšanas tiesnesis Aleksandrs Hinše, kura pārziņā bija Aizpute, Saldus un 20 pagasti, kā arī veterinārārsts Pēteris Zvirgzdiņš, kurš vēlāk uzcēla māju Liepājas ielā 11. Te arī K. Celmiņas fotodarbnīca.

Pēc Otrā pasaules kara ēkas rietumu galā (tagad tā ir neliela atsevišķa mājiņa) darbu sāka Aizputes aprinča Tautas izglītības nodaļa ar enerģisko vadītāju, no Krievijas nākušo Bertu Turku priekšgalā. Tepat izveidoja arī Aizputes aprinča skolu pedagogisko kabinetu, ko vadīja rāmais, nosvērtais Arvids Grinbergs.

Bet lielajā mājā sākās krievu skolas organizēšana. Sākumā tajā bija tikai atsevišķas klases, bet 1946./1947. mācību gadā tā bija pamatskola, kurā mācījās 81 skolēns. To vadīja

direktors Voļskis. 1948./1949. mācību gadā sētas mājā atvēra internātu, jo skolā mācījās bērni arī no laukiem. Vēlāk krievu klases pievienoja latviešu pamatskolai, pārvēršot to par divplūsmu mācību iestādi. Šajā ēkā pamazām iekārtoja dzīvokļus.

Dzejnieks Pēteris Jurciņš 60. gadu otrajā pusē vienu gadu strādāja Aizputē kriminālās izmeklēšanas darbu un dzīvoja toreizējā Komjaunatnes ielā 16, jumta stāvā, pret austrumiem pavērstajā mansardā.

Mazo, ar galu pret ielu vērsto koka namu, kam 90. gados piebūvēja lieveni ar jumtiņu, un nākamo ēku (abām **18. nr.**) atguvis Egons Ernestsons. Lielā māja celta 1900. gadā, mazā ir vecāka. Abas piederejušas viņa mātes māsa, kuras īpašumā bijusi arī vēl trešā māja – tagadējais **20. nr.** ko vēlāk iegādājies Tramdahs. Mazajā namiņā bija tikai dzīvokļi, līdz 90. gadu vidū iekārtoja Natālijas Zadinānes kafējnicu-veikalu «Kēkss». Pēc tā pārcelšanās uz izdevīgāku vietu Atmodas ielā, telpas sāka irēt lietotu drēbju un apavu tirgotava. Lielajā mājā dzīvo īpašnieki, kā arī izbūvētas telpas veikalam «Kabata» (īpašnieki Šveisi), kur tirgo gan pārtikas preces, gan daudz ko no tā, kas vajadzīgs dārzam, – sēklas, minerālmēsļus, dārza plēves un citas lietas.

Vienā no šīm ēkām 30. gados irējuši dzīvokli ar nelegālo pagrīdes darbu saistīti cilvēki. 1933. gadā, kad Avotu ielā aizrūreja brāļus Gulbjus, politpārvalde izdarīja kratīšanu arī šeit – Pētera un Annas Kannenieku dzīvokli un atrada «Pelikāna» hektogrāfa lenti, uz kuras vēl bijuši redzami novilkumi «Visu zemju proletārieši, savienojieties!» un «Lai dzīvo Padomju Latvija!» Tā iekritusi arī nelegālā tipogrāfija.

Mūsdienās visai nolaista ir **20. nr.** koka māja ar mezonīnu, kas celta 1900. gadā. Tās pārbūve veikta 20. gadu otrajā pusē, pagalmā uzcēla veļas māja un stallis, dzīvojamai ēkai

pagalma pusē piebūvēta slēgta veranda. Hermanis Tramdahs bija bufetnieks, kuram savā laikā piederēja arī dzelzceļa stacijas bufete. Viņš kopā ar ģimeni repatriējās 1939. gadā. Ēka ir pašvaldības īpašums.

Starp 20. un 22. nr. ēku atrodas viens no pilsētas sūkņiem, pa kreisi – Ziedu ielas sākums. Tūlīt aiz tās, dārza apņemta un atvērta tālāk no ietves, atrodas Zediņu māja, XX gs. sākuma reprezentatīvas koka apbūves paraugs. Pārbūvju gaitā zaudējusi tornīti. Tā bija ārsta Ādolfa Zediņa privātmāja, ko atgūvusi viņa meita Brigita Ilsuma-Zediņa. Mūsdienās to apdzīvo viņas meita Linda Lanka ar ģimeni. Būvplāns izstrādāts 1903. gadā. Ēkā 30. gados dzīvoja arī koku tirgotavas īpašnieks K. Lollis, Vācu vecāku savienības Aizputes nodaļas priekšsēdētājs Hugo Paukers un citi. Nams nacionalizēts 1940. gadā. Pēc kara tajā atvēra Bērnu namu – patversmi bērniem, kuru vecāki aizņemti darbā. Vietējais laikraksts informēja, ka namā, resp., «Bērnu silē» Boju ielā 13 uzturēsies 20 bērni no deviņu mēnešu līdz četru gadu vecumam. Vadītāja – A. Tauriņa. Vēlāk šo mazbērnu novietni «Māriņe» ilgus gadus vadīja S. Volksonē. Neilgu laiku ēkā atradusies arī mūzikas skola.

Tūlīt aiz Zediņa mājas ir izremontēta bijusī Judeļa vienstāva koka māja (**15. nr.**) ar pieciem logiem fasādē un pelēka šifera jumtu. Celta ap XX gs. sākumu, kapitālais remonts veikts 1993. gadā, pārbūvējot ēku no pašiem pamatiem. 1912. gadā te bijusi Jakoba Judē labības tirgotava, 30. gados ēkas īpašnieks bija Šloms Judē. Izdarot pārbūvi, likvidētas divviru durvis fasādes vienā galā, kuras vedušas II šķiras traktieri, kas kādā 1939. gadā izdotā ceļvedī nosaukts par restorānu. Pagalmā bijusi iebraucamā sēta.

Šīs ēkas rietumu gala mansardā Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā dzīvoja Irma Freiberga, kura apprecējās ar bijušo aizputnieku

Miervaldi Bumbieri, kurš pēc kara nokļuva Austrālijā, Adelaidā, kur aktīvi darbojās par aktieri un režisoru latviešu drāmas ansambli, kā arī rakstīja tam lugas. Arī viņa spēlējusi šajā ansambli. Pēc 47 trimdas gadiem abi pirmo reizi ieradās Latvijā 1991. gada vasarā uz Pasaules latviešu teātra svētkiem.

Izremontēta 50. gados, bet 90. gados ieguvusi svaigu krāsojumu nākamā pašvaldībai piederošā **17. nr.** dzīvojamā ēka, kuras īpašnieks 1912. gadā bija Šlaums Taube. Nams celts XX gs. sākumā. Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā tās pagalmā bija kalēja Ģermaņa smēde (viņš dzīvoja šajā mājā), ko 40. gados par savu kalēju darbnīcu izziņoja Aizputes brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība.

1912. gadā **19. nr.** ēka piederēja Elerta mantiniekiem, bet 20. gados tā jau bija Teodora Tides īpašums, kuram 1926. gadā projektēta mājas jumtīņa pārbūve. Pēc kara šeit kādu laiku atradās vietējās translācijas tīkls.

Vienīgajam šajā pilsētā memoriāla plāksne ir **21. nr.** namam. Tā likta 1989. gada Dzejas dienās un vēsta, ka XIX gs. 60. gadu pirmajā pusē te dzīvojis Fricis Brīvēznieks. Kad 1859. gadā Fricis sāka mācīties Aizputes apriņķa skolā, tēvs sāka mājas celtniecību. Pēc skolas beigšanas F. Brīvēznieks, toreiz vēl Fricis Treilands, šeit nodzīvoja pusotru gadu.

Vilhelmīne, isāk – Minna, mājās bija ierīkojusi skolu, kurā viņai un dažreiz arī māsām bija darbs, bet, tēvam kļūstot vārgākam, viņai būtu bijis grūti uzturēt visu dzimtu, ja ne Frici Brīvēznieka palīdzība: «.. kad rudenā vētra bija apgāzusi dārza sētu (žogu) un aka pagalmā iegrūva, tad līdz ar kritošiem stabiem un grodiem tēvam krājās rūpes sirdī: kas palīdzēs? Tumsās, baigās bezmiega naktīs viņa gaišums un cerība bija – dēls tālumā. Kad vēlāk man pašai namu pārvaldot lejā – pamatos – bija vajadzīgs pagrabs un augšā jauns jumts, tad palīdzīgu roku atkal sniedza

mīlotais brālis, kurš turklāt vēl izsacīja savu sirsnīgāko līdzjūtību par morāliskām ciešanām, kuras man caur to uzkrautas. Tēva mājā, cik vien atminos, nebija svētku, kur būtu izpalicis «kukulis» no brāļa «mikstam kumosam», no viņa puses neizpalika arī nauda malkai, kad bargā ziema tuvojās.

Šo ēku XX gs. sākumā pēc aiziešanas pensijā nopirka viens no pirmajiem akadēmiski izglītojamiem eksakto zinātņu pārstāvjiem un dabas zinātņu popularizētājiem, Pēterpils ZA korespondētājloceklis, toreizējā Kazdangas pagasta Vangas novada «Jaunarājos» dzimušais Jēkabs Vinklers (1850–1921). Tāpat kā Fricis Brīvzemnieks, viņš mācījies Gorku zemkopības skolā Mogiļevas guberņā. Nodarbodamies ar dārzkopību un meteoroloģiskiem novērojumiem, J. Vinklers Kalvenes ielā 21 nodzīvoja gandrīz 10 gadus (1906–1916). Tad kara vētras viņu aizveda bēgļu gaitās uz Krieviju. Aizputē tapis viņa pārļabotais, papildinātais un otram izdevumam sagatavotais Flamarinova darbs «Populārā astronomija» (1910).

No J. Vinklera māju mantojusi viņa radniece Marija Roševica. Viņa bija mājas īpašniece līdz tās atsavināšanai padomju varas laikā. Trīsdesmitajos gados tajā atradās bērnu dārzs (sk. *Bērnudārzi!*).

Iespējams, ka uz šo namu veduši arī slavenās Rērihu dzimtas ceļi, jo gan gleznotāja, arheologa, rakstnieka, kultūras darbinieka, Miera Pakta autora, ievērojama sabiedriska darbinieka un filozofa Nikolaja Rēriha vectēvs, gan tēvs ir dzimis Aizputē. XX gs. sākumā N. Rērihs Aizputi atainojis arī gleznās. Stāsta, ka padomju laikā kino ļaudis ieradās pie M. Roševicas, lai kaut ko uzzinātu par Rērihiem saistībā ar Aizputi, jo bija iecerējuši veidot filmu par Nikolaju Rērihu. Bet Rēriha mācība tajā laikā netika popularizēta, daudzi viņa piekrietēji, kādreizējie Rēriha Draugu Bied-

ribas biedri, bija izsūtījumā. Šī noslēgtā, klusā sievietē, kura prata audzēt brīnišķīgu krāsu gladiolas, kinoļaudīm neko nav stāstījusi, aizbildinoties, ka neko nezinot. Marija Roševica nodzīvoja garu mūžu, apglabāta līdzās vīram Aizputes Vecajos kapos, tā arī sev zināmo paņemdama līdzī. Pēcncēju viņai nebija.

Māja kapitāli pārbūvēta 1963. gadā (likvidētas durvis ielas pusē, jumta stāvā izbūvēti dzīvokļi). Tagad ir viena no pilsētas īres mājām.

2001. gadā svaigu krāsojumu ieguvusi **23. nr.** īres māja, kas atrodas blakus – arī vienkārša koka ēka ar mezonīnu, pašvaldības īpašums kopš padomju laikiem. Esot celta 1906. gadā, 1912. gadā minēta kā M. Viškevica īpašums. 1922. gadā būvvalde viņam atļāvusi celt veļas mazgātavu. Pēc dažiem gadiem apstiprināts mājas pārbūves projekts Klāvam Viškevicam. Kāda šīs mājas ilggadēja iedzīvotāja, kura šeit dzīvojusi no 1935. līdz 1985. gadam, kā mājas īpašnieku vispirms min Simani Harmsonu, kurš māju pārdevis Boju muižai, bet pēc tās ēku pārņēmusi Aizputes banka. 1994. gadā nojaukta neapdzīvota, avārijas stāvoklī esoša ēka (iespējams, kādreizējā veļas mazgātava, kas vēlāk piemērota dzīvošanai, jo adrese bijusi **23. a nr.**) un tās vieta sakopta.

Vairākkārtēju (1928. un 1959. gadā) remontu piedzīvojusi gara vienkārša **22. nr.** ēka, kas celta aptuveni XX gs. sākumā. Jaunu dēļu apšuvumu ārsienām un svaigu krāsojumu ieguvusi 2001. gada vasarā. Tās pirmais īpašnieks nav zināms, bet 30. gados to sauca par Venšava namu, un viņam mājas austrumu galā bija veikals. Bet 1926. un 1928. gadā dzīvojamās mājas pārbūves un piebūves projektu pasūtījis Žanno Bērziņš. Kādam M. Bērziņam te bijis pārtikas veikals un maiznīca.

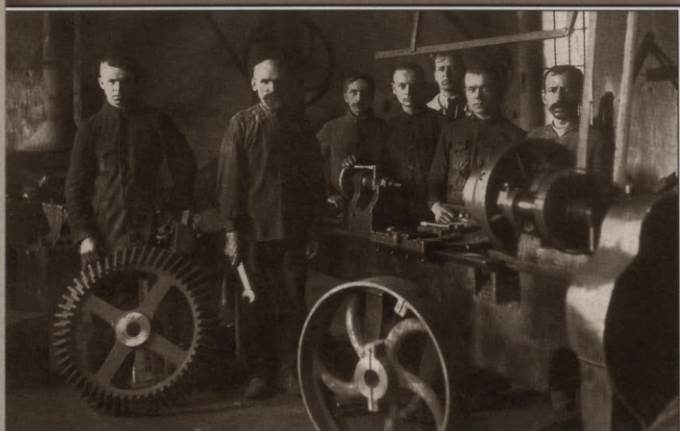
Mūsdienās stipri paplukusi ir **24. nr.** māja, kas savulaik piederēja uzņēmīgam, darbīgam laulātam pārim – Fricim un Grietai Šēn-

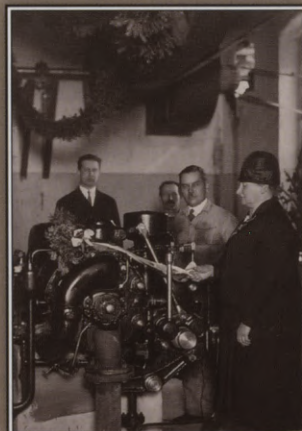
Vāra Santa foto

Bijusi Aptieku kartonāžu fabrika Kalvenes ielā 26
2001. gadā

Kartonāžas fabrikā ap 1920. gadu. Meistars Dravenieks ar mācekļiem

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Kartonāžas fabrikas īpašniece
Ģertrude Lindenberg

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Kartonāžas fabrikas produkcijas
paraugi

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Grupās foto Lindenbergā fabrikā

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

bergiem. Māja veca, esot celta 1885. gadā. Pārbūve ēkai plānota 1926. gadā, bet jau pirms diviem gadiem bijis atļauts uz gruntsgabala celt atslēdznieku darbnīcu. Fricis Šēnbergs – atslēdznieks, kuram bija ne vien sava darbnīca, bet arī kuļmašīnas un zāģu gateris. Stacionārs gateris atradās Bojās, vairākus kilometrus no Aizputes: MRS zāģētavas pamatā ir Šēnberga uzņēmums. Kādā vecā, XX gs. pirmajā pusē izdotā reklāmas lapā lasām: «*Lauksaimniecības mašīnu izlabošanas darbnīca. F. Šēnbergs pieņem izlabošanā dažādas lauksaimniecības mašīnas un visus mehāniskos darbus. Labības kuļšanas darbus izpilda ar savām kuļmašīnām. Apkārtbraucošs zāģu gaters apstrādā visu koku materiālus, kā: zāģē dēļus, blankas, izgatavo jumta skaidas u. t. t. Urbj uz vietas tvaiku katlu cilindrus.*»

Arī dzīvesbiedre nav rokas klēpī turējusi. Viņa bijusi šuvēja, kas ne vien pati darinājusi tērpus, bet apmācījusi arī amatā. Tajā pašā reklāmas lapā lasām: «*Šnitu zīmēšanas un piegriešanas kursus pasniedz Berlīnes akadēmijas absolvente Č. Šēnberga Aizputē, Boju ielā Nr. 26. Izgatavo plisē darbus. Plisējumi tiek izgatavoti dažādās variācijās.*»

Šēnbergiem piederēja gan vecā ielas māja, gan arī vēlāk pagalmā uzceltā otra māja ar **26. nr.**, ko Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā aizputnieki pazina kā vannu iestādi (sk. *Pirtis!*). Šēnbergu ģimene Aizputi pameta kara beigu posmā. Pēcncēji 90. gados īpašumu atguvuši. Sētas māja padomju varas gados pārtapusi par divstāvu dzīvojamo namu.

Stalta izskatās gaiši krāsotā divstāvu koka ēka ar sarkanām logu aplodām **Kalvenes ielā 28.** Tā uzcelta 1880., bet pārbūvēta 1924. gadā. Ap 1914. gadu tā piederējusi Kazdangas pagasta «Rūnu» māju saimniekiem Indriķim un levai Ētmaņiem, kuru ģimenē piedzima meita, ko arī nosauca par levu un kas vēlāk kļuva par rakstnieka **Jēkaba Janševska**

(1865–1931) dzīvesbiedri. Tā kā laulības notikušas pret vecāku gribu, tēvs to paudis arī testamentā, kurā Aizputes māju un 10 tūkstošus rubļu kapitāla novēlējis sievai, bet par meitu teikts:

«leva Janševska, dzim. Ētman, pēc sievas nāves vienīgā mantiniece var no 10 000 rbļ. saņemt vienīgi procentes – pats kapitāls vajag palikt neaiztikts .. kamēr leva dzīvo ar savu tagadējo vīru Jēkabu Janševski, tamdēļ ka viņa mūsu meita leva pret mūsu, savu vecāku, vēlēšanos pie šī vīra ir aizgājusi. Man tai brīdī mājās nebūdamam, negaidīja mani pārnākam, bet ļāvās tagadējam vīram patvarīgi pret savas mātes manas sievas vēlēšanos aizvesties no mūsu mājas un viņas vīrs J. J. caur man no viņa piesūtītajām atklātnēm un cietām vēstulēm mani nolamāja uz to rupjāko vīzi, tad tomēr es savai meitai levai .. novēlu caur šo testamentu jau minētos 10 000 rubļus un manu nekustamo īpašumu Aizputē Boju ielā 14 [toreizējā māju numerācija – M. B.] pēc mūsu abu nāves, bet no kapitāla tikai procentes.»

Kad «Rūnu» mājas bija atdotas dēlam Fricim Ētmanim, māte dzīvoja šajā Aizputes namā. Pie viņas ciemojusies gan meita, gan tās bērni Mirdza un Kārlis. Droši vien te iegriezās arī pats rakstnieks. Piemēram, kāda atklātne, ko viņš 1912. gada 27. jūnijā sūtījis dēlam Kārlim (1901–1941, viņš arī darbojies literatūrā) no Stokholmas olimpiskajām spēlēm, sūtīta uz šo māju.

Vēlāk māja pārdota Lažas pagasta «Liksteņu» māju saimniekam Ernestam Štrausam. Tad, domājams, notikusi arī mājas pārbūve. Štrausi te atvēra pārtikas preču tirgotavu. Saimniece Alma Štrause cepa ļoti garšīgu rupjmaizi un saldskābmaizi. Kad 1940. gadā māju nacionalizēja, saimnieki pārcēlās uz «Liksteņiem». Kara beigās Štrauss devās trimdā, bet sieva, kurai bija žēl atstāt mājas, palika

«Liksteņos». Vēlāk, baidīdamās no izsūtīšanas, viņa pārcēlās dzīvot citur. Pēcnācēju viņiem nebija.

Kad 1940. gadā savu posteni Aizputes policijā nācās pamest policijas priekšniekam, viņš ar ģimeni dzīvokli atrada šajā mājā, no kuras arī 1941. gada jūnijā izsūtīti.

Tā ēka kļuva par pašvaldības īpašumu. No 70. gadiem tajā telpas izmantoja Tūristu klubs, bet vēlāk – pensionāru aprūpes centrs «Piesaulīte», ko tagad pārdēvēja par Mājas aprūpes biroju (vadītāja Velta Zommere). Pārējās telpas aizņēma dzīvokļi.

Kalvenes un Upes ielas stūrī, 90. gadu otrajā pusē ieguvusi zilganzaļu krāsojumu, ir pašvaldībai piederošā palielā **30. nr.** dzīvojamā māja, kas celta 1880. gadā. Kapitālais remonts tajā veikts 1964. gadā. Te 30. gados bija Bergmaņa pārtikas preču tirgotava. Šajā mājā līdz studijām Liepājas Pedagoģiskajā institūtā dzīvoja Mārtiņš Freimanis – grupas «Tumsa» solists, viens no Kaupēna lomas tēlotājiem Liepājas teātra izrādē «Kaupēns, mans miļais» (1999. gadā, M. Zālītes un J. Lūsēna rokopera) un viens no pirmajiem Robinsonu televīzijas spēles dalībniekiem.

Tāda pati vienstāva, tikai ar pagalma pusē dzīvošanai izbūvētu jumta stāvu ir otrpus Upes ielai esošā **32. nr.** koka ēka, kas celta XX gs. sākumā. 1940. gadā to nopirka Glikmanis, lai dāvinātu meitai uz kāzām. Taču jau tā paša gada otrajā pusē te bijis Aizputes pilsētas elektrības un gāzes iestādes Aizputes tīkls. Šajā necilajā ēkā 40. gados darbu sākusi Aizputes apriņķa Ceļu daļa. Pēc tam ierīkoti dzīvokļi.

Ēka 90. gados pieder bijušajam aizputniekam, bet no 1935. gada Izraēlā dzīvojošajam Jēkabam Roloffam (1929. gadā beidzis Aizputes valsts ģimnāziju, strādājis pilsētas valdē, pieslēgjis sociāldemokrātiem, kādēļ 1934. gada 16. maijā apcietināts, pēc atbrīvo-

šanas aizbraucis uz Palestīnu). Īpašumu pārvalda Voldemārs Bloks.

No sarkaniem ķieģeļiem celts stāvs, bet dakstiņu jumtā izbūvētais mezonīns no koka ir 1905. gadā būvētajai Vīgriežu mājai (**34. nr.**). Tās tagadējie īpašnieki ir Kreičmane un Herbsts, bet divstāvu māja pagalmā (**34. a nr.**) pieder Konstantīnam Umbrāsko. Ielas mājā kopš 90. gadu otrās puses ir auto piederumu veikals.

Nākamā sarkanā ķieģeļu ēka (tā sauca- mais Puķīšu nams), kas atrodas preti vecajai fabrikai, esot celts ar tādu aprēķinu, ka tur dzīvokļus irēs kartonāžas fabrikas strādnieki. Tas arī noteicis iekštelpu izvietojumu – lejasstāvā četri vienistabas dzīvokļi ar virtuvi, katrā mansarda spārnā pa trīs plītsistabām, jo strādnieki nav turīgi, tiem plašas telpas nevajag. Nams celts pēc 1890. gada. Mūsdienās šajā ēkā vienā lejasstāva dzīvoklī iekārtots lietotu apģērbu veikals.

Maza, pelēka koka **38. nr.** mājiņa piedēvējusī cunftīgam podniekam Kārlim Hornam. A. Horna bijusi vecmāte. Pēc viņas tur dzīvo- jusi vecmāte Marija Rone. Arī Horna ierīkotās podnieku darbnīcas telpas turpinājuši izman- tot vēlākie Aizputes podnieki (Apinis). Mūs- dienās ēkā ir tikai dzīvokļi.

Gara vienstāva dzīvojamā **25. nr.** ēka ar durvīm vidū, kas to simetriski daļa divās daļās, kur katrā pusē pa četriem logiem un pa dzīvoklim katrā ēkas gala jumta stāvā, – tāda mūsdienās ir 1855. gadā uzceltā nespējnieku patversme (sk. *Veco ļaužu mitnes!*), kas darbojās gandrīz 100 gadus (30. gados tās pār- zinis bija V. Jurkovskis). Harro fon Hiršheits atceras, ka vienu gadu šajā ēkā darbojusies vācu skola. Aizputes invalīdu nams šeit ierī- kots 40. gados, bet tad veco ļaužu mitne tika iekārtota netālajos Rokaižos. 1953. gadā ēku atjaunoja kā dzīvojamo māju. Pārbūvē dzi- vokļi izplānoti 40. gadiem atbilstoši kvalita-

tivi: tajos nav jāieiet caur virtuvi, ir neliels koridors, un no tā atsevišķas durvis ved virtuvē un istabā. Tas jau bija moderns izkārtojums, jo lielākā daļa aizputnieku dzīvoja tipiski XIX gs. strādnieku rocībai – virtuve un aiz tās istaba. Ēka remontēta 2001. gada vasarā, kad ārsienas apšūtas ar dēļiem un ēka ieguvusi brūni tonētu krāsojumu.

Aptieku kartonāžu fabrika atrodas **Kalvenes ielā 27**. Tas bija lielākais pirmskara laika uzņēmums pilsētā. Sarkanā trīsstāvu ķieģeļu ēka ir tipisks XIX gs. beigu ražošanas ēkas paraugs ar bagātīgu galvenās fasādes arhitektonisko noformējumu un kā padomju laikā, tā mūsdienās ir vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis. Tās fasāde ritmiski sadalīta posmos un greznota ar apmestām un balti krāsotām arhitektūras detaļām. Fabrika dibināta 1890. gadā, lai izgatavotu «*aptieku kastītes, smēru kastītes, kapsēles, tektures, kulītes un prēģētas etiķetes*». Fabrikas ražojumus līdz Pirmajam pasaules karam izplatīja pa visu carisko Krieviju. Fabrikā strādāja arī iespiedēji un bija sietuve, tur varēja apgūt burtliča amatu. Īpašniece bija Ģertrude Lindenberga, bet direktora posteni ieņēma viens no viņas diviem dēļiem – Vilhelms Lindenbergs, kurš ar ģimeni fabrikas ēkā arī dzīvoja. (Otra dēļa īpašumā bija saimniecība Aizputes pievārtē, tagadējās Brīvības ielas austrumu galā – bijušie «Kalngali». Ēkas daļēji saglabājušās.) Ģertrudei Lindenbergai piederēja arī drēbju krāsotava, dzirnavas un kokzāģētava. Iespējams, fabrika ražoja aptieku kartonāžu tieši tāpēc, ka viņas agrī mirušais dzīvesbiedrs Jānis Lindenbergs bijis provizors. Kad īpašums nonāca parādos, fabriku ieguva Latvijas kredītbankā, kuras pārziņā tā atradās līdz nacionalizācijai 1940. gadā. Lindenbergi izceļoja uz Vāciju.

Otrā pasaules kara gados vācu armija rūpnīcā laboja ieročus.

Pēc kara šajās telpās darbu sāka jaunizveidotais Aizputes rūpkombināts. Piecdesmito gadu beigās tajā jau bija 12 cehi (mehāniskais, elektrods, galdnieku, vilnas apstrādes un citi). 1957. gadā uzbūvēja jaunu mēbeļu ražošanas cehu un plašu klubu.

No rūpkombināta izveidojās metāla furnitūras rūpnīca «Kurzeme». Tie bija uzņēmuma ziedu laiki, tas spēja dot darbu sestai daļai pilsētas iedzīvotāju. Tajā laikā uzcēla arī jauno ražošanas korpusu.

1995. gada martā «Kurzeme» pārtapa par a/s «Kurzemes atslēga-1». Tas vēl arvien ir lielākais metālapstrādes uzņēmums Liepājas rajonā un arī lielākais nodokļu maksātājs Aizputē. Tā sortiments ir plašs, rūpnīca piedāvā ap 100 dažādu slēdzeņu, kā arī durvju viras, durvju ķēdītes un logu aizvērtnes. 2002. gadā sāka ražot dažādus metālkalumus mājai un dārzam, jo iegādājās jaunas vācu firmas metālapstrādes iekārtas. Iespējams pasūtīt dārza žogus, vārtņus, balkonu un kāpņu margas, logu un kamīnu režģus un citas lietas. Saražotā produkcija tiek pārdota gan Latvijā, gan Lietuvā, Ukrainā, Igaunijā un Krievijā. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu 2002. gadā eksports pieauga par 10,1%, kopējais pārdošanas apjoms par 3,8% un ražošanas apjoms – par 8,9%. 2002. gadā «Kurzemes atslēgā» strādāja 274 cilvēki, to vidējā alga bija 151 lats.

Vecais korpus ir nedaudz atvirzīts no ietves, un starp to un ēku ir zālājs. Vecajā ēkā darbu pārtrauca 1978. gadā. Tās austrumu gala piebūvē kopš 1996. gada iekārtots pārtikas preču veikals (īpašnieks J. Korāts).

Aiz rūpnīcas vārtiem ir uzņēmuma pārvaldes ēka – divstāvu mūra celtne, kas cara laikā kalpoja militāriem mērķiem. Pirms Pirmā pasaules kara šajā ēkā darbojās krievu mācītāja izveidota draudzes skola ar trīsgadīgu mācību programmu. Skolā mācījās ap 30 skolēnu un strādāja divi skolotāji.

Gāspute

Kalvenes iela XX gs. pirmajā pusē

Pastkarte no Jurga Skulmes kolekcijas

Hasenpoth

Kalvenes iela 13
XX gs. pirmajā pusē

Pastkarte no Jāņa Lagzdiņa kolekcijas

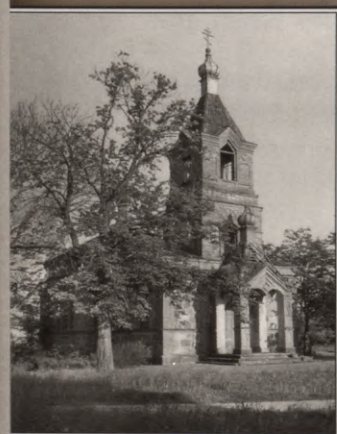
Kalvenes iela 21 no pagalma puses XX gs. 90. gados

Julija Peluodes foto

Bruno Šules 2001. gadā

Vara Santia foto

Kalvenes iela 38 a pirms pārbūves

No Alžupes novadpētniecības muzeja krājumiem

Vejdzirnavas ap 1880. gadu atradās tur, kur tagad a/s «Kurzemes atslēga»

No Alžupes novadpētniecības muzeja krājumiem

Pēc Latvijas brīvvalsts tapšanas XX gs. pirmajā pusē telpas aizņēma Aizputes – Kuldīgas kara aprīnka pārvalde: lejasstāvā kanceleja un apsardze, augšstāvā – pārvaldes priekšnieka darba telpas un dzīvoklis. Visilgāk šajā amatā bija pulkvedis Ernests Runge (1922–1931). (Viņa mazbērni, mazmazbērni un nu jau ceturtā paaudze vēl mūsdienās ir aizputnieki.) Runges laikā iestādi apmeklējis generālis Jānis Balodis. Pēc Runges priekšnieka amatu ieņēma pulkvežleitnanti Jānis Bērziņš, Jānis Tomsons un Augusts Muižulis.

1940. gadā šo ēku savai mītnai izvēlējās ieņākušās armijas pārstāvji, tūlīt pēc kara līdz aprīnka likvidēšanai šeit atradās Kara komisariāts. Vācu okupācijas gados (1941–1945) telpas aizņēma vācu armijas ļaudis.

No 1963. gada ēkā ir rūpnīcas kantoris un direktora kabinets, vienalga, kā sauc rūpnīcu – ABR «Aizpute», MFR vai VNU «Kurzeme», a/s «Kurzemes atslēga-1». Kādu telpu 90. gados aizņēma lietotu apģērbu veikals, bet kopš 1995. gada rudens atvērts rūpnīcas veikals, kam telpu dizainu veidojis mākslinieks Armands Ausmanis. Tajā tirgo pašmāju produkciju un saimniecības preces, ko cenšas iegādāties tieši no rūpnīcām – sadzīves ķīmiju, plīts restes, cepeškrāsnis, aizbīdņus, elektroinstrumentus, plastmasas izstrādājumus u. c.

Kad gatavoja vietu jaunajam rūpnīcas korpusam, nojauca divas koka ēkas, kas atradās aiz Kara pārvaldes. Pirmā – neliela, ar galu pret ielu vērsta privātmāja. Otra – gara vienkārtīga ēka, kas sniedzās līdz J. Zingberga ielai. Uz tās logu palodzēm podos, kas apvilkti ar kreppapīru, vienmēr kupli ziedēja vienas no nabago ļaužu iecienītām puķēm – kumelpēdas, ko lepnāk sauc par pelargonijām. Tagad šo ēku vietā ir auto stāvlaukums un zāliens ar pāris kokiem.

Ielas pretējā pusē ir brūna koka ēka, kuras gāla sienai vertikāls dēļu apšuvums un izbūve

jumta stāvā – kādreizējais Sauleskalna nams, mūsdienās – pašvaldības īpašums. Tas ir jau tik vecs, ka daļu dzīvokļu īrnieki pametuši. Nams robežojas ar tagadējo adventistu baznīcu un Brāļu kapiem. Sauleskalni to iegādājušies no Billes un Jēkaba Rudzišiem, kuriem piederēja arī nelielā **42. nr.** blakusmāja dārzā. Kā zina teikt tās tagadējie īpašnieki – Sauleskalnu nākamā paaudze: šī nelielā mājiņa celta pakāpeniski. Visvecākais ir pret dienvidiem vērstais spārns, kas celts 1887. gadā. Tam perpendikulāri liktā daļa radusies vēlāk. To cēlušī jau pieminētie Rudziši, no kuriem to mantoja meita ar ģimeni (Gūtlandi), bet no viņiem to savukārt atpirka Sauleskalni.

Aiz J. Zingberga un Sporta ielas, kas sākas Kalvenes ielas kreisajā pusē, bet labajā – aiz Kapu ielas, Kalvenes iela ved pa labi un nonāk tā sauktajā Buļļugalā. Iztaisnojot Kalvenes ielu vairāk pa kreisi, vidū starp veco un jauno ielas daļu palika **37. nr.** māja (vecās ielas vietu gandrīz vairs nevar redzēt). Tā ir 1912. gadā celtā bijusī Blūma māja ar balta mūra pirmo stāvu un no koka būvētu mezonīnu zem pelēkā šīfera jumta.

Šajā ēkā pie tēva vecākiem uzauga **Bruno Šulcs**, kura aizraušanās ir kalnu velotūrisms un kurš 1997. gadā ar divriteni devās iekarot Elbrusu. Par to viņš stāsta grāmatā «Uzdriestēšanās Būt Pašam Sev» (2000). Dzimis 1962. gadā Aizputē, te beidzis pamatskolu un vidusskolu, 1985. gadā RPI ieguvis inženiera mehāniķa specialitāti un strādājis VEF par inženieri konstruktoru.

Māju **Kalvenes ielā 48** sensenis sauc par Vecajām kazarmām. Sikāku ziņu par nosaukuma rašanos trūkst. Zināms, ka 1878. gadā krievu–turku kara laikā Aizputē novietoti 229 turku gūstekņi, kuri te atradušies no 3. marta līdz 21. aprīlim. Gūstekņu vidū bijuši arī 45 arābi. Tie ar turkiem nav sadzīvojuši, tādēļ nošķirti. Turki novietoti Kalvenes ielā 48

(Vecajās kazarmās), bet arābi – Kuldīgas ielas galā. 113 gūstekņi saslimuši, un 18 no tiem miruši. Tie apbedīti ārpus pilsētas, tā dēvētajos Nabagu kapos, ko mēdz saukt arī par Turku kapiem.

Vecās kazarmas sastāv no divām mūra ēkām, kas veido «L» burtu. Ielai pieguļošā ir vienvietīga, bet tās labais spārns – divstāvu. Vairākkārt kapitāli remontētas.

Ar šo māju beidzas Kalvenes ielas vecākā daļa un sākas apbūvnieki – viena dārzu apņemta privātmāja aiz otras. Pirms iela atkal ved kalnup, tās kreisajā pusē pirmā ir Ceļu ekspluatācijas iecirkņa Nr. 4 ēka. Iecirknis tika likvidēts 1957. gadā un iekļauts Liepājas Ceļu ekspluatācijas rajonā Nr. 4. **59. nr.** ēkā 90. gados ar savu produkciju tirgojās a/s «Dobeles dzirnavnieks».

Reiz kailajā kalnā, kur 1793. gadā iepretī vēlākajām Brūderu mājām pilsēta uzcēla jaunās karātavas un kurā auga tikai viens koks, pie kura esot aprakts zviedru karavīrs, 1958. gadā sāka celt ēkas 7. ceļu būvniecības rajons, kas aizņēma aizvien lielāku teritoriju ar kantora ēku, darbnīcām, kultūras namu (likvidēts 1991. gadā), daudzstāvu dzīvojamām ēkām un Livānu mājām, kas tagad privatizētas. Ir savs veikals un dienesta viesnīca. Uzņēmumu tagad sauc SIA «Aizputes ceļnieks» un tas ir otrs lielākais nodokļu maksātājs rajonā.

Pretī Ceļu daļas apbūvei plešas kādreizējais Komunālā uzņēmuma dārzniecībai dēstītais ābeļdārzs, kurā tagad saimnieko ceļdaļnieki. Daudziem saulē spīguļo siltumnīcas, tiek audzētas saknes un ziedi. Dārzniecība (**60. nr.**) kopš 1995. gada ir privatizēta. To izveidoja padomju laikā uz kādreizējās Lažas pagasta zemes, kur atradās Brūderu mājas. Uzcēla siltumnīcas, audzēja galvenokārt ziedus (rozēs, nelķes, Alpu vijolītes) un darināja bērnu vainagus.

Kalvenes ielā 75 ir pēdējā būve pilsētā šīs ielas kreisajā pusē. Tur atrodas SIA «As-tarte-Nafta» degvielas uzpildes stacija.

Pie vecajiem Ebreju kapiem ir ielas pēdējā māja – **61. nr.**, neliela brūna koka ēciņa. Tajā bērniņu pavadījies ievērojamais ērgelnieks Tālvāldis Deksnis.

Kalvenes iela ir viena no senajām pilsētas ielām, tās apbūve (lielākoties koka) līdz 48. nr. namam veca, tāpēc īpaši saudzējama.

Kalvenes ielu šķērso tikai Jura Mātera iela, bet no tās atzaro 11 ielas: pa kreisi – Ziedu, Kurzemes, J. Zingberga, Sporta, Kalna, Ezera un Ezerkrasta, pa labi – Upes, Kapu, Zaķu un Lidumu.

Šīs ielas svētki tika sarīkoti 1997. gada 6. septembrī.

Kapu iela

Aiz rūpnīcas «Kurzemes atslēga» Kapu iela atzaro pa labi no Kalvenes ielas. Pa to var nokļūt Vecajos kapos, no kuriem iela ieguvusi savu nosaukumu. Vecākā **1. nr.** māja šajā ielā piederēja dārzniekiem Blūmiem, tagad tā pieder viņu mantiniekiem Krivošānoviem (pārbūvēta). Ielas pagarinājums, kas sākas aiz Avotu ielas un ved lejā uz Tebru, radies tikai pēc Otrā pasaules kara, kad tur piešķīra zemes gabalus individuālajai apbūvei. Tagad ielas kopgarums ir 340 metri. Asfaltēts ielas posms līdz Avotu ielai, turpinājumam ir grants segums. Kapu ielā ir astoņas privātmājas, jaunākā no tām pieder Daumantam Nelsonam (**5. nr.**).

Kastaņu aleja

Iela veidota 70. gados pilsētas rietumu daļā, Stacijas galā. Tā atzaro pa kreisi no Sakas ielas un sniedzas līdz Brīvības ielai. Garums tikai 280 metru, un kāda alejas iedzīvotāja konstatējusi, ka pa to var iziet trīs minūtes.

Par Kastaņu aleju nosaukta tāpēc, ka tur audzis kastanis. Tagad to ir daudz, jo, kā arī stāsta kāda šīs ielas iedzīvotāja, lai attaisnotu ielai doto nosaukumu, kastanis bijis jāiestāda katram, kas vēlējas šeit celt māju. Pirmā māja uzcelta 70. gadu vidū, mūsdienās ir 12 mājas. Sākumā tās būvētas tikai alejas labajā pusē, kreisajā bijuši sakņu dārzi. Ap mājām vasarās zied daudz dažādu puķu. Dzīvojamās ēkas gan vienkāršas, gan arī divstāvu. Alejai grants segums.

Katoļu iela

Tikai 180 metrus garā, vēl mūsdienās neasfaltētā Katoļu iela ar izdrupušu ietvi tikai ielas labajā pusē ir viena no vecākajām pilsētas ielām, kas pastāv kopš agrajiem viduslaikiem un stiepjas gar senpilsētiņas rietumu malu. 1940. gadā šo ielu pārdēvēja par **Sarkano ielu**. Šķiet, ka šis jūlijā pieņemtais lēmums palicis zināms tikai pašiem lēmējiem. Aizputnieki šo nosaukumu nav lietojuši. Domājams, ka tas nepaspēja parādīties arī pie māju sienām, jo pēc nepilna gada tā atkal bija **Katoļu iela**. 1948. gada 31. oktobrī to nosauca par **Pionieru ielu**. 1990. gadā iela atguva divreiz atņemto nosaukumu.

1912. gadā ielā bija sešas mājas un smēde. **Katoļu ielā 1** 30. gados bija divas biedrības: 1921. gadā dibinātā Aizputes namīpašnieku biedrība (vadīja Eduards Šverduts) un Kristīgo labdarības biedrība (dibināta 1924. gadā, vadīja mācītājs Valters fon Hirsheits). Šajā vairākkārt pārbūvētajā ēkā mūsdienās ir Aizputes zonālās slimnīcas bērnu nodaļa, otrajā stāvā – dzīvokļi.

XVIII gs. sākumā Aizpute kļuva par Piltenes valstiņas galvaspilsētu līdz 1795. gadam, kad to kopā ar visu Kurzemi sev pievienoja Krievija. Piltenes valstiņas pastāvēšanas laikā augstākā pārvaldes iestāde – landrātu kolēģija

un tiesa atradās tagadējās I. nr. ēkas vietā. XVIII gs. beigās ēka bijusi sliktā stāvoklī un 1804. gadā pārdota Firkksam, bet vēlāk dzirnavniekam Vilkem. Kopā ar koka blakusmāju XX gs. tā piederēja E. Šverdutam. Vācu draudze to iegādājās 1933. gadā, un līdz vāciešu repatriācijai 1939. gadā tajā atradās mācītāja Valtera fon Hirsheita dzīvoklis un birojs. 1940./1941. gadā radās iecere atbrīvotajās telpās ierīkot bērnudārzu, bet tā netika īstenota. Tukšās telpas 1941. gada martā Aizputes kūdras fabrika izmantojusi saviesīga vakara rīkošanai saviem strādniekiem. Šajā mājā 1945. gadā visu cienītais ķirurgs Pēteris Aivars kopā ar kolēģiem nodibināja Aizputes slimnīcu (sk. *Veselības aprūpe!*).

Mājas pagalmā ir sabiedriskā pirts – gara, balta vienkārša mūra ēka (sk. *Pirtis!*), kurā viriešiem un sievietēm atvēlēta pa vienai pēršanās dienai nedēļā.

Starp slimnīcas bērnu nodaļu un Mākslas skolu vēl pēc Otrā pasaules kara atradās veca vienkārša koka māja, kurai vidū bija durvis ar ieeju no ielas un abās pusēs dzīvokļi (**3. nr.**). Tajā līdz 1948. gadam kopā ar ģimeni dzīvoja ievērojamais tautas dziesmu teicējs, koklētājs un kokļu meistars **Pēteris Korāts** (1871. gada 20. decembrī Alsungā – 1957. gada 15. aprīlī Vecpīlī), kuru folkloras speciālisti piemin ar lielu cieņu. Viņš piedalījies etnogrāfiskos koncertos Rīgā, paplašinājis stīgu skaitu koklei līdz 33. Viņa dziesmas pierakstījuši Melngailis, Salaks, Krūmiņš, kā arī skolēni – folkloras vācēji. Vēl pēckara gados viņš kopā ar sievu soļojis uz Misiņkalnu Dziesmusvētku gājiena priekšgalā, abi ģērbusies suitu tautas tērpos.

Mājas pagalmā atradies arī pirmais pilsētas margs pēckara gados – parasts šķūnītis.

1949. gada rudenī **5. nr.** ēkā atvēra sieviešu un bērnu konsultāciju, kas uz pārbūvētajām telpām pārcelta no Katoļu ielas 1, lai te darbotos daudzus gadus. Apavu izgatavoša-

Kāriņa Lindes foto

Katoļu iela 7
2003. gada pavasārī

Kāriņa Lindes foto

Katoļu iela 7
2003. gada pavasārī

Jūlija Peluādes foto

Katoļu iela 2001. gada septembrī

No Mirzāzes Birznieces arhīva

Mākslas skola Katoļu ielā 5
2000. gada 1. maijā

Vāra Smita foto

Pārbūvētā vācu draudzes māja Katoļu ielā 1,
tagad – slimnīcas bērnu nodaļa 2001. gadā

Kāriņa Lindes foto

Kastāņu aleja 2003. gada pavasārī

nas un remonta darbnīcu mājā iekārtoja 80. gados: sākumā tikai labajā spārnā, vēlāk – visā ēkā. 1991. gada rudenī te apmetās jaunbūvētā Mākslas skola (sk. *Skolas!*), kas šeit darbojas arī mūsdienās. Tās paspārnē 90. gados izveidoja ES klubu, kurā par niecīgu samaksu interesenti varēja regulāri tikties ar dažādiem mākslas, kultūras, literatūras un citu jomu pārstāvjiem. Uz tikšanos ar klausītājiem brauca filozofi, psihologi, rakstnieki, grāmatizdevēji, gleznotāji un citi. To organizēja pilsētas domes kultūras komisija kopā ar bibliotēku (tagad muzejs sola šos pasākumus turpināt). Katoļu ielā 5 tapa «Aizputes Avīzes» 1. numurs. Tas iznāca 1993. gada 24. septembrī. Laikraksta tapšanas galvenais iniciators un organizators bija toreizējais Mākslas skolas direktors Vladimirs Naumovs.

Interesants ir vecos materiālos atrasts pilsētas valdes ēkas plāns Katoļu ielā 5, datēts ar 1938. gada 24. oktobri. Vai tiešām pilsētas valde gribēja pārcelties uz šo ēku, protams, to pārbūvējot?

Vislepnākā ēka ielā, padomju laikā arī pilsētas nozīmes arhitektūras piemineklis, ir **7. nr.** nams. Tas celts atbilstoši Kurzemes pilsētām raksturīgam dzīvojamā ēku tipam (līdzīgi ēkām Jāņa ielā 10 un Atmodas ielā 12 a) – mūra ēka ar zemu pirmo jeb colkstāvu un augstāku otro stāvu jeb beletāžu. XX gs. sākumā tā piederēja baronam Kārlim Manteifelim, bet pēc Pirmā pasaules kara – Aizputes apriņķa priekšniekam Iljam Jukmeņčukam. Viņš bija arī pagastu aizsargu nodaļu priekšnieks, ko vēlāk apvienoja apriņķa aizsargu pulkā, bet 1924. gadā pārdēvēja par 6. Aizputes aizsargu pulku. Aizsargu organizācijas priekšgalā I. Jukmeņčuks atradās no 1922. līdz 1927. gadam, kad vadību pārņēma 15. Liepājas aizsargu pulka komandieris.

Pēc Otrā pasaules kara šeit atradās Iekšlietu ministrijas Aizputes apriņķa Valsts arhīvs

(1946–1948). Pēc tam tas tika pārvietots uz Liepājas ielu 9. Vietā iekārtoja Valsts drošības ministrijas Aizputes rajona nodaļu, vienkāršāk – *čeku*. Pēc rajona likvidēšanas aizgāja arī šī iestāde.

1954. gada augustā pirmā stāva telpās ierādīja plītsistabu diviem 17 gadus jauniem, Rīgas pedagoģisko skolu tikko beigušiem skolotājiem. Viens no tiem bija vēlāk ievērojams un tautas mīlētais aktieris **Uldis Pūcītis**.

Katoļu ielas 7. nr. māja ir ires nams, kurā 90. gadu sākumā atvēra vienu no pirmajiem privātveikalēm pilsētā «Ormani», kurā pārdeva lauksaimniecības produktus, kas audzēti zemnieku saimniecībās. Tagad slēgts.

Gribas apstrīdēt, ka ar šo namu saistās ASV dzīvojošā, bet arī Latvijā populārā dziedātāja **Ilmāra Dzeņa** vārds, jo radnieki, par kuriem viņš stāstījis kādam aizputniekam, dzīvoja blakusmājā (9. nr.).

Nama ar **9. nr.** labajā spārnā Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā dzīvoja skolotāju Almas un Ernesta Citskovsku ģimene, kreisajā – Aizputes bankā strādājošā Berta Jurševska ar vecākiem. Pēc kara šeit dzīvoja ārstu Skaidrītes un Pētera Aivaru ģimene. Bijušajā Jurševsku dzīvoklī – ārste Barotāja. Skaidrīte Aivare bija iekopusi skaistu dārzu, bet, kad ieradusies no Rīgas uz pilsētas 740. jūbileju, viņai bijis sāpīgi vērot, ka nākamie šīs mājas iemītnieki to nav kopuši.

Visas pieminētās mājas atrodas ielas kreisajā pusē. Labajā to tikpat kā vairs nav. Katoļu ielā XX gs. otrajā pusē nojauktas trīs ēkas, viena dzīvojamā māja uzbūvēta (**2. nr.**).

Krasta iela

1994. gadā pilsētas dome par Krasta ielu nosauca jaunizveidotu 350 metrus garu, ar granti segtu ielu (šobrīd vēl – ceļu), kas sākas pie Baznīckalna un paralēli Tebrai gar tās malu

austrumu virzienā ved līdz jaunceļamajai viesnīcai, kas atrodas **Krasta ielā 2**. Vēl šai ielai pieskaitīta padomju laikā patērētāju biedrības no pelēkiem silikātkieģeļiem celtā ēcīna kāpņu galā preti Kultūras namam (kādreizējā Sinagogas, vēlākajā Kalna ielā).

Ar sadraudzības pilsētas Švercenbahas (Šveicē) atbalstu viesnīcu 90. gadu sākumā sāka celt uz kādreizējās ebreju pirts pamatiem (pirtij senatnē bija adrese Sinagogas ielā 1). To 50. gados pārbūvēja par padomju saimniecības «Aizpute» augļu un sakņu konservu fabriku, tautā sauktu par «Zapteni», kurā saimniecība pārstrādāja savos dārzos izaudzēto. Kā nerentablu to likvidēja, un kādu laiku ēka bija tukša. Kad 80. gados ēku piešķīra Kultūras namam, bēniņos izveidoja dzīvokli un nomainīja veco dakstiņu jumta segumu pret šiferi. Kad Kultūras namā sāka darboties keramiķu pulciņš, šeit iekārtoja apdedzināšanas krāsni.

Līdzekļu trūkuma dēļ viesnīcas celtniecība tika pārtraukta. 1999. gadā G. Viksnas vadītais arhitektu birojs pārstrādāja sākotnējo projektu. Vairākkārt mainījušies topošās viesnīcas īpašnieki. 2001. gada rudenī no pašvaldības SIA «Aizputes viesnīca» to privatizējis SIA «Pēteris». Ēkai ir uzslīets stāvs, jau pirms vairākiem gadiem uzlikts anodēta skārda jumts.

2002. gadā bijusi aizputniece, LLU Lauku inženieru fakultātes Ainavu arhitektūras un plānošanas specialitātes diplomande Inga Langenfelde izstrādāja diplomdarbu «Aizputes ainaviskās telpas attīstības priekšlikumi». Viņas darbs aptver arī topošās viesnīcas apkārtnes labiekārtošanu. Jāvēlas, lai pietiktu saaprāta un līdzekļu projektu īstenot.

Kuldīgas iela

Kur beidzas Jāņa un Katoļu iela, sākas 530 metrus garā Kuldīgas iela. Tā ir kādreizējā senā ceļa vieta. Pirmā un galvenā Aizputes

iela ir tagadējā Atmodas iela, bet otra senās pilsētas iela, kas minēta privilēģijās jau 1378. gadā, ir pilsētu pa Kuldīgas – Katoļu – Liepājas ielu šķērsojošais Kuldīgas – Grobiņas ceļš. XV gs. sākumā bija divi Kuldīgas – Aizputes ceļi: viens vedis pilsētā pa tagadējo Kuldīgas ielu, otrs, vecākais, gar Rokaižiem pa Jelgavas ielu. Tātad pašreizējā Kuldīgas iela bija vietējas nozīmes ceļš. Tāpēc Jelgavas – Atmodas ielas virzienā lielākoties izvietojušās sabiedriskās celtnes un tirgus laukums, bet Kuldīgas ielas virzienā – dzīvojamo ēku apbūve. No XVII līdz XIX gs. tā sniegusies līdz 17. nr. namam. 1912. gadā ielā bija 24 nami un gandrīz tikpat arī mūsdienās. Lai gan atsevišķas vecās ēkas nomainījušas jaunas, kuras nav pieskaņotas šīs ielas koka arhitektūrai (15. nr.), tomēr Kuldīgas ielas apbūves ansamblis ir ainaviski un arhitektoniski vienots. Te ļoti skaidri redzama Kurzemei raksturīgā koka arhitektūra.

1912. gadā Kuldīgas ielā bija pasts un telefona centrāle, zirgu pasta stacija, iebraucamā sēta, tējnīca, zvērināta advokāta kantoris, trīs veikali (labības un divi koloniālpreču un materiālpreču), strādāja sedlinieks, kalējs un šuvēja.

1935. gadā bija zāģu gateris, tējnīca un astoņas tirgotavas (trīs pārtikas preču, kokmateriālu un malkas, divas labības, labības un ādu, auglūdēns), kā arī trīs biedrības – 1908. gadā dibinātā Aizputes kredītbiedrība, priekšsēdētājs Meiers Hirsks, Kuldīgas ielā 23; 1924. gadā dibinātā Aizputes pilsētas ebreju izglītības biedrība «Haskolo», priekšsēdētājs Dāvids Rišmanis, Kuldīgas ielā 11 un 1923. gadā dibinātā Latvijas ebreju skolotāju biedrības «Hašover» Aizputes nodaļa, priekšsēdētājs Izraels Pinks, Kuldīgas ielā 7.

Ielu sedz asfalts, kas klāts 90. gadu vidū. 2002. gada vasarā ielas kreisās puses ietve ieguvusi mūsdienām atbilstošu segumu. Bet

bija laudis, kas labprāt būtu pacietuši mašīnu saceltos putekļus, kuri krājās starp bruģakmeņiem, lai tikai iela saglabātu savu senatnīgumu. 1995. gada septembrī pilsētas domē tika iesniegts 26 cilvēku parakstīts lūgums ielu nekļāt ar asfaltu. Tas nerada atsaucību.

Kuldīgas iela ir pirmā iela Aizputē, kas piedzīvojusi savus svētkus. Tie notika 1996. gada 7. septembrī, un svinības ierosināja šīs ielas 26. nr. mājas īpašniece vēsturniece Rigmora Kazaka. Pasākumā iesaistījās Aizputes Tautas teātris un ielas iedzīvotāji, katrs pastāstot to, ko zināja par savu māju – tās vēsturi un notikumiem, kas tajā risinājušies. Pēc tam šādi svētki turpinājušies nākamajos gados arī citās ielās.

Cenšoties pilsētu padarīt zaļāku, 1947. gadā Kuldīgas ielā starp ietvi un mājām stādīja ķiršus. Jau pēc gada daudziem bija aplauzti zari un galotnes, liela daļa nokalta.

Dzelteni krāsotā vienkāršā dzīvojamā **1. nr.** māja ar pelēka šifera jumtu ir katoļu draudzes īpašums kopš 1732. gada, kad Jelgavas prāvests par tūkstoš Alberta dālderiem nopirka no Georga fon Štromberga šajā vietā esošo māju lūgšanu nama ierīkošanai (sk. *Baznīcas!*). Pēc simt gadiem tā tika kapitāli remontēta. Zināms, ka tā bija koka ēka ar dakstiņu jumtu. Pagalmā bija no tādiem pašiem būvmateriāliem celta saimniecības ēka. Tajā bijusi ratnica-klēts un stallis četriem zirgiem.

XX gs. 30. gados Kuldīgas ielā I dzīvoja pilsētā labi pazīstamā un cienītā Rozenšteīnu dzimta, zvērināts advokāts Maksis Kupfers, Šternbergi. Pēc Otrā pasaules kara māja draudzei atņemta, padomju gados kapitāli remontēta, 90. gados īpašums atgūts.

Ielas pretējā pusē vēl līdz 90. gadu beigām bija māja, kas redzama jau pirmajā Aizputes plānā (pēc citām ziņām celta 1816. gadā). Tā atradās nozīmīgā vēsturiskā ielu sadurvietā un bija viens no pilsētībūvniecības

pieminekļiem. Šīs (**2. nr.**) un **1. nr.** ēkas ziemeļu priekšpusē senatnē atradās vieni no pilsētas trīs vārtiem, kas bija ieeja viduslaiku Aizputē pa jaunāko – Kuldīgas ceļu. Šajā vienkāršā koka ēkā no 1750. gada līdz XIX gs. sākumam atradās pirmā aptieka pilsētā (sk. *Aptiekas!*). Pēdējais mājas īpašnieks līdz tās nacionalizācijai bijis Joelis Nātansons. Trīsdesmitajos gados tajā atradās R. Šūnam piederoša pārtikas un tabakas preču tirgotava, bet pagalmā – viena no daudzajām pilsētas iebraucamajām vietām, kas darbojās vēl pēc kara, kad tai pievienoja arī blakus pagalmu un tā saukta par iebraucamo sētu Nr. 3.

Nojauktās ēkas vietā tiek celts katoļu draudzes dievnams. Tā pamatakmens iesvētīšana notika 2002. gada 15. novembrī.

Aiz iebraucamās sētas vairs neesošā žoga, dārza zaļumā ieslēpta, atrodas kādreizējā Zilmaņa māja (6. nr.). Šajā vienkāršā koka ēkā pēc atgriešanās no izsūtījuma Sibīrijā no 1954. gada līdz mūža beigām dzīvoja gleznotāja **Margota Rumba** (dz. 1908. gada 1. aprīlī – m. 1978. gada 1. aprīlī) kopā ar dzīvesdraugu Rolandu Peniķi (sākumā mituši Austrumu ielā 8). Viņas darbi – ziedi un ainavas redzami daudzu aizputnieku dzīvokļos. Margota Rumba strādāja par mākslinieci un noformētāju MFR «Kurzeme», nodibināja un vadīja zīmēšanas un gleznošanas studiju. Apbedīta Misiņkalna kapsētā.

Gleznotāja Bīruta Baumanes atceras, ka 1940. gada ziemā viņa kopā ar M. Rumbu apmeklējusi Romana Sutas studiju Rīgā, Valņu un Audēju ielas stūrī un ka viena no labākajām studistu vidū, kas citīgi strādājusi, bija Marga Rumba.

Dzelteni krāsotajai Romas katoļu baznīcai ir **3. nr.** Tā vecajā vietā atjaunota pēc ugunsgrēka (sk. *Baznīcas!*).

Nākamās divas ēkas ielas kreisajā pusē – **5.** un **5. a nr.** – ir līdzīgas un, šķiet, celtas

Julija Peludes foto

Vairs neesoša ēka Kuldīgas ielā 2 (skats no pagalma) XX gs. 90. gados. Tajā atradās pirmā aptieka pilsētā

No Mirāzās Birznieces arhīva

Iebraucot Aizputē pa Kuldīgas ielu XX gs. 70. gados. Pa kreisi – vairs neesošais Mellais krogs, pa labi – Klosteres muiža

No «Aizputes Avīzes» arhīva

1998. g. oktobrī sabiedriskajos darbos nodarbinātie sakopj Kuldīgas ielu

No Mirāzās Birznieces arhīva

Katoļu baznīca Kuldīgas ielā 3
2001. gada martā

Julija Peludes foto

Kuldīgas iela XX gs. 90. gados

aptuveni vienā laikā – XIX gs. pirmajā pusē (pēc namu pārvaldes datiem 1870. gadā). Padomju laikā abas bija vietējas nozīmes arhitektūras pieminekļi, un tādi ir joprojām. Ēkām ir greznas klasicisma laika durvju vērtnes ar virsgaismu (XIX gs. sākums), abām fasādes pusē divvērtņu durvis – 5. nr. ir divas, katrā ēkas galā, 5. a nr. – vienas, īpaši greznas. Abām ēkām vienādi divslīpi dakstiņu jumti.

No 1898. līdz 1905. gadam 5. a nr. mājā dzīvoja LSDSP biedrs, Aizputes apriņķa veterinārārsts Ādolfs Hertelis (sk. *Herteļa iela!*), 30. gados – labības tirgotājs A. Laube, kura veikals atradies 12. nr. namā.

Aiz saimniecības ēkas pagalmā vēl saskatāmas pilsētas senā robežgrāvja atliekas, tā ka 7. nr. ēka, ko Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā dēvēja par Kolektora māju (pēc īpašnieka Abrama Kolektora vārda), senlaikos būtu ārpus pilsētas. Pirms Otrā pasaules kara tajā dzīvojis Latvijas ebreju skolotāju biedrības Aizputes nodaļas priekšnieks Izraels Pinks.

Abrama Kolektora īpašums bija arī nākamā, mazākā vienkāma 9. nr. ēka, kurā tagad ir tikai dzīvokļi, bet 30. gados bijis arī kāds veikals. Sākumā tajā tirgoja augļudeņus (īpašnieks Mozus Blumbergs), vēlāk – pārtikas preces (Žanis Dambergs). Četrdesmitajos gados tur reģistrēts Piena trests.

Pavisam neliela, ar galu, kas pavērsts pret ielu, ir 8. nr. ēka. Tās celšanas gads nav zināms. Pēc lielās, tēva celtās mājas Kalvenes ielā 21 pārdošanas, XX gs. 30. gados to savā īpašumā ieguva Friča Brīvēznieka tuvinieki. Te dzīvoja viņa māsa no tēva otrās laulības – Luīze, Vilhelmīne, Emīlija un brālis Alberts Treilandi. Alberta stādīts lielais bērzs mājas priekšā. Kā Alberts teicis kaimiņam Zilmanim, viņi iegādājušies tieši šo māju arī tāpēc, ka šajā vietā no Kuldīgas ielas atzaro mīļotā brāļa Friča Brīvēznieka vārdā nosauktais bulvāris. Alberts mira Otrā pasaules kara gados, pēc

tam arī Emīlija, tad Vilhelmīne. Pēc kara ēku par savu mājvietu izvēlējās prokuratūra, kas aizņēma visu lejasstāvu, īpašniecēm liekot pārvākties uz bēniņos izbūvētajām telpām. Kad Vilhelmīne Treilande, kas literatūrā pazīstama ar atmiņām par F. Brīvēznieku, šķīrās no dzīves, viena palikusī Luīze, kļuvusi akla un kurla, dzīves pēdējās dienas pavadīja Rokaižu pansionātā. Pēc prokuratūras darbības izbeigšanās telpas aizņēma bērnodārzs, kura rīcībā bija arī lielā 10. nr. blakusmāja. Te atradās kantora telpas un vieta arī kādai audzēkņu grupīnai. Bija kopīgs dārzs un pagalmā rotaļām.

Kopš 1994. gada sākuma te darbojas kristīgās palīdzības bezpeļņas organizācija SIA «Aizputes Samarietis» (reģistrēta 1993. gada 16. decembrī). Jau no 1993. gada pie tās darbojas svētdienas skola.

Samarijas mitne mūsdienās ir arī lielā, reprezentablā blakusmāja (10. nr.) – senā pasta ēka (sk. *Sakari!*). Tā celta XVIII gs., pirmoreiz pārbūvēta XIX gs. sākumā. XX gs. 30. gados nams kļuva par ārsta D. Čakārņa īpašumu un tika pamatīgi pārbūvēts. 1935. gadā tas bija vismodernāk aprikotais nams pilsētā: ūdensvads no trieces un centrālapkure. Namā ierīkots ārsta dzīvoklis un pieņemamās telpas. Čakārņu ģimene kara beigās devās emigrācijā.

1941. gadā no šīs mājas izsūtīja bijušo Aizputes policijas kārtībnieku Jāni Matisonu (dz. 1899. gada 22. aprīlī) ar dzīvesbiedri, Aizputes sešklasīgās pamatskolas skolotāju Elzu Matisoni (dz. 1900. gada 23. maijā). Viņas vadībā skolēni veidoja un kopa skolas izmēģinājumu dārzu un stādīja augļu kokus Tebras krasta kalnā pie baronu kapliņas un grantsbedrēm. Viņi no izsūtījuma neatgriezās.

No 1952. gada līdz 80. gadu beigām 10. nr. māju aizņēma bērnodārzs. Kādu laiku tur atradās arī mūzikas skola. 1992. gadā šajā

ēkā atjaunoja pilsētas muzeju, ko 1999. gadā pārcēla uz Skolas ielu 1. Jau muzeja laikā ēkas kreiso spārnu aizņēma samarieši, kuri te kopš 1994. gada ar šveiciešu, zviedru un norvēģu palīdzību iekārtojuši labdarības ēdnicu «Samarietis». Samarijas darbu vada Edvīns Skuja. Darbojas arī Samarijas veikals, kas līdz tam bija Atmosas ielā 7. Kopš padomju laika ēka ir vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis, un šādu statusu saglabājusi arī mūsdienās. Tiek remontēta koka dzīvojamā māja dārzā – tajā iecerēts ierīkot veco ļaužu mitni.

12. nr. ēka celta 1890. gadā, bet pēdējo pārbūvi piedzīvojuši 1967. gadā. Tajā līdz 1940. gadam atradās Abes Laubes labības tirgotava, 30. gados arī pārtikas preču veikals un Sonijas Laubes tējnīca. Bet 1950. gada martā tur atvēra «Sojuzutiširjo» kantori, kas iepirka visu veidu krāsainos un melnos metālus, lūžņus, nolietotus ādas, gumijas, vilnas, kokvilnas un citus izstrādājumus, kā arī putnu spalvas, zirgu aškus, ragus, kaulus un citus atkritumus, kā teikts paziņojumā. Padomju gados tajā dzīvoja arī viens no pilsētas izpildkomitejas vadītājiem – Kārlis Teihmanis.

14. nr. māja celta 1875. gadā, rekonstruēta 1963. gadā, kad, šķiet, izbūvēts jumta stāvs, ierīkojot tajā dzīvokļus. Ēka uzspodrināta 2002. gada vasarā. Kādreiz tās kreisā spārna pagrabstāvā bijusi labības tirgotava. Mājas priekšā aug liels koks.

Bet uzkalniņā starp **14.** un **18. nr.** ēku, ko tagad sedz zāle un lapotni jau slej divi palieli koki, vēl līdz 1940. gadam atradās XIX gs. 80. gados celtā ebreju pamatskola. Kad telpas palika tukšas, koka ēka pamazām gruva, līdz tika nojaukta.

Padomju laikā tikpat kā no jauna uzcēla **11. nr.** namu. Pēc namu pārvaldes datiem, māja uzbūvēta 1880. gadā. Tagad fasādes pusē mezonīns. Te dzīvojis pilsētas ebreju izglītības biedrības «Haskolo» priekšnieks Dā-

vids Rišmanis. 1925. gadā te bijusi Grotas privātskola ar pilnu pansionu.

Ar gala fasādi pret ielu ir vērsti **13. nr.** nams, kas izsenis pazīstams kā Konrāda nams, celts 1895. gadā. Tajā bija Žaņa Konrāda pārtikas veikals. Pārtikas veikals šeit bijis arī 50. gados. Tagad – tikai dzīvokļi.

Kuldīgas ielā 15 60. gados nojauktas senas ēkas un to vietā uzceltas jaunas, bet vecie pilsētas iedzīvotāji šo vietu sauc par Veco fabriķi. Kāpēc? Šai vietai ir sakars ar Lindenbergas kartonāžas fabriku, jo zināms, ka Ģertrudei Lindenbergai 1912. gadā šajā ielā piederēja māja ar 21. nr. Vēlāk ipašumiem numerācija mainīta, bet, tā kā ēka bijusi blakus baptistu baznīcai, varam secināt, ka tā atradusies šajā vietā. Vēl pirms tam varbūt te meklējama U. Šlipenbaha 1809. gadā pieminētā tapešu un turku papīru fabrika, kura izgatavojusi tik laba materiāla darbus, kādus varētu atrast tikai angļu fabrikās? Tas nav zināms.

Aiz šīs ēkas kopš 1939. gada atrodas baptistu baznīca (**17. nr.**), kas uzcelta 1937. gadā nodegušās koka baznīcas vietā (sk. *Baznīcas!*), kura bija celta 1893. gadā. Starp to un 19. nr. namu ir dziļa grava. Kādā 1378. gadā rakstītā dokumentā, kurā runāts par pilsētas lauku teritorijas robežām, minēta viduslaiku celtne – ķieģeļšķūnis, kas atradies teritorijas ziemeļu daļā pie «lielā grāvja». Šķiet, ka lielais grāvis varētu būt grava starp tagadējās Kuldīgas ielas 17. un 19. nr. māju un šķūnis bijis apmēram tagadējās baptistu baznīcas vietā vai gravas galā Tebras ielejā, ja ķieģeļus pieveda liellaivās pa upi.

Kad baptistu draudze Zvaigžņu ielā 1 uzcēla draudzes māju, mācītājs dzīvoja tajā. Pēc Otrā pasaules kara ēku nacionalizēja, un mācītājs bija spiests mitināties istabās baznīcas rietumu galā. Tur dzīvoja garīdznieki Arvids Vasks, Jānis Šmits un citi. Mācītāja Vaska četru bērnu ģimenē kā pastarītis uz-

auga ievērojamais komponists **Pēteris Vasks**. Turpat uzaudzis arī vēlākais arhitekts **Linars Skuja**, kura tēvs Jēkabs Skuja bija kordirģents un mūzikas skolas skolotājs. Šajās šaurajās telpās mitis arī mācītājs **Jānis Šmits**, kurš tagad ir teoloģijas doktors, dzīvo Rīgā un ir baptistu draudžu biskaps. Viņš, kuram kādu laiku nācās ar ģimeni dzīvot arī ārzemēs, starp citu, ir Latvijā lielākās ģimenes tēvs: ģimenē aug 16 bērni – 8 meitas un 8 dēli.

Pēc arhitekta Linards Skujas meta 1990. gadā aiz baznīcas uzcēla saimniecības māju. Tur iekārtoja mācītāja dzīvokli, arī kanceleju, garāžas un tualeti. Pēc mācītāja Andreja Šterna, kurš kļuva par Baptistu draudžu biskapu, no 1994. līdz 2001. gadam par mācītāju Aizputē kalpoja Latvijas baptistu vēsturnieks, biskaps emeritus Jānis Tervits, kurš šajā mājā pabeidza 1999. gadā izdoto enciklopēdisko darbu «Latvijas baptistu vēsture», kas stāsta par baptistu draudžu attīstību no 1860. gada septembra. Viņa dzīvesbiedre Lidija Tervita ir LBDS Māsu apvienības padomes locekle, šīs apvienības žurnāla «Marija un Marta», kas iznāk kopš 1994. gada, redaktore. 2001. gadā Terviti pārcēlās uz Liepāju. Mūsdienās baptistu draudzes mācītājs, kurš arī dzīvo Kuldīgas ielā 17, ir Jānis Balodis.

Gan **20.**, gan **22. nr.** ēka ir pārbūvēta. 22. nr. namā 30. gados atradās labības un ādu tirgotava, kas piederēja Jankelim Lēvim, kurš arī dzīvoja šajā mājā. Ēka celta 1890. gadā, remontēta 1964. gadā.

Ar atšķirīgo veidolu, kas gadu gaitā maz mainījies, skatu piesaista **24. nr.** ēka. Fasādi grezno ieejas durvis ar ipatnējām XIX gs. pirmajā pusē darinātām vērtņēm, vaļejs balkons un kāpnes. Pēdējoreiz krāsota 2002. gada pavasarī. Mūsdienās tā ir dzīvojamā māja.

XX gs. sākumā tās īpašnieks bija barons Pauls fon Renne, no kura 1908. gadā ēku ieguva Kurzemes vācu biedrības Aizputes no-

daļa, un līdz baltvācu repatriācijai 1939. gada rudenī tā bija pazistama ar nosaukumu Vācu māja – pilsētas un apkārtnes baltvācu kultūras centrs. Tur atradās sešklasīgā vācu pamatskola ar divām sagatavošanas klasēm, vairāki skolotāju dzīvokļi, kā arī zēnu internāts (meiteņu internāts – sētas mājā). Grāmatizdevējs Harro fon Hiršheits, kurš beidzis šo skolu, atceras, ka audzēkņu skaits svārstījies no 120 līdz 150. Bez direktores strādājuši vēl seši skolotāji, un reizi nedēļā nācis arī kāds virsnieks, lai zēniem mācītu militāras zinības. Skolas pilns nosaukums – Vācu vecāku savienības Aizputes pamatskola. Ja ziemā bijis ļoti auksts, Vācu mājā reizēm noturēts arī dievkalpojums un Bībeles stundas.

Otrā pasaules kara pēdējā ziemā ēkā mītnējās vācu armijas karavīri, dzīvojuši arī civiliedzīvotāji, telpas ierādītas pamatskolas vajadzībām, bet kādreizējā vācu skolas meiteņu internātā, sētas mājā, mācījās pamatskolas jaunāko klašu bērni. Ziemas beigās svētdienās šeit zinības apguva Aizputes ģimnāzijas audzēkņi, kas klīda pa dažādām pilsētas mājām, jo skolas telpas aizņēma hospitālis.

Pēc kara ielas mājā darbu turpināja pirmās klases ar vairākām paralēlklasēm. Daudz jaunu skolotāju (izņemot Vili Pucenu un Kriši Jankovski), cita citu nomainot, tur sāka darba gaitas – Rasma Sisene, Anna Indriksone, Rīta Freimane, Mirdza Lēmane, Sofija Stankeviča, Mirdza Grinberga, Astrīda Freimane, Vera Elviņa un Velta Grāpīte. Apakštāvā zāle, no tās pa kreisi – skolotāju istaba, tālāk – klases. Augštāvā – skolas kanceleja, divas klašu telpas, arī skolas pārziņa E. Citskovska, skolotāju Benitas un Vilhelma Tumšu, kā arī apkopējas Putniņmātes dzīvoklis.

Šajā ēkā 1946. gada 2. septembrī darbu sāk Aizputes bērnu mūzikas skola. To noorganizēja pilsētā un apkārtnē plaši pazīstamais un cienītais mūziķis Krišis Jankovskis, kurš

Pasta iela 7
XX gs. 80. gados

No Āizpūtes novadpētniecības muzeja krājumiem

Kuldīgas iela 5 un 5a
2001. gadā

Imantā Ozola foto

Klosters muizas kalpu māja 2001. gada 25. martā Kuldīgas ielā 23

No Mirzāras Birznieces arhīva

Katoļu baznīcas jaunceltne
2003. gada pavasarī

Kāriņa Lindes foto

Kuldīgas iela 5a
1998. gadā

Imantā Ozola foto

Kuldīgas iela 5
2001. gadā

Vara Samta foto

kļuva par šīs mācību iestādes pirmo direktoru un vijolspēles pasniedzēju 14 audzēkņiem. Klavieru klasē uzņēma 38 audzēkņus, un šo klasi vadīja Zarahoviča. Pūšamo instrumentu klasi vadīja valtaiņnieks Zvaigzne (18 audzēkņi), akordeona klasi – liepājnieks Dravnieks (15 audzēkņi). Lai gan bija pieteikušies vairāk nekā 80, uzņēma 60 audzēkņus. Mācīja arī mūzikas teoriju un vēsturi.

Priekšpusdienā telpās dzīvīgumu ienesa pamatskolas bērnu balsis, pēcpusdienās skanēja klavieres, akordeons, vijoles un pūšamie instrumenti. Īsā laikā izveidoja divus orķestrus – pūtēju un simfonisko, kuros spēlēja daudzi aizputnieki, un jau tā paša gada decembrī mūzikas skola Kultūras namā Jāņa ielā sarīkoja pirmo koncertu.

Sētas māja uz vairākiem gadiem kļuva par mitni pirmajam pēckara gadu bērnodārzam.

Pirmais sētas māju pameta bērnodārzs – vispirms pārcēlās uz kādreizējo baptistu draudzes māju, bet 1952. gadā – uz Kuldīgas ielu 10. Kad atbrīvotās telpas pilsētas centrā (jo tika uzcelta jaunā rajona partijas komitejas ēka), tuvāk vecākajām klasēm (uz Atmodas ielu 23) pārcēlās pamatskolas sākumklases. Visilgāk šeit bija mūzikas skola. Bet nu jau kuro gadu desmitu tas ir dzīvokļu īres nams.

Aiz Austrumu ielas XIX gs. vidū celtais **26. nr.** nams ir raksturīga Kuldīgas ielas ansambla daļa. Tā ir ēka, kurai pirmajai pilsētā 1995. gadā Eiropas kultūras mantojuma dienās, kad visā Latvijā apskatei atvēra koka arhitektūras pieminekļus, piešķīra zilo karogu. Tā celta kā tuvējās Štakeldangas muižkungu ziemas mitne. No 1889. līdz 1920. gadam tajā atradās privāta slimnīca ar 12 gultām. Uz laiku tās darbība tika pārtraukta Pirmā pasaules kara gados, bet 20. gados atkal atjaunota nu jau kā apriņķa slimnīca, kas darbojās līdz 1934. gadam. 1935. gadā ēka kļuvusi par Aizputes ev. lut. draudzes īpašumu. Baznīca te

iekārtoja svētdienas skolu, te notika arī iesvētāmo bērnu mācības. Pēc tam šajā ēkā neilgu laiku bija bērnodārzs. 1940. gadā māju iegādājās tagadējās īpašnieces Rigmoras Kazakas vecāki, kuriem padomju vara īpašumu atsaņināja (atgūts 90. gados). Turpmākajos gados ēka bija namu pārvaldes pārziņā un tajā ierādīja dzīvokli arī bijušajiem īpašniekiem. Ēkai ir XIX gs. pirmajā pusē celtniecībai raksturīgas durvis ar virsgaismas lodziņu. Iekštelpām saglabāties sākotnējais plānojums.

1994. gada 31. augustā dome nolēma nojaukt **28. nr.** māju – pēdējo Kuldīgas ielas labajā pusē – necilu vienstāva koka ēku tagadējās Kuldīgas un Ceriņu ielas stūrī. Tas bija kādreizējais Mellais krogs, vēlākā Siļu māja. Celta 1850. gadā, kapitāli remontēta 1928. un 1960. gadā. Kad 1869. gadā Aizputē tika organizēta baptistu draudze, tās pirmie dievkalpojumi notika Mellā kroga augšstābā. Pirmais mācītājs bija autodidakts Ādams Gertners (1829–1875). Šajā mājā dzīvojuši vēlākā jaunatnes rakstniece un gleznotāja Anna Avotiņa, dz. Vēzīte (1897–?), kura rakstījusi stāstus un pasakas bērniem un jaunatnei ar pseidonīmu Aizsila Zilīte. 1944. gadā devusies bēgļu gaitās, nonākusi Kanādā, kur iznākušas vairākas viņas sarakstītas un ilustrētas grāmatīņas. No 1951. līdz 1956. gadam piedalījās turienes mākslas izstādēs.

Starp 26. un 28. nr. māju ir liels dārzs, kuru pēc Otrā pasaules kara piešķīra Aizputes septiņgadīgajai skolai, kas direktora Kārļa Pavāra vadībā iekārtoja priekšzīmīgu mācību un izmēģinājumu dārzu. Tagad tur ir ģimenes dārziņi.

Aiz senrakstos minētā lielā grāvja, plaša dārza aņņemta, līdz 60. gadiem atradās brūni krāsota koka ēka ar slēgtu stiklotu verandu ielas pusē, tā sauktais Grinbergu nams. To noārdīja, lai 70. gadu sākumā tā vietā uzceltu trīsstāvu silikātkieģeļu dzīvojamo māju. Caur

mājai piekļauto ābeldāru gar ēkas dienvidu galu pilsētnieki iestaigājuši tuvāko ceļu pāri Tebrai uz tā dēvēto PMK rajonu. Dārza atkrantē, iespējams, ir ārsta Heinriha Blūmentāla atdusas vieta. Bet tas ir tikai pieņēmums.

Tieši aiz 19. nr. mājas atrodas senajai apbūvei raksturīga **19. a nr.** dzīvojamā ēka ar zemu pirmo stāvu un augstāku otro. Pirmais stāvs – mūra, otrs – koka. Aiz tās 30. gados bijis Jāņa Goldberga gateris.

Pašā ietves malā ir 20. gadu otrajā pusē celtā kalēja A. Rozentāla viengimenes māja (**21. nr.**).

Vietā, kur skatāmas ēkas **Kuldīgas ielā 23** (sk. *Klosteri!*), apmēram simt gadus pēc pilsētas privilēģiju piešķiršanas Aizputei atradies visjaunākais tās viduslaiku komplekss – vienīgais franciskāņu klosteris Kurzemē un viens no nedaudzajiem viduslaiku klosteriem Latvijā. Franciskāņu (minoritu) mūku ordenim klosteri atļāvis dibināt Rīgas arhibīskaps Miķelis (1484–1509) ap 1484. gadu. Tas bijis sieviešu klosteris, kas nosaukts Svētās Klarisas vārdā. Iespējams, ka zemē vēl saglabājušies visa klostera kompleksa pamati – pagalms ar krusteju un ap to novietotiem dzīvojamajiem korpusiem. Klosters izpostīts un likvidēts ap 1558. vai 1559. gadu.

Hercoga muižai šajā vietā dots nosaukums «Klostere». No tiem laikiem saglabājusies pārbūvēta kungu māja un kalpu mitekļis – veca, liela mūra ēka ar mansardu. Pēc Pirmā pasaules kara kungu mājā bija Aizputes virsmežniecība un arī mežkunga dzīvoklis. Lidz 1927. gadam virsmežzinis bija G. Puriņš, bet pēc tam Konstantīns Bencins. Kopš 1930. gada pavasara Aizputes virsmežniecība ik gadus pilsētā un laukos rīkoja Meža dienas, kurās apzaļumoja sabiedriskas ēkas un vietas, kā arī atsevišķas saimniecības. 1931. gadā virsmežniecības pārziņā nonāca Mežu departamenta Liepājas ostas kokmateriālu eksporta laukums,

bet 1934. gadā arī dedzināmās malkas laukums.

Klosteres muižā, kā vēl arvien to dēvēja, 30. gados dzīvoja Meiers Hirks, kuram piedēvēja kokmateriālu un malkas tirgotava. Viņš bija arī Aizputes kredītbiedrības (dibināta 1908. gadā) priekšnieks.

Tūlīt pēc kara Kuldīgas iela 23 kļuva par aprīņķa augstākās pārvaldes institūcijas – izpildkomitejas – palīgsaimniecību «Klostere» (tādas palīgsaimniecības toreiz bija modē), bet 60. gados pārtapa par sovhoza «Aizpute» centru, un ēkas apdzīvoja saimniecībā strādājošie. Turpat līdzās uzcēla arī teļu kūti, kas atradās jau aiz pilsētas robežas.

Lai saudzētu Kuldīgas ielas vēsturisko apbūvi, asfalta klājumu un komunikācijas, 2002. gada vasarā te izveidots īpašs ceļa sašaurinājums, kas neļauj pa to kursēt smagam autotransportam.

Kurzemes iela

Šaura, 180 metrus gara ieliņa bez ietvēm, bet asfaltēta. Tā savieno Kalvenes un Jelgavas ielu gar metālfurnitūras rūpnīcas «Kurzemes atslēga-1» rietumu malu. Lidz 50. gadiem iela nebija asfaltēta, bet klāta ar zāli, un tautas mutē tai bija dažādi nosaukumi: Cūkieliņa, Kalašiela, Kazu gatuve. Iela ieguvusi savu vārdu 50. gadu otrajā pusē no rūpnīcas nosaukuma.

Labiekārtotais rūpnīcas klubs ir viena no aizputnieku iecienītām atpūtas un pasākumu vietām. To ilgus gadus vada enerģiskā Dzintra Kronberga. Šajās gaumīgi iekārtotajās telpās notiek sarīkojumi rūpnīcas darbiniekiem, darba veterānu godināšana, vidusskolas izlaidumu akti, tikšanās ar dažādiem māksliniekiem, Dzejas dienu pasākumi, koru un deju kolektīvu skates, kopš 90. gadiem – Valsts svētku – 18. novembra svinības, rokdarbu,

Karla Lindes foto

Kuldīgas iela 24
2003. gada pavasārī

No Valta Lindes kolekcijas

Kuldīgas iela 24 ap 1910. gadu

Karla Lindes foto

Kuldīgas iela 10
2003. gada pavasārī

No Valta Lindes kolekcijas

Liepājas iela 1909. gadā

No Mirzānas Birznieces arhīva

Bijušais Lažas tiesas nams Zvaigžņu un Lažas ielas stūrī
2001. gada 31. janvārī

fotomākslas, floristikas, gleznu un citas izstādes. 1999. gada rudenī par šeit notikušo gleznu izstādi rajona presē tika pausts viedoklis, ka tik augstas raudzes māksla vienkopus nav bijusi skatāma ne rajonā, ne Liepājā. Izstādē bija trīs Mākslas Akadēmijas profesoru un vairāku citu profesionālu mākslinieku – Roberta Muža, Jāzepa Pigožņa, Uno Daņiļevska, Pētera Postaža, Jura Jurjāna, Alekseja Naumova, Viļa Ozola, Osvalda Zvejsalnieka un Jāņa Kalnmaļa – darbi.

Ielas kreisajā pusē rūpkombināts saviem strādniekiem bija izveidojis sporta laukumu, kas vēlāk pārtapa par MFR «Kurzeme» dārzniecību ar algotu dārznieci. Dārzs privatizēts 90. gados. Pretī kluba ieejai 90. gados Mātes dienā iestādīja liepiņu un tā arī ierakstīja metālā kaltajā plāksnē – «Liepiņa mātei». Lai gan mazais kociņš tika nolauzts, tomēr tas izdzīvoja, un nu liepiņa jau ir liela.

Lažas iela

Tā ir viena no priekšpilsētas ielām, kas sākas pie Zvaigžņu ielas un ved ziemeļaustrumu virzienā, šķērsodama Ziedu, Ceriņu, Jura Mātera ielu un, pārvērtusies lauku ceļā, beidzas pie Ošu gatves. Garums 1240 metri, asfaltēta vēl pāri Ceriņu ielai.

XX gs. pirmajā pusē Lažas iela sākās tikai no Ceriņu (toreiz Tīrgus) ielas, bet posms no tagadējās Zvaigžņu līdz Ziedu ielai bija izzudušās Kalēju ielas daļa. No tagadējās Ziedu līdz Ceriņu ielai atradās dārzi. Tagad ielā ir septiņas privātmājas un astoņas valsts mājas. Posmā starp Ziedu un Ceriņu ielu tā ved cauri 60. gados celto dzīvojamo namu masīvam, ko cēlušī gan mežrūpnieki (**6. nr.**), gan p/s «Aizpute» (**7. nr.**) ļaudis, gan arī pilsētas vadība. Iela apzaļumota jau 1950. gada pavasarī, kad Aizputes patērētāju biedrības darbinieki Lažas ielā iestādīja 80 kociņus.

Šķietami vienkāršā vienstāva **1. nr.** ēka Lažas ielas sākumā ir vecais Lažas pagastnams vai – kā to XX gs. pirmajā pusē dēvēja ļaudis – Lažas tiesas nams. Šķiet, ka no šīs iestādes iela ieguvusi savu nosaukumu. Pēc kara nacionalizētajā namā bija Aizputes apriņķa Tautas izglītības nodaļa, kā arī Metodiskais kabinets un dzīvoklis tā vadītājam Grinbergam, kad tie pārcēlās šurp no tagadējās Kalvenes ielas. Pēc laika vietu ieņēma Komunālo uzņēmumu kombināts. 1994. gadā likumīgās īpašuma tiesības uz ēku tika atjaunotas Lažas pagasta pašvaldībai. Mūsdienās ēkā tirgo auto rezerves daļas.

Lažas ielā ir arī padomju saimniecības «Aizpute» celtā katlu māja (**7. a nr.**) un plašs garāžu kolektīvs «Motors» (**10. nr.**).

Liepājas iela

1250 metrus garā Liepājas iela turpinās kā senā Rīgas – Prūsijas ceļa posms tūlīt aiz Atmodas ielas un ved cauri Aizputes daļai, kas izvietojusies gar Dzirnauvu diķi, šķērsodama arī Tebras upi. Tās apbūves sākumā vairākas senas nozīmīgas celtnes ar arhitektūras pieminekļa vērtību. Aiz Sakas ielas sākas ielas jaunākā apbūve, kas sniedzas līdz pilsētas dienvidrietumu robežai ar Aizputes pagastu, tālāk pāriedama šosejā, kura ved uz Liepāju, no kā arī iela ieguvusi savu nosaukumu. Asfaltēta, ietves ir ielas vecākajā daļā.

Līdz 30. gadiem Liepājas ielas sākumā bijis stipri stāvs kritums, kas sagādājis grūtības zirgu pajūgiem. Pēc 1930. gada izveidoja ielas paaugstinājumu ar kaltiem akmeņiem. Braucamo daļu norobežoja stabiņi ar margām. Ietve atradās daudz zemāk ielas labajā pusē.

Pēc 1912. gada ziņām Liepājas ielā bijuši seši koloniālpriecū un materiālpriecū veikali, trīs manufaktūras veikali, trīs alus būdas,

divas alus tirgotavas, dzirnavas, alus darītava, dzelzspreču tirgotava, iebraucamā sēta, vannu iestāde, strādājuši trīs kurpnieki, skārdnieks un krāsotājs, seglinieks, modiste-cepurniece, notārs un ādinis. Un tas viss koncentrēts posmā līdz Vecajai pilij!

1935. gadā bija alus darītava, dzirnavas, vilnas vērptuve, drēbju krāsotava, divas pārtikas preču un viena labības tirgotava.

Otrā pasaules kara pirmajās dienās no Liepājas puses Aizputē iekšā braukušas divas smagās mašīnas ar sarkanarmiešiem, kuri atkāpās, kad Liepājas ielas sākumā, atkalnē pie Baznīckalna, tām preti no Pasta ielas izjoņojuši vācu motociklisti. Kad apšaude beigusies, sašautas palikušas abas smagās mašīnas un katrā nogalināts privātās drēbēs ģērpts šoferis. Viens – pusmūža vīrs, otrs – vēl jauns. Aizputnieki abus guldīja Misiņkalna kapsētā. Pēc gada, kad, vīru meklēdama, pilsētā ieradās vecākā vīrieša sieva, noskaidrojās, ka abi bijuši kādas Rīgas rūpnīcas šoferi, latvieši. Vecāko, uzvārdā Bļodnieks, kādā Čiekurkalna mājā velti bija gaidījusi atgriežamies sieva un divi dēli. Jaunākajam vēl ģimenes nebija, tam galvaspilsētā palika audžuvecāki.

Padomju laikā noārdīta **1. nr.** māja gan tās vecuma dēļ, gan arī tāpēc, lai braucējiem būtu pārredzams likums, kas izveidojas. Atmosfērai pārejot Liepājas ielā. Tā bija neliela vienstāva koka māja, kurā 30. gados atradās atslēdznieka un katlu kalēja K. Drafa darbnīca.

Ļaunprātīgi nodedzinātas ēkas ielas labajā pusē, kur tagad neliels skvērs. Vienā no tām bijusi Latvijas ebreju jaunatnes Jozefa Trumpeidora nacionālās kultūras un sporta biedrības Aizputes nodaļa.

Kalnpus **3. nr.** namam senatnē bijuši vieni no pilsētas trīs vārtiem. Vietā, kur gar Baznīckalna ziemeļu nogāzi pirms šīs ēkas ir it kā ieliņa, XIII gs. varētu būt bijis izrakts grā-

vis, kas vēlāk aizbērts. 1834. gadā veidotajā plānā pie tā redzama nabagmāja un no tās uz Tebras pusi – skola.

Liepājas ielā 3 atrodas luterāņu Svētā Jāņa baznīca – valsts nozīmes arhitektūras piemineklis un draudzes māja, ko draudze savā īpašumā atguva 1993. gadā un izmanto svētdienas skolas nodarbībām, kora mēģinājumiem un citām darbībām (abas atrodas Baznīckalnā). Šī ēka savulaik piederēja vācu draudzei. Pēdējā vācu mācītāja dēls Harro fon Hiršheits atceras, ka kādu laiku tajā bijis arī vācu skolas zēnu internāts. Pēc 1939. gada nams pārgāja latviešu draudzes īpašumā. Ilgus gadus tajā dzīvoja draudzes kalpotājs un Misiņkalna kapu pārraugš Nikolajs Šterns. Viņa dzīvokli mācītājs Roberts Krontāls, kurš pēc D. Grauda došanās emigrācijā 1944. gada rudenī bija stājies viņa vietā, kādā 1946. gada novembra svētdienā ēda pēdējās pusdienas Aizputē, kad čekisti viņu jau bija apcietinājuši. Par to stāsta viņa meita literatūrzinātniece Ildze Kronta: *«Tēvu apcietināt čekisti ieradušies baznīcā, taču viņi bijuši tik «augstirdīgi», ka atļāvuši dievkalpojumu noturēt. ... Pēc dievkalpojuma ar čekistu «laipnu atvēli» vēl visi kopā Šterna mājā paēduši, tēvs novilcis laulības gredzenu, noņēmis pulksteni un atstājis uz galda.»*

Māja bija neliela un veca, tāpēc netika draudzei atņemta tūlīt pēc kara. 1957. gadā ticīgie bija saziedojuši līdzekļus, lai šajā vietā celtu jaunu ēku, bija arī jau apstiprināts projekts. Bet tad visi draudzes īpašumi tika nacionalizēti. No dzīvokļiem gan tur mitosos (Šternu, mācītāju Vilānu un citus) neizraidīja. Māja padomju laikā remontēta un līdz atdošanai draudzei kalpojusi par īres māju.

Ēku ar **4. nr.** aizputnieki dēvēja par Raudziņu māju. Tās īpašnieks bija Ernests Raudziņš, kuram te bija arī pārtikas preču tirgotava. Viņu kopā ar ģimeni izsūtīja 1949. gadā.

Mājas pagalmā Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā atradās viena no iebraucamajām sētām, kas darbojās vēl pēc kara un no sešām tajā laikā pilsētā esošajām tika atzīta par labāko. Diemžēl nojumē varēja novietot tikai astoņus zirgus. Bijušajās veikala telpās pēckara gados līdz laikam, kad viņam tika dota iespēja atgriezties dzimtenē, dzīvoja francūzis Jozefs Pozileks, kas bija mācījies glezniecību un strādāja par dekoratoru Kultūras namā. Viņš Aizputē apprecējās, aizvezdams sev līdzi latvieti Liliju Pozileku-Buku.

Aiz Baznīckalna pirms Akmens tilta atrodas **5. nr.** māja – kādreizējais Bernica nams, kam agrāk bija mezonīns un pusapļa lodziņš frontonā. Pagalmā ir divstāvu saimniecības ēka. Abas padomju laikā bijušās vietējas nozīmes arhitektūras pieminekļi. Bernics 20. gados saimniecības ēkā izveidoja ādu gērētavu. Pēc Otrā pasaules kara tā saucās Aizputes rajona «Zagotzīvsirjo» kantoris (vilna, jēlādas, zvērādas). Latviski varētu teikt – ādu un vilnas sagādes kantoris (vadītājs Pfafrods). Vēlāk to pārcēla uz Jelgavas ielu. Dzīvojamā ēka pārbūvēta 70. gados – paplašināts bēniņu stāvs un likvidētas veikalu durvis. Nojaukta arī veca dzīvojamā ēka pagalma austrumu pusē, Baznīckalna pakājē.

Aiz 5. nr. mājas gar upmalu nogriežas asfaltēta ietve, kas gar Baznīckalna dienvidu pakrasti ved uz Tebras ielu. Tā izveidota 80. gados, noasfaltējot bijušo ceļu, ierīkojot pakāpienus un līdzās kāpnēm izveidojot slīpni, pa kuru var stumt bērnu ratiņus. Aizputnieki ietvei devuši **Cālišu bulvāra** nosaukumu, ar cālišiem domājot bērņus. Te nebrauc transports, un vecāki var mierīgi izvest savus mazuļus pastaigāties. (Šķiet, šo trāpīgo apzīmējumu pēc asfalta uzklāšanas devuši vidusskolēni.)

Aiz Raudziņu mājas kādreiz bijusi ielai pieplakusi divstāvu balta mūra ēka, kuras pir-

majā stāvā 30. gados ierīkota pārtikas preču tirgotava (īpašnieks Eliass Hercenbergs). Ēkā dzīvojis arī 1925. gadā dibinātās Aizputes sporta un kultūras biedrības priekšnieks Ilja Hercenbergs. 1953. gadā tās vietā uzcēla maizes kvalitātes dēļ daudzkārt peltu patērētāju biedrības maizes ceptuvi, vēlāk lepmi dēvētu par maizes kombinātu.

Modernu ceptuvi šajā vietā nolēma uzcelt 80. gadu sākumā. Kamēr ēku cēla, maizi pieveda no citām vietām. 1991. gadā stāvu uzslēja, bet darbi apstājās. Un tur nu tā stāv – **Liepājas ielā 6/8** – liela, gara ēka ar sarkanu dakstiņu jumtu un aiznaglotiem logiem. Deviņdesmito gadu sākumā tās telpās pieņēma makulatūru un citas pārstrādei domātas lietas.

Lielā mūra ēka pa kreisi no nepabeigtās ceptuves kādreiz kalpoja patērētāju biedrībai par noliktavu, vēlāk – par garāžām. Tai varēja apbraukt apkārt.

Aiz ceptuves iela ved pa labi, un pa to virzās gājēji, kuru ceļamērķis agrāk bija pienotava, dzirnavas un ģimnāzija, mūsdienās – PMK rajons, apbūve aiz tā, muzejs un stādions.

Pirms dzirnavu slūžām slejas pārbūvēta divstāvu dzīvojamā ēka. Šajā vietā kādreiz atradās Aizputes apriņķa kooperatīva pienotava (pirms vēl nebija uzcelta jaunā Skolas ielā). Blakus ir veco Pilsmuižas **ūdensdzirnavu 10. nr.** ēka, kas ir izcila vēsturiskās ainavas sastāvdaļa un vietējas nozīmes arhitektūras pieminekļis. Masīva mūra celtne ar kārniņu jumtu un izbūvi uz stabiem, agrāk – koka kolonnām ēkas priekšā, celta XVIII gs. beigās vai XIX gs. sākumā. Ēkai ir vairākas vēsturiskas arhitektūras detaļas – veca parauga ieejas durvis ar virsgaismu, metāla kalumi – logu restes, dzelzs enkurī, pagalma piebūve pildrežģa konstrukcijā. Līdz Pirmā pasaules kara beigām dzirnavas bija privātipašums, bet 1920. gadā nonāca jaunorganizētās

No Mirdzas Birznieces arhīva

Liepājas iela 5 un Akmens tilts 2001. gadā

Vāra Santa foto

Pilsmuižas ūdensdzirnavas Liepājas ielā 10
1999. gadā

Vāra Santa foto

Liepājas ielā 7
2000. gadā

Karīta Līnades foto

Skats no Skolas ielas uz Liepājas ielu
2003. gada rudenī

Vāra Santa foto

Pilsmuižas alus darītava Liepājas ielā 12
1999. gadā

Vaira Samta foto

Livonijas ordeņa pils Liepājas ielā 9
1999. gada

Pastkarte no Ivāra Silāra kolekcijas

Svētā Jāņa baznīcas interjers 1932. gada 4. septembrī

Imanta Ozola foto

Livonijas ordeņa pils vārti
1996. gadā

Kārlis Līndes foto

Svētā Jāņa baznīcas atslēgas
2003. gada pavasarī

No Mirzdas Birznieces arhīva

Pienotavas (fotografēts XX gs. 20. gadu sākumā) vietā Liepājas ielā pie
dzirnavām tagad ir divstāvu dzīvojamā ēka

patērētāju biedrības rīcībā. 1923. gadā agrāko koka riteņu vietā tajās iemontēja metāla turbinu. Dzirnavaš gatavoja smalki bīdelētus kviešu miltus, rudzu miltus, mannu, putraimus, grūbas un dažādus miltus lopbarībai. Pēc kara uzstādīja otru valču komplektu, salaļoja graudu grūbētāju, lai uzlabotu putraimu kvalitāti, iekārtoja istabu malējiem. Ēkas darba kanāla kreisajā stūrī iecirsta «L» burta iezīme, kas norāda, cik augstu drīkst būt ūdens.

Dzirnavaš pieklusā 60. gadu vidū, kad kolhozi ierīkoja savas maltuves. To kreisajā spārnā, kur bija dzīvokļi, dzīvoja ar patērētāju biedrību saistīti darbinieki.

No 1975. gada 6. līdz 29. jūnijam rūpnīcas «Kurzeme» fotomiļi dzirnavaš iekārtoja lielisku izstādi «Jaunā un vecā Aizpute», kurā piedalījās 13 autori. Izstādē bija izmantoti Liepājas novadpētniecības muzeja, Zinātņu akadēmijas Fundamentālās bibliotēkas, Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja, Vēstures muzeja un arhīva, kā arī Aizputes iedzīvotāju foto kolekciju materiāli. Īpaši interesantas bija Visvalža Actiņa, Guntas Ruicēnas un Jūlija Peludes fotogrāfijas.

Lai saglabātu šo kultūras pieminekli, 1987. gadā patērētāju biedrība par biedru pašām ūdensdzirnavaš izremontēja. Tad ēka ieguva jauno, sarkano jumtu. Bija plānots atjaunot arī iekārtu. SIA «Oms» 1996. gadā sāka Aizputes mazā HES veidošanu un 1998. gada rudenī ekspluatācijā nodeva spēkstaciju, ko darbina Tebras ūdeņi. Jauda gan ir tikai 45 kilovati (aptuveni viens miljons kilovatstundu gadā), ko iegūst, strādājot diviem ģeneratoriem. Bet lielākai jaudai šī ūdenskrātuve nav paredzēta.

Mūsdienās vairs nav mazās, baltās viengimenes mājiņas (bijusi arhitektūras pieminekļis), kura arī ietilpa dzirnavu kompleksā un kurā ilgu gadu dzīvoja dzirnavu vadītājs Ļaudams, kas tajās bija nostrādājis 30 gadus.

Pēc viņa tur mita luterāņu baznīcas zvaniķes Kundziņas ģimene.

Aiz Akmens tilta ir tā Aizputes daļa, kas pilsētā ietilpst tikai pēc Pirmā pasaules kara. Ielas kreisajā pusē, vēl pirms Pils ielas, atrodas divstāvu koka **7. nr.** ēka, kas celta 20. gadu beigās un kādreiz dēvēta par Zivju māju (pir-mā īpašniece Rute Joffe). Tā atrodas tieši pretī kādreizējai alus darītavai, un tajā kā pirmspadomju, tā arī padomju laikā bija alus tirgotava.

Aiz Pils ielas sākas Livonijas ordeņa pils (sk. *Livonijas ordeņa pils!*) ziemeļu nogāze un tas, kas mūsdienās vēl skatāms no šīs kādreiz varenās celtnes **Liepājas ielā 9.**

Muižas ansamblā sastāvdaļa ir **12. nr.** ēka. Tā ir kādreizējā **muižas alus darītava**, kas celta XIX gs. beigās, apvienojot divas vecākas Pilsmuižas saimniecības ēkas. Ainaviski vērtīgs ir kontrasts starp ēkas balti krāsoto mūri un tumšajām koka konstrukcijām. Ornamentiāli interesanta ir sarkano ķieģeļu dūmeņa galva. (Mūsdienās ēkā ir centrālapkure, tāpēc augstākā dūmeņa galvu jau gadiem par mājvietu izvēlēties stārķu pāris.) Arī šī ēka ir arhitektūras pieminekļis. Senāk bez alus darišanas te bijusi iekārtota arī vilnas vērpšana, bet padomju laikos – limonādes ražošana. 1953. gadā brūzi nodarbināja vairāk nekā 30 cilvēku, bet 50. gadu otrajā pusē te atradās augošais MTS (mašīnu un traktoru stacija). 1957. gadā tiek uzlikts jauns jumts, pārveidotas jumta konstrukcijas un uzcelts trešais stāvs. Pirmajā un trešajā stāvā izbūvēja sešus dzīvokļus, otrajā stāvā paredzēja četras telpas kantora paplašināšanai, rada vietu arī klubam, garderobei, sporta nodarībām. 1958. gadā plašajā telpā ēkas ziemeļu galā, kur kādreiz glabājās ledus, ko ziemās viri zāģēja no aizsalušās un biezu ledu klātās Tebras, lai tad krautu ragavās un vestu līdz tā saucamajam ledus pagrabam, izbūvēja garāžas, bet virs tām divos stāvos iekārtoja dzīvokļus.

Ar veco Aizputes brūzi saistīts rakstnieka **Harija Gāliņa** vārds. Viņa vectēvs muižas laikos tajā bija kučieris. Viņa tēvs muižā arī dzimis. Arī rakstnieka **Egona Liva** priekšteči dzīvojuši šajā ēkā. Mūsdienās Liepājas ielā 12 ir dzīvokļi, pārtikas noliktava, no 2001. gada septembra darbojās gāzes balonu apmaiņa.

Bijusi muižas **smēde** ir **14. nr.** ēka. Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā smēdes āmuru cilāja kalējs Bitmanis. Smēde te bija līdz 50. gadu sākumam, kad tai bija dots nosaukums Aizputes brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības kalēju darbnīca. Tad ēka nonāca patērētāju biedrības pārziņā, un pēc pārbūves 1958. gadā te darbu sāka atjaunotā limonādes ražotne (vadītājs Briedis). Bez ražošanas telpām ēkā vēl atradās kantoris, laboratorija un ģērbtuves strādniekiem. Noasfaltēja pagalmu, ēkā ierīkoja centrālo apkuri. Ražošana paplašinājās. Aizputes limonādi varēja iegādāties arī Skrundā, Alsungā, Grobiņā un citās vietās. Pēc laika tika ražotas arī konfektes «Gotiņa». Tagad ēkas īpašnieks ir Kreiburgs.

Aiz Skolas ielas ir vecais Pilsmuižas jeb Lejas (tā dēvēts pēc atrašanās vietas) krogs, tautā saukts vienkārši par **Pils krogu (20. nr.)**. Tas celts XIX gs. vidū un līdz mūsdienām saglabājies gandrīz bez izmaiņām. Tā ir gara vienstāva mūra ēka ar ziemeļu galā iekārtotu puspagrabu. Tā ieejas priekšā agrāk atradies koka lievenis, tagad – betona pakāpieni. Iespējams, ka krogs ceļu sazarojumā bijis arī agrāk, jo tāds šajā vietā redzams jau kādā XVIII gs. beigās veidotā plānā. Tagadējais padomju laikā atzīts par vietējas nozīmes arhitektūras pieminekli.

No 30. gadiem kroga ēkā bijusi labības tirgotava. Tur dzīvojis ceļu meistars, vēlāk – neatliekamās medicīniskās palīdzības šoferis. Vēl 1940. gadā līdz padomju armijas ienākšanai šeit atradusies Aizputes pagasta valde un Aizputes pagasta policijas virskārtībnieks.

Padomju laikā ēkā bija patērētāju biedrības garāžas un notika lauksaimniecības ražojumu iepirkšana (sakņu, ogu un augļu, makulatūras, pagrabā skābēja kāpostus).

Kad PMK teritorija vēl nebija apjota ar betona žogu un aiz Pils kroga bija pļava, kurā ganījās pilsētnieku govīs, to kopš senlaikiem šķērsoja gājēju ceļš – augsti izveidots un cieti noblietēts dambis, kas savienoja Sakas ielu ar Liepājas ielu pirms kroga. Tā varēja nokļūt stacijas pusē, nemotot likumu gar kroga ēku.

Liepājas un Hertleja ielas stūrī (**Liepājas ielā 11**) atrodas Aizputes apriņķa veterinārārsta Pētera Zvirgzdiņa 30. gadu otrajā pusē celtais divstāvu koka nams. Pēc Otrā pasaules kara tajā bija arī Lauksaimniecības bankas Aizputes nodaļa, vēlāk – dzīvokļi pilsētas skolotājiem, mediķiem un patērētāju biedrības darbiniekam.

Liepājas ielā 13 redzamas vecas muižas saimniecības ēkas atliekas. 1905. gada 16. decembrī Rokas birzs kaujas laikā cara dragūni tajā ieslodzīja daudz Rokas birzs apkaimē aizturētu cilvēku, kurus uzskatīja par nemierniekiem. Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā toreiz vēl nesagruvušais šķūnis un zemes gabals pie tā piederēja Liepājas ielas 6. nr. mājas īpašniekam E. Raudziņam. Padomju laikā tur skolotājiem bija ierādīti ģimenes dārziņi. Zeme atdota īpašniekiem 90. gados.

Līdz mūsdienām saglabājies arī citas vecas muižas ēkas – krusta rijas – fragments **Liepājas ielā 24**.

Tālāk Liepājas ielā dārzi mijas ar privātmājām. Pirms krustojuma ar Brīvības ielu iekārtota autobusu pietura, aiz tās (**30. a nr.**) 90. gados tapa degvielas uzpildes stacija. Padomju laikā Liepājas SCO šeit uzcēla saviem strādniekiem kopmitni. Tā ir silikātķieģeļu divstāvu ēka, kurā pēc kopmitnes likvidēšanas otro stāvu aizņēma dzīvokļi, bet pirmajā atrodas pārtikas preču veikals. Vēl līdz pilsētas

Jūlija Petlaudes foto

Malkas pils Ošu gatvē 31
XX gs. 90. gadu beigās

Vaira Santa foto

Eduards Dambergs 2002. gadā

Jūlija Petlaudes foto

Eduarda Damberga skulptūras Neptūns un Nāra
XX gs. 90. gados

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Aizputes mednieku kolektīvs 1. maija svētku gājienā
XX gs. 60. gados

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Liepājas PMK-16 jauniešu deju kolektīvs 1980. gadā

robežai katrā ielas pusē ir pa trim privātmājām.

No Liepājas ielas atzarojas Pils un Skolas iela. Šķērsojusi Sakas un Brīvības ielu, tā beidzas vietā, kur tai pāri iet Robežu iela.

Liepājas ielas svētki tika sarīkoti 2003. gada 16. augustā.

Liepu aleja

410 metrus gara neasfaltēta iela bez ietvēm pilsētas dienvidrietumos, stacijas rajonā starp Liepājas ielu un Raiņa bulvāri. Tajā jau kopš XX gs. 30. gadiem ir tikai trīs mājas, kuru pirmie īpašnieki bija E. Gerics, V. Pucens un Tauriņi. Ielas nosaukuma rašanās saistāma ar liepām, kas aug tās malās.

Lidumu iela

Ar granti klātā 300 metrus garā Lidumu iela atrodas pilsētas dienvidaustrumu daļā, ko sauc par Zaķu likumu. Nosaukums tai dots 1986. gadā, kad te iedalīti apbūves gabali individuālajiem būvētājiem. Atzaro pa labi no Kalvenes ielas uz Tebras pusi aiz 80. nr. nama, austrumu pusē robežojas ar ceļinieku mazdārziņiem, beidzas pie Tebras. Tajā uzceltas divas privātmājas.

Mazā iela

Iela atbilst savam nosaukumam – 420 metrus gara, ar grants segumu. Atzaro no Ceriņu ielas ziemeļaustrumu virzienā gar pilsētas ziemeļrietumu robežu un šķir pilsētas teritoriju no kādreizējās padomju saimniecības «Aizpute» augļu dārza Lažas pagastā. Tajā atrodas tikai divas personīgās mājas (1. un 1. a nr.). Ēkā, kas 20. gados celta Mazās un Jura Mātera ielas stūrī, bērnību pavadījis uz Austrāliju, Adelaidu emigrējušais fitopatologs

un «Daugavas Vanagu» darbinieks, arī dramaturgs, aktieris un režisors **Miervaldis Bum-bieris** (1921. gada 1. novembrī – 1998. gada 8. aprīlī). Daļa viņa lugu iznākušas grāmatā «Pīpes dūmos» (1987).

Šajā ielā (3. nr.) atrodas arī bijušā pilsētas dendrologa **Alberta Priedola** iekoptais dārzs, ko pēc viņa nāves pilsētas dome 2000. gadā nodeva Aizputes 113. mazpulka pulciņam, kas to nosaucis par Saules dārzu. Tajā daudz introducētu koku (sk. *Parki!*).

Mednieku iela

Mednieku ielas vārds XX gs. 60. gados dots 190 metrus garam ceļam, kas atzarojās pa kreisi no Pils ielas un veda uz kādreizējo baronu kapliču un vecajām grantsbedrēm. Vecā Pilsmuižas baronu kapliča tika noārdīta, un tās vietā Aizputes mednieki 60. gadu sākumā uzcēla klubu, tāpēc iela nosaukta mednieku vārdā. Klubs bija divstāvu ēka, kurā atradās zāle, telpas Aizputes mežniecībai un dzīvokļi mežniecības darbiniekiem. Kad mežniecība pārgāja uz telpām Brīvzemnieka bulvāri un pieklusa arī mednieku darbība, te ierādīja dzīvokļus pilsētas iedzīvotājiem.

Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā kapliča parasti netika izmantota. Otrā pasaules kara pēdējā ziemā tajā līdz apbedīšanai novietoja pilsētas hospitāli mirušos vai no frontes atvestos, ko pēc tam guldīja ēkā visapkārt izraktās garās tranšējās, tā ka visa teritorija ap kapliču, ciktāl to ieskāva seno koku stādījumi, bija karavīru atdusas vieta. Padomju vara lika kopīgas nolīdzināt, krustus izrāva un aizvāca, kapličas labajā pusē pāri apbedījumiem nogrāvēja ceļu uz ģimenes dārziņiem.

Mācītājs Sigurds Sproģis 90. gadu sākumā iesvētīja šo vietu, katrā laukuma pusē, ko aizņēma apbedījumi, novietoja nelielu krustu. 1997. gadā kritušo mirstīgās atliekas izraka, lai

pārapbedītu Vācu karavīru kapos Saldus tuvumā.

Māju un zemi 90. gadu beigās privatizējis Juris Otaņķis. Ēkas izskats no ārpuses pārveidots. Bijušās kapličas teritoriju apņēms žogs.

Ošu gatve

Ošu gatve ir 480 metrus gara, veca muižas gatve ar grants segumu pilsētas ziemeļaustrumu nomalē. Tās abās pusēs aug lieli oši. Aleja kādreiz veda uz bijušo Lažas muižu (ēka nav saglabājusies). Iela atzaro pa kreisi no Jelgavas ielas un stiepjas ziemeļrietumu virzienā. Ošu gatvē ir sešas mājas, no kurām piecas līdz 1975. gadam ietilpa Lažas pagastā («Balvas», «Lancinieki», «Pērles», «Vidzemnieki» un «Gravnieki»). Tās tagad ir **Ošu gatve 11, 12, 13, 24 un 31** – visas celtas līdz Otrajam pasaules karam. Jaunākā ēka šajā ielā ir **7. nr.** (īpašniece Irma Kupena), kas celta XX gs. otrajā pusē.

Ošu gatve 31 («Gravnieki») ir par dzīvojamo māju pārbūvēta veca muižas klēts, ko apsaimnieko Eduards Dambergs, kura veidotās malkas pilis un skulptūras zināmas vai visā Latvijā. Grāmatā «Latvijas pilsētas» teikts, ka šajā vietā ir «*naivās mākslas skulptūru un malkas krāvēju arhitektūras parks*». Pagalma kreisajā pusē atrodas viņa pirmā – 1955. gadā veidotā skulptūra – meitenīte ar puķu vāzi, pie uzpludinātās ūdenskrātuves – Neptūns, Vārava, Dzērve un citas figūras. Šeit bieži viesojas ekskursantu grupas no tuvienu un tālienes, arī ārzemnieki. «Gravnieki» uzvarējuši konkursā par skaistāko sētu.

Glīti kopts ir arī **13. nr.** mājas pagalms. Ne velti 40. vai 50. gados, kad mājas kopa Helga un Voldemārs Bluķi, tās nosauktas par «Pērlēm». Tagad īpašums pieder Smiltniekiem.

Padures iela

Padures iela nosprausta 1925. gadā, kad apstiprinātas pilsētas jaunās robežas. Par Padures ielu to nodēvēja tāpēc, ka pa to veda ceļš uz kādreizējo Padures pagastu, kas tagad ietilpst Lažas pagastā. 1950. gadā to pārdēvēta par **Mičūrina ielu**. Pēc pussimt gadiem tā atkal kļuva par Padures ielu.

Nogriezdamās pa kreisi no īsās Skolas ielas, sākumā tā vēl ir kādreizējās Pilsmuižas jaunās kungu mājas apbūves pašā centrā. Te ir ēkas no muižas laikiem, kas piemērotas vēlāko laiku vajadzībām. Garajā ēkā ielas kreisās puses sākumā bijusi Aizputes elektrostacija, pēc tam Kārļa Teihmaņa keramikas darbnīca, vēlāk – melioratoru darbnīcas. Te 1945. gadā izveidoja MTS, no kura vēlāk izauga gigantiskais melioratīvās celtniecības uzņēmums. Tur, kur kādreiz bija muižas govju laidars un zirgu stalli, mūsdienās slejas katlu mājas lielais skurstenis.

Ap 1958. gadu **Padures ielā 1** esošais MTS ieguva jaunu nosaukumu – RTS (remontu un tehniskā stacija) un te bija lauksaimniecības mašīnu remonta darbnīca ar daudziem cehiem: autogēnās metināšanas, elektrometināšanas, montāžas un demontāžas, motoru remontu, vulkanizēšanas, elektrocehs, instrumentu noliktava, virpotava, kalēju un galdnieku darbnīcas. Darbs vērsās plašumā, un organizācija aizņēma arvien lielāku teritoriju. Turpināja mainīties nosaukumi: Liepājas ūdenssaimniecības celtniecības PMK-16, Liepājas MCP, MCVU. 1971. gada beigās **Padures ielā 2** nodeva ekspluatācijā jaunu administratīvo korpusu – trīsstāvu ēku, kurā izvietojās administrācija, noformēšanas un skaitļošanas birojs un 450 kvadrātmetrus liela sarīkojuma zāle ar plašu skatuvī. Visus gadus Padures, Saules, Cepļa ielā un Raiņa bulvārī tiek celtas dzīvojamās mājas, veidodamas jauno PMK mikrorajonu. Padures ielā bez

darbniecām un lielās piecstāvu dzīvojamās mājas (**4. nr.**), ko tās apjoma dēļ aizputnieki iesauca par Reihstāgu (pabeigta 1976. gadā), ir arī uzņēmuma dārzniecība. Bet ielas galā (**13. nr.**) ar ordeni «Goda zime» apbalvotais uzņēmums uzcēla strādniekiem virkni Livānu mājiņu, tā ka tur izveidojās jauns ciemats.

Pārvaldes ēku un kultūras namu 1995. gadā pārdeva Liepājas rajona policijas pārvaldei. 1996. gadā vairākkārt notika MCVU izsole. Uz likvidētā uzņēmuma bāzes izveidojās daudzi jauni uzņēmumi. Lielu MCVU ražošanas vienību nosolīja SIA «Pēteris», arī dārzniecību un zāģētavu. Lielais uzņēmums, kas bija devis darbu tik daudziem pilsētas un rajona iedzīvotājiem, kuri strādāja ne tikai Kurzemē, bet arī Kāliņingradas apgabalā, un kuru ilgus gadus sekmīgi bija vadījis Arvids Manfelds, ir beidzis pastāvēt.

Padures ielā 12 1973. gadā sāka celt **Sausā vājpiena rūpnīcu**, kas sāka darbu 70. gadu otrajā pusē. Tā pārdeva produkciju arī ārzemēs. Kooperējoties ar MCVU, 1972. gadā uzņēmums 56 dzīvokļu mājā saņēma 29 dzīvokļus. Jau tad bija sāktas citas mājas celtniecība, kurā bija solīti 32 dzīvokļi. Vēl 1991. gadā tika sliets stāvs lielai sarkano ķieģeļu ēkai, kas tagad grūst. 1994. gadā sāka darboties SIA «Jogurts». Rūpnīcas teritorijā iekārtoja veikalu, kurā tirgoja sviestu, sauso vājpienu, sauso pilnpienu un biezpienu. Vēl 1998. gada vasarā atklāja jaunu ražošanas līniju, kas tika atzīta par lielāko Baltijas valstis. Rūpnīcas iekārtas varēja pārstrādāt 400 tonnu piena diennakti.

2001. gada beigās rajona presē parādījās ziņa, ka Aizputes sausā vājpiena rūpnīcu pārdos izsolē kā vienotu objektu, kura sākumcena ir 550 tūkstoši latu. Rietumu bankai pienākoties 89,7% no izsoles ieņēmumiem, pārējais – nenodrošinātajiem kreditoriem. Interesenti neradās. Arī otrreizējai

izsolei 2002. gada februārī neviens nepieņēma.

1310 metrus garajā, asfaltētajā Padures ielā 2002. gada sākumā 17 mājas piederēja valstij un četras bija privātās. Vecākās no tām celtas 20. gadu beigās (īpašnieki E. Kohs, K. Strautiņš un F. Adamkovics).

Parka iela

Parka iela ir asfaltēta iela ar deviņām privātmājām pilsētas dienvidrietumu nomalē starp Sakas un Robežu ielu, vecās dzelzceļa stacijas rajonā. Vecākās ēkas celtas 20. gadu beigās. Kā liecina 1926. gadā zīmētais mājas plāns namam **Parka ielā 3** (pasūtītājs Matiss Untenbergs), tā bija iecerēta kā divstāvu ēka ar tornīti vienā galā. Mūsdienās tāda nav (vēlāk īpašnieki Kienkasi, tagad Jenovi). Vēl vecākās ēkas šajā ielā cēlušies Līze Zauere (**7. nr.**, plāns izstrādāts 1929. gadā) un Ernests Jānbergs (**9. nr.**, plāns izstrādāts 1926. gadā).

Aizputes patērētāju biedrība 50. gados **Parka ielā 1** (pie Sakas ielas) ierīkoja pārtikas preču veikalu, toreiz vienīgo stacijas rajonā. Vairs nedarbojas.

Sakas ielas kreisajā pusē pie Parka ielas sāka rotaļu laukumu iekārtošana bērniem. To veicis uzņēmējs Ojārs Prelgauskis no Parka ielas **1 a**.

Parka ielas garums ir 390 metri.

Pasta iela

Šķiet, ka jaunākā no vecpilsētas ielām ir 140 metrus garā Pasta iela. 1834. gadā veidotajā plānā tā nosaukta par Gramzdas ielu. Par Pasta ielu nodēvēta tāpēc, ka veda uz pastu, kas atradās Kuldīgas ielas sākumā. Mūsdienās šajā ielā ir septiņas mājas, 1912. gadā bijušas astoņas. Ēka, kas atradās Pasta un Jāņa ielas stūrī, 1991. gadā gājusi bojā ugunsgrēkā.

Julija Peludēs foto

Pasta iela 3
XX gs. 90. gados

No Aizputes novadpēimniecības muzeja krājumiem

Aizputes 740 gadu jubilejas svētkos 1989. gada augustā. Pilsetas viesi
apmeklēja Aizputes sausā vājiņa rūpnīcu Padures ielā 12

Imantā Ozola foto

Pasta iela 4
2002. gadā

No Kultūras nama arhīva

2001. gada 8. septembrī vecpilsētas
ielu svētkos Pasta ielā

Imantā Ozola foto

Pasta iela 1 – kādreizējais Ciravus krogs/viesnīca 1996. gadā

Mūsdienās šajā ielā ir tikai viens veikals un šuvēju darbnīca, bet 1935. gadā bija sešas tirgotavas (pārtikas preču, pārtikas un dažādu preču, gaļas un desu, velosipēdu un piensaimniecības mašīnu), tējnīca, 11 šķiras traktieris un galdnieku darbnīca. Padomju laikā visas šīs ielas mājas (izņemot **6.** un **7. nr.**) bija pilsētas nozīmes arhitektūras pieminekļi. 1997. gadā pilsētas nozīmes arhitektūras piemineklis ir **3.** un **6. nr.** ēka.

Tur, kur satiekas Katoļu, Pasta un Atmodas iela, lai dienvidrietumu virzienā turpinātos kā Liepājas iela, Pasta ielas kreisajā pusē slejas balta, liela divstāvu dzīvojamā **1. nr.** ēka. Tas ir kādreizējais Aizputes Pilsmuižas Cīravas krogs, kas XVIII gs. beigās vēl bijusi koka, bet 1812. gadā jau mūra ēka. 1846. gadā gleznotāja J. Dēringa ceļojuma piezīmēs, kā arī 1900. gadā izdotajā A. Rihtera «Baltijas adrešu grāmatā» tas dēvēts par Cīravas viesnīcu. Tas ir bijis viens no trim īpašumiem, kas pilsētā piederēja Pilsmuižai. Ārsts un novadpētnieks O. Hūns Aizputes aprakstā norāda, ka noziedznieki varējuši izvairīties no aresta, iebēgot šādos krogos, kur bez muižnieka atļaujas policija nedrīkstējusi viņus arestēt.

Ēkā 30. gados dzīvoja trūcīgi iedzīvotāji, vairāki no viņiem bija bezdarbnieki. Bija galdnieku darbnīca (īpašnieks Vilis Linings) un pārtikas tirgotava (Emīls Knaķis). 1940. gadā šajā ēkā bija Aizputes patērētāju biedrības 11 veikals.

Rajona laikrakstā «Jaunais Ceļš» 1949. gadā ievietots paziņojums, ka ēkā, kas ilgus gadus nav izmantota, artelis veido modernas darbnīcas. Būšot trīs cehi: pirmā stāvā galdnieki, bet otrajā – kurpnieki un drēbnieki. 1950. gadā sāka atjaunot to nama daļu, kur paredzēts iekārtot dzīvokļus. Tapa 10 divstāvu dzīvokļi ar ūdensvadu un kanalizāciju. Daļu no tiem saņēma medicīnas darbinieki. Artelis «Kopsolis» turpināja paplašināties –

iekārtoja vatētu segu šūšanas cehu, mehāniskajā darbnīcā laboja velosipēdus, bērnu ratiņus, motociklus, piena seperatorus, ūdenssūkņus, elektriskos gludekļus un plītiņas.

Arteļa vietā nāca SPK. Ilgus gadus šeit atradās trikotāžas cehs. Lejas stāvā bija foto-darbnīca un pulksteņu remontdarbnīca, pēc tam aušanas darbnīca, kuru 90. gadu sākumā privatizēja IU «ADA» (A. Garjānis). Arī Guntas Gertneres individuālā šūšanas darbnīca 90. gadu vidū reģistrēta Pasta ielā 1, bet no 1998. gada te apgērbus izgatavo Inga Rūtiņa.

Pasta ielu 1 a (bijušo SPK daļu) 2001. gadā privatizēja Valda Drulle, un 2002. gada pirmajā pusē 130 kvadrātmetru lielā platībā pēc pārbūves atradās Valdas Drulles saldumu un bērnu preču veikals un mākslas galerija. **Mētras māja** – galerija nosaukta vecākās meitas Mētras vārdā, kura mācījās Latvijas Mākslas akadēmijā. Viņas darbi bija pirmie, ko varēja apskatīt tikko iekārtotajā galerijā, kurai viņa bija darinājusi arī gaismas ķermeņi. Šajā galerijā izstādītas fotomākslinieces Irinas Tires fotogrāfijas, Ķīpsalas keramiķes Skaidrītes Cihovskas darinājumi, Rīgas mākslinieces Sanitas Frīdenbergas eļļas gleznas un citi darbi.

Nedaudz pārveidots ir **3. nr.** nams – nav vairs ieejas durvju ielas pusē. Mājas būvves-ture sākās 1833. gadā, kad tirgotājs Daneleits saņēma valdījuma tiesības uz neapbūvētu gruntsgabalu. Viņš apsoliya, ka jaunceļamajā ēkā nebūs ne kroga, ne arī iebraucamās vietas. Jau 1835. gadā viņš pārdeva zemes gabalu ar vēl nepabeigto māju, ko solija šajā gadā pabeigt (gludi apmest zelmiņus un pamatus, jumtu vēlreiz pārzīest ar mālu, lai tas nekur nelaistu cauri ūdeni). Tā ir vienstāva taisnstūra koka ēka ar divslīpu jumtu un šķērszelmini ēkas vidusdaļā. Jumtu sedz dakstiņi. Ielas fasādes otrā stāvā neliels balkons ar koka un metāla dekora elementiem. Ēkai bagātīgs

koka dekors, bet galos un pagalma fasādē maz rotājošu elementu. Pagalma pusē ir divi koka lieveņi ar kāpnēm. 1929. gadā ēkā bija trīs dzīvokļi, kuros kopā ir septiņas istabas, divas virtuves un koplietošanas telpas (vienā no šiem dzīvokļiem 30. gados dzīvoja privātdzīvokāts Jānis Treilibs). Kopš tā laika kapitālas pārbūves nav skārušas ēku. Izmaiņas bēniņos, ēkas galos izbūvējot divus dzīvokļus, notikušas jau agrāk.

1940. gadā te bija Aizputes krājaizdevu sabiedrība «Draudzība», 40. gadu otrajā pusē – Sociālās aizsardzības un Veselības aizsardzības nodaļa, 50. gados – rajona sanitāri epidemioloģiskā stacija. Vēlāk ēkā bija tikai dzīvokļi, un tā ir dzīvojamā māja arī mūsdienās.

Eiropas kultūras mantojuma dienās, kas tagad bija veltītas pilsētu vēsturiskajiem centriem, 2001. gada 8. septembrī zilo karogu piestiprināja **5. nr.** mājai. Zināms, ka šis no 1738. līdz 1782. gadam Lažas muižas hercoga gruntsgabals bijis nopostīts. Tas ļauj secināt, ka pirms Ziemeļu kara un mēra te ēkas jau bijušas. 1761. gadā hercogs gruntsgabalu uz četriem gadiem izīrēja pilsētas birģermeistaram Johannam Samuelam Heroldam. 1782. gadā Kurzemes hercogs Pēteris Bironos noslēdza jaunu nomas līgumu ar Aizputes tirgotāju Hermani Vulfu par tiesībām zemes gabalu iežogot un apbūvēt, kā arī pārdot citam. Pirmajā pilsētas plānā (1797) uz gruntsgabala redzamas divas ēkas. Pēc H. Vulfa nāves īpašums par niecīgu summu pārdots Šmarjem Elkanam, un tas liek domāt, ka ēkas bijušas ļoti sliktā stāvoklī. No Š. Elkana īpašumu 1841. gadā nopirka Gersons Mendels Lēvenhains un pēc dažiem gadiem to iekārāja, lai aizņemtos naudu pārbūvei. 1845. gadā viņš ārstam Kemleram izīrēja jaunceltās mājas pusi, bet 1850. gadā atkal aizņēmās naudu, lai veiktu labās puses pār-

būvi. Tātad mājas apjoms un apdare ar nelielām pārbūvēm saglabājusies no XIX gs. otrās puses.

Ēkai ir «L» burta veids. Tā ir vienstāva koka māja ar divslīpu kārniņu jumtu ēkas ielas pusē un arhitektoniski ļoti augstvērtīgu pagalma piebūvi ar mansarda jumtu. Pagalma pusē ēkai ir vairākas sīkas piebūves (divas no tām bijušas atejas, kas pārbūvētas par priekšnamiem), ielas pusē vēl skatāms XIX gs. otrajā pusē celtniecībai raksturīgs, bet tagad reti sastopamais ieejas lievenis, kam katrā pusē aug koks. Arī greznajām ārdurvīm viras vēl no XIX gs. Ielas fasādī pārbūve skārusi maz, pārmaiņas vērojamas iekštelpu plānojumā. Zem ēkas – labās puses galā un zem pagalma piebūves – izbūvēti laukakmens mūra pagrabi. Celtnes senākie arhitektūras elementi ir vertikālais dēļu apšuvums un pildrežģa zelminis gala fasādē.

Ēkā 30. gados bijusi pārtikas preču tirgotava (A. Fišers), dzīvojis Aizputes notārs Kārlis Vitenbergs, kurš bijis arī Latviešu biedrības priekšnieks.

Divstāvu mūra **7. nr.** ēka ar tornīti jumtā un stūra balkonu, kam kaltas dzelzs margas, kādas darināja XX gs. sākumā, agrāk tika dēvēts par Natansona namu. Natansoniem te 30. gados bija arī pārtikas un dažādu preču veikals, vēlāk arī būvmateriālu, lauksaimniecības un labības tirgotava. No 1943. gada ēkas otrā stāva labajā spārnā, kur bija liela zāle, atradās Tautas palīdzības mītne, bet pirmajā stāvā – pārtikas veikals ar ieeju no stūra, kas tagad aizmūrēta. 1948. gada janvārī šajās telpās darbu sāka pirmais universālveikals pilsētā, kurā tirgoja veļu, audumus, apavus, gatavus apģērbus, galantērijas preces un traukus. Otrā stāva zālē 1951. gadā darbu sāka Aizputes rajona Tautas tiesa. Kad tiesa atstāja telpas, zālē no 1957. gada rudens iekārtoja vidusskolas meiteņu internātu, kurā bija tikai

20 vietas. Pēc internāta te bija dzīvokļi, bet veikala telpās atradās viens no patērētāju biedrības pārtikas veikaliem. Veikalu «Stūrītis» šeit ierīkoja 90. gadu vidū. Tajā tirgoja pārtiku, arī mēbeles, bija spēļu automāti. 2001. gada vasarā tas darbību beidza, taču veikals tur ir arī mūsdienās. Pasta ielas 7 ēka kapitāli remontēta 1985. gadā. Svaigu krāsojumu ieguvusi 2003. gadā.

Kad celta dzīvojamā māja **Pasta ielā 2**, nav izdevies noskaidrot. 1912. gadā tā bija viena no pilsētas dzīvojamām ēkām. Tur 30. un 40. gados, varbūt pat agrāk, kādā dzīvokli mita skolotāja Emīlija Ringsa, kura pamatskolas un ģimnāzijas meitenēm mācīja rokdarbus. Šajā mājā kara gados dzīvoja angļu valodas skolotāja Balode. Tur bija mitne arī tā sauca-majai Arāja komandai, kad tā kādu laiku uzturējās Aizputē.

Pēc Otrā pasaules kara ēkā iekārtojās Tirdzniecības daļa un kartīšu birojs – iestāde, kurā iedzīvotāji saņēma kartītes, pret kurām izsniedza pārtikas produktus, arī ziepes, veļas pulveri, sērskābes un citas lietas.

Paplašinoties slimnīcai, māja tika piešķirta tai. 1949. gada jūnijā pagalmā izveidoja apstādījumus un izvietoja solus, lai sirdzējiem būtu kur atpūsties svaigā gaisā. Jauniegtās ēkas apakšstāvā iekārtoja slimnīcas aptieku, apspriežu zāli un nodaļu. Augšstāvu aizņēma laboratorija, procedūru telpa un galvenā ārsta kabinets. Mūsdienās no tā visa ēkā atrodas vienīgi aptieka (vadītājs Inese Avota).

Pēdējoreiz 2002. gadā krāsotā **4. nr.** koka dzīvojamā ēka celta 1898. gadā. Tās gala fasāde ar mezonīnu ir pavērsta pret ielu.

Pasta iela 6 ir divstāvu pelēka koka ēka ar «L» veida plāna kompozīciju. Pret ielu vērstajā fasādē skatāmi īpašnieka Mārtiņa Linmeijera iniciāļi un ēkas celšanas gads – 1928., kā arī divi balkoni, kuru margas pelna ievēribu. Ēkā bijušas deviņas viesnīcas istabas un II šķiras

traktieris, kas jau vairākkārt minētajā 1939. gadā izdotajā ceļvedī arī nodēvēts par restorānu. Kādu daļu ēkas aizņēmuši dzīvokļi, jo zināms, ka 30. gados Pasta ielā 6 dzīvojis arī mirtiesnests Viljams Robežnieks.

1949. gadā viesnīcas II istabās varēja uzņemt 23 viesus. Lidz 1953. gada otrajai pusei viesnīcā paredzēts apmainīt visus salmu spilvenus un matračus pret spalvu spilveniem, atsperu un zāļu matračiem, kā arī papildināt iekārtu ar jaunām mēbelēm. Traktiera telpās rajona patērētāju biedrība 1950. gadā atvēra restorānu, vēlāk – ēdnicu. Tagad namā vairs nav ne viesnīcas, ne ēdnīcas, bet tam atradusies īpašniece Sudmale. Lidz 2002. gada pavasarim ēkā darbojās Valdas Drulles saldumu veikaliņš «Mētra». Pārējo ēkas daļu aizņem dzīvokļi.

Vietā, kur Pasta un Jāņa ielas stūrī ir skvērs ar kadiķiem, atradās ap 1890. gadu celta māja, izveidota no divām klasicisma perioda ēkām. Vecākais un vērtīgākais bija ēkas uz Pasta ielu pavērsta korpuss ar mezonīnu un kokgriezumiem rotātām klasicisma stila durvīm. Sākumā mājai bijis mansarda jumts un simetriska fasādes kompozīcija. Tajā bijuši gan dzīvokļi, gan tējnica (īpašniece Kate Untenberga), gan tirgotavas (pārtikas preces Rebekai Kifelei un Žanīm Strazdiņam, gaļa un desas – Bernhardam Dzenim, velosipēdi un piensaimniecības mašīnas – Krišim Pumpuram).

2001. gada 8. septembrī ceturto reizi tika svinēti Aizputes ielu svētki, šoreiz – Katoļu, Jāņa un Pasta ielai. Bija iepazīstināšana ar ielu un māju vēsturi, gleznu un floristikas darbu izstādes, rokeru parāde, dažādas sacensības, aerobikas pulciņa un deju kolektīva «Kurzemieņi» priekšnesumi, kā arī izklaides bērniem.

Vara Santa foto

Zonālās slimnīcas terapijas nodaļa Pils ielā 1
2000. gadā

Vara Santa foto

Pasta iela 5 vecpilsētas ielu svētkos 2001. gada 8. septembrī

Jūlija Petušes foto

Pasta iela 7
XX gs. 90. gados

No Alžpūtes novadpētniecības muzeja krājumiem

Pasta iela 8

No Alžpūtes novadpētniecības muzeja krājumiem

Meža dienas koku stādīšana pie Veselības kopšanas punkta Pils ielā 1
XX gs. 30. gadu beigās

Pavasara iela

Jauna, pēc 60. gadiem radusies iela pilsētas ziemeļrietumu daļā. Tā kā iela šķērso par to vecāko Ziedu ielu, tad uz sakarības pamata (ziedi – pavasaris) ielai izdomāja radniecīgu nosaukumu. 320 metrus gara, ar grants segumu, dārzu zaļumā sligstoša ieliņa ar sešām privātmājām un vienu, ko savu darbinieku divām ģimenēm uzcēla rūpnīca «Kurzeme» (7. nr.).

Peldu iela

Jauna iela, kurai dome devusi nosaukumu 1994. gadā. Tā atrodas pa labi no Jelgavas ielas un ir pēdējā pilsētas iela šajā Jelgavas ielas pusē.

Par Peldu ielu nosaukta tāpēc, ka tās austrumu gals beidzas plavā, kuras krastos ir uzpludinātais peldētavas diķis. Pati peldētava gan iekārtota pretējā krastā, bet ļaudis peldas arī šajā pusē. Iela, kuras malā aug lielas, pēckara laikā stādītas papeles, atrodas tajā vietā, kur kara pēdējā – 1944./1945. gada – ziemā Aizputes iedzīvotājiem, kā pieaugušajiem, tā skolēniem, lika rakt lielu prettanku grāvi pilsētas aizsardzībai.

Peldu ielā 2002. gada sākumā bija tikai divas mājas – **Peldu ielā 2** (Ilgonis Indrāns) un **Peldu ielā 3** (Jānis Eņģelis). Šis grantētās ielas garums ir 370 metri.

Piestātnes iela

Ielas garums 740 metri, grants segums. Atrodas pilsētas rietumu daļā un ir nākamā, kas aiz Parka ielas atzaro pa kreisi no Sakas ielas un ved uz kādreizējo Aizputes šaursliežu dzelzceļa staciju, kas atrodas aptuveni divus kilometrus no pilsētas centra. Ielas vārds saistāms ar dzelzceļa piestātnes nosaukumu.

Septiņas ēkas šajā ielā saistītas ar 1899. gadā atklāto Liepājas – Aizputes šaursliežu dzelzceļa līniju. Viena no tām – stacijas ēka, divstāvu mūra celtne, tagad – dzīvojamā māja. Pirmā pasaules kara laikā uzbūvēja arī otru dzelzceļa staciju – koka ēku sliežu ceļa pretējā pusē, kas nav saglabājusies. Palicis tikai neliels dārziņš ar dažiem augļu kokiem, kas bijuši ap to. Pa kreisi no galvenās stacijas ēkas atradās bufetes māja, pa labi – sarga un apkopējas mītne. Abas vienāda lieluma un vienāda stila. Mūsdienās vairs nav lokomotīves depo un ūdenssūkņa lokomotīvēm.

Šajā stacijā 1926. gada 8. augustā, svētdienas priekšpusdienā no Liepājas – Aizputes vilciena izkāpa **Rainis**, kad viņš pirmo un vienīgo reizi ieradās Aizputē. Viņa pirmie vārdi, ierodoties un vēl stāvot uz vagona kāpnēm, sagaidītājiem bijuši: «Esiet sveicināti sarkanajā Aizputē!» Ar tiem viņš centies uzsvērt, ka zina par Piektdāņu notikumiem šajā pusē, jo nākamā dienā vēlējās apskatīt arī kādreizējās cīņu un nemiernieku soda vietas.

Aiz sliedēm, uz kūdras purva pusi 30. gados bijusi kokzāģētava (īpašniece B. Mihelšone). Zāģētava **Piestātnes ielā 7** ir arī mūsdienās. **Piestātnes ielā 3** bijusi Ž. Damberga pārtikas preču tirgotava. Padomju gados, kad, šķiet, ielai mainīta numerācija, šāda adrese ilgus gadus bija Aizputes labības sagādes punktam. Mūsdienās Piestātnes ielā reģistrētas septiņas dzīvojamās mājas, no kurām viena pieder valstij. Prāvākā māja – sarkana divstāvu ķieģeļu ēka gadu desmitiem piederēja Mihelsoniem.

Piestātnes ielai vēl pēc Otrā pasaules kara bijis nosaukums **Stacijas iela**.

Pils iela

210 metrus gara iela Vecās pils ziemeļu piekāpē, no pils arī ieguvusi savu nosaukumu.

Nogriežas no Liepājas ielas pa kreisi aiz Akmens tilta. Ietvju tai nav. Asfalta segumu, šķiet, ieguvusi tikai tāpēc, ka **Pils ielā 3** atrodas Aizputes zonālās slimnīcas terapijas nodaļa (sk. *Veselības aprūpe!*). Kādreizējā Šusteru privātmājā (**4. nr.**) līdz apcietināšanai Otrā pasaules kara laikā dzīvoja bijušais pilsētas valdes sekretārs Jānis Šusters. Viņš un viņa dēls Gerhards Šusters gāja bojā Otrā pasaules kara laikā par ebreju slēpšanu vecajā pili un pie mājas Pils ielā 4 izraktajā bunkurā. Pavisam par to iznīcināja piecus cilvēkus. Koka dzīvojamās ēkas plāns izstrādāts 1929. gadā.

Pļavu iela

Iela pilsētas ziemeļaustrumu nomalē. Nogriežas no Jura Zingberga ielas posmā starp Kalvenes un Jelgavas ielu un ved austrumu virzienā. Tāds nosaukums, iespējams, ir tāpēc, ka tās austrumu galā sākas peldētavas kreisajam krastam pieguļošās pļavas – bijušais sporta laukums, vēlākās pilsētas ganības.

Asfaltētājā, 250 metrus garajā ielā ir astoņas privātmājas, gandrīz visas celtas pēc Otrā pasaules kara (Ūdriņš > Prūsis > Gāliņš, Megnis, Zemurķis, Vickops un citi). **Pļavu ielā 5** atrodas Akmeņkaļu un betona izstrādājumu cehs, ko 1997. gadā privatizēja Jānis Gavers.

Priežu iela

Otra isākā iela pilsētā (140 metri) atrodas bijušās Aizputes dzelzceļa stacijas rajonā. Vēl 80. gadu otrajā pusē tajā nebija nevienas mājas, tikai iedalīti gruntsgabali to celtniecībai. Tagad reģistrētas četras mājas (1, 3, 5, 7). Iela segta ar granti.

Raiņa bulvāris

Sestā garākā pilsētas iela (1550 metri) ir asfaltēta līdz Sakas ielai. Atrodas pilsētas rietumu malā un stiepjas no Tebras ziemeļos uz Aizputes pagasta robežu dienvidos. Tās ziemeļu daļa posmā līdz Sakas ielai ietilpst PMK rajona apbūves zonā, ir blīvi apdzīvota un tur ir vairākas daudzstāvu dzīvojamās mājas. Dienvidos no Sakas ielas dominē individuālā apbūve. Pavisam ielā reģistrētas 27 mājas – 21 privātā un seši valsts īpašumi. Bulvāris radies, kad 1925. gadā apstiprināja pilsētas jaunās robežas, iekļaujot tajā lauksaimniecībā izmantojamās Aizputes Pil(e)s pagasta zemes abos Tebras krastos. Tad arī tika nosprausts ielu tīkls un sadalīti gruntsgabali individuālajai apbūvei.

Kad Rainis 1926. gadā bija Aizputē, viņš pēc tam laikrakstā «Sociāldemokrāts» (1926. gada 180. un 181. nr.) rakstīja:

«.. rāda arī manu bulvāri jaunajā, nākošā pilsētas daļā, kur iedalīti jaunbūves gabali un kur darba tauta cels sev nākotnes pilsētu. Pasā priekšā jauns, glīts namiņš ar vaiņagu un karogu kārts galā. Arī mans jaunais bulvāris deva man motīvu braukt un pateikties.»

Pirmās privātmājas, galvenokārt vienkārtīgas koka apbūve vienai ģimenei, radušās 20. gadu otrajā pusē un 30. gadu sākumā. Agrāk par bulvāri sauca tikai posmu līdz Sakas ielai, padomju laikā – visu ielu. Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā bulvārim, kuram nav ietves, līdz Sakas ielai vienā malā bija dēļu trotuārs. Tas sākās pie stacijas un veda pa Jauno ielu līdz Raiņa bulvārim 40 un tad vēl tālāk pa to uz leju līdz Sakas ielai. Likts tāpēc, lai dzelzceļa pasažieri līdz stacijai varētu tikt sausām kājām, jo slapjā laikā bulvāris bija ļoti dubļains. Pa šīm laipām uz pilsētu kopā ar sagaidītājiem nāca arī Rainis.

Ar liepām bulvāri 1949. gada pavasarī apstādījuši Aizputes alus darītavas strādnieki.

Robežu iela

1620 metrus garajai Robežu ielai (piektā garākā pilsētā) tāds nosaukums dots tāpēc, ka tā šķir pilsētas teritoriju no Aizputes pagasta. Apbūvēta tikai ielas kreisā puse. Iela sākas stacijas rajonā pie Piestātnes ielas un, šķērsojusi Parka ielu, Raiņa bulvāri, Liepājas un Dārza ielu, beidzas pie Misiņkalna.

Robežu ielā ir 12 privātmājas. Vecāka ir apbūve ielas rietumu daļā. Posmā aiz Dārza ielas ēkas celtas tikai pēc Otrā pasaules kara. Šajā laikā apbūvēts viss kvadrātveida gabals, kas atrodas aiz Misiņkalna kapiem un ko norobežo Dārza ielas kreisā puse, Robežu iela un Misiņkalns. Līdz 40. gadu vidum tur pletās lauki.

Ielas austrumu galā (tagad **25. nr.**) tagadējā Rietumu elektrotiklu uzņēmuma laudis 60. gados sāka celt sava uzņēmuma pirmās ēkas (vairākas privātmājas tad jau bija), un 1968. gadā ierindā stājās Aizputes tīklu rajona jaunās ražošanas bāzes pirmais objekts – kantora ēka, kurā bija arī septiņi dzīvokļi un kopmītne. Tapšanas stadijā atradās garāžas, noliktavas un citas darbam nepieciešamās ēkas. Tagad glīti apzaļumotā un sakārtotā teritorijā bez kantora ēkas un citām palīgbūvēm ir arī divas vairākstāvu dzīvojamās mājas. Vienā no tām atradās veikals.

Vēl šajā ielā ievēribu pelna **21. nr.** mājas dārzs, ko brauc aplūkot cilvēki no tuvienes un tālienes. To ap 1950. gadā celto māju iekopusi zobārste Valija Linde. Pēc viņas nāves darbu turpina dēls Māris Linde. Dārzā ir daudz introductu augu. Tas priecē acis visos gadalaikos.

Robežu ielai nav ietvju. Asfalts klāj tikai posmu, kas sākas no Dārza ielas un turpinās līdz RET.

Rožu iela (izzudusi)

Mūsdienās pilsētas ielu sarakstā šādas ielas vairs nav. Kā saka vecpilsētas pētnieki – tā pārvērsta neizprotama rakstura telpiskā vidē, jo pazaudēta un degradēta to norobežojošā apbūve (tas pats teikts arī par kādreizējo Baznīcas, tagad Tebras ielu). Bet viduslaiku Aizputē tā bija viena no galvenajām ielām, kas savienoja tagadējo Atmodas ielu ar Jāņa ielu. Atmodas un Rožu ielas stūri atradās vecais rātsnams ar tirgus laukumu priekšā. Vēl tagad saglabāties ielas vecā parauga bruģis ar tekni ielas garenasi. Vēl pēc Otrā pasaules kara ielā bija divas vienstāva koka ēkas. Padomju laikā kādreizējā Rožu ielā atradās māja, kurā līdz jaunās Misiņkalna kapsētas kapličas uzcelšanai bija pilsētas margs, no kura aizgājēju arī izvadīja.

Sakas iela

1210 metrus garā Sakas iela atrodas pilsētas dienvidrietumu daļā. Agrāk tā aiz Vecās pils atzaroja pa labi no Liepājas ielas un veda rietumu virzienā, aiz pilsētas robežas pārejot lauku ceļā, pa kuru caur Aprikiem un Sakas mežiem varēja nokļūt Pāvilstā. Kad 90. gadu sākumā līdzās terapijas nodaļai sāka celt jauno polikliniku, ielu pagarināja austrumu virzienā pāri Liepājas ielai un topošajai jaunceltnei piešķīra adresi Sakas ielā 2.

Sakas vārdu iela nes tāpēc, ka, turpinot pa to braukt uz rietumiem, var nokļūt Sakas pagastā.

Pa šo ielu vienmēr bijusi dzīva kustība. Agrāk tā bija posms ceļā uz dzelzceļa staciju, vēlāk pa to kursēja satiksmes autobusi, kas devās rietumu virzienā. Vairākas ēkas tajā saglabājušās vēl no muižas laikiem. Piemēram, Sakas un Piestātnes ielas stūri atradās tagad sen noārdītais tā sauktais caurumotais

Vara Samta foto

Muzejs un tūrisma informācijas centrs, kā arī Liepājas rajona Skolēnu interešu centrs Skolas ielā 1 2002. gadā

Postkarte no luara Sīlara kolekcijas

Aizputes ģimnāzija Skolas ielā 1

Vara Samta foto

Robežu ielā 2001. gadā

Jāņa Vītina foto

Priekšplānā – nepabeigtā poliklinikas ēka Sakas ielā 2 1998. gada 15. jūnijā

No Aizputes novadpētniecības muzeja kraļumiem

Izzudusi Rožu ielā XX gs. 20. vai 30. gados

šķūnis (tāpēc, ka tā māla sienās ceļot bija atstāti apaļi caurumi, iespējams, vēdināšanai). Kara beigu posmā tajā vāciešiem bija noliktava, padomju vara 40. gados tur ierikoja lopu pieņemšanas punktu. Tajā vēl 70. gados atradās patērētāju biedrības tukšās taras noliktavas (**Sakas ielā 23**).

Vecajā muižas iesala rijā iekārtojās Liepājas ATU-16 filiāle (autogarāžas **Sakas ielā 9**). Garāžas bija arī patērētāju biedrībai. Paša ielas sākumā, kreisajā pusē (**5./7. nr.**) atradās šīs biedrības pārtikas un saimniecības preču, kā arī sabiedriskās ēdināšanas noliktavas.

Vēl pēc Otrā pasaules kara Sakas ielas lielākajā daļā ēkas bija tikai ielas kreisajā pusē, labo aizņēma pļava, kas no ielas sākuma stiepās līdz Fabrikas ielai. Apmēram tās vidū, krūmu ieskauta, atradās teikām apvītā Ace jeb Bezdubens – neliels diķis staignos krastos, kuram visi meta likumu, jo stāstīja – tam neesot dibena (sk. *Diķi!*). Pļavu ganībām izmantoja pilsētas lopkopības sabiedrība, bet 50. gadu vidū tur sāka veidoties izgāztuve. Ganību teritorija sašaurinājās, toties darbību paplašināja melioratoru saimniecība. Sakas ielas malā virzienā no Liepājas ielas līdz Raiņa bulvārim parādījās masīvs žogs, kas apjoza šo teritoriju. Centās aizbērt Aci. Tagad posmu ielas kreisajā pusē starp Raiņa bulvāri un Fabrikas ielu aizņem diķis, kurā uzturas kaijas, reizēm arī pīles un pat kāds gulbis.

Pirmās privātmājas Sakas ielā sāktas celt 20. gadu otrajā pusē. Māja ar **27. nr.** piederējusi pirmajam Aizputes izpildkomitejas priekšsēdētājam Ģirtam Jansonam.

Tikai daļai ielas ir ietve. 1948. gadā Meža dienās gar ielu iestādīti kociņi.

Sakas iela šķērso Liepājas ielu, Raiņa bulvāri un Fabrikas ielu. No tās pa kreisi nogriežas Kastaņu aleja, Parka un Piestātnes iela.

Saules iela

Saules iela atrodas PMK rajonā un nogriežas pa labi no Padures ielas tūlīt aiz kādreizējā Aizputes ģimnāzijas dārza, ko melioratori pārvērtā atpūtas parkā. No pirmskara laika ēkām šajā ielā saglabājušās tikai divas – **7. nr.** un Iepnākā, 20. gadu otrajā pusē celtā Cezara Pētersona divstāvu **6. nr.** mūra māja, kurā mūžu aizvadīja ārste Emma Pētersone. Tagad mājā dzīvo viņas pēcnācēji.

Pa šo ielu ved ceļš uz **Lejaskurzemes sporta kompleksu**, ko sāka veidot melioratori (slēgta zāle, šautuve un atklātie sporta laukumi). **Saules ielā 6. a** strādā **Aizputes televīzija**. Te ir veikals, ēdnīca, kafejnīca, frižētava un kopmītnes.

Ar asfaltu klātās ielas garums ir 400 metri. Tajā ir četras ēkas.

Skolas iela

Tikai 200 metrus garā iela preti pilskalnā pagriežas pa labi no Liepājas ielas un ved pakalnā. Tā sākas ar ēku, kuras vārdā tā nosaukta, – kādreizējo Aizputes ģimnāziju, vēlāko vidusskolu **Skolas ielā 1**.

Kuplos kokos ieskauta, tā reiz celta kā Aizputes Pilsmuižas jaunā kungu māja, 20. gados kļuvusi par vidusskolu, vēlāk – par ģimnāziju, padomju laikā līdz 1969. gadam bijusi vidusskola un pajumti devusi arī Aizputes strādnieku jaunatnes vakarskolai. Pēc tam – vidusskolas internāts, arī Amatniecības skola. Mūsdienās – pilsētas muzejs un tūrisma informācijas centrs, kā arī Liepājas rajona Skolēnu interešu centrs. Gadu ritumā ēka vairākkārt mainījusi ārējo un iekšējo izskatu. Otrā pasaules kara beigās tajā bija vācu hospitālis.

Uz dienvidiem no tās pagalmā divas vecas muižas kalpotāju mājas. Ēkā uz

Dzirnavu diķa pusi bija meiteņu internāts un dzīvoklis internāta audzinātājam, vēlāk arī pilsētas uzņēmumu kopmitne. Tai piegulošajā spārnā dzīvoja skolas apkalpotāja ģimene. Tur 1944. gada decembrī arestēja vidusskolas skolotāju Emilu Kājiņu (1919–1944), kuru turēja aizdomās par sadarbību ar partizāniem un Misiņkalnā nošāva.

Otrajā ēkā, kur kādreiz dzīvojis barona kučieris un vagars, skolas gados bija zēnu internāts, mūsdienās – dzīvokļi.

Jaunākā ēka šajā ielā (**3. nr.**) starp Pirmo un Otro pasaules karu pārbūvēta par pienotavu (agrāk tā bijusi muižas klēts). 1957. gadā tās nosaukums bija Klosters pienotavas Aizputes krejotava, kas bija pakļauta Liepājas piena un sviesta kombinātam. Vēlāk tur darbojās Liepājas rajona SPK veļas mazgāšanas, ķīmiskās tīrīšanas un krāsošanas, kā arī apavu remonta pieņemšana. Tur laboja arī veļas mašīnas, saldēšanas iekārtas un citas ierīces.

Ielā ir vēl divas muižas laika ēkas. Viena no tām ietilpa MCVU zonā, un tajā bija ierīkota galdnieku darbnīca. Otra (**5. nr.**) piedēvēta Segliņiem. Ēka padomju laikā tika nacionalizēta, tagad tā īpašnieku pēcteču atgūta.

Iela asfaltēta, jo pa to notika intensīva satiksme uz MCVU, arī SVR. Vienā pusē nodalīta ietve gājējiem, gan bez seguma. No brauktuves to daļēji šķir dzīvzogs.

Smilšu iela

Visisākā pilsētas iela, kurā ir piecas privātmājas, ir 100 metrus garā Smilšu iela Aizputes ziemeļaustrumu daļā, uz austrumiem no Ceriņu ielas un pa kreisi no Austrumu ielas. Iela izveidota padomju laikā un segta ar granti.

Sporta iela

Atzaro pa kreisi no Kalvenes ielas aiz MFR «Kurzemes atslēga-1» un stiepjas austrumu virzienā (390 metrus gara, sākumā segta ar asfalu, tālāk – ar granti). Rādusies XX gs. 20. gadu otrajā pusē (kad 1926. gadā izstrādāts būvprojekts Ādama Dravenieka mājai tagadējā **Sporta ielā 4**, norādīts, ka tā tiks celta «uz Boju ielas zemes»).

1905. gada 21. novembrī pa toreizējo ceļu uz Lažas muižas pļavām plūda ļaudis (sapulcējās vairāk nekā 20 tūkstoši cilvēku), lai prasītu atsaukt administratīvās izsūtīšanas pavēli vairākiem revolucionārās kustības vadītājiem (A. Hertelim, J. Zingbergam un citiem), atsvināt no cietuma sešus politiski arestētos un likt aizsaukt no Aizputes apriņķa policiju un zaldātus. Cara armija, protams, nevienu no prasībām neizpildīja, bet pasludināja kara stāvokli un arestēto Jūbertu izsūtīja. Lai gan protesta akcijai bija ļoti mazi panākumi, uz cilvēkiem tā atstāja lielu iespaidu.

Par Sporta ielu nosaukta tāpēc, ka Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā tā veda uz sporta laukumu, kas atradās pļavās aiz tās (sk. *Sporta laukumi!*). Mūsdienās ielā 11 mājas, no kurām daļa celta pēc Pirmā pasaules kara, daļa – padomju laikā.

Otrā pasaules kara laikā kara darbība tieši neskāra Aizputi, taču tās sekas nācās izjust. Netālu no Sporta un J. Mātera ielas satekas, ar mašīnu uzbraucot minai, gāja bojā cilvēks.

Kādreizējā gaļas tirgotāja Šulca privātmājā (celta 20. gadu beigās), kas bija nacionalizēta, 50. gados atradās Aizputes infekciju slimnīca. Tagad tur ir dzīvokļi.

Senatnē pie Boju ceļa, tagadējās Kalvenes un Sporta ielas stūrī bijis kauna stabs, pie kura sieti lielākie noziedznieki, lai tos visi redzētu. Bijuši arī īpaši kauna rati, kuros noziedznieki vesti pie kauna staba un karātavām.

Strauta iela

Maza, XX gs. otrajā pusē izveidota iela pilsētas ziemeļaustrumu daļā. Tā aiz Austrumu ielas atzaro pa labi no J. Mātera ielas uz Lažas upītes pusē. 230 metrus gara, ar grants segumu. Tajā divas mājas (**4.** un **6. nr.**) ir namu pārvaldes uzskaitē, kā arī ir piecas privātmājas.

Tebras iela

Baznīcas iela > Andreja Macpāna iela > Tebras iela – tā savu nosaukumu gadsimtu gaitā mainījusi 160 metrus garā iela, kas aiz Ātmodas ielas 6 nogriežas pa labi un ved uz Baznīckalnu. Tā atrodas visvecākajā pilsētas daļā. Īstenībā tas ir ceļa posms, kas senos laikos – XIII gs., kad Kurzemes domkapitula mitne un Doms atradās šajā kalnā – veda lejā no tā uz Domkrogu. Arī par Tebras ielu vecpilsētas izpētes veicēji saka – tā pārvērtusies neizprotama rakstura telpiskā vidē, tāpēc ka zaudējusi to norobežojošo apbūvi, jo tagad ielā ir tikai viena māja (**3. nr.**). Tā ir vairākkārt pārbūvētā bijusī Sindeļa Mendēļa māja, kas redzama jau 1834. gada plānā. Tagad – pašvaldības īpašums.

Iela nosaukta pilsētai cauri tekošās upes vārdā. Pa to var nonākt Baznīckalnā, kur atrodas evaņģēliski luteriskā Sv. Jāņa baznīca. Tāpēc arī ielas pirmais nosaukums bija Baznīcas iela. 1948. gada 31. oktobrī šo nosaukumu nomainīja ar partizāna Andreja Macpāna vārdu. Viņš 1940./1941. gadā dzīvojis Aizputē un strādājis milicijā. Pēc laika pilsētas vadībai šķita, ka iela ir pārāk nenozīmīga, lai to sauktu tik ievērojama cilvēka vārdā. Tāpēc daudz garāko Zvaigžņu ielu nosauca par A. Macpāna ielu, bet šai ielai piešķīra Tebras ielas nosaukumu. Klāta ar asfaltu, kreisajā ielas pusē arī ietve.

Padomju laikā ir nojaukta liela mūra ēka (**1. nr.**) ar manteļskursteni vidū. Tajā 20. un 30. gados dzīvoja un strādāja viens no Kurzemes podniekiem – Vacmanis, otrajā ēkas spārnā – ormanis, tautā pazīstams ar vārdu Mauriņš (istais vārds Jēkabs Maurers), kas ar savu zirgu Maksī pilsētā bija pēdējais šā aroda pārstāvis. Ēka atradās arī veikals.

Pilsētas 1834. gadā izstrādātajā plānā redzams, ka šīs ielas labajā pusē, Baznīckalna pakājē, pretī 3. nr. ēkai atradusies skola.

Upes iela

Atzaro pa labi no Kalvenes ielas pretī tās 21. nr. namam un stiepjas dienvidu virzienā no kalna, šķērsojot Tebru pa Kuršinsku tiltu, tad atkal paceļas kalnup un beidzas pie Brīvības ielas. Par Upes ielu nosaukta tāpēc, ka šķērso upi. Vēl līdz 50. gadu beigām iela bija 500 metrus gara (tagad 620 metrus) un sniedzās tikai līdz Tebrai. Bet tad pilsētas izpildkomiteja ierosināja Augstākās Padomes Prezidijam mainīt pilsētas robežas un platību starp Misiņkalnu un Upes ielu, kas ietilpa Aizputes ciema teritorijā, nodot pilsētai. Tika minēti divi iemesli: ceļš, kas ved no Upes ielas uz Misiņkalnu, un tilts ielas galā ir ļoti slīktā stāvoklī, bet Aizputes ciemam nav paredzēti līdzekļi to remontam, jo ciema iedzīvotāji tos maz lieto; tā kā pilsētā strauji pieaug individuālo būvētāju skaits, piešķirtajā teritorijā būtu iespējams izveidot jaunu apdzīvojamo sektoru.

Taču teritorijā starp Tebru un Misiņkalnu vēl nekas nav uzcelts. Tur aug zāle, ko vāc mājlopu turētāji. Krietni sakupļojusi dabīgi izsējusies bērzu birzīte, kurā 1982. gadā republikas etnogrāfisko un folkloras ansambļu skates noslēgumā, kad te viesojās visi Latvijas etnogrāfiskie un folkloras ansambļi, notika Rēzeknes Kultūras nama folkloras ansambļa

Vara Santa foto

Migla pār Tebru 2002. gadā

No Aizputes novadpētniecības muzeja krājumiem

Skats no Misīnkalna uz Aizputi. Upes iela Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā

Vara Santa foto

Upes iela 2001. gada

Jālija Peludzes foto

Upes iela XX gs. 70. gados

No Mirzabas Birznieves arhīva

Skats uz Āvotu ielu 1943. gada 18. jūlijā. Dziesmusvētku gājiens uz Misīnkalnu

«Rekava» uzvedums «Pieguļā». Īsi pirms saulrieta 24. jūlija vakarā tas visus aicināja pie pieguļnieku ugunsкура, kas kļuva par cilvēku savstarpējās saprašanās, kopdejas, kopdziesmas un kopprotaļas ugunsкуру. Spēlēja Jersikas kapela, to nomainīja «Madonas skandinieki», talkā nāca Ķeguma Kultūras nama ansamblis, koklēja Jānis Porīkis, piedalījās Rīgas «Skandinieki», «Bizīteri» un Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolas folkloras draugu kopa.

Nākamajā dienā, kad svētku gājiens pa Upes ielu virzījās uz sarīkojuma kulminācijas un noslēguma vietu – Misiņkalnu, birztaļiņas otrā pusē, kur ganījās speciāli appuškotas govīs, «Madonas skandinieki» un viņu vadītājs Atis Kumsārs aicināja visus ieklausīties ganu dziesmās.

Pa Upes ielu padomju laikā bieži rīkoti svētku gājieni no pilsētas centra uz sarīkojumiem Misiņkalnā – Dziesmu svētkiem, Bērnu svētkiem, Darba svētkiem un citiem pasākumiem. Iela noasfaltēta 70. gados. Ietvju gar tās malām nav. Pāri upei uzcelts jauns tilts. Aiz Tebras, kur iela atkal ved kalnā, 90. gados iekārtotas divas atpūtas vietas gājējiem, posmā aiz tilta tās malās iestādīti jauni kociņi.

Aiz Tebras, pa kreisi no ielas, ir ziemas sporta cieniņtāju iemīļotais **Ozolkalns**, kurā patiešām aug ozols.

Ielas apbūve sāka XX gs. 20. gados. Tagad tajā ir septiņas dzīvojamās mājas, no kurām divas ir namu pārvaldes ziņā. Arī Upes ielas sākums, tāpat kā Avotu iela, kādreiz ietilpa MFR apbūves zonā. Lai uzceltu tā dēvēto Muižnieku ligzdu (Avotu ielā 4), no sava īpašuma un ģimenes mājiņas, ko 30. gadu sākumā Upes un Avotu ielas stūrī bija cēlis Jānis Vanags, atteicās tās toreizējie īpašnieki, pretī saņemot divistabu dzīvokli jaunceltajā mājā.

Nav vairs arī divu vecu dzīvojamo māju Upes ielā 2 un 4. To vietā ir rūpnīcas celta

trīsstāvu ēka **Upes ielā 2**, ko tagad, pēc dzīvokļu privatizēšanas, apsaimnieko tās iedzīvotāji.

Upes ielā 4 ir labiekārtota māja, kas celta 30. gados un vairākkārt pārbūvēta. Tā piederēja sabiedrībā pazīstamam cilvēkam – Evaldam Rimbeniekam (1888–1943). Pirms Pirmā pasaules kara viņš bija Aizputes baptistu draudzes mācītājs. 1922. gadā ievēlēts par Liepājas pilsētas galvu un veicis šos pienākumus līdz 1928. gadam. Paralēli šim darbam sludinājis Liepājas baptistu Nācaretes draudzē, bijis Latvijas baptistu draudžu savienības padomes loceklis. Pēc 1924. gada kļuvis par Saeimas deputātu. 1934. gadā no 16. marta līdz 15. maijam bijis finanšu ministrs, pēc tam atkal Liepājas pilsētas galva (līdz 1940. gada jūnijam). Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni un Lietuvas Republikas Ģedimina ordeni. 1941. gada 14. jūnijā izsūtīts no mājas Aizputē, Upes ielā 4. Miris Kirovā. Nacionalizēto īpašumu 90. gados atguvusi E. Rimbenieka meita, kura dzīvo ASV. Viņa īpašumu savedusi kārtībā, māju izremontējusi un tajā uzturas vasarās.

Velēngriežu iela

Tas ir 676 metrus garš asfaltēts ceļš pilsētas rietumu malā, kas stacijas rajonā atzaro pa labi no Fabrikas ielas un ved uz Aizputes Kūdras fabriku, kura ietilpst Aizputes pagasta teritorijā. Nosaukums ņemts no tās tuvumā esošajām kādreizējām Pilsmuižas, isāk – Piles pagasta kalpu mājām «Velēngriežiem». Velēngriežu ielā ir trīs privātmājas.

Vītolu iela

190 metrus gara ieliņa ar grants segumu jaunbūvju rajonā. Atzaro pa kreisi no Lažas ielas posmā starp Ceriņu un Jura Mātera ielu.

Tajā ir divas privātmājas. Visu apkārtni teritoriju aizņem ģimenes dārziņi.

Zaķu iela

Zaķu iela atrodas pilsētas dienvidaustrumu daļā, tās garums 370 metri. Beidzoties Buļļugalam, iela nogriežas pa labi no Kalvenes ielas un ved uz Tebras krasta daļu, kur jau sākas upes likumi, ko sauc par Zaķu likumiem, tāpēc arī ielai dots Zaķu ielas vārds. Oficiāli šis vārds ielai piešķirts pēc 1970. gada, kad pirmās mājas tajā jau bija uzceltas (toreiz piekaitītas Kalvenes ielai). Kopš 80. gadiem ielā ir piecas ģimenes mājas, visas atrodas ielas kreisajā pusē. Par ielu tiešā nozīmē runāt vēl nevar, tas ir iebraukts, grantēts ceļš.

Zaļumu iela

Meklējama pilsētas dienvidrietumu malā, stacijas rajonā kā Parka ielas turpinājums pa kreisi aiz Robežu ielas. Garums – 520 metri, grants segums. Tajā ir četras privātmājas. Visapkārt lauki, viss zaļš, tāpēc nosaukums – Zaļumu iela.

Ziedu iela

Latvijas brīvvalsts pirmajā periodā Ziedu iela bija tikai ceļš, kas savienoja tagadējo Kalvenes ielu ar Jelgavas ielu. Bez ietvēm, nebrūģēts, rudenos un pavasaros vienmēr dubļains. Tajā pie Kalvenes ielas atradās Šneidera dārzniecība, bet otrā galā – pie Jelgavas ielas – kokzāģētavas īpašnieka Birgera dzīvojamā māja. Turpinājums rietumu virzienā aiz Jelgavas ielas radās tikai padomju laikā, kad tur veidojās pilsētas jaunais apbūves rajons – dzīvojamās ēkas cēla rūpnīca «Kurzeme», patērētāju biedrība, pilsētas izpildkomiteja un elektrīki. 1969. gadā te darbu sāka Aizputes

vidusskola (**7. nr.**). Iela pamazām kļuvis garāka (kopumā 570 metri), tagad tā šķērso Jelgavas un Lažas ielu, Brīvzemnieka bulvāri un aiz tā vēl Pavasara ielu.

Vecākā ēka posmā aiz Jelgavas ielas atrodas pretī vidusskolai pie brīvpriekšējā ugunsdzēsēju depo. Šī divstāvu ēka celta 30. gadu sākumā (projektu pasūtījis Marija Manfelde). Tajā agrā bērnībā dzīvojis ASV dzīvojošās komponistes Daces Apeņānes māte, kura kopā ar vecākiem kara beigās atstāja Latviju. Aizputē 90. gados apglabāta urna ar viņas pišļiem.

Pārējās mājas celtas pēc kara. Viena no pirmajām ir trīsstāvu dzīvojamā ēka **Ziedu ielā 8**, ko tūlīt pēc uzcelšanas aizputnieki nokristīja par Zilo brīnumu. Tādu nosaukumu celtne ieguva tāpēc, ka tā bija viena no pirmajām dzīvojamajām mājām, ko pēckara gados izpildkomiteja uzcēla pilsētā, kurā bija dzīvokļu trūkums. Tās apmetums bija tumši pelēkā krāsā, varētu sacīt – zilgans.

1958. gadā ekspluatācijā nodeva vairākas mājas. Jelgavas un Ziedu ielas stūrī (**Ziedu ielā 2**) uzcēla divstāvu koka ēku elektrotīklu darbiniekiem. Tajā līdz aiziešanai uz Robežu ielu bija kantora telpas un pieci dzīvokļi. Decembra beigās 12 dzīvokļu māju saviem strādniekiem pabeidza toreizējais rūpkombināts. Sākās kādreizējās zāģētavas teritorijas apbūve (**3. un 5. nr.**). **Ziedu ielā 4** uzcēla patērētāju biedrības darbinieku mitekli.

Iela asfaltēta, bet ietvju nav.

Jura Zingberga iela

Iela atrodas pilsētas ziemeļaustrumu daļā. Tā sākas Buļļugalā, pa kreisi no Kalvenes ielas aiz rūpnīcas «Kurzemes atslēga-1» un šķērsojusi Jelgavas ielu, beidzas pie Ceriņu ielas aiz autoostas. Garums 490 metri, asfaltēta, bet bez ietvēm. Nosaukta Piekta gada revolūcijas

laikā soda ekspedīcijas nogalinātā Lažas skolas skolotāja, aktīva revolucionārās kustības dalībnieka Jura Zingberga (1875–1906) vārdā. Viņa soda vieta atrodas četrus kilometrus no pilsētas, Aizputes – Kazdangas ceļa malā, Rokaižu muižas gatves galā. Tur var nokļūt, braucot pa Jelgavas ielu, kas aiz pilsētas robežas pārvēršas šosejā.

Apbūve šajā ielā sākusies 20. gadu beigās un 30. gadu sākumā. Vecākās privātmājas cēlušī Jānis Tapiņš (Sporta un J. Zingberga ielas stūrī), Jānis Bērziņš (6. nr.) un L. Šterns – pie Lažas ielas. Pārējās ēkas radušās padomju laikā, kad apbūvi turpināja Sadzīves pakalpojumu kombināts, uzceldams vairākas ražošanas, kā arī kantora ēku. Te strādāja šuvējas un drēbnieki, bija modes ateljē, apavus laboja kurpnieki, arvien lielākas platības aizņēma mēbeļu cehs un galdnieku darbnīca. Viena daļa celtnu nonākusi SIA «Pēteris» īpašumā, ko 1992. gadā izveidoja uzņēmējs Pēteris Frīdenbergs. «Pēteri» ražo mēbeles, labo automobiļus, apstrādā koksni, kā arī veic vēl citus darbus un nodrošina darbavietas aptuveni pusotram simtam cilvēku. Atvērts arī veikals A/s «Kurzemes atslēga», SIA «Aizputes ceļinieks» un «Pēteris» ir viens no lielākajiem nodokļu maksātājiem. 2002. gadā notikusi triju uzņēmumu apvienošanās. «Pēterim» pievienojušies SIA «Divaldi» un SIA «Go & Co». Kopuzņēmuma nosaukums ir SIA «Pēteris» (uzņēmuma direktors Uldis Otaņķis).

Pasvaldības īpašums ir trīsstāvu ēka **J. Zingberga ielā 16 a**, kurā atradās SPK sūšanas cehs. Interesi par to izrādījušas vairākas firmas.

Kociņi, kas aug J. Zingberga ielā, stādīti 1949. gada 1. maijā.

Zvaigžņu iela

1990. gadā sākotnējo nosaukumu atguva Zvaigžņu iela, kas padomju laikā saukta partizāna Andreja Macpāna vārdā. Mūsdienās tās garums ir 620 metri. Vislabākajā stāvoklī iela ir no Jelgavas līdz Lažas ielai – asfaltēta, abās pusēs ietves. Asfalts turpinās vēl līdz Brīvēznieka bulvārim, bet ietve gan ir tikai kreisajā pusē. Posmā no Brīvēznieka bulvāra līdz Austrumu ielai ir bedrains grants segums.

Šeit plānoja veidot jaunu pilsētas mikrojonu, tāpēc ielā ir vairākas sabiedriski nozīmīgas celtnes. 1966. gadā uzcēla universālveikalu (2. nr.) un atvēra restorānu «Tebra», kas vēlāk kļuva par ēdnicu. Kopš 1999. gada patērētāju biedrība vairs nenodarbojas ar sabiedrisko ēdināšanu, un ēdnicu apsaimniekoja Normunda Kūkas IJ, kas darbību beidza 2002. gada vasarā. Kopš 1997. gada beigām universālveikals ir Tirdzniecības centrs «Aizpute» un ietilpst firmas «Top!» veikalu saimē.

«Tebras» korpusā agrāk bija Tirdzniecības skola, kopš 90. gadiem – solārijs un frizētava. Lielveikala pirmajā stāvā darbojas Anitas Zalcmanes ziedu veikals, telpas iekārtojusi Unibanka un NORD/LB, arī kafetērija. Šeit kādu laiku 90. gados atradās arī telegrāfs, talsarunu vieta un starppilsētu taksofons. Otrā stāva telpu, kur mūsdienās tirgo būvmateriālus, radiopreces, lustras un citas lietas, no 1994. gada rudens patērētāju biedrība bija atbrīvojusi mākslas izstāžu sarīkošanai. Pasākumi bija kupli apmeklēti.

Patērētāju biedrības ēku kompleksā ietilpa arī nākamā ēka aiz lielveikala – bijušie mēbeļu, saimniecības un trauku veikali. Arī mēbeļu veikala telpas kalpojušas par izstāžu zāli. Kopš 2000. gada tajā darbojas veikals «Aiva». Ēkas spārnā, kur bija trauku veikals, 90. gados darbojās kafejnīca «Kristīne», bet no 2002. gada marta durvis vērusi aptieka.

Julija Peludis foto

«Lattelekom» ēka Zvaigžņu ielā 7a
XX gs. 90. gadu beigās

Jarņa Vītra foto

Vidusskola Ziedu ielā 7
1998. gada 15. jūnijā

No Mirzādas Birznieces arhīva

Rainis pie J. Zingberga pieminēkla
1926. gada 9. augustā

Vara Santa foto

Tirgus Zvaigžņu ielā 2000. gadā

Voidemāra Bloka foto

Pasta ēka Zvaigžņu ielā 7
XX gs. 50. gados

Kādreizējo patērētāju biedrības noliktavu jau vairākus gadus grezno uzraksts «Tirgus». Kopš 1979. gada aizputnieki filmas varēja skatīties jaunuzceltajā kinoteātrī «Avots» (**Zvaigžņu iela 2 b**). Tam līdzās ir bērnudārza «Pasaciņa» apbūve. Bet ielas pretējā pusē ir valsts uzņēmuma «Latvijas pasts» filiāles ēka (**7. nr.**), kurai kopš 1995. gada pieklāvusies «Lattelekom» Liepājas telekomunikāciju centra būve (**7. a nr.**).

Viens no vecākajiem Zvaigžņu ielā ir 1931. gada 18. novembrī iesvētītais baptistu draudzes nams (**1. nr.**), kas draudzei atsavināts 1949. gadā. Pēc tam tajā bija bērnudārzs, vēlāk – dzīvokļi. Veca ir arī mūsdienās pārbūvētā ēka, kas atradās Kuldīgas ielas 24 pagalmā, bet no 1996. gada decembra tās adrese ir **Zvaigžņu ielā 8**. Te bijis vācu skolas internāts, pamatskolas klases, bērnudārzs, mūzikas skola, tagad – auto remonts.

Kopš 20. gadiem Zvaigžņu ielā uz rietumiem no pasta ēkas ir maza, balta mājiņa un divstāvu stūra ēka (**5. nr.**). Abas celis Kalniņš. Kad šahisti Aizputē rīko ikgadējo turnīru šahista Ādolda Šperliņa piemiņai, nez, vai daudzi no viņiem zina, ka Ā. Šperliņš dzīvoja šajā necilajā ēkā. 1999. gadā nojauca pēc Pirmā pasaules kara celto privātmāju (ipašnieki Oši) preti lielveikalam. Tās piebūvē pēc neatkarības atgūšanas darbu sāka viens no pirmajiem privātveikaliem pilsētā – sika bodega, kurā sākumā pārdeva saldējumu, vēlāk – sēklas un citas sīkpreces. Arī manufaktūras tirgus vietā kādreiz bijusi ēka.

Ielas malās daudz zaļumu – gan jaunajās Ošu mājas ābeļdārzā (kurā, kā atceras Saeimas deputāts aizputnieks Oskars Spurdziņš, bērnībā spēlējis «kariņu»), gan vidusskolas un bērnudārza zaļā rota, gan arī ģimenes dārziņi posmā no Brīvzemnieka bulvāra līdz Austrumu ielai.

Valdas Jēriņas darinātie tautastērpi lellēm

Kārļa Lindes foto

SAĪSINĀJUMU SARAKSTS

A/s	akciju sabiedrība	P/s	padomju saimniecība
B/O	bepeļņas organizācija	RET	Rietumu elektrotīkli
DOSAAF	Brīvprātīgā armijas, aviācijas un flotes veicināšanas biedrība	SCO	starpkolhozu celtniecības organizācija
gs.	gadsimts	SD	(<i>Sicherheits dienst</i> – vācu val.) drošības dienests
IM	Izglītības ministrija	SIA	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
IU	individuālais uzņēmums	SPK	sadzīves pakalpojumu kombināts
KKF	Kultūrkapitāla fonds	SVR	sausā vājpiena rūpnīca
LK(b)P	Latvijas komunistiskā (bolševiku) partija	u. c.	un citi
LSDSP	Latviešu sociāldemokrātiskā strādnieku partija	UNESCO	Apvienoto Nāciju Organizācija izglītības, zinātnes un kultūras jautājumos
LZA	Latvijas Zinātņu akadēmija	VAPP	Valsts apgādniecību un poligrāfisko uzņēmumu pārvalde
MCP	melioratīvās celtniecības pārvalde	VEF	Valsts elektrotehniskā fabrika
MCVU	melioratīvās celtniecības valsts uzņēmums	VNU	valsts nomas uzņēmums
MFR	metāla furnitūras rūpnīca	V/u	valsts uzņēmums
MTS	mašīnu un traktoru stacija		
PMK	pārvietojamā mehanizētā kolonna		

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

- Ancitis V. *Aizputes, Grobiņas un Priekules grāmatnieki* // Kursas Laiks, 1990. gada 25. augustā.
- Apsītis V. *Rīgas ielas*. 1. sēj. R.: Priedaine, 2001.
- Audriņš J. *Mani Aizputes gadī*. Mašīnraksts (bez datuma). Sūtīts XX gs. 80. gados no Ņujorkas aizputnieci Anitai Zalcmānei.
- Austruma K. *Ielūdzam «Indrānu» izrādē* // Padomju Dzimtene, 1986. gada 22. novembrī.
- Austruma K. *Tikšanās ar Austrālijas teātri* // Kursas Laiks, 1991. gada 20. jūnijā.
- Auziņš I. *Ugunsvejī* // Skumjais optimisms. R.: LVI, 1968.
- Balode D. *Teātra mīlestība ir dzīva!* // Kursas Laiks, 1993. gada 20. martā.
- Baumane B. *Es dzīvoju*. R.: Jumava, 2002.
- Bēts Z. *Aizputes pils vēsturiskās izpētes materiāli*. R.: Latvijas PSR Kultūras ministrijas Kultūras pieminekļu restaurēšanas projektēšanas kantoris, 1981.
- Bēts Z. *Aizputes ordeņa pils pirmsprojekta izpēte*. R.: LPSR Kultūras ministrijas Kultūras pieminekļu restaurēšanas projektēšanas kantoris, 1982.
- Biedriņš A. *Kurzemes mūra tilti* // Literatūra un Māksla, 1983. gada 2. decembrī.
- Birzniece I. *Vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis – dzīvojamā ēka Aizputē, Pasta ielā 3*. Pirmsprojekta izpēte. R.: Restaurācijas institūts, 1991.
- Birzniece M. *Aizpute*. Ceļvedis pa pilsētu un tās apkārtni. Aizpute: Harro v. Hirschheydt, 1996.
- Bloks V., Šteinbergs I. *Aizpute*. R.: LVI, 1960.
- Brance J. *Tagad – tūlīt un nākotnei* // Literatūra un Māksla, 1986. gada 12. septembrī.
- Bumbieris M. *Es redzu sauli* // Pīpes dūmos. Sidnejas Latviešu biedrības apgāds, 1986.
- Caune A. *Rietumkursas valni* // Atvilktnes darbi. Izdevējs Alberts Caune, 1996.
- Erhards E. *Dzintarsakta*. R.: als «Valters un Rapa», 1933.
- Freiberģis N. *Saņem apbalvojumu par ebreju glābšanu* // Kursas Laiks, 2000. gada 4. februārī.
- Garkevičs K., Veinberģa K., Zviedrāns J. *Aizpute, Kalvenes iela 1. R.:* SIA «AIG», 2000.
- Gūtmanis O. *Aizputei* // Kurzemes Ekspresis, 1998. gada 7. augustā.
- Jansons G. *Kurzemes pilsētu senās koka ēkas*. R.: Zinātne, 1982.
- Janševskis J. *Mežvidus ļaudis*. I daļa. R.: Liesma, 1981.
- Kurcijs A. *Kopotī raksti*. V sēj. R.: Liesma, 1982.
- Kurcijs A. *Mana laika grāmata*. Mašīnraksts. 1908. gada ieraksts.
- Kvaskova V. *Dzīvojamās mājas Atmosas ielā 7 pirmsprojekta zinātniskā izpēte*. R., 1990.
- Liepiņš J. *Tebra pie Aizputes* // Balzamine, R.: LVI, 1981.
- Līce A. *Pils akcija* // Skolotāju Avīze, 1988. gada 21. septembrī.
- Plostnieks F. *Kā seno Aizputi saglabāt, kā jauno celt* // Ļeņina Ceļš, 1987. gada 3. oktobrī.
- Plostnieks F. *Mums katram sava «gous» jākopj* // Kursas Laiks, 1997. gada 11. janvārī.
- Priedītis E. *Latvijas valsts apbalvojumi un Lāčplēši*. R.: Junda, 1996.

- Pūcītis U. *Likteņstāsti*, 11. grāmata. R.: SIA «Likteņstāsti», 27. lpp.
- Rainis. *Ciemā Aizputē pie dzīviem un mirušiem* // Kopoti raksti, 18. sēj. R.: Zinātne, 1983.
- Rusmanis S., Viks I. *Kurzeme*. R.: Latvijas enciklopēdija, 1993.
- Saveljeva I. *Liepājas rajons rakstnieka Jēkaba Janševska romānos un dzīvē*. Mašīnraksts, 1998.
- Spārtis O. *Liepājas rajona arhitektūras piemiņekļi* // LPSR vēstures un kultūras pieminekļi, R.: Zinātne, 1988.
- Šilders K. 6. *Aizputes aizsargu pulks* // Kursas Laiks, 1996. gada 6. martā.
- Šverste P. *Ar seju pret vēju* // Izglītība un Kultūra, 1998. gada 26. februārī.
- Tervits J. *Aizputes baptistu draudze. Hronika 1869 – 1999*. Aizputē, 1999.
- Vanags K. *Ceļvedis pa dzimto zemi*, II daļa. Sabiedrisko lietu ministrijas Tūrisma nodaļas izdevums, 1939.
- Vasiljevs J. *Jeskats Latvijas 12. – 14. gadsimta arhitektūrā* // Materiāli feodālisma posma Latvijas mākslas vēsturei, IV sēj. R., 1989.
- Veidemanis K. *Aizputes apriņķa vidusskolas 5 gadu darbības pārskats* (no 1921. gada 15. oktobra līdz 1926. gada 15. oktobrim). Rokraksts.
- Vērotāja. *Atmiņas par Brīzemnieku* // Brīzemnieka raksti, I sēj. R.: Brīzemnieka komisijas izdevums, 1911.
- Vētra K. *Aizpute un tās apkārtnē* // Apceļosim Kurzemi! R.: LVI, 1960.
- Zandberga R. *Aizputes pilsētas vēsturiskā centra pirmsprojekta izpēte*. I daļa. Mašīnraksts, 1980.
- Zeiferts T. *Brīzemnieks* // Tautas darbinieka mūžs un laikmeta aina. R.: R. L. B. Brīzemnieka rakstu komisijas izdevums, 1929.
- Ziemele O. *Vietējas nozīmes arhitektūras piemiņekļis – dzīvojamā ēka Aizputē, Pasta ielā 5*. Pirmsprojekta izpēte. R., 1992.
- Ziemele O. *Dzīvojamā ēka Atmodas ielā Nr. 10*. R., 1991.
- Aizputes apriņķis* // Dzīve un darbs. Latvijas Lauksaimniecības kameras izdevums, 1936.
- Aizputes ielu un to nosaukumu apstiprināšana*. Aizputes domes lēmums Nr. 112 1994. gada 30. novembrī. Mašīnraksts.
- Aizputes māju būvplāni* // (1 – 200, 201 – 428). (Gads nav norādīts.)
- Aizputes pilsētas ielu brauktuvu reģistrs*. Pielikums Satiksmes ministrijas 1999. gada 30. jūnija noteikumiem Nr. 20.
- Aizputes un apkārtnes teikas*. Mašīnraksts, 1981. – 1991. gada vākums.
- Apceļosim Kurzemi!* R.: LVI, 1960.
- Jaunais Ceļš*. 1945 – 1958.
- Māksla un arhitektūra biogrāfijās*. 1. sēj. R.: Latvijas enciklopēdija, 1995.
- Māksla un arhitektūra biogrāfijās*. 2. sēj. R.: Latvijas enciklopēdija, 1996.
- Latviešu biedrībai Hamburgā – 50* // Brīvā Latvija Nr. 42, no 2001. gada 3. līdz 9. novembrim.
- Latvijas enciklopēdija*. 1. sēj. R.: SIA «Valerija Belakoņa izdevniecība», 2002.
- Latvijas pilsētas*. Enciklopēdija. R.: «Preses nams», 1999.
- Latvijas 1940. gada abonomentu saraksts*. Pasta un telegrāfa departaments Rīgā, 1940.
- Latvijas 2000. gada tautas skaitīšanas rezultāti*. Statistikas datu krājums. R.: Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde, 2002.
- Lejas Kurzemes Ziņas*. 1930. gada 3. janvārī.
- Represēto saraksts 1949* // «Latvijas Arhīvi» pielikums, 1/1995.
- Šos vārdus piemiņai!* // 1997. gada Liepājas kalendāra pielikums. Liepāja: SIA «Kurzemes Vārds».
- Vēsturiskas ziņas par Aizputes valsts ģimnāziju no 1921./1922. līdz 1936./1937. m. g.* Mašīnraksts. (Gads nav norādīts.)
- Das Baltikum in 120 Bildern*. Verlag Harro v. Hirschheydt, Hannover – Dohren, 1969.
- Kröger A. W. *Kurländisches Verkehrs- und Adressbuch für 1892/93*. R., 1892.
- Lusis-Grinberg G. *Ģenerālīj plan i projekt detaļnoi planīrouki centralņoi časki gor. Aizpute*. 1979.
- Mettig C. *Baltische Städte*. R.: Verlag von Jonck und Poliewsky, 1905.
- Miram K. *Die Städte Hazenpoth und Grobin in den Kurländischen Seelenlisten*. Mašīnraksts, XX gs. 90. gadi.
- Richter A. *Baltische Verkehrs- und Adressbücher*. Band 2. Kurland, R., 1912. Im Selbstverlage des Herausgebers Adolf Richter, Scharrenstr. 4.
- Schlippenbach U. *Malerische Wanderungen durch Kurland*. Riga und Leipzig 1809 bei O. J. G. Hartman.

likums
notei-

1981. -

R.: Lat-

R.: Lat-

Latvija
m.

Valerija

nams».

asta un

zultāti.
ublikas

Arhivi»

kalen-
ārds».

ziju no
raksts.

Harro
.

Adress-

detal-
izpute.

Jonck

in den
XX gs.

bücher.
age des

durch
bei

9.2

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0307026074

Aizpute
2001. gada martā
Jāņa Vitiņa foto

9.2
LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0307026074

*Āizpute
2001. gada martā
Jāņa Viņņa foto*

2004-4
L 37

IZDEVNIECĪBA AGB*

ISBN 9984-663-60-4

9 789984 663609